

Ἄρ. 9. Πρωτ. 11117.

Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1888.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Σ. Κοριδάρη.

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸν ἈΜΒ' νόμον τῆς 22 Ἰουνίου 1882 καὶ τὸν ΑΧΙ' τῆς 20 Δεκεμβρίου 1887 περὶ διδακτικῶν βιβλίων, τὰ Β. Διατάγματα τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1882, 30 Μαΐου 1883 καὶ 4 Ἰουνίου 1884 καὶ τὴν κατὰ ταῦτα ὑποβληθεῖσαν ἡμῖν ἐκθέσιν τῆς πρώτης Ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπείας ταύτης, καθ' ἣν τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΙΑ» τὸ κατὰ τὸν ἈΜΒ' νόμον ἐγκριθὲν ὡς μόνον διδακτικὸν βιβλίον πρὸς διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν τῆς Γ'. τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ Κράτους δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιωτικῶν ἐπὶ τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους 1888 - 89, εἶναι καλῶς καὶ κατὰ νόμον ἐκτετυπωμένον. Συμφώνως δὲ τῇ γνώμῃ τῆς Ἐπιτροπείας ὀρίζομεν τιμὴν αὐτοῦ λεπτὰ ἐνεήκοντα (90).

Ὁ Ὑπουργὸς

Η. ΜΑΝΕΤΑΣ

Ὁ Διεκπεραιωτής

ΣΤΕΦ. Μ. ΠΑΡΙΣΗΣ

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ἐγκριθεῖσα ἐπὶ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

κατὰ τὸν ἈΜΒ' Νόμον

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ

Π. Γ. ΜΑΙΜΟΣ

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΡΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΦΡΕΡΗ

1888

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiko Apothetrio Dimosias I
Restrictions apply.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον εἰκορογραφημένον χρ
ματιστὸν ἐξώφυλλον καὶ ἐνταῦθα τὴν ὑπογραφήν το
συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου κατὰσχ
ται ὡς κλεψύτυπον.

Γ. Κορυβῆς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Κοριδάκη.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 7 καὶ 8 τοῦ ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1882 ἈΜΒ' Νόμου καὶ τὸ ἄρθρον 16 τοῦ ἀπὸ 4 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους Β. Διατάγματος περὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς μέσης καὶ τῆς κατωτέρας ἐκπαίδευσως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κατὰ τὰ ἄρθρα 9 καὶ 14 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος ἐκθέσεως τῆς πρώτης ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς κατωτέρας ἐκπαίδευσως γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι τὸ εἰς τὸν διαγωνισμόν ὑποβληθὲν ἀναγνωσματοτάριον ἐκ τῆς Ὁδοσείας ἐγκρίνομεν, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς μόνον διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ'. τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ Κράτους δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν. Καλεῖσθε δὲ ὅπως συμμορφωθῆτε πρὸς τὸ ἄρθρον 6 τοῦ ἈΜΒ' Νόμου καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ΑΧΙ' Νόμου τῆς 20 Δεκεμβρίου 1887 καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον 18 τοῦ ἀπὸ 4 Σεπτεμβρίου 1882 Β. Διατάγματος καὶ τὸ ἄρθρον 17 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος ὡς ἀντικατεστάθη συμπληρωθὲν δι' ὁμοίου τῆς 4 Ἰουνίου 1884.

Ὁ Ὑπουργὸς

Π. ΜΑΝΕΤΑΣ

Ὁ Διευκρινιστὴς

ΣΤΕΦ. Μ. ΠΑΡΙΣΗΣ.

να δεῖξωσι τοῦτο ἄξιον τοῦ μεγάλου προσορισμοῦ του, ὁ διδάσκαλος καὶ τὸ βιβλίον. Ὁ μὲν δημοδιδάσκαλος ὅχι μόνον πρέπει νὰ εἶνε πεπαιδευμένος, ὅχι μόνον πρέπει νὰ εἶνε κἀτοχος τῆς νέας παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχη τὴν δέουσαν δεξιότητα καὶ πείραν πρὸς μετὰδοσιν τῶν ἀναγκαιῶν γνώσεων καὶ τὴν ὀρθὴν διάπλασιν τῶν τρυφερῶν καρδιῶν τῶν παιδῶν· διότι οὗτος εἶνε ὁ πρῶτος, ὅστις θὰ θέσῃ τὰ πρῶτα βήθηα τῆς πρώτης ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως. Ἐντεῦθεν δῆλον ὅποια ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο προσοχή· διότι ἂν τὰ θεμέλια τεθῶσι κακῶς, τότε ἐξ ἁπαντος ὅλον τὸ κτίριον θὰ καταρρεύσῃ. Εὐλόγως ἔρα καὶ οἱ σοφοὶ Γερμανοὶ δὲν χειροτονοῦσι τόσον εὐκόλως τοὺς ἐκυτῶν δημοδιδασκάλους, ὅπως πράττομεν ἡμεῖς. Διότι παρ' αὐτοῖς, ὅπως γένηται τις δημοδιδάσκαλος, ἀπαιτοῦνται τόσα προσόντα, ὅσα δὲν ἀπαιτοῦνται ἴσως παρ' ἡμῖν, ὅπως ἀναγορευθῇ τις Καθηγητής.

Δεύτερον δὲ ὄργανον ὑποβουθῶν πολὺ τῷ πρώτῳ εἶνε τὰ κατὰλληλα διδακτικὰ βιβλία. Παρ' ἐκάστῳ ἔθνεϊ κατὰλληλα βιβλία διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα εἶνε ἐκείνα, ἅπερ ἐκπονοῦνται ἐκ περισσευμένης συλλογῆς τῶν καλλίστων πνευματικῶν προϊόντων τοῦ ἔθνους. Διότι ταῦτα ἀναβλύζουσιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, ἀπ' αὐτῶν τῶν σπλάγγνων τοῦ λαοῦ. Εὐτυχῶς δὲ τὸ Ἑλλ. ἔθνος πλειότερον παντὸς ἄλλου ἔθνους βρίθκει τοιούτων προϊόντων· διότι πάντες σχεδὸν τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων εἰσὶ πλήρη ποικτικῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς. Ἡ ἄξια δὲ αὐτῶν εἶνε τοιαύτη, ὥστε δὲν διασφύζουσι καὶ αὐτὰ τὰ πεπολιτισμένα Εὐρωπαῖκα ἔθνη, καὶ ἰδίως οἱ Γερμανοὶ, καὶ τοὶ ἔχοντα διάφορα ἔθνη καὶ ἡθῆ νὰ εἰσάγωσι ταῦτα εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα των καὶ ἰδίως τὸν Ὀμηρον. Ὅτι δὲ ἡ τοιούτων βιβλίων ἀνάγκη τις εἴπῃ τοὺς παιδὲς περισσότερον παντὸς ἄλλου κοινοῦ βιβλίου καταρκίνει-

ται καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ μεγάλου ψυχολόγου Herpart. «Ὁ μικρὸς παῖς αἰσθάνεται μεγάλην δυσαρέσκειαν καὶ λύπην, ὅταν τῷ εἴπῃ τις ὅτι εἶνε μικρός. Οὔτε εὐχαριστεῖται εἰς παιδικὰς ἱστορίας. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ φαντασία του διευθύνεται ὑπεράνω ἑαυτοῦ. Βιβλίον κατάλληλον διὰ μικρὰ παιδία, ὅπερ πληροῖ πάντας τοὺς ὅρους παιδευτικοῦ βιβλίου, εὐρίσκω τὸν Ὅμηρον, διότι περιέχει μεγάλας καὶ ἰδεώδεις ἀληθείας». Ἀφ' οὗ λοιπὸν διὰ τοὺς Γερμανοὺς παῖδας ἔχει τοιαύτην ἀξίαν τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅποιαν θὰ ἔχῃ διὰ τοὺς Ἑλληνόπαιδας; διότι ὁ Ὅμηρος δὲν τέρπει καὶ εὐχαριστεῖ μόνον τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης μαθητάς, ἀλλὰ καὶ διαπαιδαγωγεῖ αὐτοὺς διὰ τῶν μεγάλων ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας πανταχοῦ τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ ποιημάτων σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης ἀνευρίσκει.

Δημοσιεύοντες λοιπὸν τὸ βιβλίον τοῦτο, ἐλπίζομεν ὅτι θέλει τύχει παρὰ τοῖς ἀγαπητοῖς συναδέλφοις εὐμενοῦς ἀποδοχῆς καὶ ὑποστηρίξεως καὶ ὅτι οὗτοι θέλουσι κρίνει αὐτὸ μετὰ τινος ἐπιεικειᾶς, ἀναλογιζόμενοι ὅτι πᾶν τὸ ἀνθρώπινον, τὸ κατ' ἀρχὰς μάλιστα, ἔχει οὐ σμικρὰς τὰς ἐλλείψεις, καὶ ὅτι πολλάκις τὰ κατὰ νοῦν σχεδιαζόμενα, δι' ἑλλείψιν μακρᾶς πείρας, ὁπότεν ἐκφέρονται διὰ τύπου, ἐκπίπτουσι καὶ γίνονται κατώτερα τῶν ἐν τῷ νῷ πρῶτον συλληφθέντων. Ὅθεν τελευτῶντες τὸ μικρὸν τοῦτο προοίμιον τολμῶμεν μετὰ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος (Ἰππ. Μ. 301) νὰ ἐπείπωμεν· «Τοιαῦτα τὰ ἡμέτερά ἐστιν . . . . . οὐχ οἷα βούλεται τις, ἀλλ' οἷα δύνανται!»

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Περὶ τῆς Τροίας καὶ τῆς μεταβάσεως τοῦ Πάριδος εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΟΜΗΡΟΣ

Ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς ἄκρας τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὑπάρχει πεδιάς διαρρεομένη ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν, ἡ ὁποία περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ὑψωμάτων καὶ μόνον πρὸς βορρᾶν ἐξάπλωται πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐπὶ τῆς πεδιάδος ταύτης ἔκειτο κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν μεταξὺ τῶν ποταμῶν Σιμόεντος καὶ Σκαμάνδρου πόλις ὀχυρώτατη καὶ πλουσιωτάτη, ἥτις ἐκαλεῖτο Τροία. Ἐκεῖ ἐδασίλευε κατὰ τὸ 1200 π. Χ. ἔτος βασιλεὺς τις ὀ-

νομαζόμενος Πρίαμος, ὅστις εἶχε μεγίστην δύναμιν, ἄπειρα πλοῦτη καὶ πολλοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Μεταξὺ δὲ ὄλων τούτων ἐπρώτευσεν διὰ τὸ ἐξαίσιον κάλλος τοῦ ὁ Πάρις, ὁ καὶ ἄλλως Ἀλέξανδρος καλούμενος. Ὁ Πάρις ἦτο νέος ἄστατος καὶ φιλοτάραχος· δὲν εὐχαριστεῖτο νὰ διαμένῃ ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ, ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ τα-

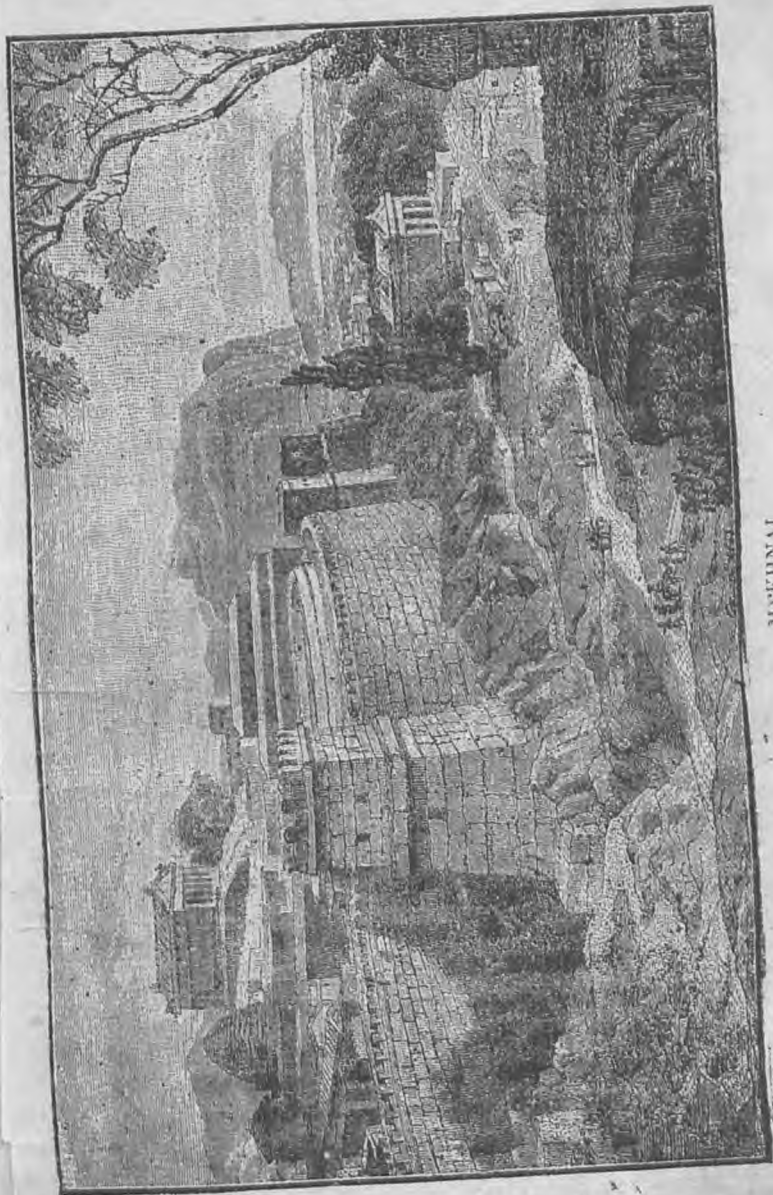
ξειδεύσῃ καὶ εἰς ξένας χώρας καὶ πόλεις. Ὁ πατήρ του κατ' ἀρχὰς ἀντέστη εἰς τοῦτο, κατόπιν ὁμῶς βλέπων τὴν μεγάλην ἐπιμονὴν τοῦ υἱοῦ του συνήνεσε, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἡμέραν τινα ἐπέβη μετὰ τινων φίλων του ἐπὶ πλοίου καὶ διηυθύνθη εἰς τὴν ἀριστερόθεν τοῦ Αἰγαίου κειμένην χώραν, ἥτις σήμερον καλεῖται Ἑλλάς.

§ 2. Ὁ Πάρις φιλοξενεῖται ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Μενέλαου.

Τὸ πρῶτον μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον προσήγγισεν οὗτος, ἦτο ἡ Λακεδαίμων. Κατὰ τὸ μέσον δὲ σχεδὸν τῆς πεδιάδος ταύτης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος, καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Εὐρώταν ἔκειτο ἡ Σπάρτη. Ἐκεῖ ἐδασίλευεν ὁ Μενέλαος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως καὶ ἀδελφὸς τοῦ ἰσχυροῦ Ἀγαμέμνονος, βασιλέως τῶν Μυκηνῶν. Αὐτὸν ἐσκέφθη ὁ Πάρις νὰ ἐπισκεφθῇ, καὶ ἀφῆσας ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τὸ πλοῖον ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Αἰνείου εἰς τὰς Ἀρύκλας, ὅπου ἐδασίλευον οἱ Διόσκουροι, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἔνθα ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς φιλοφρόνως ὁ Μενέλαος καὶ ἡ σύζυγός του Ἑλένη, ἥτις διὰ τὴν ἔξοχον καλλονὴν τῆς ἦτο ὀνομαστὴ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

§ 3. Ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης.

Ὁ Ἀλέξανδρος, εὐθύς ὥς εἶδε τὴν ὡραίαν Ἑλένην, κατελήφθη ὑπὸ σφοδροτάτης ἐπιθυμίας νὰ λάβῃ αὐτὴν σύζυγον. Δὲν ἐσκέφθη ὁ ἀνόητος, ὅτι αὕτη ἦτο σύζυγος ἄλλου, ὅτι ἐφιλοξενεῖτο ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ καὶ ὅτι ἐπομένως ὤφειλε νὰ μὴ διαταράξῃ τὴν συζυγικὴν εἰρήνην καὶ νὰ προσβάλλῃ τὴν τιμὴν τοῦ φιλοξενούντος αὐτόν. Ὁ πιστὸς καὶ εἰλικρινὴς ἥρως Μενέλαος οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύων μετέβη εἰς Κρήτην, ἔνθα εἶχε κατεπεύγουσαν ἐργασίαν. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν του ὁ ἀσεβὴς νέος ἀπο-

ΜΥΚΗΝΑΙ

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Is
Restrictions apply.

κτήσας τὴν ἀγάπην τῆς Ἑλένης ἐπέδῃ μετ' αὐτῆς καὶ πολλῶν θησαυρῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου του καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Τροίαν.

Εὐθὺς ὡς ἔλαθεν εἶδῃσιν ὁ Μενέλαος περὶ τῆς φυγῆς τῆς συζύγου του, ἐπέστρεψε μετὰ σπουδῆς εἰς Σπάρτην, ἔνθα εὗρε τὰ ἀνάκτορά του ἔρημα καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀνηρπασμένους. Μεγάλῃ ὀργῇ κατέλαβε τότε τὴν ψυχὴν του. Πάραυτα δὲ μετέδῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀγαμέμνονα, ἵνα συμβουλευθῇ αὐτὸν περὶ τοῦ πρακτέου. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐδασίλευε τῶν Μυκηνῶν καὶ ἦτο περίοπτος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὰ πλούτη του.

§ 4. Πρεσβεία εἰς Τροίαν.

Ἀφ' οὗ οἱ δύο ἀδελφοὶ συνεσκέφθησαν περὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως, ἀνήγγειλαν εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἡγεμόνας τὸ μέγα καὶ φοβερὸν τοῦτο δυστύχημα, καὶ ἐξήτησαν τὴν ὑποστήρηξίν των. Πάντες οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος ἐδέχθησαν προθύμως τὴν πρόσκλησιν, πλὴν τοῦ Ὀδυσσέως, βασιλέως τῆς Ἰθάκης, καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, βασιλέως τῶν Μυρμιδόνων. Οἱ βασιλεῖς οὗτοι δὲν ᾔθελαν νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, διότι ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς εἶχε μάθει παρὰ τοῦ μαντείου, ὅτι μόλις μετὰ 20 ἔτη θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ διὰ τοῦτο προσεποιήθη τὸν μανιακόν· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς, διότι τοῦ εἶπεν ἡ μήτηρ του, ἡ θαλάσσιος θεὰ Θέτις, ὅτι ἡ θὰ ζήσῃ ἐν τῷ οἴκῳ του ἄδοξος μέχρις ἐσχάτου γήρατος, ἢ θ' ἀποθάνῃ εἰς τὴν Τροίαν νέος μὲν, ἀλλ' ἔνδοξος. Διὰ τοῦτο μετέδῃ οὗτος εἰς τὸν βασιλέα τῆς Σκύρου Λυκομήδην, ὅπου ἐνδεδυμένος γυναικεῖα ἐνδύματα ἀντρέφετο μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως. Δὲν ἠδυνήθησαν ὁμῶς καὶ οὗτοι ἐπὶ τέλους ν' ἀποφύγῃσι τὴν ἐκστρατείαν ταύτην,

διότι ἡ μὲν προσποιητὴ μανία τοῦ Ὀδυσσεὺς ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Παλαμῆδους, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἀνευρέθη διὰ πανουργίας τοῦ σοφοῦ Ὀδυσσεὺς.

Τότε ἀπεφασίσθη νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος ὁ Μενέλαος εἰς Τροίαν καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν Ἑλένην, τοὺς θησαυροὺς καὶ ἱκανοποιήσιν διὰ τὴν γενομένην εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα προσβολήν. Ἐξέλεξε δὲ ὡς συνοδοιπόρον τὸν πολυμήχανον Ὀδυσσεά, τὸν υἱὸν τοῦ Λαέρτου, ὅστις ἦτο γνωστὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὴν σοφίαν του.

Ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς Τροίαν, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν βασιλέα Πρίαμον καὶ ἐζήτησαν τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσεν εὐθὺς τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν, ἔνθα οἱ ἀπεσταλμένοι παρεπονοῦντο κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τὸ διπλοῦν ἔγκλημα, ὅπερ οὗτος ἔπραξεν. Οἱ Τρῶες δὲ μὴ διὰ προτροπῆς τοῦ ἀσεβοῦς Πάριδος ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις των καὶ ἀπέπεμψαν αὐτοὺς ἐκ τῆς Τροίας.

§ Β. Ὁ Ζεὺς προαναγγέλλει καλὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Μαθόντες οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος τὴν ἄπρακτον ἐπιστροφὴν τῶν πρέσβων, συνῆλθον πάντες μετὰ τῶν στρατευμάτων των καὶ τῶν πλοίων των εἰς τὴν Αὐλίδαν, παραθαλασσίαν πόλιν τῆς Βοιωτίας, ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας. Ἐκατὸν χιλιάδες Ἑλλήνων καὶ χίλια διακόσια πλοῖα συνήχθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐνδοξῶν καὶ ἀνδρείων στρατηγῶν. Γενικὸς δὲ ἀρχιστράτηγος ὅλου τοῦ στρατοῦ τούτου ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων. Ἄλλοι ἐνδοξοὶ ἡγεμόνες ἦσαν ὁ Μενέλαος, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, ὁ σοφὸς Νέστωρ, ὁ ἀνδρειότατος πάντων τῶν Ἑλλήνων Ἀχιλλεὺς, οἱ δύο Αἴαντες, ὁ ἀνδρεῖος Διομήδης, ὁ Ἰδομενεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης, καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι προσέφερον ἑκαῖ θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς ἐπὶ τῶν βωμῶν, τοὺς ὁποίους ἀνήγειραν ὑπὸ ὑψηλὴν τινα πλάτανον, ὅπως βοηθήσωσιν αὐτοὺς νὰ κατερθώσωσι τὸ ἔργον, συνέβη μέγα θαῦμα. Δράκων φεδερὶς ἐξελθὼν ἔκ τινος βωμοῦ ὤρμησεν εἰς τὴν πλάτανον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρχε νεοσσιὰ στρουθοῦ ἐπὶ τοῦ ἀκροτάτου κλάδου κεκαλυμμένη ὑπὸ φύλλων. Ἐντὸς ταύτης ὑπῆρχον ὀκτὼ στρουθία καὶ ἡ μήτηρ ἐννέα. Ὁ δράκων κατέφαγε τὰ εἰκτρῶς τερετίζοντα μικρὰ πτηνά, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ ἐπέτα πέριξ θρηνοῦσα. Αἰφνης ὅμως περιστραφεὶς ὁ ὄφις συλλαμβάνει καὶ τὴν μητέρα. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγε καὶ αὐτήν, ἀπελίθωτε τοῦτον ὁ Ζεὺς. Οἱ Ἕλληνες τότε ἐξεπλάγησαν διὰ τὸ θαῦμα. Ὁ δὲ μάντις Κάλχας εἶπεν εἰς αὐτούς.

«Τί θαυμάζετε, Ἀχαιοί; ὁ πανίσχυρος Ζεὺς ἔστειλεν εἰς ἡμᾶς τὸ θαῦμα τοῦτο, ὅπερ θὰ ἐκτελεσθῇ ἄργα μὲν, ἀλλ' αἰώνιον θὰ διαμένῃ ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως ὁ δράκων κατέφαγε τὰ μικρὰ ταῦτα ὀκτὼ στρουθία, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐννέα ἔτη θὰ πολεμῶμεν καὶ τὸ δέκατον θὰ κυριεύσωμεν τὴν εὐρύχωρον Τροίαν.» Ταῦτα ἐπροφήτευσεν ὁ Κάλχας.

§ 6. Ἀπόπλους τῶν Ἑλλήνων εἰς Τροίαν.

Σφοδροὶ ἐναντίοι ἄνεμοι σταλέντες ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς ὁποίας τὴν ἱερὰν ἔλαφον ἐφόνευσεν ὁ Ἀγαμέμνων, ἐμπόδιζον τοὺς Ἕλληνας ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς Τροίαν. Ὁ Ἀγαμέμνων τότε, ὅπως ἐξιλεώσῃ τὴν παρωργισμένην θεάν, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ κατὰ συμβουλήν τοῦ Κάλχαντος τὴν ὡραίαν θυγατέρα του Ἰφιγένειαν. Ὅτε δ' ἐτέθη αὕτη ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ ὁ μάντις ἔσυρε τὴν μάχαιραν, ἡ Ἀρτεμις εὐσπλαγχνισθεῖσα αὐτήν, ἀπήλλαξε τοῦ θανάτου καὶ μετέφερεν εἰς τὴν Ταυρίδα, ἔνθα ἔγινεν ἱερεῖα τοῦ γαστρὸς τῆς θεᾶς ταύτης.

Εὐθύς τότε ἔπνευσεν οὐριος ἄνεμος καὶ οἱ Ἕλληνας ἔφθασαν αἰσίως εἰς τὴν Τροίαν. Πῶς δὲ ἐστρατοπέδευσαν, πῶς ἡγωνίσθησαν κατὰ τῶν Τρώων, ποῖοι τῶν ἡρώων διέπρεψαν καὶ ποῖοι ἐφονεύθησαν, περὶ ὧν τούτων κάμνει λόγον ἀρχαῖον βιβλίον, Ἰλιάς καλούμενον. Τὰ ἱστορικὰ ὅμως συμβάντα, τὰ ὅποια ἡμεῖς σκοπεύομεν νὰ ἐκθέσωμεν, ἀναφέρονται εἰς ἓνα καὶ μόνον ἥρωα τὸν Ὀδυσσεύα. Θὰ λάβωμεν δὲ ταῦτα ἐξ ἄλλου τινὸς βιβλίου ἐπίσης ἀρχαίου, ἀπὸ τὴν Ὀδύσσειαν. Ἀμφότερα τὰ βιβλία ταῦτα εἶνε ἔργον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Ὀμήρου, ὅστις ἔζησε 300 σχεδὸν ἔτη μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας.

Ὅπως ἐννοήσωσιν ὅμως τὰ κατωτέρω, ἀνάγκη νὰ διηγηθῶμεν ἀκόμῃ ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Μενελάου καὶ Ἀγαμέμνονος εἰς τὴν πατρίδα.

§ 7. Καταστροφὴ τῆς Τροίας.

Ἡ προφητεία τοῦ Κάλχαντος ἐξεπληρώθη ἑννέα ἔτη διήρκεσεν ὁ πόλεμος καὶ τὸ δέκατον ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνας τὴν Τροίαν διὰ πανουργίας, τὴν ὁποίαν ἡ γλαυκῶπις Ἀθηναῖα ἔδωκεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ σοφοῦ Ὀδυσσεύος. Διέταξεν οὗτος τὸν ἱκανὸν τέκτονα Ἑπειὸν νὰ κατασκευάσῃ γιγαντώδη ξύλινον ἵππον, καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀνδρειοτάτων ἡρώων, ἀφ' οὗ συνεβούλευσε τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας νὰ πλεύσωσιν εἰς τὴν Τένεδον καὶ νὰ κρυθῶσιν ὀπισθεν αὐτῆς.

Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν ἡγέρθη μέγας θόρυβος καὶ ταραχὴ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· τὰ πλοῖα ἤτοιμάζοντο πρὸς ἀναχώρησιν, ὁ στρατὸς ἐπέβαινε ἐπ' αὐτῶν καὶ αἱ σκηναὶ παρεδίδοντο εἰς τὰς φλόγας. Πλήρεις χαρᾶς παρετήρουν ταῦτα οἱ Τρῶες· ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθη καὶ τὸ τελευταῖον πλοῖον, ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς πόλε-

ΛΑΟΚΟΩΝ

ὡς καὶ ὤρμησαν εἰς τὴν πεδιάδα περιεργαζόμενοι τὰ
μέρη, ὅπου πρὸ ὀλίγου ὁ φοβερός ἐχθρὸς ἐστρατοπέδευεν.
Ἰδόντες δὲ ἐπὶ τῆς παραλίας τὸν ξύλινον ἵππον καὶ νο-
μίσαντες αὐτὸν ἀφιέρωμα τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς θεοὺς ἀ-
πεφάσισαν νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως των.
Τότε προσῆλθεν ὁ Λαοκόων, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ
εἶπε. «Δυστυχεῖς, ὅποια παραφροσύνη! Πιστεύετε ὅτι

ἀνεχώρησεν ὁ ἐχθρός ; Οὕτω γνωρίζετε τὸν Ὀδυσσεά ; Ἐν τῷ ἵππῳ τούτῳ ἡ ἐχθροὶ κρύπτονται ἢ ἄλλη τις πανουργία ὑπάρχει. Φοβεῖσθε τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας.» Ταῦτα εἰπὼν ἐκτύπησε διὰ τοῦ δόρατός του τὴν κοιλίαν τοῦ ἵππου, τὰ δὲ ὅπλα τῶν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένων ἡρώων ἀντήχησαν. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁμοῦς ὤρμησαν ἐκ τῆς θαλάσσης δύο ὑπερμεγέθεις ὄφεις κατ' αὐτοῦ καὶ ἐπνιξαν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱούς του.

Τὸν θάνατον τοῦ Λαοκόοντος καὶ τῶν δύο υἱῶν του ἐξέλαβον οἱ Τρῶες ὡς σημεῖον τῶν θεῶν, ὅτι ὁ ἵππος ἐκεῖνος ἦτο ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἔσυραν ἐντὸς τῆς πόλεως, κρημνίσαντες μέρος τοῦ τείχους. Κατόπιν παρεδόθησαν οὗτοι εἰς εὐωχίας καὶ χορούς, οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύοντες. Ὅτε ὁμοῦς ἐπῆλθεν ἡ νύξ καὶ πάντες ἐκοιμῶντο ὕπνον βαθύν, τότε ἐπανῆλθον τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, τὰ ὁποῖα ἦσαν κεκρυμμένα ὀπίσθεν τῆς Τενέδου, ἐξῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ ἵππῳ ὑπάρχοντες ἥρωες καὶ ἐφορμήσαντες κατὰ τῆς πόλεως ἔσφαζον ἀνηλεῶς τοὺς Τρῶας. Πανταχοῦ ἠκούοντο θοῆνοι καὶ στεναγμοὶ τῶν φονευομένων καὶ πληγωμένων, αἱ δὲ φλόγες τῆς καιομένης πόλεως ἔφθανον μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. Φοβερός ἄγων συνήφθη τότε μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τρώων, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐφονεύθησαν ὁ Πρίαμος, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἥρωες. Ἐπὶ τέλους ὁμοῦς ὑπερίσχυσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἡ μὲν λαμπρὰ πόλις κατεστράφη, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ παῖδιά ἀπῆχθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν.

Οὕτω κατεστράφη ἐν μιᾷ νυκτὶ ἡ μεγάλη καὶ ὑπερήφανος πόλις διὰ τὴν ὕβριν, τὴν ὁποίαν ὁ Πάρις ἔκαμεν εἰς τὰ ἱερὰ ἔθιμα τῆς ξενίας. Συνέβη δὲ τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 1184 π. Χ.

§ 8. Ἑλλήνων συμφοραί.

Ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἐτελείωσαν τὰ βάσανα ἀκόμη. Ἀφ' οὗ οὗτοι ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, ἐπέδρυσαν ἐπὶ τῶν πλοίων, ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Ὁ Ζεὺς ὁμῶς προητόμασεν εἰς αὐτοὺς δυστυχὲς ταξείδιον, διότι ὁ Αἴας, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀϊλέως, ἀπέσπασε βιαίως τὴν Κασσάνδραν, τὴν ὡραίαν θυγατέρα τοῦ Πριάμου ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς καὶ τὴν ἀπήγαγεν αἰχμάλωτον. Οὕτως ἄλλοι μὲν τῶν ἡγεμόνων ἀπωλέσθησαν ἐν τῇ θαλάσῃ μακρὰν τῆς πατρίδος των, ἄλλοι δὲ εἰς ξένας παραλίαις.

Ὁ Μενέλαος λ. χ., ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ Σούνιον, ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, ἐπὶ τῆς βραχέως παραλίας τῆς ὁποίας ἀπώλεσε πολλὰ πλοῖα. Κατόπιν περιεπλανήθη εἰς τὴν νῆσον Κύπρον, ἣτις εἶνε ὀνομαστή διὰ τὰ μεταλλεῖά της. Ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν χώραν τῶν Φοινίκων, ὅστινες μεταφέρουσι τὰ πολύτιμα προϊόντα τῆς Ἀσίας καὶ πωλοῦσιν εἰς χώρας μεμακρυσμένας. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον περιεπλανήθη οὗτος καὶ μόλις μετὰ παρέλευσιν ὀκτὼ ἐτῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην μετὰ τῆς Ἑλένης. Συνεφιλιώθη δὲ πάλιν μετ' αὐτῆς καὶ ἔζησεν ἕκτοτε βίον ἥσυχον καὶ εὐδαίμονα.

Τὴν δυστυχεστάτην ὁμῶς μοῖραν εἶχεν ὁ Ἀγαμέμνων· οὗτος εὗρε τὸν θάνατον ἐν αὐτῷ τῷ οἴκῳ του ὑπὸ τῶν πλησιεστάτων συγγενῶν του.

Κατὰ τὴν μακρὰν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Αἰγισθος ἔλαβεν ὥς σύζυγον τὴν Κλυταιμνήστραν τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος βασιλέως, καὶ ἐσχέπετο μετ' αὐτῆς περὶ τοῦ φόνου αὐτοῦ.

Ἄνευ ἀπευκταίου ἔφθασεν ὁ ἰσχυρὸς Ἀγαμέμνων εἰς

τὴν πατρίδα του. Περιχαρὴς ἐπάτησε τὴν περιπόθητον
τὴν καὶ ἡσπάζετο τὸ πατρικὸν ἔδαφος, χύνων ἄφθονα
ερμὰ δάκρυα χαρᾶς, διότι ἡξιώθη τέλος νὰ ἐπανίδῃ
τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν του. Εὐθύς δὲ τότε ἔδραμεν
εἰς τὸν οἶκόν του, ἀλλ' ἐν ᾧ ἐνηγκαλιζέτο τὴν ἄπιστον
σύζυγόν του, ὁ Αἰγισθος ἐπέπεσεν αἰφνης κατ' αὐτοῦ καὶ
τὸν ἐφόνευσεν. Οὕτως ἐδατίλευσε τῶν Μυκηνῶν ὁ κα-
κοῦργος Αἰγισθος ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Ἡ τιμωρία ὅμως δὲν
δράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Ὁ Ὀρέστης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέ-
μνονος, ἐπανελθὼν μετὰ ὀκτὼ ἔτη ἐκ Φωκίδος, ἔνθα εἶχε
καταφύγει φοβούμενος τὸν κακοῦργον Αἰγισθον, ἐξεδι-
κτῆθη τὸν θάνατον τοῦ πατρός του καὶ ἐπανέκτησε τὴν
ἐκείνου τῶν προγόνων του. Ὁ δὲ νεκρὸς τοῦ Αἰγίσθου ἔγει-
ρε βορὰ τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὀρνέων.

Ἡδὴ δὲ θὰ διηγηθῶμεν τὰ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἄν-
δρος, ὅστις περιεπλανήθη εἰς ἀπώτατα μέρη, ἐγνώρισε
πολλῶν ἀνθρώπων ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ ὑπέστη πολλὰ δει-
λὰ καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

νέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐπὶ τέλους ὅμως κατώρθωσε τοῦτο πτύων ἄλμυρὸν ὕδωρ ἐκ τοῦ στόματός του.

Ἄλλ' ἂν καὶ εὐρίσκετο εἰς τοιαύτην δεινὴν θέσιν, δὲν ἐλησμώνησεν ὅμως τὴν σχεδίαν του, ἀλλ' ὀρμήσας διὰ τῶν κυμάτων ἤρπασεν αὐτὴν καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ μέσον ἀποφυγῶν οὕτω τὸν θάνατον. Ἐφερον δὲ τὰ φοβερά κύματα αὐτὴν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅπως σφοδρὸς βορρᾶς κατὰ τὸ φθινόπωρον διασκορπίζει τὰς ἀκάνθας εἰς τὴν πεδιάδα.

Τότε παρετήρησεν αὐτὸν ἡ κόρη τοῦ Κάδμου Λευκοθέα καὶ τὸν εὐσπλαγχνίσθη· καθίσασα δὲ ἐπὶ τῆς σχεδίας τοῦ εἶπε : «Ταλαίπωρε, διὰ τί ὁ Ποσειδῶν εἶνε τόσον πολὺ ὠργισμένος κατὰ σοῦ ; Μὴ φοβοῦ ὅμως, καὶ δὲν θὰ πάθῃς τίποτε. Πρᾶξε δέ, ὅσα θὰ σοῦ εἴπω. Ἐκδύθητι τὰ φορέματά σου, ἄφησε τὴν σχεδίαν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων, καὶ προσπάθησε κολυμβῶν νὰ φθάσῃς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Λάβε δὲ τὸ κρήδεμνον (*) τοῦτο, ἄπλωσε αὐτὸ ἐπὶ τοῦ στήθους σου, καὶ τότε δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς τίποτε. Ὅταν δὲ φθάσῃς εἰς τὴν ξηράν, αὐτὸ μὲν ῥίψε πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν, σὺ δὲ ἀπομακρύνθητι ἐκεῖθεν ταχέως.»

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐδίστασε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν τῆς θεᾶς φοβούμενος ἀπάτην. Μετ' ὀλίγον ὅμως μέγα καὶ φοβερὸν κύμα ἐκτύπησεν αὐτὸν καὶ διεσκορπίσε τὴν σχεδίαν ὡς σφοδρὸς ἄνεμος σκορπίζει θημωνίαν ξηρῶν ἀχύρων. Εὐθύς ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἐπέβη ἐπὶ ἐνὸς πλέοντος ξύλου, καὶ ἐκδυθεὶς τὰ ἐνδύματά του, ἤπλωσε τὸ κρήδεμνον ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ πρηνῆς ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸν εἶδε δὲ ὁ Ποσειδῶν καὶ κινήσας τὴν κεφαλὴν του εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Πιστεύω ὅτι δὲν θὰ ἐξέλθῃς δυσηρεστημένος ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία ἱκανὸν χρό-

(*) Γουγκικεῖον κήλυμμα τῆς κεφαλῆς.

νον ἀκόμῃ θὰ σὲ ἔχῃ εἰς τὰς ἀγκάλας της». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐμάστιξε τοὺς ἵππους τοῦ καὶ ἀπῆλθεν.

§ 6. Ὁ Ὀδυσσεὺς σῶζεται ἐπὶ τῆς νήσου Σχερίας.

Ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ Διὸς, ἰδοῦσα τὸν Ὀδυσσεῦα εἰς ποιαύτην κατὰστασιν τὸν εὐσπλαγχνίσθη, καὶ εὐθὺς διέταξεν ὅλους τοὺς ἀνέμους νὰ παύσωσι, καὶ μόνον τὸν βορρᾶν ἀφῆκε νὰ πνέῃ. Δύο δὲ ἡμέρας καὶ δύο νύκτας ἐθάσανίζετο ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν τρίτην ὁμῶς ἡμέραν παύσαντος τοῦ ἀνέμου ἔγεινεν ἄκρα γαλήνη, καὶ μετ' ὀλίγον εὐρέθη πλησίον τῆς ξηρᾶς. Ἰδὼν δέ, ὅτι ἡ ἀκτὴ ἦτο ἀπόκριμνος καὶ πανταχοῦ ὑπῆρχον βράχοι ἀπότομοι καὶ σκόπελοι, ἡσθάνθη μεγάλην λύπην εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τὰ γόνατά του ἐλύθησαν καὶ βαθέως στενάξας εἶπε·

« Δυστυχὴς ἐγώ ! Εἰς μάτην ἐκοπίασα καὶ διέσχισα τὴν φοβερὰν θάλασσαν, ὅπως διαφύγω τὸν ὄλεθρον. Τώρα πλέον πᾶσα ἐλπίς ἐξέλιπεν, ἀφ' οὗ δὲν ὑπάρχει μέρος καταάλληλον νὰ ἐξέλθω. Φοβοῦμαι δὲ μήπως, ἐὰν προσπαθῶ νὰ πλησιάσω εἰς τὴν ξηρὰν, μὲ ἀρπάσωσι τὰ ὀρμητικὰ κύματα καὶ μὲ ῥίψωσιν ἐπάνω εἰς τοὺς ὄξεις τοῦτους βράχους· ἂν δὲ πάλιν ἐξακολουθῶ κολυμβῶν, μέχρις οὗ εὗρω χαμηλὴν ἀκτὴν, φοβοῦμαι μὴ μὲ ἀρπάσῃ πάλιν ἡ φοβερὰ θύελλα καὶ μὲ φέρῃ εἰς τὸ πλήρες ἰχθύων πέλαγος, ἢ μέγα τι κῆτος μὲ καταφάγῃ. Τί νὰ κάμω καὶ ἐγὼ δὲν ἤξεύρω ».

Ἐν ᾧ δὲ ἐσκέπτετο ταῦτα, κύμα μέγα ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς βραχίδος παραλίας. Ἐκεῖ δὲ προσεκολλήθη, μέχρις οὗ τὸ κύμα παρῆλθεν. Ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ τοῦ κύμα ἐκτύπησεν αὐτὸν μὲ ὀρμὴν εἰς τὸ στῆθος καὶ τὸν ἔρριψε μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος. Τότε ὁ δυστυχὴς θὰ ἐχάνετο, ἐὰν δὲν ἐσηκώνετο ἐκ τοῦ κύματος μὲ θάρρος καὶ κολυμβῶν δὲν ἔφθανεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἵππου ἐξεληθὼν ἔπεσεν ἄπνους καὶ ἄφωνος ἐκ τοῦ ὑπερβο-

λικοῦ κόπου. Τὰ γόνατα καὶ οἱ βραχίονές του ἐκάμπτοντο, τὸ δὲ δέρμα του καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἦτο ἐξωγκωμένον.

Ὅτε δὲ συνῆλθεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἐσηκώθη, καὶ λύσας τὸ ὕγρον κρήδεμνον ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὴν θάλασσαν. Κατόπιν δέ, ἀφ' οὗ ἐφίλησε τὴν γῆν, μετέβη εἰς μέρος δασῶδες πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ἔνθα ἦσαν πλησίον ἀλλήλων μία ἐλαία καὶ μία ἀγριελαία, τῶν ὁποίων οἱ κλάδοι περιεπλέκοντο καὶ ἀπετέλουν ἀπόκρυφον καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον. Ἐκεῖ εἰσῆλθεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς καὶ κατεκλίθη, σκεπασθεὶς καλῶς μὲ πολλὰ ξηρὰ φύλλα, καθὼς σκεπάζει τις τὸ πῦρ μὲ τέφραν διὰ νὰ μὴ σθέσῃ.

§ 7. Ἡ Ναυσικᾶ διὰ προτροπῆς τῆς Ἀθηναΐς μεταβαίνει εἰς τὸν ποταμόν.

Ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκοιμᾶτο ὕπνον βαθύν, ἡ θεὰ Ἀθηναΐς μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων Ἀλκινόου, διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐπορεύθη δὲ κατ' εὐθεΐαν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἐκοιμᾶτο ἡ ὠραία θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Ναυσικᾶ, καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν· «Ναυσικᾶ, δὲ τί εἶσαι τόσον πολὺ ὀκνηρά; Εἶνε ἐντροπὴ νὰ ἔχῃς ὅλα τὰ ἐνδύματά σου ῥυπαρά, ἐν ᾧ ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου σου πλησιάζει, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ σὺ πρέπει νὰ ἐνδυθῇ λαμπρὰ ἐνδύματα, νὰ προσφέρῃς δὲ τοιαῦτα καὶ εἰς τὸ σύζυγόν σου. Διὰ τῆς ἐργασίας ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος καλὸν ὄνομα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ πατήρ καὶ ἡ σεβασμία μήτηρ χαίρουσι πολὺ, ὅταν ἔχωσι τοιαῦτα τέκνα. Διὰ τοῦτο εὐθύς ὡς ἐξημερώσῃ, παρακάλεσε τὸν πατέρα σου νὰ σοῦ ἐτοιμάσῃ ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν, ἵνα μεταφέρῃς ὅλα τὰ φορέματα εἰς τὸν ποταμόν.»

Ἡ Ναυσικᾶ, εὐθύς ὡς ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, μετέβη εἰς τὰ δωμάτια τῶν γονέων τῆς, ἵνα ἀναγγείλῃ τοῦτο. Εὐρὺς δὲ αὐτοὺς ἐντὸς τῆς αἰθούσης, τὴν μὲν μητέρα τῆς κα-

θημένην παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ κλώθουσαν διὰ τῆς ἡλικίας (*) ἔρια θαλασσοπόρφυρα, τὸν δὲ πατέρα τῆς ἐτοιμαζόμενον νὰ ἐξέλθῃ, ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν συνεδρίασιν τῶν ἡγεμόνων τῶν Φαιάκων· σταθεῖσα δὲ πλησίον τοῦ εἶπε·

«Πατεράκι μου, δὲν θὰ μοῦ κάμῃς τὴν χάριν νὰ διατάξῃς τοὺς ὑπηρέτας νὰ μοῦ ἐτοιμάσωσι τὴν ἄμαξαν, διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν ποταμὸν νὰ πλύνω τὰ φορέματά μας ; Εἶνε ὅλα ἄπλυτα, καὶ σὺ πρέπει νὰ φορῇς καθαρὰ φορέματα, ὅταν συνεδριάξῃς με τοὺς ἀρίστους τῶν Φαιάκων. Ἐχεις δὲ πέντε υἱοὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα· οἱ δύο εἶνε νυμφευμένοι, οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἄγαμοι, οἱ ὅποιοι θέλουσι νὰ φορῶσι πάντοτε νεόπλυτα ἐνδύματα· δι' ὅλα δὲ ταῦτα πρέπει νὰ φροντίζω ἐγώ».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος διέταξεν εὐθὺς τοὺς ὑπηρέτας νὰ ζεύξωσι τοὺς ἡμιόνους· οὗτοι δὲ ὑπήκουσαν προθύμως. Τότε ἡ ὡραία κόρη ἔφερεν ἐκ τοῦ θαλάμου τὰ λαμπρὰ φορέματα καὶ τὰ ἔβαλεν ἐντὸς τῆς ἁμάξης, ἡ δὲ μήτηρ τῆς διάφορα φαγητὰ ἐντὸς κιβωτίου καὶ ἐρυθρὸν οἶνον ἐντὸς ἀσκοῦ. Κατόπιν ἡ Ναυσικᾶ, ἀφ' οὗ τῆς ἔδωκεν ἡ μήτηρ τῆς φιάλην πλήρη εὐώδους ἐλαίου, ὅπως ἀλειφθῇ μετὰ τὸ λουτρόν, ἀνέβη ἐπὶ τῆς ἁμάξης καὶ λαβοῦσα τὴν μᾶστιγα καὶ τὰ ἡνία εἰς τὰς χεῖρας, ἐμᾶστιξε τοὺς ἡμιόνους καὶ ἐξῆλθε τῆς πόλεως· τὴν ἡκολούθουν δὲ πεζῇ καὶ αἱ θαλαμηπόλοι.

§ 8. Ὀδυσσεὺς καὶ Ναυσικᾶ.

Ἀφ' οὗ ἔφθασαν αὗται εἰς τὸ λαμπρὸν ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, ἀπέξευξαν τοὺς ἡμιόνους καὶ ἀπέλυσαν αὐτοὺς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ διὰ νὰ βοσκῇσιν. Ἐπειτα ἔφεραν ἐκ τῆς ἁμάξης τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἔρριψαν

(*) Ῥόκα διὰ γνέσιμιν.

δυσσέα· «Ἐτοιμάσου ἤδη, ὦ ξέने, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός μου, ὅπου θ' γνωρίσῃς τοὺς ἀρίστους τῶν Φαιάκων. Ἐπειδὴ δὲ εἶσα ἄνθρωπος φρόνιμος, σκέψῃ καλῶς ταῦτα, τὰ ὅποια τώρα θὰ σοῦ εἶπω. Ἐν ὧν μὲν εἴμεθα μακρὰν τῆς πόλεως, δὲν βλέπει, ἀκολουθεῖ καὶ σὺ ταχέως μετὰ τῷ θεραπευνίδῳ μου τὴν ἄμαξαν. Ὅταν ὁμῶς πλησιάσωμε εἰς τὴν πόλιν, τότε παρμέρισε καὶ περίμενε ὀλίγον μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός μου διότι φοβοῦμαι, ξέने, τὰς κατηγορίας τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἤθελον μᾶς συναντήσῃ. Ὡς δὲ ἐννοήσῃς ὅτι ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, τότε εἰσελθε καὶ σὺ εἰς τὴν πόλιν καὶ ζήτησ' τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου. Εἶνε δὲ πολὺ εὐκολον καὶ μόνος σου νὰ εὕρῃς αὐτήν, διότι δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ πόλει μεγαλειτέρα οἰκία τῆς ἰδικῆς μας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθάσῃς ἐκεῖ καὶ εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα, νὰ δράμῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν μητέρα μου καὶ νὰ τὴν παρακαλέσῃς νὰ σέ βοηθήσῃ, ὅπως φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ ἐπανίδῃς τοὺς φιλτάτους σου.»

Ταῦτα εἰπούσα ἡ Ναυσικᾶ ἐκτύπησε διὰ τῆς λαμπρᾶς μάστιγος τοὺς ἡμιόνους, οἵτινες εὐθὺς ἄφησαν τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ καὶ ἔτρεχον ἕατ' εὐθείαν εἰς τὴν πόλιν. Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπλησίασαν εἰς αὐτήν, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἔμεινε παρὰ τὸ ἄλσος τῆς Ἀθηνᾶς ὅπως τοῦ παρήγγειλεν ἡ Ναυσικᾶ.

Εἶχε δὲ φθάσει ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὰ πολυτελῆ ἀνάκτορα τοῦ πατρός της, ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκίνησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν. Μόλις δὲ εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν, ἡ Ἀθηνᾶ λαβοῦσα τὴν μορφήν κόρης φερούσης στάμναν παρουσιάσθη ἔμπροσθέν του. «Καλὴ μου κόρη, εἶπεν εἰς αὐτήν Ὀδυσσεύς, δὲν μοῦ δεικνύεις τὸν οἶκόν τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου; Εἶμαι ξένος, καὶ πρώτην φοράν ἔρχομαι ἐνταῦθα.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ. «Μετὰ χαρᾶς, ξέν

πάτερ μου, ὁ βασιλεὺς εἶνε γείτων ἡμῶν. Ἀκολουθεῖ με λοιπόν, καὶ ἐγὼ θὰ σὲ ὁδηγήσω ἕως ἐκεῖ· ἀλλὰ καθ' ὁδὸν οὔτε νὰ κυττάξῃς οὔτε νὰ ἐρωτήσῃς κανένα, διότι ἐνταῦθα οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε φιλόξενοι.» Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἐπορεύετο ἔμπρός, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς τὴν ἡκολούθει. Μετ' ἐκπλήξεως δὲ παρατήρει οὗτος τὸν ὠραῖον λιμένα, τὰ μεγάλα πλοῖα, τὴν εὐρύχωρον ἀγορὰν καὶ τὰ μακρὰ τείχη τῆς πόλεως. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐστάθη ἡ κόρη καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν.

«Ἰδού, ξέने μου, τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως. Εἴσελθε εἰς αὐτὰ μετὰ θάρρους, διότι ὁ θαρραλέος ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει καλλίτερον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. Θὰ εὐρῇς δὲ τὴν στιγμὴν ταύτην τοὺς βασιλεῖς εἰς τὴν τράπεζαν. Ὅταν δὲ εἰσέλθῃς, ζήτησε κατὰ πρῶτον τὴν βασιλίσσαν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Ἀρήτη. Αὕτη τιμᾶται καὶ ἀγαπᾶται πολὺ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ ὄλων τῶν Φαιάκων διὰ τὴν σύνεσίν της. Ἐὰν αὕτῃ λάβῃ συμπάθειαν πρὸς σέ, βεβαιότατα θὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου.»

§ 10. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου.

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ θεὰ ἀφῆκε τὸν φίλον της καὶ μετέβη εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις πλούσιον ναόν της, τὸν ὁποῖον τῆς ὠκοδόμησεν ὁ Ἑρεχθεύς. Τότε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου, ἔνθα ἔξεπλάγῃ ἐκ τῆς λάμπεως τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Οὐδέποτε οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶδον τοσαύτην μεγαλοπρέπειαν. Οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐκ χαλκοῦ, αἱ θύραι, αἵτινες ἔκλειον ἔνδοθεν τὸ στερεὸν οἰκημα, ἐκ χρυσοῦ καὶ αἱ παραστάδες ἐξ ἀργύρου στηριζόμεναι ἐπὶ χαλκίνου κατωφλίου. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς θύρας ἴσταντο χρυσεὶ καὶ ἀργυροὶ κύνες, τοὺς ὁποίους κατεσκεύασεν ὁ Ἥφαιστος διὰ νὰ φυλάττωσι τὴν οἰκίαν. Ἐντὸς δὲ τῆς αἰθούσης καὶ ἀπὸ τὸ ἐν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὑπῆρχον ἀναπαυτικώταται ἔδραι κεκαλυμμέναι μὲ

ώραῖα σκεπάσματα, ἔνθα ἐκάθηντο οἱ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων καὶ εὖωχοῦντο· χρυσοῖ δὲ νέοι ἴσταντο ἐπὶ ὥραιων βάθρων μὲ λαμπάδας εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐφώτιζεν τὴν νύκτα τὴν αἴθουσαν ἐν καιρῷ συμποσίου.

Πεντήκοντα κοράσια ὑπηρέτουν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἐξ αὐτῶν ἄλλα μὲν ἦλεθον εἰς τὸν μῦλον, ἄλλα δὲ ὑφαινον καὶ ἔγνεθον, διότι, ὅπως οἱ ἄνδρες ἦσαν ἄριστοι ναῦται, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες ἦσαν περίφημοι εἰς τὴν ὑφαντικὴν. Ἐντὸς δὲ τῆς αὐλῆς ὑπῆρχε κῆπος πανταχόθεν μὲ ὑψηλὸν τεῖχος περιτειχισμένος. Ἐντὸς δὲ τοῦ κήπου τοῦτου ὑπῆρχον ὑψηλὰ καὶ καρποφόρα δένδρα, φέροντα ὥραιους καρπούς, ἀχλαδέαι, μηλέαι, γλυκύταται συκαῖ καὶ ἀνθηραὶ ἐλαῖαι. Οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τὰ δένδρα ταῦτα ἔλειπον καρποί, οὔτε τὸν χειμῶνα, οὔτε τὸ θέρος· διότι ἡ γλυκεῖα αὔρα τοῦ Ζεφύρου ἄλλα μὲν ἔκαμνε νὰ ἀνθῶσιν, ἄλλα δὲ νὰ ὀριμάζωσι τοὺς καρπούς των. Ἐδῶ ὑπῆρχε καρποφόρον δένδρον πλήρες ἀνθέων, ἐκεῖ ἴστατο ἄλλο μὲ πρασίνοους καρπούς καὶ ἄλλου πάλιν ἄλλο μὲ ὀρίμους. Οὕτω δὲ καὶ αἱ σταφυλαὶ ἄλλαι μὲν ἐξηραίνοντο ἐπὶ τοῦ ἡλιακωτοῦ, ἄλλαι μόλις ἐπατοῦντο, ἄλλαι πρὸ ὀλίγου ἐκόπησαν, ἄλλαι μόλις ἤρχιζον νὰ κοκκινίζωσι καὶ ἄλλαι ἦσαν μόλις ὡς ἄνθη. Τέλος δὲ εἰς τὴν ἐσχатиὰν τοῦ κήπου ὑπῆρχον διάφοροι πρασιαί, ὅπου ἦσαν φυτευμένα εὐωδέστατα ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ κήπου ἦσαν καὶ δύο βρύσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία ἐπότιζε τὸν κήπον, ἡ δὲ ἄλλη ἔρρεεν ὑπὸ τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ ἐκεῖθεν ἐπρομηθεύοντο ὕδωρ οἱ κάτοικοι.

§ 11. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Ἀλκινόου.

Ἀφ' οὗ παρατήρησεν ὅλα ταῦτα μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Εὗρε δὲ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φαιάκων κάμνοντας σπονδὰς εἰς τὸν Ἑρμῆν,

ὅτι εἰς αὐτὸν ἔκαμνον τὰς τελευταίας σπονδάς, ὅτε ἤρ-
ετο ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Χωρὶς δὲ νὰ τὸν ἴδῃ κανεῖς, ἔφθα-
νεν ἐκεῖ, ὅπου ἐκάθητο ἡ βασίλισσα, καὶ πεσὼν εἰς τοὺς
πόδας τῆς τὴν ἐκέτευε λέγων·

« Ἀρήτη, θύγατερ τοῦ Ῥηξήνορος, ἦλθον μετὰ πολλὰς
ταλαιπωρίας ἐκέτης πρὸς σὲ καὶ τὸν σύζυγόν σου καὶ
πάντας τοὺς συνδαιτυμόνας τούτους. Εἴθε οἱ θεοὶ νὰ σᾶς
δώσωσι βίον εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῇ καὶ νὰ ἀφήση-
τε εἰς τὰ τέκνα σᾶς τιμὴν καὶ πλοῦτον, ἐμὲ δὲ βοή-
θήσατε νὰ ἐπιστρέψω τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα μου, διότι
πολὺν καιρὸν περιπλανῶμαι μακρὰν αὐτῆς καὶ ὑποφέρω
πολλὰς ταλαιπωρίας ».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐκάθισε πλησίον τῆς ἐ-
στίας εἰς τὴν στάκτην· πάντες δὲ ἰδόντες αὐτὸν αἶφνης
ἔμπροσθέν των ἔμενον ἄφωνοι καὶ τὸν παρετήρουν μετὰ
θαυμασμοῦ. Τότε διέκοψε τὴν σιωπὴν ὁ γέρον σοφὸς Ἐ-
χένης καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς·

« Ἀλκίνοε, δὲν εἶνε πρέπον νὰ ἀφίνης τὸν ξένον νὰ κά-
θηται χαμαὶ εἰς τὴν στάκτην τῆς ἐστίας. Ἄλλ' ἔλα
σῆκωσε αὐτὸν καὶ κάθισέ τον ἐπὶ θρόνου· διάταξε δὲ
καὶ τοὺς κήρυκας νὰ χύσωσιν οἶνον εἰς τὰ ποτήρια, ἵνα
κάμωμεν σπονδάς εἰς τὸν Δία, τὸν προστάτην τῶν ἐκε-
τῶν. Ἄς παραθέσῃ δὲ καὶ ἡ οἰκονόμος δεῖπνον εἰς αὐτὸν
ἐκ τῶν εὐρισκομένων. »

Ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος, ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους,
ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ
λαμπροῦ θρόνου, μία δὲ ὑπηρέτρια κρατοῦσα χρυσὴν πρό-
χουν καὶ ἀργυρὰν λεκάνην τοῦ ἔχυσε νερὸν διὰ νὰ νιφθῇ.
Ἐπειτα ἔστρωσεν ἡ οἰκονόμος πρᾶπιζαν πλήρη φαγητῶν.

Ἐνῷ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔτρωγε καὶ ἔπινε, κῆρυξ ἔδα-
λεν οἶνον εἰς τὰ ποτήρια, ἵνα κάμωσι σπονδάς εἰς τὸν Δία.
Μετὰ δὲ τὴν σπονδὴν εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀλκίνοος. « Ἀ-
κούσατε, ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων· αὖριον θὰ

φιλεύσωμεν τὸν ξένον εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ θὰ προσφέρωμεν εἰς τοὺς θεοὺς λαμπρὰν θυσίαν, ἔπειτα δὲ θὰ φροντίσωμεν πῶς καλλίτερον νὰ τὸν στείλωμεν εἰς τὴν πατρίδα του». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλκίνοος, πάντες δὲ ἐπέδοκίμασαν τοὺς λόγους του, καὶ εἶπον νὰ σπαλῇ ὁ ξένος εἰς τὴν πατρίδα του. Μετὰ ταῦτα οἱ ἡγεμόνες ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὴν κατοικίαν του διὰ νὰ κοιμηθῶσιν.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐκάθητο δὲ πλησίον αὐτοῦ ἡ Ἀρήτη καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος. Ἐνῶς δὲ συνωμῖλουν, ἡ βασίλισσα ἀνεγνώρισε τὰ ἐνδύματα τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι αὐτὴ τὰ εἶχεν ὑφάνει, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι; ποῖος σοῦ ἔδωκε τὰ ἐνδύματα ταῦτα; Δὲν εἶπες ὅτι ἦλθες ἐνταῦθα, ἄφ' οὗ πρῶτον περιεπλανήθης ἐπὶ πολλὴν χρόνον εἰς τὴν θάλασσαν;»

Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε διηγήθη εἰς αὐτὴν τὴν ἐπταετη διαμονὴν του εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς, τὰς συμφορὰς τὰς ὁποίας ὑπέφερεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰς περιποιήσεις τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ναυσικαῶν. Ὁ Ἀλκίνοος, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ὑπεσχέθη καὶ πάλιν, ὅτι θὰ διατάξῃ αὐρίον νὰ ἐτοιμάσωσι πλοῖον, ἵνα τὸν ἐξαποστείλῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἄφ' οὗ εὐχαρίστησε τὸν βασιλέα, μετέβη νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν ἀναπαυτικὴν κλίνην, τὴν ὁποίαν ἔστρωσαν αἱ ὑπηρετρίαι κατὰ διαταγὴν τῆς Ἀρήτης.

§ 12 Συνέλευσις τῶν Φαιάκων.

Τὴν πρωΐαν ἐσηκώθησαν ἐκ τῆς κλίνης ὁ Ἀλκίνοος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ μετέβησαν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Φαιάκων, ἥτις ἦτο πλησίον τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ συνήχθησαν ἐκ περιεργίας ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι καὶ παρετήρουν τὸν Ὀδυσσεά μετὰ θαυμασμοῦ· διότι ἡ Ἀθηναῖα τὸν ἔκαμε ὁραιότερον, ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον. Ὅτε δὲ πάντες συνηθοίσθησαν, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Ἀλκίνοος εἶπε

« Ἀκούσατε, ὦ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων· ὁ ξένος οὗτος μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ συμφοράς ἦλθεν εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ μὲ παρκαλέσσει νὰ τὸν στείλω εἰς τὴν πατρίδα του. Ἄς ῥίψωμεν λοιπὸν ταχύτατον πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἃς ἐκλεχθῶσιν ἐκ τοῦ λαοῦ πεντήκοντα δύο νέοι, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἐτοιμάσωσιν ὅλα τὰ πρὸς τὸ ταξείδιον ἀναγκαῖα, ἃς ἔλθωσιν εἰς τὸν οἶκόν μου νὰ γευματίσωσιν. Ὑμεῖς δέ, ὦ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων, ἔλθετε εἰς τὰ ἀνάκτορα νὰ φιλεύσωμεν τὸν ξένον· καλέσατε δὲ καὶ τὸν ἀοιδὸν Δημόδοκον νὰ μᾶς διασκεδάσῃ ἐν καιρῷ τοῦ συμποσίου διὰ τῆς κιθάρας καὶ τῶν ᾠσμάτων του». Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκίνησεν νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ ξένου εἰς τὸν οἶκόν του, αἱ δὲ ἡγεμόνες τὸν ἡκολούθουν. Εὐθύς δὲ ἐκλεχθέντες οἱ πεντήκοντα δύο νέοι ἔρριψαν τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀφ' οὗ τὸ προητοίμασαν πρὸς πλοῦν, ἦλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα.

§ 13 Συμπόσιον καὶ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀδυσσεύος.

Ὁ Ἀλκίνοος διέταξε τότε νὰ ἐτοιμάσωσι πλούσιον καὶ μεγαλοπρεπὲς γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου. Ἀφ' οὗ δὲ ἡτοιμάσθῃ ἡ τράπεζα, ἦλθε καὶ ὁ Δημόδοκος, ὅστις ἦτο μὲν τυφλός, ἀλλ' εἶχε τὸ θεῖον δῶρον νὰ τραγουδῇ γλυκύτατα. Τοῦτον ὠδήγητε καὶ ἐκάθισεν ὁ κῆρυξ ἐπὶ θρόνου, τὴν δὲ λύραν τοῦ ἐκρέμασεν ἄνωθεν αὐτοῦ ἀπὸ πασσάλου. Ἀφ' οὗ δὲ ἐχόρτασαν πάντες φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, ὁ Δημόδοκος ἔλαβε τὴν λύραν καὶ ἤρχισε νὰ τραγουδῇ τὴν φιλονεικίαν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Ὀδυσσεύος ἐν Τροίᾳ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς ἔλεγεν ὅτι ἡ Τροία θὰ κυριευθῇ διὰ τῆς βίας, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διὰ τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ δόλου. Καὶ πάντες μὲν οἱ συνδαιτυμόνες ἐτέρποντο ἀκούοντες τὸ γλυκὺ τοῦτο ᾠσμα, μόνον δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλυπεῖτο καὶ δάκρυα ἐπλήρουν τοὺς ὀφθαλμούς του· ἐσπόγγιζε δὲ ταῦτα κρυφίως, ἵνα μὴ νοήσωσιν τι οἱ συνδαιτυ-

ΟΙΝΟΧΟΑΙ

μένες. Ὁ Ἀλκίνοος ἔμως ἐννοήσας ὅτι τὸ ἄσμα τοῦ Δημοδόκου ἐλύπει πολὺ τὸν Ὀδυσσεά, εἶπεν ὅτι καλὸν εἶνε νὰ παύσῃσι τὰ ἄσματα καὶ νὰ ἀρχίσωσιν οἱ ἀγῶνες, ἵνα ἴδῃ ὁ ξένος τὴν δεξιότητα τῶν Φαιάκων. Πάντες τότε ἠγέροθησαν καὶ διευθύνθησαν εἰς τὴν ἀγοράν, τοῦ βασιλέως προηγούμενου· τοὺς ἠκολούθησε δὲ καὶ πολὺς λαός. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκάθισαν οἱ ἠγεμόνες τῶν Φαιάκων εἰς τὰς ἑδρας των, πολλοὶ νέοι ἤρχισαν νὰ ἀγωνίζωνται, ἄλλοι μὲν εἰς τὴν πάλην, ἄλλοι δὲ εἰς τὸν δίσκον, ἄλλοι εἰς τὸν δρόμον, ἄλλοι εἰς τὸ πῆδημα καὶ ἄλλοι εἰς τὴν πυγμὴν.

Ἀφ' οὗ δὲ πάντες διεσκέδασαν ἐκ τῆς θέας τῶν ἀγῶνων, ὁ Λαοδάμας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου, εἶπε πρὸς τοὺς φίλους του. «Ἄς παρακαλέσωμεν τὸν ξένον νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, διότι αἱ κνῆμαι, οἱ ἰσχυροὶ βραχίονες, ὁ παχὺς τράχηλος καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦ ἀνάστημα δὲν δεικνύουσιν ἄνθρωπον ἄνανδρον. Ἐπειτα δὲ διατηρεῖ ἀκόμῃ τὴν νεότητά του κατόπιν τέσων ταλαιπωριῶν διότι οὐδὲν ἄλλο καταβάλλει τέσων τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἡ θάλασσα, ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ὅν εἶνε οὗ

τος». Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Λαοδάμα, πῶς δύναμαι ἐγὼ νῦν λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ νῦν αἰσθάνωμαι εὐχαρίστησιν εἰς αὐτούς, ἀφ' οὗ τόσας συμφοράς ὑπέφερα, καὶ ἤδη κάθημαι εἰς τὴν ἀγοράν σας ἱκετεύων τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον καὶ ὑμᾶς ἅπαντας νῦν μὲ ἀποστείλητε εἰς τὴν πατρίδα μου;» Τότε ἀπήντησεν εἰς αὐτὸν εἰρωνικῶς ὁ Εὐρύαλος· «Δίκαιον ἔχεις, ὦ ξέने, διότι ἐκ τοῦ προσώπου πᾶν ἄλλο φαίνεσαι ἢ ἀγωνιστής. Σὺ ὁμοιάξεις μὲ ἐπιστάτην ἐμπορικοῦ πλοίου, ὅστις φροντίζει νῦν καταγράφη τὰ ἐμπορεύματα καὶ νῦν κερδίξῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα χρήματα». Οἱ ὕβριστικοὶ οὗτοι λόγοι ἐλύπησαν πολὺ τὸν Ὀδυσσεύα, καὶ ὠργισμένος τοῦ εἶπε.

«Φίλε, δὲν μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος φρόνιμος. Οἱ θεοὶ βεβαίως δὲν παρέχουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πάντα τὰ δῶρα ἐξ Ἰσού. Καὶ εἰς σέ ἔδωκαν ἔξοχον κάλλος, ἀλλὰ σέ ἐστέρησαν κρίσεως καὶ νοῦ, τούτου δέ ἕνεκα οἱ λόγοι σου οὐδεμίαν χάριν ἔχουσι. Μάθε δέ, ὅτι δὲν εἶμαι ἄπειρος ἀγώνων ὥς σὺ νομίζεις· ὅτε ἤμην νέος καὶ αἱ ταλαιπωρίαι δὲν μὲ εἶχον καταβάλλει, ἤμην ἐκ τῶν πρώτων ἀγωνιστῶν. Ἀλλὰ καὶ τώρα, ἂν καὶ εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην δεινὴν θέσιν, θά ἀγωνισθῶ, διότι οἱ ἀπρεπεῖς λόγοι σου πολὺ μὲ ἠρέθισαν».

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε δίσκον μέγαν καὶ πολὺ βαρύτερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἔρριπτον οἱ Φαίακες, καὶ ἀφ' οὗ περιέστρεψεν αὐτὸν διὰ τῆς στιβαρᾶς χειρός του, τὸν ἔρριψεν. Ὁ λίθος ἐθύμθησε καὶ κατέπεσε μετὰ κρότου πολὺ μακρὰν τῶν ἄλλων σημείων. Τότε ἡ Ἀθηναῖα, λαβοῦσα μορφὴν Φαίακος, ἔθεσε σημεῖον ἐκεῖ, ὅπου ὁ λίθος ἔπεσε, καὶ εἶπε· «Καὶ τυφλὸς δύναται νῦν διακρίνῃ διὰ τῆς ἀφᾶς τὸ σημεῖόν σου, ὦ ξέने, τόσον μακρὰν τῶν ἄλλων εἶνε. Κάθισε λοιπὸν ἤσυχος καὶ μὴ φοβοῦ, διότι οὐδεὶς τῶν Φαιάκων θά δυνηθῇ νῦν σέ

φθάσῃ, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νᾶ σέ ὑπερῶν». Ἐνθαρρυνθεῖς ἐκ τῶν λόγων τούτων ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸς τοὺς Φαίακας. «Ἐμπρός, Φαίαικες, προσπαθήσατε νᾶ μὲ φθάσητε. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῇ τις νᾶ ἀγωνισθῇ πρὸς ἐμὲ εἰς τὴν πυγμὴν, εἰς τὴν πάλην καὶ εἰς τὸν δρόμον, ὅς ἐλθῃ». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς· πάντες δὲ ἐσιώπων· καὶ μόνον ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ εἶπεν· «Ἀγαπητέ ξένε, οὐδεὶς ἀμφισβᾷλει περὶ τῆς ἀνδρείας σου. Ἡμεῖς δὲν καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα καλοὶ πυγμάχοι καὶ παλαισταί, εἴμεθα ὅμως ἄριστοι εἰς τὸν χορὸν καὶ εἰς τὸν δρόμον καὶ ἀνυπέροβητοι εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἐμπρός λοιπόν, Φαίαικες, χορεύσατε, ἵνα ἴδῃ ὁ ξένος καὶ διηγῇται εἰς τοὺς ἰδικούς του, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸν οἶκόν του, πόσον ἡμεῖς ὑπερέχομεν τῶν ἄλλων κατὰ τοῦτο. Ἄς τρέξῃ δὲ καὶ ὁ κῆρυξ εἰς τὰ ἀνάκτορα νᾶ φέρῃ τὴν κιθάραν τοῦ Δημόδοκου».

Οἱ νέοι τότε ἐτάχθησαν κατὰ σειρὰν καὶ ἤρχισαν τὸν χορὸν, ὁ δὲ Δημόδοκος ἱστάμενος εἰς τὸ μέσον τοῦ χοροῦ ἔπαιζε τὴν κιθάραν καὶ ἐτραγουδοῦσε μὲ πολλὴν γλυκύτητα. Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ ἔδλεπε καὶ ἐθαύμαζε τὰς ταχείας καὶ κανονικὰς κινήσεις τῶν ποδῶν των· καὶ πάντες μὲν ἐχώρευον καλῶς, ἰδίως ὅμως οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως Ἄλιος καὶ Λαοδάμας· ὁ εἰς τούτων ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας του ὠραίαν πορφυρὰν σφαῖραν καὶ κλίνων τὸ σῶμα πρὸς τὰ ὀπίσω ἔρριπτεν αὐτὴν μέχρι τῶν νεφῶν, ὁ δὲ ἄλλος ἀναπηδῶν τὴν ἥρπαζε μετὰ μεγίστης εὐκολίας χωρὶς νᾶ πατῇ εἰς τὴν γῆν. Οὕτω δὲ ἐχώρευον ἀμφοτέροι κάμνοντες συχνὰς καὶ πολυειδεῖς περιστροφάς, οἱ δὲ ἄλλοι νέοι περὶ ἱστάμενοι ἐκτύπων τὰς χεῖρας κατὰ τὸν ῥυθμόν.

Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε τότε εἰς τὸν Ἀλκίνοον· «Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, δίκαιον εἶχες ἐπαινῶν τοὺς Φαίαικας. Τῷ ὄντι οὐδεὶς ὑπερβαίνει αὐτοὺς εἰς τὸν χορὸν. Ἐγὼ αἰσθάνομαι μεγίστην εὐχαρίστησιν βλέπων αὐτοὺς χορεύοντας.»

Οἱ λόγῳ οὗτοι εὐχαρίστησαν πολὺ τὸν Ἀλκίνοον, ὅστις εὐθὺς στραφεὶς πρὸς τοὺς Φαίακας εἶπεν· «Ἀκούσατε, ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων· ὁ ξένος μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ νοῦν. Πρέπον λοιπὸν εἶνε νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν δῶρα ξενίας. Εἰς τὴν χώραν ταύτην εἶνε δ' ἰδέκα βασιλεῖς καὶ ἐγὼ δέκατος τρίτος. Ἄς προσφέρῃ λοιπὸν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἰς αὐτὸν ὡς δῶρον λαμπρὸν ἐπανωφόριον καὶ χιτῶνα καὶ τάλαντον χρυσοῦν (*)· ὁ δὲ Εὐρύαλος ἄς ἐξιλεώσῃ διὰ δώρων τὸν ξένον, διότι ἀδίκως προσέβαλεν αὐτόν».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλκίνοος, πάντες δὲ οἱ βασιλεῖς παρεδέχθησαν τοὺς λόγους του, καὶ ἕκαστος ἐπεμψε τὸν κήρυκα εἰς τὸν οἶκόν του νὰ φέρῃ τὰ δῶρα. Ὁ δὲ Εὐρύαλος σηκωθείς εἶπε· «Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ξένον ὡς διατάττεις· θὰ τοῦ χαρίσω τὸ λαμπρὸν τοῦτο ξίφος μου, τοῦ ὁποίου ἡ λαβὴ εἶνε ἀργυρᾶ καὶ ἡ θήκη ἐξ ἐλέφαντος». Κατόπιν πλησιάσας τὸν Ὀδυσσεά προσέφερεν εἰς αὐτόν τὸ ξίφος καὶ εἶπε· «Χαῖρε, ὦ ξέने πάτερ, καὶ ἂν ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰ χεῖλη μου προσβλητικὸς τις λόγος, ἄς τὸν πάρωσιν οἱ ἄνεμοι, σὲ δὲ εἴθε νὰ βοηθήσωσιν οἱ θεοὶ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ νὰ ἴδῃς τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα σου, διότι ἱκανὸν χρόνον ταλαιπωρεῖσαι μακρὰν αὐτῶν».

Πρὸς τοῦτον δ' ἀπήντησεν εὐθὺς ὁ Ὀδυσσεύς· «Φίλε, καὶ σὺ χαῖρε· εἴθε δὲ οἱ θεοὶ νὰ σοῦ δώτωσι πᾶν ἀγαθὸν καὶ οὐδέποτε νὰ λάβῃς ἀνάγκην τοῦ ξίφους τούτου.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε τὸ ξίφος καὶ τὸ ἐκρέμασεν ἀπὸ τῶν ὤμων του. Ἔδυσσε δὲ ὁ ἥλιος καὶ οἱ κήρυκες ἔφεραν εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα παρέ-

(*) Τὸ τάλαντον δὲν ἦτο νόμισμα, ἀλλ' ὠρεσμένον τι βαρὺ χρυσοῦ, πιθανῶς μικρόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία δὲν ἐξηκοι-
νῶθη μέχρι σήμερον.

λαβεν ἡ βασίλισσα Ἀρήτη. Τότε ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος ὠδήγησε τοὺς Φαίακας εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκάθισαν πάντες ἐπὶ ὑψηλῶν θρόνων, εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ θέσῃ ἐντὸς ὥραίου κιθωτίου τὰ πολύτιμα δῶρα καὶ ἐν λαμπρὸν ἐπανωφόριον καὶ χιτῶνα. Ἡ Ἀρήτη εὐθὺς ἐξετέλεσε τὴν θέλησιν τοῦ συζύγου τῆς. Προσκάλεσσα δὲ τὸν Ὀδυσσεά τὸν ὠδήγησε τίνι τρόπῳ νὰ κλείῃ καὶ ν' ἀνοίγῃ τὸ κιθώτιον. Κατόπιν μετέβη οὗτος εἰς τὸν λουτρῶνα, ὅπου ἐλούσθη, ἠλείφθη μὲ ἔλαιον καὶ ἐνεδύθη λαμπρὰ ἐνδύματα. Ἐν ᾧ δὲ μετέβαινεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀνδρῶν, ἡ ὥραία Ναυσικᾶ, ἥτις ἴστατο παρὰ τὴν θύραν, τοῦ εἶπε. «Χαῖρε, ὦ ξένε! ὅταν ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, ἐνθυμοῦ πάντοτε τὴν Ναυσικᾶν, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ πρῶτον ὀφείλεις τὴν ζωὴν σου». Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς. «Εἶθε νὰ μὲ ἀξιῶσιν οἱ θεοὶ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ καθ' ἐκάστην θὰ σὲ ἐνθυμῶμαι καὶ θὰ σὲ λατρεύω, διότι σὺ μὲ ἔσωσες, καλὴ κόρη». Καὶ ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐνθα εἶχε παρατεθῇ πλουσία τράπεζα.

§ 14. Ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖται τὰ παθηματά του.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καλὰ καὶ ἔπιον, ὁ Ὀδυσσεὺς παρεκάλεσε τὸν Δημόδοκον νὰ τραγουδήσῃ τὸ ἄσμα περὶ τοῦ Δουρείου ἵππου, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ὀδυσσεὺς ἠπάπησε τοὺς Τρῶας. Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἀοιδὸς ἐτραγουδοῦσε τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτήκετο ὑπὸ τῆς λύπης, καὶ δάκρυα ἔβρεχον τὰς παρειάς του. Ὁ Ἀλκίνοος παρατηρήσας τοῦτο εἶπε τὰ ἑξῆς. «Καλὸν εἶνε, ὦ ἡγεμόνες καὶ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων, νὰ παύσῃ τὸ ἄσμα ὁ Δημόδοκος, διότι δὲν εἶνε εἰς πάντας εὐχάριστον. Ἀφ' οὗτου οὗτος ἤρχισε νὰ τραγουδῇ, ὁ ξένος ἡμῶν δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τοῦ νὰ κλαίῃ φαίνεται ὅτι θλίψις βαρεῖα κατέχει τὴν ψυχὴν του. Ἄς παύσῃ λοιπὸν τὸ ἄσμα δι

νά εἴμεθα πάντες εὐθυμοί, καὶ μάλιστα ὁ ἡμέτερος ξέ-
νος, διότι χάριν αὐτοῦ γίνονται ὅλα ταῦτα. Σὺ δέ, ὦ ξένε,
μὴ ἀποκρύψῃς τίποτε, ἀλλ' εἰπέ μας τὸ ὄνομά σου καὶ
τὴν πατρίδα σου, ὅπως σὲ μεταφέρωμεν ἐκεῖ διὰ τῶν
πλοίων μας. Εἰπέ προσέτι εἰς τίνας χώρας καὶ πόλεις πε-
ριεπλανήθης, καὶ διὰ τί κλαίεις καὶ θρηνεῖς, ὅσκις ἀ-
κούῃς νά διηγῇται ὁ Δημόδοκος τὰ παθήματα τῶν Ἑλ-
λήνων ἐν Τροίᾳ. Μὴ ἐφονεύθῃ ἐκεῖ γαμβρός σου, ἢ πεν-
θερός σου, ἢ ἄλλος τις φίλος σου; Διότι καὶ ὁ καλὸς καὶ
εἰλικρινὴς φίλος εἶνε ἴσος πρὸς ἀδελφόν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ἀληθῶς, βασι-
λεῦ Ἀλκίνοε, εὐχάριστον εἶνε νά ἀκούῃ τις τοιοῦτον ἀ-
οιδόν, ὁποῖος εἶνε ὁ Δημόδοκος. Δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ βίῳ
ἄλλο τερπνότερον, ἢ ὅταν ὅλος ὁ λαὸς εἶνε εὐθυμος, καὶ
οἱ συνδαιτυμόνες κάθηνται πέριξ τραπεζῶν γεμάτων ἀπὸ
φαγητά, ὁ δὲ οἰνοχόος φροντίζει νά γεμίξῃ τὰ ποτήρια
οἴνου. Τὰ πράγματα ταῦτα νομίζω ὅτι εἶνε κάλλιστα.
Σὺ ὅμως ἐπιθυμεῖς τώρα νά μάθῃς τὰς συμφοράς μου,
ἔνεκα τῶν ὁποίων στενάζω καὶ ὀδύρομαι. Ἀλλὰ τί πρῶ-
τον καὶ τί τελευταῖον νά σοῦ διηγηθῶ, ἀφ' οὗ ἀπείρους
ταλαιπωρίας ὑπέφερα; Καὶ πρῶτον θά σοῦ εἴπω τὸ ὄνο-
μά μου, διὰ νά μὲ γνωρίσητε πάντες καὶ νά μὲ ἔχητε φί-
λον. Εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου, γνωστὸς εἰς
τὸν κόσμον διὰ τὴν σοφίαν του καὶ τὰ ἀνδραγαθήματά
του. Κατοικῶ δὲ εἰς τὴν νῆσον Ἰθάκην, ἐπὶ τῆς ὁποίας
εὐρίσκεται τὸ δασῶδες ὄρος Νῆριτον. Πέριξ δὲ αὐτῆς
κεῖνται πολλαὶ νῆσοι, ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, ἡ Σά-
μη, τὸ Δουλίχιον καὶ ἡ δασώδης Ζάκυνθος. Ἡ Ἰθάκη
εἶνε μὲν νῆσος πετρώδης, τρέφει ὅμως γενναίους ἄνδρας.
Τὸ κατ' ἐμὲ κανὲν ἄλλο πρᾶγμα δὲν ἀγαπῶ τόσον, ὅσον
τὴν πατρίδα μου.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, ἀνεχώρησα μὲ

1115
ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΥΠΟ

Γ. Σ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

6.175
0,18x0,12

ΕΝ ΧΥΡΩ

τὰ δώδεκα πλοῖά μου εἰς τὴν πατρίδα μου, ἀλλ' ἄνεμος σφοδρὸς μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Κικόνων Ἴσμαρον, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐλαφυραγωγῆσαμεν, τοὺς δὲ κατόικους ἐφονεύσαμεν. Τότε ἐγὼ παρεκίνουν τοὺς συντρόφους μου νὰ φύγωμεν, ἐκεῖνοι ὅμως οἱ ἀνόητοι δὲν ἐπέιθοντο εἰς τοὺς λόγους μου, ἀλλὰ καθίσαντες πλησίον τῆς παραλίας ἔσφαζον πλῆθος προβάτων καὶ βοῶν καὶ ἔτρωγον. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ, ὅσοι τῶν Κικόνων ἐσώθησαν, ἐφώναξαν τοὺς ἄλλους Κίκονας, τοὺς κατοικοῦντας μεσογειῶς, οἵτινες ἦσαν πολυαριθμότεροι καὶ ἀνδρειότεροι, καὶ ἐπέπεσαν καθ' ἡμῶν. Ἦσαν δὲ τόσοι, ὅσα εἶνε τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη τῶν δένδρων κατὰ τὸ ἔαρ. Καὶ ἐν ὧν μὲν ἦτο πρῶτ', ἡμεῖς ἀπεκρούομεν τὰς προσβολὰς των, ἂν καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν περισσότεροι· ὅτε ὅμως ἔκλινεν ὁ ἥλιος πρὸς τὴν δύσιν, οἱ Κίκονες μᾶς ἐνίκησαν καὶ μᾶς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. Ἐφονεύθησαν δὲ ἐξ ἐκάστου πλοίου ἑξ ἄνδρες, οἱ δὲ ἄλλοι ἐσώθημεν δι' ἰσχυρᾶς κοπηλασίας.

§ 15. Περιπλάνησις Ὀδυσσεὺς εἰς τοὺς Κυκλώπας.

Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν ἐκεῖθεν λυπούμενοι μὲν διὰ τὸν θάνατον τῶν ἀγαπητῶν μας συντρόφων, χαίροντες ὅμως διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Ἐπλέομεν δὲ πάντοτε πρὸς δυσμᾶς παρὰ τὰ Ἑλληνικὰ παράλια, καὶ ἐπιστεύομεν ὅτι τὰ βάσανά μας ἐτελείωσαν πλέον. Ἀλλ' ἠπατήθημεν σκληρῶς· διότι, ὅτε ἐμέλλομεν νὰ διέλθωμεν τὸ Μαλέαν, ἠγγέρη φοδερὰ τρικυμία καὶ μᾶς ἔρριψε πέραν τῶν Κυθήρων.

Ἐννέα ἡμέρας καὶ ἐννέα νύκτας περιεπλανώμεθα εἰ τὸν πόντον μὲ ἀνέμους τρομερούς, τὴν δὲ δεκάτην ἐφθάσαμεν εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων, ἀνθρώπων ἀλαζόνων καὶ παρανέμων, οἵτινες τὰ πάντα περιμένουσιν ἀπ

ΠΑΛΗ ΜΕΤΑ ΚΙΚΟΝΩΝ.

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosia
Restrictions apply.

τοὺς θεοὺς, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε φυτεύουσι φυτόν τι, οὔτε καλλιεργοῦσι τὴν γῆν, ἀλλ' ὅλα βλαστάνουσιν ἄσπαρτα καὶ ἀγεώργητα, καὶ ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή καὶ αἱ ἄμπελοι, αἵτινες φέρουσι καλὸν οἶνον. Οὗτοι οὔτε συνεδριάζουσιν ἔχουσιν, οὔτε νόμους, ἀλλὰ κατοικοῦσιν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐντὸς σπηλαίων, καὶ ἕκαστος διοικεὶ τὸν οἶκόν του, οὐδόλως φροντίζων περὶ τοῦ ἄλλου. Πολλὰ πλησίον δὲ τοῦ λιμένος τῆς χώρας ταύτης ἐκτείνεται νῆσος κατάφυτος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἄπειροι ἀγριαὶ αἶγες, οὐδέποτε ταραχθεῖσαι ὑπὸ τινος, διότι οἱ Κυκλώπες δὲν εἶχον πλοῖα νὰ περάσωσιν ἐκεῖ. Ἡ νῆσος αὕτη, ἐὰν ἐκαλλιεργεῖτο, θὰ ἦτο λίαν καρποφόρος. Ὁ λιμὴν αὐτῆς εἶνε ἀσφαλέστατος, τὰ δὲ πλοῖα εὐρισκόμενα ἐντὸς αὐτοῦ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην οὔτε ἀγκύρας οὔτε σχοινίων. Εἰς τὸ ἐνδότεστον δὲ μέρος τοῦ λιμένος καὶ τῶθεν σπηλαίου ὑπάρχει βρύσις, ἐκ τῆς ὁποίας ῥέει διαυγέστατον ὕδωρ. Πέριξ δὲ τοῦ σπηλαίου ὑπάρχουσι λεῦκαι

Εἰς τὴν νῆσον ταύτην κατεπλέομεν καὶ θεὸς τις κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην νύκτα θὰ μᾶς ὠδήγει, διότι καθόλου δὲν ἐβλέπομεν ποῦ ἐπηγαίναμεν. Ἀφ' οὗ δὲ εἰς ἤλθομεν εἰς τὸν λιμένα τῆς, κατεβιβάσαμεν τὰ πανία καὶ ἐξήλθομεν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἐκοιμήθημεν μετὰ τῆς πρωΐας.

Ὡς δὲ ἐφάνη ἡ αὐγή, περιερχόμεθα θαυμάζοντες τὴν νῆσον, ὅπου ὑπῆρχον αἱ ἄγριαὶ αἶγες. Εὐθὺς δὲ ἐφέραμεν ἐκ τῶν πλοίων τὰ τόξα καὶ τὰ ἀκόντια μᾶς καὶ διαμοιρασθέντες εἰς τρία σώματα ἐφονεύομεν αὐτάς μετ' ὀλίγον δὲ εἶχομεν ἄφθονον κυνήγιον· ἕκαστον τῶν δώδεκα πλοίων μᾶς ἔλαβεν ὡς μερίδιον ἐννέα αἶγας, μόνον δὲ διὰ τὸ ἰδικόν μου κατ' ἐξαίρεσιν ἐξέλεξαν δέκα. Ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐκαθήμεθα τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ἐβλέπομεν δὲ ἀπέναντι τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων καὶ ἤκούομεν τὰς φωνὰς αὐ-

τῶν καὶ τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν των. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ἡλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τῆς πα-
 αλίας. Τὴν δὲ πρωΐαν ἐκάλεσα πάντας τοὺς συντρό-
 φους μου καὶ εἶπον εἰς αὐτούς· «Πιστοὶ μου σύντροφοι,
 κείνατε σεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔδω, ἐγὼ δὲ μὲ τὸ πλοῖον
 μου καὶ τοὺς ἐντὸς αὐτοῦ συντρόφους θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω
 τοῖσι ἀνθρώποι κατοικοῦσιν ἐκεῖ, εἴνε ἄγριοι καὶ ἄδικοι,
 ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς ; »

Ταῦτα εἰπὼν ἀνέβην ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ διέταξα καὶ
 τοὺς συντρόφους μου νὰ ἀναβῶσι καὶ αὐτοί, ἀφ' οὗ λύ-
 σωσι τὰ πρυμνήσια. Ὡς δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀντικρὺ
 ξηράν, παρετηρήσαμεν μέγιστον σπήλαιον κατὰσκιον
 ἀπὸ δάφνας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διενυκτέρευον πολλὰ πρό-
 δατα καὶ αἰγες. Πέριξ δ' αὐτοῦ ὑπῆρχεν αὐλὴ πεφραγ-
 μένη ἀπὸ λίθους, μεγάλας πεύκας καὶ ὑψικόμους δρύς.
 Ἐνταῦθα κατῴκει ἀνὴρ πελώριος, ὅστις μόνος ἔβασκε τὰ
 πρόδατά του, καὶ δὲν συνανεστρέφετο μετ' ἄλλων. Οὗ-
 τος δὲν ὠμοίαζε πρὸς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς δα-
 σάδη βράχον ὑψηλοῦ ὄρους.

Τότε τοὺς μὲν ἄλλους συντρόφους μου ἀφῆκα εἰς τὸ
 πλοῖον διὰ νὰ τὸ φυλάττωσιν, ἐγὼ δὲ ἐκλέξας δώδεκα,
 τοὺς γενναϊότερους, ἐπορεύθην πρὸς τὸ σπήλαιον, συμ-
 παραλαβὼν καὶ ἀσκὸν πλήρη γλυκέος οἴνου, τὸν ὁποῖον
 μοῦ ἔδωκεν ἐν Ἰσμαρῷ ὁ Μάρων, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλω-
 νος. Φθάσαντες δὲ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ σπήλαιον δὲν εὖ-
 ρομεν τὸν ἀνδρα ἐντὸς, διότι ἔβασκεν ἔξω εἰς τὸν λει-
 μῶνα τὰ πρόδατά του· εἰσελθόντες δὲ εἰς αὐτὸ παρε-
 τηροῦμεν τὰ πάντα. Τὰ τυροδόλια ἦσαν πλήρη τυρῶν,
 τὰ δὲ ποιμνιστάσια πλήρη ἀρνίων καὶ ἐριφίων. Καὶ χω-
 ριστὰ μὲν ἦσαν κεκλεισμένα τὰ πρῶϊμα ἀρνία καὶ ἐρι-
 φια, χωριστὰ τὰ τῆς μέσης ἡλικίας, καὶ χωριστὰ τὰ ὑ-
 ψιμα. Ὡσαύτως ὅλα τὰ ἀγγεῖα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ-
 μελγεν, ἦσαν πλήρη τυρογάλου καὶ αἱ καρδάραι καὶ αἱ

σκαφίδες. Οἱ σύντροφοί μου τότε μέ παρεκίνησαν νά λάβωμεν τυρόν καί νά φάγωμεν, ἔπειτα δέ νά ἀρπάσωμεν τὰ ἀρρία καί τὰ ἐρίφια, νά ὀδηγήσωμεν αὐτά εἰς τὸ πλοῖόν μας καί νά ἀναχωρήσωμεν. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐπέστην· διότι ἤμην περίεργος νά γνωρίσω τὸν ἄνδρα, καί ἤλπισον νά λάβω παρ' αὐτοῦ καί δῶρόν τι φιλοξενίας. Δυστυχῶς ὅμως ἡ θέα του οὐδεμίαν χαράν ἔμελλε νά προσενήσῃ εἰς τοὺς συντρόφους μου.

Ἦνάψαμεν λοιπὸν πῦρ, καί ἀφ' οὗ προσεφέραμεν θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς, ἐλάδομεν τυρόν καί ἐτρώγομεν, μέχρις ὅτου ἐπέστρεψεν οὗτος ἐκ τῆς βοσκῆς. Ἐπανῆλθε δέ κατὰ τὴν ἐσπέραν φέρων μέγα φορτίον ξηρῶν ξύλων διὰ νά ἀνάψῃ πυράν, καί ἔρριψεν αὐτὸ κατὰ γῆς ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Τοσοῦτος δέ κρίτος ἔγεινεν ἐκ τῶν καταπεσόντων ξύλων, ὥστε ἡμεῖς φοβηθέντες ἀπεσύρθημεν εἰς τὰ ἐνδύτατα τοῦ σπηλαίου. Ἐκεῖνος δέ εἰσῆγαγεν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ὅσα πρόβατα ἤμελγε, τὰ δέ ἄρρενα ἀρῆκεν ἔξω ἐντὸς τῆς αὐλῆς. Ἐπειτα ἠτφάλιτε τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου δι' ἐνὸς λίθου, τὸν ὁποῖον εἴκοσι δύο τετράτροχοι ἄμαξαι δὲν θὰ ἠδύναντο νά μετακινήσωσι. Καθήμενος δέ ἤμελγε κατὰ σειρὰν τὰς προβάτινας καί τὰς αἰγας καί εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἀπέλυε καί τὸ μικρόν τῆς. Καί τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ λευκοῦ γάλακτος ἔπηξεν εὐθύς καί ἔθηκεν εἰς τὰ πλεκτὰ καλάθια, τὸ δέ ἄλλο ἡμισυ ἀφῆκεν εἰς τὰ ἀγγεῖα διὰ νά πίνῃ κατὰ τὸ δεῖπνόν του. Ἀφ' οὗ δέ ἐτελείωτε τὴν ἐργασίαν του, ἦναψε πυράν καί εὐθύς διέκρινεν ἡμᾶς. «ὦ ξένοι, εἰπε, ποῖοι εἰσθε, καί πόθεν ἔρχεσθε; Ἐχετε ἔργον τι, ἢ περιπλανᾶσθε ὡς ληῖται κακοποιούντες τοὺς ἀνθρώπους;»

Ταῦτα ἐκεῖνος εἶπεν ἡμῶν δέ ἔτρεμον τὰ γόνατα καί ἡ καρδιά ἐκ τῆς φοβέρᾳς φωνῆς του. Ἐν τούτοις ἐγὼ εὖρον λέξεις καί ἀπεκρίθην. «Εἴμεθα Ἕλληνες καί ἐρχόμεθα ἐκ τῆς Τροίας. Ὁ σκοπός μας ἦτο νά ἐπιστρέψω-

μεν εἰς τὴν πατρίδα μας, ἀλλ' ἄνεμοι ἐναντίοι μᾶς ἔρριψαν ἐνταῦθα. Εἴμεθα δὲ ἐκ τῶν πολεμιστῶν τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος, τοῦ ὁποίου τώρα ἡ δόξα εἶνε μεγίστη, διότι ἐκυρίευσεν ἰσχυρὰν πόλιν καὶ ἠφάνισε πολυαρίθμους λαούς. Τώρα δὲ προσπίπτομεν εἰς τὰ γόνατά σου νὰ μᾶς φιλοξενήσῃς καὶ νὰ δώσῃς δῶρόν τι ξενίας. Φοβοῦ τοὺς θεούς, ἰσχυρότατε, καὶ προστάτευσέ ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα ἤδη ἰκέται σου. Ὁ Ζεὺς εἶνε προστατὴς τῶν ἰκετῶν καὶ τῶν ξένων, τιμωρὼν πᾶν εἰς αὐτοὺς γενόμενον ἀδίκημα».

Ταῦτα εἶπον, ἐκεῖνος δὲ ἀσπλάγχχνως ἀπεκρίθη. «Ἡ ἀνότης εἶσαι, ξέने, ἢ ἀπὸ πολὺ μακρὰν ἔρχεσαι διὰ νὰ μὲ συμβουλευῇς νὰ φοβῶμαι τοὺς θεούς. Οἱ Κύκλωπες ἀδιαφοροῦσι περὶ τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, διότι εἴμεθα πολὺ ἰσχυρότεροι ἐκείνων. Οὐδέποτε δὲ θέλω φεισθῇ οὔτε σοῦ οὔτε τῶν συντρόφων σου, ὅπως ἀποφύγω τὴν ὀργὴν τοῦ Διὸς, ἐκτὸς ἂν τὸ θέλῃ ἡ καρδιά μου. Ἀλλ' εἰπέ μου, ποῦ ἀφῆκες τὸ πλοῖόν σου, μακρὰν ἢ ἐδῶ πλησίον;» Ταῦτα εἶπε θέλων νὰ μὲ ἀπατήσῃ. Ἐγὼ ὁμῶς ἐνόησα τὴν παγίδα καὶ ἀπεκρίθην εἰς αὐτὸν δολίως. «Τὸ πλοῖόν μου κατεσύντριψεν ἡ τρικυμία εἰς τοὺς βράχους τῆς χώρας σου, καὶ ἂν δὲν ἐγνωρίζομεν νὰ κολυμῶμεν, θὰ εἴμεθα ὅλοι πνιγμένοι.»

Ταῦτα εἶπον, οὗτος δὲ ὁ ἄσπλαγχχνος οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ σηκωθείς ἤρπασε δύο ἐκ τῶν συντρόφων μου καὶ ἐκτύπησεν αὐτοὺς κατὰ γῆς ὡς σκυλάκια, ἐχύθη δὲ χαμαὶ ὁ ἐγκέφαλός των καὶ κατέθρεξε τὴν γῆν. Ἐπειτα τοὺς κατεμέλισε καὶ κατέφαγεν, ὡς ὁ λέων τοῦ ὄρους τρώγει τὸ κυνήγιόν του. Δὲν ἀφῆκε δὲ τίποτε οὔτε ὅσῳ, οὔτε σάρκα, οὔτε τρίχα, οὔτε ἐντόσθια. Ἡμεῖς δὲ κλαίοντες ἀνυψώσαμεν πρὸς τὸν Δία τὰς χεῖρας, βλέποντες ἐνώπιόν μας τοιαῦτα ἀνόσια ἔργα, καὶ ἀπελπισία μεγάλη κατέλαβε τὴν ψυχὴν μας.

§ 16. Κύκλωπος τύφλωσις ὑπὸ Ὀδυσσέως.

Ἀφ' οὗ δὲ οὗτος ἐγέμισε τὴν ἀχόρταστον κοιλίαν του, τρώγων ἀνθρώπινα κρέατα καὶ πίνων ἄδολον γάλα, ἐξήπλωθη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σπηλαίου διὰ νὰ κοιμηθῇ. Τότε ἐσκέφθη νὰ πλησιάσω αὐτὸν καὶ νὰ τὸν κτυπήσω θανατηφόρως διὰ τοῦ ξίφους μου εἰς τὴν καρδίαν. Ἀλλ' ἡ σκέψις αὕτη δὲν ἦτο φρόνιμος, διότι καὶ ἡμεῖς θὰ ἐχανόμεθα τότε, καθ' ὅσον οὐδέποτε θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπωθήσωμεν διὰ τῶν χειρῶν μας ἐκ τῆς θύρας τὸν τεράστιον ἐκεῖνον βράχυν.

Οὕτω λοιπὸν τότε λυπούμενοι καὶ στενάζοντες διήλθομεν τὴν νύκτα ἐκείνην. Ἄμα δὲ ἤρχισε νὰ φωτίξῃ ἡ ἡμέρα, εὐθὺς ἐξύπνησε τὸ τέρας, καὶ ἀφ' οὗ ἤναψε πυρὰν καὶ ἤμελξε τὰ πρόβατά του, ἤρπασε πάλιν δύο τῶν συντρόφων μου καὶ τοὺς κατέφαγε. Μετὰ τοῦτο ἀφῆρεσε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, ἐξέβαλε τοῦ σπηλαίου τὰ παχέα πρόβατά του καὶ πάλιν ἐπέθηκεν αὐτόν. Μὲ πολλοὺς δὲ συριγμοὺς ὠδήγει τὰ πρόβατά του πρὸς τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ ἔμεινα εἰς τὸ σπήλαιον καὶ ἐσκειπτόμην πῶς νὰ τὸν ἐκδικηθῶ. Αὕτη δὲ μοῦ ἐφαίνετο ἡ ἀρίστη σκέψις.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς μάνδρας ἔκειτο μέγα ῥόπαλον τοῦ Κύκλωπος, γλωρὸν ἐκ ξύλου ἀγριελείας, τὸ ὅποιον αὐτὸς ἔκοψε διὰ νὰ τὸ κρατῇ, ὅταν ξηρανθῇ, ὅμοιον κατὰ τὸ μῆκος καὶ τὸ πάχος μέ ἱστὸν πλοίου. Ἐκ τούτου ἀπέκοψα μίαν περίπου ὀργυιὰν καὶ ἔδωκα εἰς τοὺς συντρόφους μου νὰ τὸ ξύσωσι καὶ κάμωσι λείον· ἀφ' οὗ δὲ οὗτοι ἐξετέλεσαν τοῦτο, ἐγὼ τότε ἔκαμα ὀξὺ τὸ ἐν ἄκρον του καὶ ἔθεσα εἰς τὴν πυράν. Ἦδη, ἀφ' οὗ τὸ ἐργαλεῖον ἦτο ἕτοιμον, ἔκρυψα αὐτὸ εἰς τὴν κόπρον, ἥτις ἦτο ἄφθονος εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐπειτα διὰ κλήρου ὥρίσθησαν τέσσαρες ἐκ τῶν συντρόφων μου, οἵτινες ἔπρεπε νὰ μὲ βοηθήσωσι νὰ ἐξορύξωμεν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος, ὅταν οὗτος θὰ κοιμᾶται.

Ὁ Κύκλωψ ἐλθὼν τὴν ἐσπέραν ἐκ τῆς βοσκῆς, εἰσῆ-
γαγεν εἰς τὸ εὐρύχωρον σπήλαιον τὰ παχέα πρόβατα,
χωρὶς νὰ ἀφήσῃ κανὲν ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, ὑποπτεύσας,
φαίνεται, κακὸν τι. Ἐπειτα, ἀφ' οὗ ἡμελλε καθήμενος
τὰ πρόβατά του καὶ τὰς αἰγὰς του, ἤρπασε πάλιν δύο
ἐκ τῶν δυστυχῶν συντρόφων μου καὶ τοὺς κατέφαγε.
Τότε ἐγὼ λαθὼν εἰς τὰς χεῖράς μου ξύλινον ποτήριον
πληρὲς ἐρυθροῦ οἴνου ἐπλησίασα πρὸς αὐτὸν μετὰ τόλ-
μης καὶ εἶπον·

«Κύκλωψ, δοκίμασε ὀλίγον ἀπ' αὐτὸν τὸν οἶνον, ἀφ'
οὗ ἔφαγες ἀνθρώπινα κρέατα. Ἐφερα μαζί μου τὸν οἶ-
νον τοῦτον διὰ σέ, ὅπως μὲ εὐσπλαγχνισθῇς καὶ ἀπο-
στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄλλ' ἡ μανία σου δὲν
ἔχει ὅρια. Κακὲ ἀνθρώπε, τίς πλέον ἐν τῷ μέλλοντι θὰ
σὲ ἐπισκεφθῇ, ἀφ' οὗ φέρεσαι οὕτω πρὸς τοὺς ξένους ;»
Ταῦτα τοῦ εἶπον, οὗτος δὲ ἐδέχθη τὸ ἀγγεῖον καὶ ἔπιεν·
εὐχαριστήθη δὲ πολὺ πίνων τὸ γλυκὺ τοῦτο ποτόν. Ἀφ'
οὗ δὲ τὸ ἔπιεν ὅλον, μοῦ εἶπε. «Δὸς μου ἀκόμη καὶ εἰπέ
μου ἀμέσως πῶς ὀνομάζεσαι, διὰ νὰ σοῦ δώσω δῶρον
ξενίας, τὸ ὅποιον πολὺ θὰ σὲ εὐχαριστήσῃ. Καὶ ἐδῶ ἔχο-
μεν οἶνον, ἀλλ' ὁ ἰδικός σου εἶνε ὥς ἀμβροσία καὶ νέ-
κταρ.» Ἐγὼ ἀδιακόπως τοῦ ἔδιδον, ἐκεῖνος δὲ ἔπινεν ὁ
ἀνόητος. Ὅτε δὲ ὁ οἶνος τὸν ἐξάλισε, τότε τοῦ εἶπον μὲ
λόγους γλυκεῖς. «Κύκλωψ, θέλεις νὰ μάθῃς τὸ ὄνομά
μου ; θὰ σοῦ τὸ εἶπω· σὺ ὅμως νὰ μοῦ δώσῃς τὸ δῶρον,
τὸ ὅποιον μοῦ ὑπεσχέθῃς. Καρεῖς ὀνομάζομαι. Καρεῖα
μὲ ὀνομάζουσιν ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου καὶ ἅ-
παντες οἱ φίλοι μου.» «Λοιπὸν, εἶπεν ἐκεῖνος, τὸν Κα-
ρεῖα θὰ φάγω τελευταῖον. Τοῦτο θὰ εἶνε τὸ δῶρόν σου.»
Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔπεσε κατὰ γῆς ὕπτιος ἔξε-
μῶν οἶνον καὶ τεμάχια ἀνθρωπίνων κρεάτων. Τότε ἐγὼ ἔ-
λαβον ἀμέσως τὸ ξύλον, ὅπερ εἶχον προετοιμάσει, καὶ ἀφ'
οὗ τὸ ἐπυράκτωσα καλῶς, τὸ ἐνέπηξα μετὰ τῶν ἄλλων

νήσω Τρινακρία (*) δὲν βλάβῃς τὰς βοῦς καὶ τὰ παχέα ἐπὶ
 πρόδατα τοῦ Ἥλιου. Ἄν ὅμως πράξῃς τὸ ἐναντίον, τότε
 σοῦ προλέγω τὴν καταστροφὴν τοῦ πλοίου σου καὶ τῶν
 συντρόφων σου. Καὶ σὺ ἂν σωθῇς, θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν
 πατρίδα σου πολὺ ἄργα μὲ ξένον πλοῖον. Εἰς τὴν οἰκί-
 αν σου δὲ θὰ εὕρῃς ἄλλας συμφοράς· ἀνθρώπους ἀλα-
 ζόνας καὶ ὑβριστὰς κατασπαταλῶντας τὰ ὑπάρχοντά
 σου καὶ ζητοῦντας εἰς γάμον τὴν ἐνάρετον σύζυγόν σου.
 Ἀλλὰ τοὺς κακούργους τούτους θὰ φονεύσῃς διὰ τοῦ
 δόλου ἢ διὰ τῆς βίας. Σὺ δέ, ἄφ' οὗ φθάσῃς εἰς γῆρας
 βαθὺ καὶ εὐτυχές, θὰ ἀποθάνῃς θάνατον ἥσυχον μακρὰν
 τῆς θαλάσσης. Πάντα δὲ ταῦτα, τὰ ὅποια σοῦ λέγω,
 θὰ πραγματοποιηθῶσιν ἀφεύκτως.»

§ 21. Ὀδυσσεὺς συνδιάλεξις μετὰ τῆς μητρός του.

Ἀφ' οὗ ἀνεχώρησεν ὁ Τειρεσίας, ἦλθεν ἡ ψυχὴ τῆς
 μητρός μου πλησίον τοῦ λάκκου καὶ ἔπιεν αἷμα· εὐθὺς
 δὲ μὲ ἀνεγνώρισε καὶ μοῦ εἶπε θρηνοῦσα· «Τέκνον μου,
 πῶς ἦλθες εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον τόπον ζωντανός;
 Μήπως ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τροίας περιεπλανήθης ἐν-
 ταῦθα; Καὶ δὲν ἐπῆγες ἀκόμῃ εἰς τὴν Ἰθάκην, οὐδ'
 εἶδες τὴν σύζυγόν σου καὶ τὸν οἶκόν σου;»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθην ἐγώ· «Ἀγαπητὴ μου μητέρα,
 ἡναγκάσθην νῆα καταβῶ εἰς τὸ σκοτεινὸν τοῦτο μέρος,
 ὅπως ἐρωτήσω τὴν ψυχὴν τοῦ μάντεως Τειρεσίου περὶ
 τῆς ἐπιστροφῆς μου. Διότι ἀκόμῃ δὲν προσήγγισα εἰς
 Ἑλληνικὴν γῆν, ἀλλ' ἀδιακόπως περιπλανῶμαι καὶ ὑ-
 ποφέρω πολλὰς καὶ μεγάλας συμφοράς. Ἀλλὰ σὺ, μῆ-

(*) Νῆσος μυθική, ἀκατοίκητος καὶ μόνον ὑπὸ τῶν βοῶν
 τοῦ Ἥλιου βεσπομένη. Πολλοὶ τοῦ Ὀμήρου ἐρμηνεύει νομί-
 ζουσιν ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ Σικελία.

ἐρ μου, πῶς ἀπέθανες ; Ὑπέφερες ἀπὸ χρονίαν τινὰ νό-
ον ἢ αἰφνιδίως ἀπέθανες ; Ὁ δὲ πατήρ μου καὶ ὁ υἱός
σου τί κάμνουσιν ; Ἔχουσιν ἀκόμη εἰς χειρὰς των τὴν
ασιλείαν ἢ μήπως ἄλλος τις ἥρπασεν αὐτήν, νομίσας
τι δὲν θὰ ἐπιστρέψω πλέον ; Ἡ Πηνελόπη τί γίνεται ;
Μένει πιστὴ ἀκόμη εἰς τὸν σύζυγόν της ἢ ἐνυμφεύθη ἄλ-
ον ; » Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἐκείνη· « Τέκνον μου, ἡ σύ-
υγός σου μένει εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ κλαίει νύκτα
καὶ ἡμέραν διὰ σέ. Τὴν βασιλείαν οὐδεὶς ἄλλος κατέ-
αβε, καὶ ὁ Τηλέμαχος νέμεται τὰ βασιλικά κτήματα
σύχως. Ὁ πατήρ σου ὅμως μένει εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ
τότε δὲν καταβαίνει εἰς τὴν πόλιν. Ἡ λύπη, τὴν ὁποι-
ον αἰσθάνεται διὰ σέ, τὸν ἔχει καταβάλλει πολύ, καὶ
ἐπὶ τέλους θὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν τάφον, ὡς ἔφερε καὶ ἐμέ
τὴν δυστυχῆ. »

§ 22. Συνδιάλεξις μετὰ τῆς ψυχῆς
τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Ἀφ' οὗ δὲ ἀπεμακρύνθη αὕτη, εἶδεν νὰ πλησιάσῃ τε-
θλιμμένη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος μαζὶ με-
τὰς ψυχὰς τῶν συντρόφων του, ὅσοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ
Αἰγίσθου. Εὐθύς δὲ ὡς ἔπιδε μαῦρον αἷμα, μετ' ἀνεγνώρισε
καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ πολύ, χύνων ἄφθονα δάκρυα. Ἐξέ-
τεινε δὲ τὰς χειρὰς διὰ νὰ μετ' ἐναγκαλισθῇ, ἀλλὰ δὲν τὸ
κατῴρθωσε, διότι δὲν εἶχε δύναμιν. Ἀλλὰ καὶ ἐγώ, καθὼς
τὸν εἶδον, ἐδάκρυσα καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. « Ἐνδοξε υἱὲ
τοῦ Ἀτρείως, βασιλεῦ Ἀγάμεμνον, εἰπέ μου πῶς ἀπέθα-
νες ; Μήπως σὲ ἀπώλεσεν ὁ Ποσειδῶν ἐν τῇ θαλάσῃ
σηκώσας φοδερὰν καταιγίδα, ἢ μήπως ἐφονεύθης πολεμῶν
εἰς τὴν ξηράν ; » Ἐκεῖνος τότε μοῦ ἀπεκρίθη· « Εὐγενέ-
στατε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, οὐδὲν τοι-
οῦτον ἔπαθον, ἀλλ' ἐφονεύθην ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου, συνερ-
γούσης καὶ τῆς κατηραμένης συζύγου μου. Θάνατος

σκληρότερος τούτου ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ! Δὲν ἐπρόφθασα νὰ ἐναγκαλισθῶ τὴν ἄπιστον Κλυταιμνήστραν, καὶ ἐπέπεσαν εἰς δολοφόνοι αἴφνης κατ' ἐμοῦ καὶ μὲ ἐφόνευσαν ὥς βοῦν ἐντὸς τῆς φάτνης. Ἡ δὲ ἀναίσχυντος σύζυγός μου δὲν ἠθέλησεν οὔτε τοὺς ὀφθαλμούς μου νὰ κλείσῃ ἀποθνήσκοντας, οὔτε τὸ στόμα μου. "Οὕτως οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναιδέστερον καὶ φρικωδέστερον γυναικὸς, ἢ ὁποία ἔχει εἰς τὸν νοῦν τῆς τοιαύτης ἀτίμου πράξεως. Ὅποιαν χαρὰν ἠσθάνθη, ὅτε ἐπάτησα τὸ πατρικὸν ἔδαφος, διότι ἠλπίζα νὰ ἴδω πάλιν τὰ τέκνα μου καὶ τοὺς φίλους μου. Ἀλλ' ἡ δολία καὶ μοχθηρὰ αὕτη γυνὴ κατήσχυνε καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας, διὰ τῆς ἐπονειδίστου ταύτης πράξεώς της».

Εἰς ταῦτα ἀπήντησα ἐγὼ· «Φεῦ πόσα ὑποφέρει ἡ γενεὰ τοῦ Ἀτρέως ἕνεκα τῆς ἀπιστίας τῶν γυναικῶν ! Ἐξ αἰτίας μὲν τῆς Ἑλένης ἀπωλέσθησαν πολλοί, εἰς σὲ δὲ ἡ Κλυταιμνήστρα προητοίμασε τρομερὸν θάνατον». Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀγαμέμνων· «ὦ υἱὲ τοῦ Λαέρτου, σὺ εἶσαι πολὺ εὐτυχής, διότι ἔχεις φρόνιμον σύζυγον καὶ μὲ εὐγενῆ αἰσθήματα. Σὺ οὐδέποτε θὰ διατρέξῃς τοιοῦτον κίνδυνον. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσωμεν εἰς τὴν Τροίαν, ἡ Πηνελόπη ἦτο ἀκόμῃ νύμφη, καὶ εἶχεν εἰς τὸν μαστόν της μικρὸν υἱόν, τὸν Τηλέμαχον, ὅστις βεβαίως τώρα θὰ εἶνε ἀνὴρ. Σὺ εἶσαι εὐδαίμων πατήρ, διότι ἐπιστρέφων εἰς τὴν Ἰθάκην θὰ ἴδῃς πάλιν τὸ τέκνον σου καὶ θὰ τὸ ἐναγκαλισθῇς, ἐν ᾧ ἐγὼ ὁ δυστυχὴς δὲν ἐπρόφθασα οὔτε κἂν νὰ τὸ ἴδω, διότι ἡ σκληρὰ σύζυγός ἐπρόλαβε καὶ μὲ ἐφόνευσεν. Ἀλλ' εἰπέ μου, Ὀδυσσεῦ, ὁ Ὀρέστης μου τί γίνεται ; Μένει εἰς τὴν Σπάρτην πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ μου Μενελάου, εἰς τὸν Ὀρχομενόν, ἢ εἰς τὴν Πύλον ;» Πρὸς τοῦτον ἐγὼ ἀπεκρίθην. «ὦ υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, τί μὲ ἐρωτᾷς περὶ τούτων ; Ἐγὼ δὲν γνωρίζω οὔτε ἂν ζῇ ὁ

υιός σου, οὔτε ἂν ἀπέθανε. Κακὸν δὲ εἶνε νὰ λέγῃ τις λόγους τοῦ ἀέρος.»

**§ 23. Συνδιάλεξις μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως
καὶ ἄλλων ἡρώων.**

Ἐν ᾧ συνωμιλοῦμεν, ἦλθεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ Αἴαντος. Μὲ ἐγνώρισε δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ μοῦ εἶπεν· «Εὐγενέστατε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, ποῖον ἄλλο μεγαλείτερον ἔργον θὰ σκεφθῇς; Πῶς ἐτόλμησες νὰ καταβῇς εἰς τὰ σκοτεινὰ δωμάτια τοῦ Ἰδου, ἔνθα κατοικοῦσι μόνον ἀναίσθηται ψυχαί;»

Ταῦτα εἶπεν, ἐγὼ δὲ ἀπήντησα εἰς αὐτόν· «Θεόμορφε Ἀχιλλεῦ, κατ' ἀνάγκην ἦλθον ἐνταῦθα, ἵνα ἐρωτήσω τὸν μάντιν Τειρεσίαν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς μου εἰς τὴν πατρίδα. Διότι ἀκόμη δὲν ἐπλησίασα εἰς Ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἀλλὰ περιπλανῶμαι πολλὰ ὑποφέρων. Σοῦ ὅμως, ὦ Ἀχιλλεῦ, οὐδεὶς ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος· διότι καὶ πρότερον ζῶντα σὲ ἐτιμῶμεν ὡς θεόν, καὶ τώρα πάλιν εἰς τὸν Ἰδην εἶσαι βασιλεὺς τῶν νεκρῶν. Διὰ τοῦτο ὁ θάνατος ἄς μὴ σὲ λυπῇ, Ἀχιλλεῦ».

Τότε ἐκεῖνος μοῦ ἀπεκρίθη· «Παῦσε τοῦ νὰ μὲ παρηγορῇς διὰ τὸν θάνατόν μου, Ὀδυσσεῦ. Ἐπεθύμουν καλότερον νὰ εἶμαι δοῦλος πτωχοῦ ἀνδρὸς καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, παρὰ νὰ εἶμαι εἰς τὸν Ἰδην καὶ νὰ ἄρχω τῶν νεκρῶν. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ μου, Ὀδυσσεῦ, τί γίνεται ὁ υἱός μου; Ἦλθεν εἰς τὸν πόλεμον ἡ ὄχι; Περὶ δὲ τοῦ πατρός μου τί γνωρίζεις; Εἶνε ἀκόμη βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων ἡ ὄχι;»

Πρὸς τοῦτον ἐγὼ ἀπήντησα· «Περὶ μὲν τοῦ γέροντος πατρός σου, ἔνδοξε Ἀχιλλεῦ, οὐδὲν γνωρίζω· διὰ τὸν υἱόν σου ὅμως Νεοπτόλεμον ἔχω πολλὰ νὰ σοῦ διηγηθῶ.

Ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸν ἔφερα ἐκ τῆς Σκύρου διὰ πλοίου εἰς τὸ ἐν Τροίᾳ ἐλληνικὸν στρατόπεδον. Ἐκεῖ, ὅτε μὲν εἶχον μεν συμδούλια, ὑπερτέρει πάντας κατὰ τὴν σοφίαν, ἐκ τὸς ἐμοῦ καὶ τοῦ Νέστορος, ὅτε δὲ πάλιν ἐπολεμοῦμεν ἠγωνίζετο μεταξὺ τῶν πρώτων φονεύων πολλοὺς καὶ γενναίους πολεμιστάς. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ ἀνδρεία τοῦ υἱοῦ σου ἐφάνη, ὅτε εἵμεθα ἐντὸς τοῦ ξυλίνου ἵππου, διότι ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔτρεμον ἀπὸ φόβου καὶ ἔχυνον κρυφίως ἄφθονα δάκρυα, μόνον δὲ τὸν υἱόν σου δὲν εἶδον οὔτε νὰ ὠχριάσῃ οὔτε νὰ δακρύσῃ, ἀλλὰ μὲ παρεκάλει πολὺ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ περδῇ ἔξω ἀπὸ τὸν ἵππον, καὶ ὁρμήσας κατὰ τῶν Τρώων νὰ προσξενήσῃ σφαγὴν καὶ ὕλεθρον εἰς αὐτούς. Ὅτε δὲ τέλος ἐκυριεύσαμεν τὴν Τροίαν, ἔλαβεν ὁ υἱός σου πλούσιον μερίδιον ἐκ τῶν λαφύρων, καὶ ἐπέστρεψε σῶος καὶ ἀδολογηθῆς εἰς τὴν πατρίδα του.»

Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, καθὼς ἤκουσε ταῦτα, ἐπήγαινε καὶ ἤρχετο χαίρουσα εἰς τὸν πλήρη ἀσφοδέλων λειμῶνα. (*) Κατόπιν ἦλθεν καὶ ἄλλαι ψυχαὶ καὶ μὲ ἡρώτα ἐκάστη τὸν πόνον τῆς. Μόνον δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος δὲ μὲ ἐπλησίασεν, ὠργισμένη διὰ τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν ἐκέρδησα πλησίον τῶν πλοίων καὶ ἔλαβον ὡς βραβεῖον τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως. Εἶθε νὰ μοῦ ἔλειπεν ἡ νίκη καὶ τὰ ὅπλα, διότι ἔγειναν αἰτίαι νὰ φάγῃ ἡ γῆ τοιοῦτον ἥρωα, τὸν Αἴαντα, τὸν ὠραιότατον καὶ ἀνδρειότατον ὅλων τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα. Πρὸς τὴν ψυχὴν τούτου εἶπον ἐγὼ τοὺς ἑξῆς λόγους· «Αἴαν, υἱὲ τοῦ Τελαμῶνος, δὲν ἀπεφάσισες καὶ ἀποθανὼν ἀκόμη νὰ λησμο

(*) Τόπος ἐν τῷ Ἀδῇ, ὅπου διέτριβον αἱ ψυχαὶ τῶν ἡρώων· ὁ ἀσφοδέλος εἶνε εἶδος ἀγρίου κρομμύου· σήμερον λέγεται σπερδοῦκλι· ἢ σπερδοῦκλα.

νήσης τὴν κατ' ἐμοῦ ὀργὴν σου διὰ τὰ κατηραμένα ἐ-
κεῖνα ὅπλα, τὰ ὅποια ἔφεραν τόσην καταστροφὴν εἰς τοὺς
Ἕλληνας; Διότι ἕνεκα αὐτῶν ἀπωλέσθης σύ, τὸ προ-
πύργιον τῶν Ἑλλήνων. Τὸν θάνατόν σου θρηνοῦμεν ὅλοι
οἱ Ἕλληνες τόσον, ὅσον καὶ τὸν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἀλλ'
ἔλθέ πλησιέστερον νὰ σοῦ ὁμιλήσω καὶ δάμασε τὴν ὀρ-
γὴν σου».

Ταῦτα εἶπον· ἐκεῖνος δὲ οὐδέν μοῦ ἀπήντησεν, ἀλλ'
ἀπεσύρθη εἰς τὸ σκότος πρὸς τὰς ἄλλας ψυχάς. Ἐπει-
τα εἶδον τὸν Μίνωα τὸν νομοθέτην τῆς Κρήτης, ὅστις ἐ-
κράτει χρυσεὺν σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐδίκαζε
τοὺς νεκρούς. Μετ' αὐτὸν εἶδον τὸν Τάνταλον, ὅστις ἴ-
στατο ἐντὸς λίμνης καὶ ἐθασανίζετο ὑπὸ φοβεράς διψῆς,
ἂν καὶ ἦτο μέχρι τοῦ λαιμοῦ εἰς τὸ ὕδωρ, διότι ὅσάκις
ἔσκυπτε νὰ πῖη, τὸ ὕδωρ εὐθὺς ἐχάνετο.

Εἶδον δὲ καὶ τὸν Σίσυφον, ὁ ὅποιος ὑπέφερε φοβεράς βα-
σάνους. Ἐκράτει καὶ μὲ τὰς δύο χεῖράς του λίθον πε-
λώριον καὶ τὸν ἐκύλιε μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις μέχρι
τῆς κορυφῆς λόφου τινός. Ἀλλ' ὅτε ἔφθανεν εἰς τὴν κο-
ρυφήν, τότε ἐστρέφετο ὁ λίθος πρὸς τὰ ὀπίσω μετὰ πολ-
λῆς ὀρμῆς καὶ ἐπιπτε πάλιν κάτω εἰς τὴν πεδιάδα.
Τότε ὁ δυστυχὴς ἤρχιζε πάλιν νὰ σπρώχνῃ τὸν λίθον πρὸς
τὰ ἄνω, ἰδρῶς δὲ ἔρρεεν ἐκ τοῦ σώματός του καὶ κονιορ-
τὸς ὑφούτο ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του. Ἐπειτα εἶδον τὸν
Ἡρακλέα καὶ τὸν Θησέα, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασα νὰ τοὺς
ὁμιλήσω, διότι μυριάδες νεκρῶν ἤρχοντο ὀπισθεν αὐτῶν
μὲ φοβερὸν θόρυβον. Τότε ἐγὼ φοβηθεὶς ἔφυγα δρομαίως
εἰς τὸ πλοῖον. Φθάσας δὲ ἐκεῖ διέταξα τοὺς συντρόφους
μου νὰ εἰσέλθωσιν εὐθὺς εἰς αὐτὸ καὶ νὰ ἀναχωρή-
σωμεν. Εὐθὺς δὲ οὗτοι ὑπήκουσαν, καὶ κοπηλατοῦντες
ἐξήλθομεν πάλιν εἰς τὸν ὠκεανόν.

καθὼς καὶ ὅλον σου τὸν οἶκον. Θὰ τὸν εὕρῃς δὲ βόσκοντα τοὺς χοίρους πλησίον τοῦ βράχου τοῦ Κόρακος καὶ τῆς βρύσεως Ἀρεθούσης καὶ θὰ μάθῃς παρ' αὐτοῦ μετ' ἀκριβείας τί συμβαίνει ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. Ἐγὼ δὲ θὰ μεταβῶ τώρα εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ φέρω τὸν Τηλέμαχον, ὅστις μετέβη ἐκεῖ, ἵνα ἐρωτήσῃ περὶ σοῦ τὸν Μενέλαον, ἂν ὑπάρχῃς ἀκόμῃ εἰς τὴν ζωὴν.» Ταῦτα εἶπεν ἡ θεὰ καὶ τὸν ἤγγισε μὲ τὴν μαγικὴν τῆς ῥάβδου. Εὐθύς δὲ οὗτος μετεμρφώθη εἰς ῥυπαρὸν καὶ ῥακένδυτον ἐπαίτην. Ἐπειτα τοῦ ἔδωκε ῥάβδον καὶ πενιχρὰν πήραν κατεξεσχισμένην καὶ τὸν ἔστειλε πρὸς τὸν καλὸν τοῦ χοιροβοσκόν, αὐτὴ δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην.

§ 31. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῷ Εὐμαίῳ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τοῦ λιμένος μετέβη διὰ μιᾶς πετρῶδους καὶ στενῆς ὁδοῦ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ καλοῦ χοιροβοσκου, ὁ ὁποῖος ἐφρόντιζε περὶ τῆς περιουσίας τοῦ κυρίου του περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ὑπηρέτας, τοὺς ὁποῖους εἶχεν ὁ Ὀδυσσεύς. Τὸν εὗρε δὲ καθήμενον ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει αὐτὸς ὁ ἴδιος διὰ τοὺς χοίρους τοῦ ἀπόντος βασιλέως καὶ τὴν εἶχε φράξῃ μεθ' ἀμύνους ἀκανθώδεις. Πέριξ δὲ εἶχεν ἐμπήξει πασσάλους πολλοὺς καὶ μεγάλους ἐκ ξύλου δρυός. Ἐντὸς δὲ τῆς αὐλῆς εἶχε κατασκευάσει δώδεκα χοιρομάνδρας, εἰς ἐκάστην τῶν ὁποίων ἐκοιμῶντο πεντήκοντα χοῖροι θηλυκοί, οἱ δὲ ἄρρενες χοῖροι ἐκοιμῶντο ἐκτὸς καὶ ἦσαν πολὺ ὀλιγώτεροι, διότι ὁ Εὐμαῖος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ στέλλῃ καὶ ἐκάστην εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸν παχύτερον, καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν μόνον τριακόσιοι ἑξήκοντα. Πλησίον δὲ τούτων ἐκοιμῶντο πάντοτε τέσσαρες μεγάλοι καὶ ἄγριοι κύνες ὡς θηρία. Ὁ Εὐμαῖος τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔκαστε βόειον δέρμα διὰ νὰ κατασκευάσῃ πέδιλα πρὸς χρῆσιν του. Οἱ ἄλλοι δὲ χοιροβοσκοὶ ἔλειπον, διότι οἱ μὲν

τρεις ἔδοσκον τοὺς χοίρους, ὁ δὲ τέταρτος εἶχε μεταφέρει εἰς τὴν πόλιν χοῖρον διὰ τοὺς μνηστῆρας.

Ὅτε δὲ εἶδον οἱ κύνες τὸν Ὀδυσσεύα, ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ ὑλακτοῦντες. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς εὐθύς ἐκάθισε κάτω καὶ ἀφῆκε κατὰ γῆς τὴν ῥάβδον του. Θὰ ἐκακοποιεῖτο δὲ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἂν δὲν ἤρχετο ταχέως ὁ Εὐμαιος νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ διὰ φωνῶν καὶ λίθων. Ἐπειτα δὲ εἶπε πρὸς τὸν κυριόν του. «Δυστυχισμένε γέρον, ὀλίγον ἔλειψε νὰ σὲ κατασπαράξωσιν οἱ κύνες ἕξάφνα, καὶ τοῦτο θὰ μοῦ ἐπροξένει μέγα ὄνειδος. Ἄχ, ἀρκετὰ εἶνε τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα μοῦ ἔδωκαν οἱ θεοί· διότι κάθημαι ἐνταῦθα κλαίων καὶ λυπούμενος διὰ τὸν ἀγαπητόν μου κύριον, τοὺς δὲ παχεῖς χοίρους τρέφω, διὰ νὰ τοὺς τρώγωσι ξένοι. Ποῖος γνωρίζει ποῦ πλανᾶται ἐκεῖνος ὡς ἐπαίτης μεταξὺ ἀλλογλώσσων ἀνθρώπων, ἂν ἀκόμη ζῇ καὶ δὲν ἔχη γείνη βερά τῶν ἑρνέων! Ἄλλ' ἔλα, ὦ γέρον, ἃς ὑπάγωμεν εἰς τὴν καλύβην νὰ φάγωμεν καὶ νὰ μοῦ εἴπῃς ποῖος εἶσαι καὶ πόσας συμφορὰς ὑπέφερες.»

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἠκολούθησε τὸν χοιροβοσκὸν εἰς τὴν καλύβην, ἔνθα ὁ Εὐμαιος στρώσας κατὰ γῆς χαμόκλαδα πυκνά ἤπλωσεν ἐπ' αὐτῶν μέγα δέρμα δασυτρίχου ἀγρίας αἰγός, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ τὸν ξένον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη διὰ τὴν φιλόξενον ταύτην ὑποδοχὴν καὶ εἶπεν εἰς τὸν χοιροβοσκόν του. «Εἴθε ὁ Ζεὺς, ξένε μου, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ σοῦ δώσωσιν ὅ,τι ἐπιθυμεῖς, διότι μὲ ὑπεδέχθης τόσον φιλοξένως.» Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ καλὸς χοιροβοσκός. «ὦ ξένε μου, τὸ θεῶν φόβερὸν ἀμάρτημα, καὶ ἂν ἐλεεινότερός σου ἔλθῃ ἐνταῦθα ξένος, νὰ μὴ τὸν περιποιηθῶ. Οἱ ξένοι καὶ οἱ ἐπαῖται εἶνε ἄνθρωποι τοῦ Διός. Ἡ φιλοξενία δέ, τὴν ὁποίαν θὰ σοῦ κάμω, εἶνε μὲν μικρά, ἀλλ' ἀρεστή, διότι, ὡς γνωρίζεις, οἱ ὑπηρέται δὲν ἔχουσι πολλὰ νὰ προσφέρωσι καὶ μάλιστα,

ὅταν, ὅπως ἐγώ, ἔχωσι νέους κυρίου. Ναί, οἱ θεοὶ ἐμπό-
 δισαν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κυρίου μου, ὅστις θὰ μὲ ἡγάπα
 καὶ θὰ μοῦ ἔδιδε δῶρόν τι, ὅποιον δίδει συνήθως εὐμενὴς
 κύριος εἰς τὸν ὑπηρέτην του, οἶκον καὶ κτήματα καὶ
 σύζυγον, ὅταν βλέπῃ ὅτι οὗτος τὸν ὑπηρετεῖ πιστῶς,
 δὲ θεὸς εὐλογεῖ τὴν ἐργασίαν του. Ἀλλ' ὁ καλὸς μου κύ-
 ριος ἀπολέσθη, ποῦ ν' ἀπολεσθῇ ὅλον τὸ γένος τῆς Ἑλ-
 νης, ἡ ὁποία κατέστρεψε τόσους γενναίους ἄνδρας.
 Ταῦτα εἰπὼν συνέσφιγξε διὰ τοῦ ζωστήρος τὸν χι-
 τῶνα καὶ μετέβη εἰς τοὺς σταύλους, ὅπου ἦσαν καὶ
 κλεισμένοι οἱ χοῖροι. Ἐντεῦθεν λαβὼν δύο χοιρίδια
 τὰ ἔσφαξε καὶ τὰ ἐκαψάλισεν, ἔπειτα δὲ τὰ ἔκα-
 ψεν εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ διαπεράσας εἰς τοὺς ὄβε-
 λούς τὰ ἔψησεν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπασπάλισεν ἐπ' αὐτῶν ἁ-
 λεῦρα, παρέθηκε ταῦτα ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσέως καὶ εἶπε
 πρὸς αὐτόν. «Τρῶγε τώρα, ξέने, ἀπ' αὐτά, τὰ ὅποια ἔχω
 μεν, διότι τοὺς παχεῖς χοίρους τρώγουσιν οἱ μνηστῆ-
 ρες, οἵτινες οὔτε Θεὸν οὔτε ἀνθρώπους φοβοῦνται. Καὶ ὅμως
 οἱ θεοὶ δὲν ἀγαπῶσι τὰ κακὰ ἔργα, ἀλλὰ μόνον τὴν δι-
 καιοσύνην καὶ τὰς καλὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Καὶ
 αὐτοὶ δὲ οἱ ληστὰὶ καὶ φονεῖς, ὅταν ἀποβιβάσθωσιν εἰς
 ξένην γῆν καὶ κλέψωσιν ὅ,τι εὕρωσι, φεύγουσι ταχέως
 ἐκεῖθεν φοβούμενοι τὴν θείαν τιμωρίαν. Οἱ μνηστῆρες
 ὅμως ὑπερβαίνουν καὶ τούτους κατὰ τὴν κακίαν, διότι
 κάθηνται ἀμέριμνοι καὶ κατατρώγουσι τὰ ἀγαθὰ τοῦ
 κυρίου μου, προφασιζόμενοι ὅτι θὰ λάβωσι σύζυγον τῆς
 κυρίας μου. Βεβαίως οὗτοι κατὰ τι θὰ γνωρίζωσιν· ἴσως θὰ
 ἔμαθον τὸν φοβερὸν ὄλεθρον ἐκείνου, καὶ διὰ τοῦτο δὲ
 φεύγουσι. Δὲν τρώγουσι δὲ καθ' ἐκάστην ἓνα ἢ δύο σφα-
 κτά, ἀλλὰ πολὺ περισσότερα, ἄρτον δὲ καὶ οἶνον δὲ
 προφθάνουσιν οἱ ὑπηρέται νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτούς
 καὶ ὅμως μ' ὅλην τὴν καταστροφὴν ταύτην ἀκόμη ὑ-
 πάρχει πολὺ περιουσία, διότι ὁ κύριός μου ἦτο πλουσιώ-

τατος. Εἶχεν εἰς τὴν ἡπειρον δώδεκα ἀγέλας βοῶν καὶ ἄλλας τόσας χοίρων, δώδεκα ποίμνια προβάτων καὶ ἄλλα τόσα αἰγῶν. Ἐνταῦθα δὲ ἔχει ἑνδεκα κοπάδια αἰγῶν, τὰ ὅποια φυλάττουσι καλοὶ βοσκοί, καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν φέρει καθ' ἑκάστην εἰς τοὺς μνηστῆρας ἄριστον πρᾶγον. Ἐγὼ δὲ φυλάττω τοὺς χοίρους τούτους καὶ τοὺς περιποιῶμαι, καθ' ἑκάστην δὲ ἐκλέγω τὸν καλλίτερον καὶ τὸν στέλλω εἰς τὴν πόλιν.»

Ὁ Ὀδυσσεὺς καθ' ὅλην τὴν διήγησιν ταύτην ἔτρογε καὶ ἔπινε, σκεπτόμενος πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγε καλὰ, ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν ὁ χοιροδοσκός του ξύλινον ποτήριον πλήρες οἶνου. Οὗτος δέ, ἀφ' οὗ ἔπινεν εὐχαρίστως, εἶπεν εἰς αὐτόν. «Καλέ μου ἄνθρωπε, εἰπέ μου πῶς ὄνομάζεται ἀπὸς ὁ πᾶσον πλούσιος καὶ καλὸς κύριός σου, ὁ ὅποιος, ὡς λέγεις, ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τῶν Τρώων, διότι ἴσως τὸν γνωρίζω καὶ σοῦ δώσω καμμίαν εἰδησιν περὶ αὐτοῦ.» Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ καλὸς χοιροδοσκός. «Ὡ γέρον, σιώπα καὶ ἀγγελίας πλέον δὲν πιστεύομεν, διότι, ὅστις ἐπαίτης ἔλθῃ ἐνταῦθα, παρουσιάζεται εἰς τὴν καλὴν μου κυρίαν καὶ λέγει εἰς αὐτὴν ψεύματα, ὅτι εἶδε τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ ὠμίλησε μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰθάκην· αὕτη δὲ τὸν φιλοξενεῖ καὶ δίδει εἰς αὐτὸν πολλὰ δῶρα. Καὶ τώρα δὲν εἶνε παράδοξον νὰ πλάσῃς καὶ σὺ καμμίαν τοιαύτην ἱστορίαν, διὰ νὰ λάβῃς χλαῖναν (*) καὶ χιτῶνα. Ἀλλ' εἴμεθα βέβαιοι πλέον,

(*) Ἡ χλαῖνα ἦτο ἐπενδύτης, «ἐπανωφόριον», χρῆσιμον εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ φύχους καὶ τῆς βροχῆς· ἐχρησίμευε δὲ καὶ ὡς σκέπασμα «πάπλωμα», ἔνθα σκεπαζοταί τις κοιμώμενος. Ἀναλογεῖ δὲ πρὸς τὴν νεωτέραν καπνὴν ἢ πλοκκᾶτα. Ὁ δὲ χιτῶν ἦτο ἐνδυμακὸν τὸν,

ὅτι ὁ κύριός μου δὲν θὰ ἐπανέλθῃ. Τίς γνωρίζει εἰς ποίαν ἀμώδη ἀκτὴν σήπονται τὰ ἑστᾶ του, ἢ ποῖοι κύνη καὶ θρῆνα τὸν κατέφαγον! Ἐγὼ οὐδέποτε θὰ λησμονήσω αὐτόν, διότι μὲ ἠγάπα ὡς τέκνον του. Τόσον καλὸν κύριον δὲν θὰ εὔρω, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, οὐδὲ ἂν ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ εἰς τοὺς γονεῖς μου οἱ ὁποῖοι μὲ ἐγέννησαν καὶ ἀνέθρεψαν.» Πρὸς τοῦτον εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς. «Ἄκουσε, Εὐμαιε, ἀφ' οὗ δὲν πιστεύω εἰς τοὺς λόγους μου, ἔλα νὰ σοῦ κάμω ὄρκον, ὅτι Ὀδυσσεὺς ἔρχεται. Οὐδεμίαν δὲ ἀμοιβὴν ζητῶ διὰ τὴν καλὴν ταύτην ἀγγελίαν, πρὶν ἐπιστρέψῃ ὁ Ὀδυσσεὺς ἂν καὶ εἶμαι γυμνός. Διότι μισῶ ὡς τὸν θάνατον τὸ ἄθλιον ἐκεῖνον, ὅστις λέγει ψεύδη, διὰ νὰ πλουτήσῃ. Μάρτυς μου ἅς εἶνε ὁ Ζεὺς καὶ ἡ φιλόξενος αὕτη τράπεζα καὶ ἡ ἐστία τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅτι ὅλα ὅσα σοῦ λέγω, θὰ πραγματοποιηθῶσι, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ τέλος τούτου τοῦ μηνὸς ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄλλου θὰ εἴναι ἐνταῦθα».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Εὐμαιοῦς. «Γέρον, παῦσε νὰ λέγῃς τοιαῦτα, διότι οὔτε ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω ἀμοιβὴν τῆς καλῆς σου ἀγγελίας, οὔτε ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς τὴν Ἰθάκην. Ἀλλ' ἔλα πῖνε τώρα ἡσύχως τὸν οἶνόν σου, καὶ ἅς ἀρχίσωμεν ἄλλην ὀμιλίαν, μὴ μοι ὑπενθυμίσῃς δὲ ταῦτα, διότι πολὺ λυπεῖται ἡ ψυχὴ μου. Εἴθε δὲ νὰ ἐπανέλθῃ ὁ κύριός μου, ὅπως ἐπιθυμοῦσιν γέρον Λαέρτης καὶ ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος. Τώρα δέ, ὡς νὰ μὴ ἦρκει ἡ πρώτη συμφορὰ, ἦλθε καὶ ἄλλη. Δὲν γνωρίζω ποῖος κακὸς δαίμων ἔδωκεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Τηλεμάχου νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Σπάρτην, ἵνα μάθῃ περὶ τοῦ πατρὸς του. Καὶ τώρα, καθὼς ἀκούω, οἱ αὐτοὶ

τὸ ὅποῖον ἐφόρουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες κατὰ σκοτεινὰ, καὶ ἂν λαγῇ πρὸς τὰ ἡμέτερά ὑποκάμισα.

οὐδὲ μνηστῆρες ἐνεδρεύουσιν αὐτὸν μὲ πλοῖον, ἵνα τὸν φονεύσωσιν, ὅταν ἐπιστρέφῃ. Ἄλλ' ἐκεῖνον μὲν ἄς τὸν ἀφῆσωμεν, εἴθε δὲ ὁ Ζεὺς νὰ ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρά του. Σὺ δέ, καλέ μου γέρον, ἔλα εἰπέ μου ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι, ποία εἶνε ἡ πατρίς σου καὶ ποῖοι οἱ γονεῖς σου καὶ πόσας ταλαιπωρίας ὑπέφερες.»

Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς αὐτὸν ψευδοῦ ἱστορίαν· τοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης καὶ ὅτι μετέβη εἰς τὴν Τροίαν, ὅπου ἐγνώρισε τὸν Ὀδυσσεά καὶ συνηγωνίσθη μετ' αὐτοῦ· ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωρήσας περιεπλανήθη εἰς πολλὰ μέρη, μετὰ πολλὰς δὲ ταλαιπωρίας ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν Θεσπρωτῶν, ὅπου εἶδεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τὰ πράγματα τοῦ Ὀδυσσεως, ἦτο δὲ καὶ τὸ πλοῖον ἔτοιμον, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ μεταφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως δὲν ἦτο ἐκεῖ, διότι εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν Δωδώνην, (*) περιεμένετο δὲ μετ' ὀλίγον νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἀναχωρήσαντος δὲ ἐκεῖθεν διὰ πλοίου, ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν πατρίδα του, οἱ ναῦται κατὰ τὸν πλοῦν ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀφῆρεσαν τὰ ἐνδύματά του καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχεν. Ἐπειτα δὲ τὸν ἐνέδυσαν ῥάκη καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἔνθα ἦτο πεπρωμένον νὰ εὔρῃ τοιαύτην φιλοξενίαν.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖτο ταῦτα, ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ οἱ ὑπηρέται ἐπέστρεψαν μὲ τὰς ἀγέλας τῶν χοίρων. Τότε ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς ἐβυσίασε πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου πενταετὴ σιτευτὸν χοῖρον, τὸν ἔκοψεν εἰς τεμάχια

(*) Ἡ Δωδώνη ἦτο ἀρχαιστάτη πόλις περιλαμβανομένη εἰς τὴν ἀρχαίαν Θεσπρωτίαν, ἐκεῖτο δὲ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Τεμαίου. Ἐνταῦθα ὄχι μακρὰν τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων ὑπῆρχε τὸ ἀρχαιότατον καὶ περιβύητον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα μαντεῖον τοῦ Διός.

καὶ ἐπέρασε ταῦτα εἰς τοὺς ὀδελούς. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ ἔφησαν, ἀφιέρωνται ὁ Εὐμαιος τὸ πρῶτον τεμάχιον εἰς τὰς Νύμφας (*) καὶ τὸν Ἑρμῆν, τὰ δὲ λοιπὰ διένειμεν εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας· εἰς δὲ τὸν Ὀδυσσεά πρὸς τιμὴν ἔδωκεν ὀλόκληρον τὴν ὠμοπλάτην τοῦ λευκόδοντος χοίρου. Οὗτος δὲ ἔχαρη διὰ τοῦτο καὶ εἶπεν εἰς τὸν χοιροβοσκόν του.

«Εὔθε, Εὐμαιε, νὰ σὲ ἀγαπήσῃ ὁ Ζεὺς τόσον, ὅσον σὲ ἡγάπησα ἐγὼ· διότι, ἐν ᾧ εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην κατάστασιν, μὲ τιμᾷς τόσον πολὺ.» Πρὸς αὐτὸν δ' ἀπήντησεν ὁ Εὐμαιος. «Τρῶγε, ξέने μου, ταῦτα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται, διότι ὁ θεὸς ἄλλα μὲν δίδει, ἄλλα δ' ἀρνεῖται, ὅπως θέλει, διότι εἶνε παντοδύναμος.»

Μετὰ τὸ φαγητὸν δὲ ἐσηκώθη ὁ Εὐμαιος καὶ προητοίμασε διὰ τὸν Ὀδυσσεά κλίνην πλησίον τοῦ πυρός, τὴν ὅποιαν ἔστρωσε μὲ δέρματα προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἀφ' οὗ δὲ κατεκλίθη ὁ Ὀδυσσεύς, ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ χλαῖναν πυκνὴν καὶ μεγάλην, διότι ἦτο νύξ ψυχρὰ καὶ βροχερά. ἔξωθεν δὲ τῆς καλύβης ἐσύριζε φοβερὸς δυτικὸς ἄνεμος. Πλησίον δὲ τοῦ Ὀδυσσεώς ἐκοιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι ὑπηρέται. Ὁ Εὐμαιος ὅμως δὲν εὐχαριστεῖτο νὰ κοιμηθῇ μακρὰν τῶν χοίρων. Καὶ διὰ τοῦτο κρεμάσας ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὤμων του τὸ δξὺ ξίφος καὶ περιτυλιχθεὶς τὸ μέγα ἐπανωφόριόν του μετέβη νὰ κοιμηθῇ πλησίον τῆς ἀγέλης του εἰς βαθὺ σπήλαιον προφυλαττόμενον ἀπὸ τὸν βορρᾶν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς ἔχαιρε πολὺ, διότι ἔδλεπεν ὅτι ὁ ὑπηρέτης του ἐξετέλει πιστῶς τὴν ἐργασίαν του.

(*) Αἱ Νύμφαι ἦσαν κατωτέρως τῆξεως θεοί, κατοικοῦσαι εἰς τὰ ὄρη, τὰ δάση, τὰς πηγὰς κτλ.

ΚΡΑΤΗΡΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ, ΑΦΙΕΙΣ ΑΥΤΟΥ
ΕΙΣ ΙΘΑΚΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΣΤΗΡΟΦΟΝΙΑ.

32. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχον.

Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, ἀφ' οὗ παρεκάλεσε τὸν πανίσχυρον πατέρα της νὰ στείλῃ τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς, ὅπως διατάξῃ τὴν νύμφην νὰ πέμψῃ τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν πατρίδα του, ὑπέδεθη τὰ ὠραῖα καὶ χρυσὰ πέδιλά της καὶ λαβοῦσα εἰς τὰς χεῖράς της μέγα καὶ βαρὺ δόρυ ὥρμησεν ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου ὡς πνοὴ ἀνέμου εἰς τὴν Ἰθάκην καὶ ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ Ὀδυσσεώς. Μετέβη δὲ ἐκεῖ, ἵνα προτρέψῃ τὸν Τηλέμαχον, τὸν ἐνδοξον υἱὸν τοῦ Ὀδυσσεώς, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Πύλον καὶ Σπάρτην, ὅπως πληροφορηθῇ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀγαπητοῦ του πατρός.

Φθάσασα αὐτὴ ἐκεῖ καὶ λαβοῦσα αἶφνης τὴν μορφήν

τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ταφίων (*) Μέντου, στενοῦ φίλου τοῦ Ὀδυσσεώς, ἔδλεπε μετ' ἐκπλήξεως, πῶς οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες ἔτρωγον καὶ ἔπινον, ἔπαιζον καὶ ἐθορύβουν καὶ πῶς πάντες οἱ ὑπηρέται τοῦ Τηλεμάχου ὑπηρέτουν αὐτοὺς καὶ ἐφρόντιζον ἄλλοι μὲν νὰ μιγνύωσιν ἐντὸς κρατῆρων οἶνον καὶ ὕδωρ, ἄλλοι δὲ νὰ καθαρίζωσι τὰς τραπεζὰς καὶ ἄλλοι νὰ κόπτωσι κρέατα καὶ νὰ μοιράζωσι ταῦτα εἰς τοὺς μνηστῆρας. Μεταξὺ δὲ τούτων ἐκάθητο καὶ ὁ Τηλέμαχος μὲ καρδίαν τεθλιμμένην, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν εὐωχίαν των.

Πρῶτος δὲ ὁ Τηλέμαχος παρετήρησε τὸν ξένον καὶ εὐθὺς ἔδραμε πρὸς συνάντησίν του, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν χειρὰ του καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ δόρυ τὸν ἐχαιρέτισεν ἐγκαρδίως. "Επειτα τὸν ὠδήγησεν εἰς ἰδιαιτέρον δωμάτιον, μακρὰν τῶν μνηστῆρων, ἵνα μὴ ἐνοχληθῇ ἐκ τῆς διασκεδάσεως τούτων, καὶ τὸν ἐκάθισεν ἐπὶ ὠραίου θρόνου, θέσας ὑπὸ τοὺς πόδας του καὶ σκαμνίον. "Αφ' οὗ δὲ ἔλαβε καὶ αὐτὸς λαμπρὸν κάθισμα καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ ξένου, ὑπηρέτρια ἔφερε χρυσὴν πρόχουν (**) καὶ ἀργυροῦν νιπτῆρα καὶ ἔχυσεν εἰς τὸν ξένον ὕδωρ, διὰ νὰ νιφθῇ. "Επειτα ἡ οἰκονόμος ἐτοποθέτησε πλησίον αὐτῶν τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔθηκεν ἄρτον καὶ ἄφθονα φαγητά, ὁ δὲ κῆρυξ ἐκέρνα οἶνον εἰς χρυσᾶ ποτήρια.

"Αφ' οὗ δὲ ἔφαγον καλὰ καὶ ἔπινον, ἡρώτησεν ὁ Τηλέμαχος τὸν ξένον περὶ τοῦ ὀνόματός του καὶ τῆς πατρίδος του. "Η Ἀθηναῖα τότε ἀπήντησε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς. «Εἶμαι ὁ Μέντης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχιάλου, βασιλεὺς τῶν Ταφίων. Ἦλθον ἐνταῦθα μὲ τὸ πλοῖόν μου

(*) Ἡ νῆσος Τάφος καλεῖται μεταξὺ Ἀκαρνανίας καὶ Λευκάδος, λέγεται δὲ σήμερον Μεγανῆσι. (**) Ἡ πρόχους ἦτο ὕδρου φόρον ἀγγεῖον, συνήθως μετὰλλινον, διὰ τοῦ ὁποίου ἔχυνον ὕδωρ εἰς τὰς χειρας τῶν νιπτομένων «κ ο υ μ ᾶ ρ ι.»

καὶ τοὺς συντρόφους μου, ταξειδεύων πρὸς ἀλλογλώσ-
 σους ἀνθρώπους εἰς τὴν Τεμέσην, (*) μὲ σκοπὸν νὰ
 δώσω στιλπνὸν σίδηρον καὶ νὰ λάβω χαλκόν. Μὲ τὸν
 πατέρα σου ἔχομεν παλαιὰν φιλίαν. Ἐὰν θέλῃς, ἐ-
 ρώτησε περὶ τούτου τὸν γέροντα Λαέρτην, ὁ ὅποιος,
 ὡς λέγουσι, δὲν καταβαίνει πλέον εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ
 κατοικεῖ ἔξω εἰς τὴν ἔσχατὴν μόνος, στενάζων καὶ κλαίων
 νύκτα καὶ ἡμέραν διὰ τὸν ἀγαπητὸν τοῦ υἱόν. Τώρα δὲ
 προσωρμίσθην ἐνταῦθα, διότι μὲ ἐπληροφόρησάν τινες, ὅτι
 ὁ πατήρ σου ἐπανῆλθε. Φαίνεται ὁμοίως, ὅτι οἱ θεοὶ ἀπε-
 πλάνησαν αὐτὸν καθ' ὁδόν, καὶ τίς ἡξεύρει εἰς ποίαν
 νῆσον ζῇ καὶ μὲ ποίους ἀνθρώπους συναναστρέφεται;
 διότι βεβαίως ἀκόμη αὐτὸς δὲν ἀπέθανεν. Ἐχὼ μίαν
 προαίσθησιν ὅτι ταχέως ὁ πατήρ σου θὰ ἐπανέλθῃ ἐν-
 ταῦθα. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ μου, τί γεῦμα εἶνε αὐτὸ καὶ ποῖοι
 ἄνθρωποι εἶνε οὗτοι; διὰ τί τοὺς προσεκάλεσες; συμπό-
 σιον ἔχεις ἢ γάμον; Μοῦ φαίνεται δέ, ὅτι ταῦτα δὲν ἔ-
 γειναν ἐξ ἐράνου, διότι ὡς ἄνθρωποι ἀκόλαστοι καὶ ἀναι-
 δεῖς κáθηνται καὶ εὐωχοῦνται. Πᾶς φρόνιμος ἄνθρωπος
 βλέπων ταῦτα πολὺ θὰ ἡγανάκτει καὶ θὰ δυσηρεστεῖτο.»

«ὦ ξένε μου, ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος, ἐν ὅσῳ ὁ πατήρ
 μου ἦτο ἐνταῦθα, ἡ οἰκία μας ἦτο πλουσία καὶ σεδα-
 στή. Τώρα ὁμοίως φαίνεται ὅτι οἱ θεοὶ ἀπεφάσισαν νὰ κα-
 ταστρέψωσιν αὐτήν. Δὲν ἔφθανεν ὁ θάνατος τοῦ πατρός
 μου, ἀλλὰ συνήχθησαν καὶ ὅλοι οἱ νέοι τῶν πρώτων οἰκο-
 γενειῶν τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν πέριξ νήσων καὶ ζητοῦσι τὴν
 μητέρα μου εἰς γάμον, καταστρέφοντες τὴν περιουσί-
 αν μου. Αὕτη δὲ οὔτε ἀρνεῖται τὸν γάμον τοῦτον, οὔ-
 τε δύναται νὰ δώσῃ ἐν τέλος. Οὔτοι ὁμοίως δὲν ἀναχω-
 ροῦσιν, ἀλλὰ κáθηνται καὶ κατατρώγουσι τὴν περιουσίαν

(*) Πόλις ἀρχαία ἐπὶ τῆς νήσου Κύπρου, ὅπου ὑπῆρχον
 περίφημα χαλκωρυχεῖα.

μου· δὲν θὰ παρέλθῃ δὲ πολὺς καιρὸς καὶ θὰ ἐξολοθρεύ-
σῳσι καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον » Ἡ Ἀθηναῖς ἀκούσασα ταῦτα
σφόδρα ἡγανάκτησε καὶ εἶπε. « Ποπώ! ἅς ἤρχετο
τὴν στιγμήν ταύτην ὁ Ὀδυσσεύς, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς
αὐθάδεις τούτους νέους. Αἶ καὶ νὰ ἐνεφανίζετο τώρα εἰς
τὴν θύραν μὲ τὴν περικεφαλαίαν, τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ
δύο δόρατά του, τοιοῦτος, ὅποιον ἐγὼ πρώτην φορὰν τὸν
εἶδον εἰς τὸν οἶκόν μου πίνοντα καὶ διασκεδάζοντα.
Εὐθὺς τότε θὰ εὕρισκον οὗτοι κακὸν θάνατον καὶ πικρὸν
γάμον. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν θέλησιν
τῶν θεῶν ἢ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ ἢ ὄχι. Σὲ ὅμως, τέκνον
μου, συμβουλεύω νὰ σκεφθῇς καλῶς τίνι τρόπῳ θὰ ἐκδι-
ώξῃς τοὺς αὐθάδεις τούτους ἐκ τοῦ οἴκου σου. Ἐγὼ θὰ
σοῦ δώσω, ὡς πατρικὸς φίλος, μίαν συμβουλήν, σὺ δὲ σκε-
φθῇτι, ἐὰν πρέπη νὰ τὴν ἐκτελέσῃς. Αὐριον προσκάλε-
σε τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν καὶ εἶπε εἰς αὐτὸν ὅτι δὲν
δύνασαι πλέον νὰ ὑποφέρῃς τοὺς αὐθάδεις τούτους νέους
καὶ ὅτι ἀπεφάσισες αὐτοὺς μὲν ν' ἀποδιώξῃς ἐκ τοῦ οἴ-
κου σου, τὴν δὲ μητέρα σου, ἣν ἔχῃ διάθεσιν νὰ ὑπανδρευ-
θῇ, νὰ στείλῃς εἰς τοὺς πλουσίους γονεῖς τῆς, καὶ ἐκεῖ
ἅς ἐτοιμάσωσι τὴν προῖκά της καὶ ἅς φροντίσωσι περὶ
τοῦ γάμου τῆς. Ἐπειτα ἐξόπλισε τὸ κάλλιστον τῶν
πλοίων σου μὲ εἴκοσι κωπηλάτας καὶ ὕπαγε εἰς διάφο-
ρα μέρη νὰ μάθῃς τι περὶ τοῦ πατρός σου. Καὶ πρῶτον
μὲν ὕπαγε εἰς τὴν Πύλον (*) καὶ ἐρώτησε τὸν γέροντα
Νέστορα, ἀπ' ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέ-
λαον, ὁ ὁποῖος ἐπανῆλθε τελευταῖος ἐκ τῆς Τροίας. Καὶ
ἂν μὲν πληροφορηθῇς ὅτι ὁ πατήρ σου ζῇ καὶ μέλλει
νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰθάκην, ὑπόμεινε ἀκόμη ταῦτα δι-

(*) Πόλις τῆς Μεσσηνίας, κειμένη πλησίον τῆς θαλάσσης.
ἀπέναντι τῆς νοτίου ἁκρᾶς τῆς νήσου Σφακτηρίας, κτισθεῖσα
ὑπὸ τοῦ Νηλεώς, πατρὸς τοῦ Νέστορος.

λίγον καιρόν. Ἄν ὅμως μάθῃς ὅτι ἀπέθανε, τότε ἐπάνελ-
 ε τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα σου, κατασκεύασε εἰς αὐτὸν
 τάφον καὶ πρόσφερε εἰς τιμὴν καὶ μνήμην αὐτοῦ πολ-
 λὰς ἀρμοζούσας ἐπικηδεῖους θυσίας.

Ἄφ' οὗ ἐκτελέσῃς πάντα ταῦτα, σκέφθητι κατόπιν
 μόνος τίνι τρόπῳ θ' ἀπομακρύνῃς τοὺς μνηστῆρας ἐκ
 τοῦ οἴκου σου. Δὲν ἀρμόζει πλέον νὰ παιδιαρίζῃς, διότι
 ἐν εἶσαι μικρὸ παιδί. Δὲν ἤκουσες ὁποῖαν δόξαν ἀπέ-
 κτησεν ὁ Ὀρέστης, διότι ἐφόνευσε τὸν δόλιον Αἰγισθον,
 τὸν φονέα τοῦ πατρὸς του; Οὕτω καὶ σύ, ἀγαπητέ μου,
 ὁ πόσον ὠραῖος καὶ μέγας, ἔσο γενναῖος διὰ νὰ σὲ ἐπαινώσι
 καὶ οἱ μεταγενέστεροι. Ταῦτα εἶχον νὰ σοῦ εἰπῶ· τώρα δὲ
 πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖον καὶ τοὺς συντρόφους
 μου, οἱ ὅποιοι βεβαίως ἀνυπομόνως θὰ μὲ περιμένωσι.»

Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος. «Ἦένε μου ἡ
 συμβουλή, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωκες εἶνε ἀρίστη καὶ θὰ
 προσπαθήσω νὰ τὴν ἐκτελέσω. Θὰ σὲ παρακαλέσω ὅμως
 νὰ μείνῃς ἀκόμη ὀλίγον ἐνταῦθα, διὰ νὰ λουσθῇς καὶ ἀ-
 νapaυθῇς, ἔπειτα δὲ νὰ σοῦ δώσω πρὸς ἐνθύμησιν ἐν
 λαμπρὸν καὶ πολύτιμον δῶρον, τοιοῦτον, ὅσοον οἱ φίλοι
 δίδουσι πρὸς τοὺς φίλους των.» «Τηλέμαχέ μου, μὴ μὲ
 ἐμποδίζῃς περισσότερο, ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖα, διότι εἶνε
 ἀνάγκη εὐθύς ν' ἀναχωρήσω. Τὸ δὲ δῶρον, τὸ ὅποῖον θέ-
 λεις νὰ μοῦ δώσῃς, μοῦ τὸ δίδεις, ὅταν ἐπανεέλθω, διὰ
 νὰ τὸ φέρω εἰς τὸν οἶκόν μου.» Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα
 καὶ εὐθύς ἔγεινεν ἄφαντος. Τώρα δὲ ἐνόησεν ὁ Τηλέμα-
 χος, ὅτι εἶχεν ὁμιλήσει μετὰ θεοῦ καὶ ἔμεινεν ἔκθαμβος.
 Ἄφ' οὗ δὲ ἐσκέφθη καὶ πάλιν ὅσα τοῦ εἶπεν ἡ θεά,
 ἔλαβε σταθεράν ἀπόφασιν νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα. Οἱ μνη-
 στῆρες δὲ ἐκάθηντο ἀκόμη εἰς τὴν αἵθουσαν ἀκούοντες
 τὸν περίφημον ἀοιδὸν Φῆμιον, τραγουδοῦντα τὴν πολὺδα-
 κρυὴν ἐπάνοδον τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Τροίας.

§ 33. Ὁ Τηλέμαχος ἐπιπλήττει τοὺς μνηστῆρας·

Ἄφ' οὗ ὁ Φήμιος ἐτελείωσε τὸ ἄσμά του, οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ θορυβῶσι καὶ νὰ φέρονται ἀπρεπῶς. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἔγεινε σοδαρώτερος πρὸς αὐτοὺς καὶ εἶπε· «Παύσατε, παρακαλῶ, τοῦ νὰ καὶ μνητε τόσον θόρυβον. Βλέπω ὅτι ἡ ἀκολασία καὶ ἡ λαξονία σας ὑπερέβη πᾶν ὄριον. Εἰς τὸν οἶκόν μου δὲν ἐπιθυμῶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἴδω τοιαῦτα πράγματα. Τοῦτον δὲ ἔνεκα αὖριον θὰ προσκαλέσω πάντας τοὺς Ἰθακησίους εἰς συνέλευσιν, ἵνα εἶπω εἰς αὐτοὺς καθαρά τὴν θέλησίν μου, ὅτι δηλαδὴ δὲν θέλω νὰ μένητε πλέον εἰς τὸν οἶκόν μου, ἀλλ' ὑπάγετε νὰ εὔρητε ἄλλα συμπόσια. Ἐὰν δὲ καὶ τότε ἀρνηθῇτε νὰ πράξητε τοῦτο καὶ νομίσητε συμφορώτερον νὰ καταστρέφητε ξένην περιουσίαν, πράξατε αὐτό. Ἐγὼ ὅμως θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν, ἵνα αὐστηρῶς σᾶς τιμωρήσωσι διὰ τὰς παρὰ νόμον πράξεις σας.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος. Ὅλοι δὲ ἐδάγκασαν τὰ χεῖλη ἀκούσαντες ταῦτα καὶ ἐθαύμασαν διὰ τὸ θάρρος του, διότι δὲν τὸν εἶχον ἀκούσει ἀκόμη ὀμιλοῦντα τόσον ἀνδρικῶς. Ὁ Ἀντίνοος ὅμως καὶ ὁ Εὐρύμαχος, οἱ θρασυτατοὶ τῶν μνηστῆρων, ἤρχισαν νὰ τὸν χλευάζωσι καὶ διήγειραν τὸν γέλωτα τῶν ἄλλων. Ἐπειτα ἤρχισαν πάλιν νὰ τραγουδῶσι καὶ νὰ χορεύωσι, μέχρις ὅτου ἐπῆλθεν νύξ. Τότε ἕκαστος μετέβη εἰς τὸν οἶκόν του νὰ κοιμηθῇ. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξε καὶ ὁ Τηλέμαχος. Συνώδευσε δ' αὖτὸν φέρουσα δύο ἀναμμένους δᾶδας ἡ συνετὴ γραῖα πρὸς τοῦ Εὐρύκλεια, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγοράσει ὁ γέρον Λαέρτης ἀντὶ εἴκοσι βοῶν. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸν θάλαμόν του ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἐκδυθεὶς τὸν μαλακὸν του χιτῶνα ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τῆς γραίης ἢ ὁποῖα τὸν ἐδίπλωσε καὶ ἐκρέμασεν ἀπὸ πασσάλου πλησίον τῆς κλίνης. Ἐπειτα κατεκλίθη καὶ ἐσκεπάσθη μ

μαλακὸν μάλλινον σκέπασμα, ἡ δὲ Εὐρύκλεια ἐξελθοῦσα ἔκλεισε καλῶς τὴν θύραν· καθ' ὅλην δὲ τὴν νύκτα ἐσκέπτετο τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον ἡ θεὰ τὸν συνεβούλευσε νὰ κάμῃ.

§ 34. Ἰθακησίων συνέλευσις.

Ὁ Τηλέμαχος, ἅμα ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ἐσηκώθη ἐκ τῆς κλίνης του, ἐνεδύθη, ἐκρέμασε τὸ ὄξυ ξίφος ἀπὸ τῶν ὤμων του καὶ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου του. Εὐθύς δὲ διέταξε τοὺς κήρυκας νὰ προσκαλέσωσιν εἰς συνέλευσιν τὸν λαόν. Ὅτε δὲ τὸ πλῆθος συνηθροίσθη καὶ ἡ συνέλευσις ἦτο πλήρης, προσῆλθε καὶ αὐτός, κρατῶν εἰς τὴν χειρὰ του τὸ στιβαρὸν δέρυ, τὸν ἠκολούθουν δὲ καὶ δύο λαμπροὶ κύνες. Σταθεὶς δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνελεύσεως μετὰ τὸ σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας εἶπε τὰ ἐξῆς. «Σᾶς προσεκάλεσα, φίλοι μου, οὐχὶ διὰ νὰ σᾶς ἀναγγείλω εἰδησὶν τινα ἀποδλέπουσαν εἰς τὸ γενικὸν καλόν, ἀλλ' ἕνεκα ἰδικῆς μου ἀνάγκης. Γνωρίζετε καλῶς τὴν λύπην, ἡ ὁποία με κατέχει διὰ τὸν πατέρα μου, τὸν καλὸν ἡγεμόνα σας, ὅστις σᾶς ἠγάπα ὡς τέκνα του καὶ ἐφρόντιζεν ὅσον ἡδύνατο ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας σας. Ἐκεῖνος ὅμως ἀπωλέσθη καὶ δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον. Δὲν μὲ ἐφάνε λοιπὸν ἡ δυστυχία αὕτη, ἀλλὰ συνηθροίσθησαν εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ οἱ υἱοὶ τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν πέριξ νήσων, ζητοῦντες νὰ λάβωσι σύζυγον τὴν μητέρα μου, χωρὶς αὕτη νὰ ἐπιθυμῇ τοῦτο· ἐκεῖ δὲ καθήμενοι κατατρώγουσι τὴν περιουσίαν μου καὶ θέλουσι νὰ με καταστήσωσιν ἐπαίτην. Ἐγὼ δυστυχῶς δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ τοὺς ἐκδιώξω ἐκ τῆς οἰκίας μου. Ἐκεῖνος δέ, ὅστις εὐκόλως ἡδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο, ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος του. Συναισθάνθητε λοιπὸν τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν πάντες οὗτοι πράττουσιν εἰς ἐμέ, καὶ βοηθήσατέ με νὰ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἐκ τοῦ οἴκου μου. Θὰ εἶνε αἰσχρὸς διὰ τοὺς Ἰθα-

κησίους νὰ μάθωσιν οἱ περίξ λαοί, ὅτι ἄφησαν τὸ
 υἱὸν τοῦ βασιλέως των ἀπροστάτευτον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
 σούτων κακούργων καὶ αἰσχροῦν ἀνθρώπων.» Ταῦτα εἶπε
 μετ' ὀργῆς ὁ Τηλέμαχος καὶ ἔρριψε τὸ σκῆπτρον χαμάδι
 χύνων ἀφθοναθερμὰ δάκρυα. Ὅλος ὁ λαὸς τότε συνεκίνητο
 ἀκούσας ταῦτα, καὶ πάντες εὐσπλαγχνίσθησαν τὸν νεανίαν
 ὁ ὁποῖος ἔπασχε τόσα δεινὰ. Μόνος δὲ ὁ αὐθαδέστατος
 τῶν μνηστήρων, ὁ Ἀντίνοος, ἔλαβε τὸν λόγον καὶ εἶπε·

« Διὰ τί μᾶς μέμφεσαι, ἀναίσχυντε Τηλέμαχε; Ἡμεῖς
 εἴμεθα οἱ αἵτιοι τοῦ κακοῦ τούτου ἢ ἡ μήτηρ σου;
 ἢ ὅποια μᾶς ἐξηπάτα τρία ὀλόκληρα ἔτη καὶ ὑπέσχετο
 ὅτι θὰ ἐκλέξῃ ἓνα ἐξ ἡμῶν ὡς σύζυγον, ἀφ' οὗ πρῶτον
 ποτελειώσῃ τὸ ὕφασμα, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς σάβανον
 διὰ τὸν γέροντα Λαέρτην, ὅταν ἀποθάνῃ, καὶ τὸ
 ὁποῖον δὲν ἐτελείωνε, διότι ὅ,τι ὕφαινε τὴν ἡμέραν,
 ἐξύφαινε τὴν νύκτα; Μόλις δὲ τώρα τὸ ἐτελείωσεν, ἀφ' οὗ
 ἀνεκαλύψαμεν τὸν δόλον τῆς. Ἄν θέλῃς λοιπὸν νὰ ἡσυχάσῃς
 καὶ ν' ἀπέλθωμεν πάντες ἐκ τοῦ οἴκου σου, στεῖλε
 τὴν μητέρα σου εἰς τὸν πατρικὸν τῆς οἶκον καὶ πα-
 ρακίνησε αὐτὴν νὰ λάβῃ σύζυγον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον
 θὰ ἐκλέξῃ ὁ πατὴρ τῆς. Ἄν τοῦτο πράξῃς, οὐδεὶς θὰ σέ
 ἐνοχλῇ πλέον.» Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος με-
 ἀγανακτικῶς. «Οὐδέποτε, Ἀντίνοε, θ' ἀποπέμψω τὴν
 μητέρα μου. Μεγαλείτερον τούτου ἁμάρτημα δὲν δύνα-
 ται νὰ γείνῃ. Ἐξάπαντος θεοὶ καὶ ἄνθρωποι θὰ με ἐμ-
 σουν διὰ τὴν πράξιν ταύτην. Ἐξέλθετε λοιπὸν τῆς οἴ-
 κας μου, μνηστήρες, καὶ παύσατε νὰ κατατρώγητε τὰ
 γαθὰ μου. Εἰ δὲ μή, θὰ ἐπικαλεσθῶ ἐναντίον σας τὴν
 γῆν τῶν θεῶν.»

Ὁ Τηλέμαχος, ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα, ἐκάθισεν. Ἐσηκώ-
 θη δὲ κατόπιν ὁ γέρον Ἀλιθέρσης, ὁ ὁποῖος ὑπερεῖχεν
 τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν μαντικὴν
 τέχνην, καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς· «Καὶ ἐγὼ σᾶς συμβουλεύω,

εὐγενεῖς νέοι, ν' ἀπομακρυνθῇτε ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκίας, διότι ἔχω μίαν προαίσθησιν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀλλοίμονον δὲ τότε εἰς σᾶς εὐρῆ εἰς τὸν οἶκόν του! Πάντες θὰ εὕρητε ἐκεῖ κακὸν θάνατον.» Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησε τότε ὁ Εὐρύμαχος· «ὦ γέρον, τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς προρρήσεις ταύτας φύλαξε καλλίτερα διὰ τὰ τέκνα σου, διότι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τούτων. Ἀντὶ δὲ νὰ λέγῃς τὰς ἀνοησίας ταύτας, δὲν θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ συμβουλευσῇς τὸν Τηλέμαχον νὰ μεταβάλλῃ γνώμην καὶ νὰ πράξῃ ὅ,τι ἡμεῖς τοῦ εἴπομεν; Διότι, ἐν ὅσῳ οὗτος κρατῇ τὴν μητέρα του εἰς τὸν οἶκόν του, ἡμεῖς θὰ ἐξακολουθοῦμεν κατατρώγοντες τὴν περιουσίαν του, μέχρις οὗ ἐντελῶς καταστρέψωμεν αὐτήν.»

Ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ὁ Μέντωρ, στενὸς φίλος τοῦ Ὀδυσσεύς, εἰς τὸν ὁποῖον πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὴν ἐπιστάσιαν ὅλης τῆς οἰκίας του καὶ τὴν φύλαξιν ὅλων τῶν κτημάτων του, ὠργίσθη σφόδρα· σηκωθείς δὲ ἐκ τῆς ἑδρας του εἶπεν εἰς τὸν λαὸν τὰ ἑξῆς· «Οὐδεὶς τῶν βασιλέων πρέπει εἰς τὸ ἑξῆς νὰ εἶνε δίκαιος καὶ φιλόφρων, ἀλλὰ σκληρὸς καὶ ἄδικος, ἀφ' οὗ κανεὶς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐνθυμεῖται τὸν Ὀδυσσεῖα, ὅστις ἐβασίλευε μεταξὺ ὑμῶν ὡς πατήρ. Δὲν ἀγανακτῶ πόσον κατὰ τῶν ἀκολάστων καὶ ὑπερηφάνων τούτων μνηστήρων, ὅσον ἀγανακτῶ ἐναντίον σας, οἱ ὅποιοι, ἐν ᾧ βλέπετε αὐτοὺς πράττοντας τοιαύτας καταπτύστους πράξεις, δὲν τοὺς περιορίζετε.» Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ Λεώκριτος· «Μέντωρ ἄφρον, τί ἀνοησίας λέγεις; Τίς δύναται νὰ περιορίσῃ ἡμᾶς; Καὶ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς ἂν ἔξῃ καὶ ἤρχετο ἐνταῦθα, οὐδὲν θὰ ἡδύνατο νὰ πράξῃ. Ὅστις δὲ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του ἱκανὸν πρὸς τοῦτο, ἅς δοκιμάσῃ».

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους διελύθη ἄπρακτος ἡ συνέ-

λευσις, καὶ οἱ μὲν πολῖται μετέδθησαν ἕκαστος εἰς οἰκίαν του, οἱ δὲ μνηστῆρες διευθύνθησαν εἰς τὰ μέγαρα τοῦ λαμπροῦ Ὀδυσσέως.

§ 35. Ταξείδιον Τηλεμάχου.

Ὁ Τηλέμαχος ἀναχωρήσας μόνος ἀπὸ τὴν συνέλευσιν ἦλθε λυπημένος εἰς τὸ παράλιον καὶ πλύνων τὰς χεῖρας του εἰς τὴν θάλασσαν ἐξήτει βοήθειαν παρὰ τῆς θεᾶς ἥτις χθὲς τὸν συνήντησε. Καὶ ἰδοὺ μετ' ὀλίγον παρυσιάζεται ἐνώπιόν του ἡ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα τὴν μορφήν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Μέντορος, καὶ τὸν προτρέπει νὰ μὴ ἀναβάλλῃ τὸ ταξείδιόν του, προσεφέρθη μάλιστα ἡ ἰδία νὰ φροντίσῃ διὰ πλοῖον καὶ συντρόφους. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἔλαβε θάρρος, μετέδθη εὐθύς εἰς τὸν οἶκόν του καὶ ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασίν του μόνον εἰς τὴν γραῖαν θεράπαινάν του Εὐρύκλειαν· παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτὴν νὰ τοῦ προετοιμάσῃ ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὸ ταξείδιον. Ἡ καλὴ γραῖα ἀκούσασα τοῦτο ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ κτυπᾷ τὸ στήθος της καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Τέκνόν μου, ποῦ ἔδωκεν εἰς τὸν νοῦν σου ταιαύτην σκέψιν; Ποῦ θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ἀπέραντον γῆν, σὺ μονογενὴς καὶ πολὺ γαπημένος υἱός; Δὲν βλέπεις τί ἔπαθεν ὁ πατήρ σου;

HPA

διότι μετέδθη μακρὰν τῆς πατρίδος του; Φροδοῦμαι δὲ μήπως καὶ σὺ πάθῃς τὰ αὐτά, ἢ μήπως κατὰ τὴν ἀναχωρήσιν σου ἀποφασίσωσιν οἱ μνηστῆρες νὰ σὲ φονεύσωσι δολίως, ὅπως διανείμωσι μεταξὺ τῶν τὴν περιουσίαν σου. Μείνε καλλίτερα ἐδῶ, παιδί μου, καὶ μὴ ἐπιχειρήσῃς τόσον μακρὸν καὶ ἐπικίνδυνον ταξείδιον.» Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος· «Ἐχε θάρρος, καλὴ κυροῦλα, διότι τὸ ταξείδιον τοῦτο δὲν γίνεται ἄνευ τῆς προτροπῆς θεοῦ τινος. Τοῦτο μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴ μάθῃ τίποτε ἡ μήτηρ μου, πρὶν παρέλθωσιν ἑνδεκα ἢ δώδεκα ἡμέραι, διότι θ' ἀρχίσῃ νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδυρηταί.» Ἡ γραῖα ἐπέισθη καὶ τοῦ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ πιστῶς τὴν παραγγελίαν του. Ἐπειτα αὕτη μὲν ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ ὅ,τι ἐκεῖνος διέταξεν, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἦλθε καὶ ἐκάθισε πλησίον τῶν μνηστῆρων.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ἡ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Τηλεμάχου, ἐνησχολεῖτο νὰ ἐτοιμάσῃ πλοῖον καὶ κωπηλάτας, ὥστε πρὸς τὸ ἑσπέρας τὰ πάντα νὰ εἴναι ἑτοιμα. Ὅτε δὲ ἐνύκτωσεν, ἔλαβε πάλιν τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος καὶ μετέδθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως, ὅπου πάντες ἐκοιμῶντο· προσκαλέσασα δὲ ἔξω τὸν Τηλέμαχον τοῦ εἶπε· «Τηλέμαχε, οἱ ῥωμαλέοι σύντροφοί σου σὲ περιμένουσιν.» Ἀς σπεύσωμεν καὶ ἄς μὴ χάνωμεν καιρόν.» Ταῦτα εἰπούσα ἡ θεὰ ἐπορεύθη ἔμπρός, ὁ δὲ Τηλέμαχος τὴν ἠκολούθει. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ πλοῖον, ἔστειλεν ὁ Τηλέμαχος δύο κωπηλάτας νὰ φέρωσιν ἐκ τῆς οἰκίας του τὰς τροφάς. Ἀφ' οὗ δὲ τὰς ἔφεραν καὶ ἔθεσαν ἐντὸς τοῦ πλοίου, εἰσῆλθε πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ εἰς αὐτὸ καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν πρύμνην, μετ' αὐτὴν δὲ ὁ Τηλέμαχος καθίσας πλησίον της. Οἱ δὲ ναῦται, ἀφ' οὗ ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια

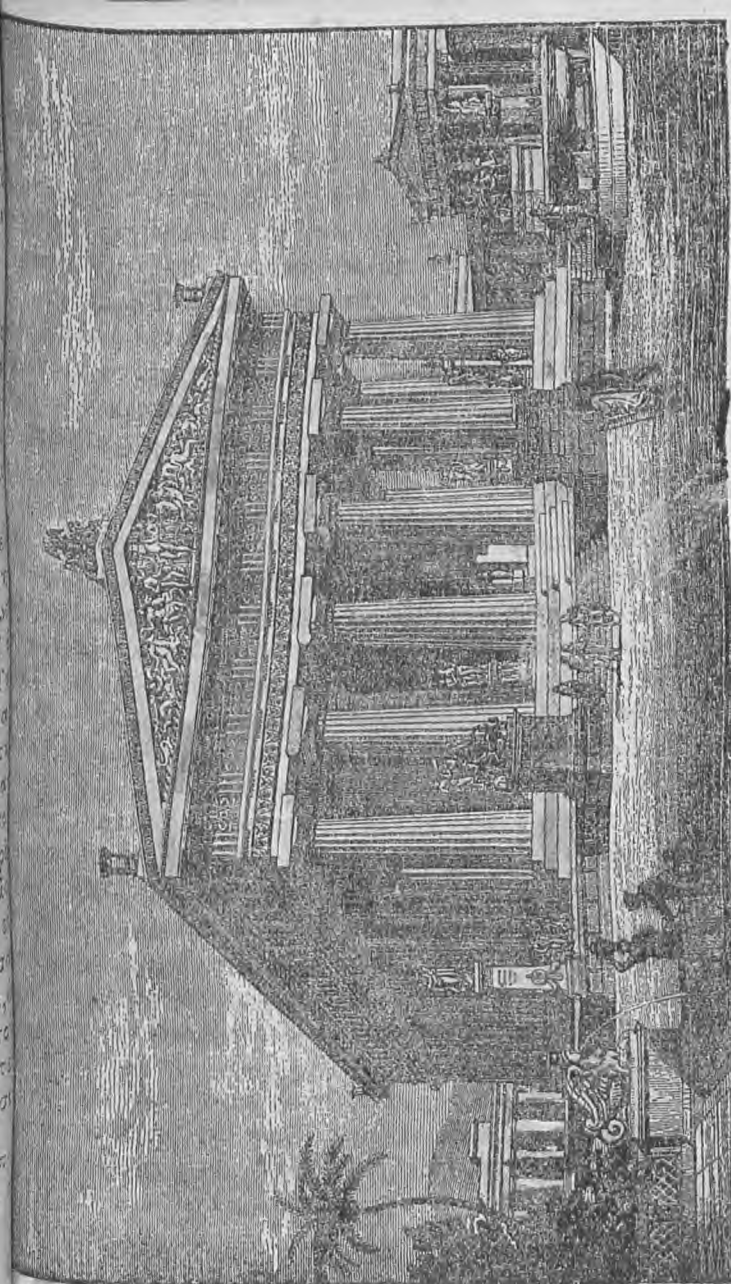
σχεινία, (*) εἰσῆλθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ πλοῖον, ἥπλωσαν τὰ πανία καὶ καθίσαντες εἰς τὰς ἑδρας τῶν ἐκωπηλῶν του. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἔστειλεν οὐριον ἄνεμον, ὃ ὅπου ἐφούσκωσε τὰ πανία, καὶ τὸ πλοῖον ἐκινήθη πρὸς τὰ ἐξ ἑμὲ πρὸς, διατρίβον τὰ ἀφρίζοντα κύματα τῆς θαλάσσης.

§ 36. Ὁ Τηλέμαχος ἐν Πύλῳ.

“Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἤρχισε ν’ ἀνατέλλῃ, ἔφθασε τὸ πλοῖον εἰς τὴν Πύλον. Κατ’ ἐκείνην δὲ τὴν στιγμὴν ὅλοι οἱ ναυτοικοὶ ἦσαν συνηθροισμένοι ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἔχοντες θυσίας εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Πολλὰ παχέα μῆρα καίοντο ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τὸ δὲ ἄλλο κρέας εἶχον διανεῖμεν μεταξὺ τῶν οἱ θυσιάζοντες καὶ εὐχαροῦντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἔπραττον ταῦτα, τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν ξηράν, ὃ δὲ Τηλέμαχος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπεδιβάσθησαν, καὶ ἀφήσαντες τοὺς κωπηλάτας νὰ φυλάττῃ τὸ πλοῖον, διευθύνθησαν πρὸς τοὺς εὐχαρομένους. Καθ’ ἑμὲ δὲ ἡ Ἀθηνᾶ ἐνεθάρρυνε καὶ συνεβούλευε τὸν Τηλέμαχον πῶς ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ φερῇ καὶ θῶς δὲ ἐπλησίασαν πρὸς τοὺς Πυλίου καὶ παρεστήθησαν ὑπ’ αὐτῶν, ἐσηκώθησαν ἅπαντες καὶ ἑδρᾶσθαι μὲν εἰς προὔπαντήσιν των. Πρῶτος δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος Πεισίστρατος ἐπλησίασε τοὺς ξένους καὶ ἔτεινε πρὸς αὐτοὺς τὴν χεῖρα. “Ἐπειτα παρέλαβεν αὐτοὺς καὶ, ὡς οὐ τοὺς ἐκάθισε πλησίον τοῦ πατρὸς του, προσέφερεν αὐτοὺς κρέας νὰ φάγωσι. Μετὰ δὲ τὸ φαγητὸν γεμίσει χρυσοῦν ποτήριον μὲ οἶνον ἔδωκε πρῶτον εἰς τὸν Μέντορα, πρεσβύτερον, ἵνα πῖνῃ. Ὁ Μέντωρ εὐχαριστηθεὶς διὰ τὰ καλοὺς τρόπους τοῦ νέου, ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ποσειδῶνα τὴν ἀκόλουθον ἐνθερμον δέησιν.

(*) Προμηθεὺς λέγεται τὰ χονδρὰ σχεινία, διὰ τῶν ὁσίων δένεται ἀπὸ τῆς πρύμνης τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηράν, κοινῶς καλούμενα πάλαι μ. ἄρ. ι. α.

ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ

«Εἰσάκουσέ μου, ὦ Πόσειδον· εἰς μὲν τὸν Νέστορα καὶ τοὺς υἱούς του δὲς δόξαν καὶ ἰσχύν, εἰς δὲ τοὺς θεοσεβέας Πυλίουσιν μεγάλην ἀμειδίην διὰ τὴν λαμπράν ταύτην θυσίαν, εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἐμέ καλήν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, ἀφ' οὗ πρῶτον κατορθώσωμεν τὸν σκοπὸν μας.» Ἐπειτα ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ ὁ Τηλέμαχος, ὁποῖος τὰς αὐτὰς σχεδὸν εὐχὰς ἐπανελάθεν. Ἀφ' οὗ ἔφαγον καλὰ καὶ ἔπιον, ὁ Νέστωρ ἠρώτησε τοὺς ξένους περὶ τοῦ ὀνόματός των καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ταξιδίου των. Πρὸς τοῦτον ἀπήντησε τότε μετὰ θάρρους ὁ συνेतὸς Τηλέμαχος. «ὦ Νέστωρ, υἱὲ τοῦ Νηλεΐου, μέγα καύχημα τῶν Ἑλλήνων, μᾶς ἐρωτᾷς πόθεν εἰμεθα θὰ σοῦ τὸ εἶπω εὐθύς. Ἐρχόμεθα ἐκ τῆς Ἰθάκης. Σκοπὸν τοῦ ταξιδίου μας εἶνε νὰ μάθωμέν τι περὶ τοῦ πατρός μου, τοῦ ἀτυχοῦς Ὀδυσσέως, ὅστις συνεξεστράτευσε μετὰ σοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμόνων κατὰ τῆς Τροίας. Ἀκόμη δὲν γνωρίζομεν, ἂν καὶ παρήλθον τόσα ἔτη, ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανε. Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ θερμῶς νὰ μοι εἴπῃς ὅ, τι γνωρίζεις περὶ τοῦ πατρός μου καὶ νὰ μὴ ἀποκρούῃς τίποτε, ἔστω καὶ δυσάρεστον.»

Πρὸς τοῦτον ὁ γέρων Νέστωρ ἀπήντησε· «Παῖδί μου, πολλὰ βάσανα ἐπανεφερὲς εἰς τὴν μνήμην μου, τὰ ὅποια ὑπερέραμεν οἱ Ἕλληνες, μέχρις οὗ καταστρέψωμεν τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου. Διὰ νὰ σοῦ διηγηθῶ λεπτομερῶς ταῦτα, δὲν φθάνουσιν ἐλόκληρα ἔτη. Ἐπειδὴ ὁμῶς βιάσαι ν' ἀναχωρήσῃς καὶ δὲν ἔχεις καιρὸν νὰ τὰ ἀκούσῃς τοῦτο μόνον θὰ σοῦ εἶπω, ὅτι εἶμαι φίλος ἐπιστήθην τοῦ πατρός σου, τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις διὰ τὴν συμβουλὴν του καὶ τῆς ἀνδρείας του ἀπέκνησε δόξαν ἀθάνατον μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας οἱ περισσότεροι τῶν Ἑλλήνων εἰσῆλθομεν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰς πατρίδας μας. Ὅτε ὁμῶς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Τένεδον, ὁ πατὴρ σου ἐπέστρεψε

ψεν ὀπίσω εἰς τὴν Τροίαν, διὰ ν' ἀναχωρήσῃ ἔπειτα μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν ἄλλων, οἵτινες εἶχον μείνει ὀπίσω, ἵνα καταπραύνωσι τὴν Ἀθηναῖν, ἥ ποία ἦτο ὀργισμένη κατὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐν τῷ ναυῷ αὐτῆς ἀσέβειαν τοῦ Αἴαντος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀϊλέως. Ἐκτοτε δὲν τὸν εἶδον πλέον. Ἡμεῖς ἐξηκολουθήσαμεν τὸ ταξείδιόν μας καὶ ἐφθάσαμεν πάντες καλῶς εἰς τὰς πατρίδας μας, ἐκτὸς τοῦ Μενελάου, ὅστις περιεπλανήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὴν Αἴγυπτον. Καλὸν λοιπὸν θὰ ἦτο νὰ ἴδῃς καὶ τὸν Μενέλαον καὶ τὸν ἐρωτήσῃς περὶ τοῦ πατρὸς σου. Ἄν δὲν θέλῃς νὰ μεταβῇς ἐκεῖ διὰ θαλάσσης, εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν σου καὶ δίφροι καὶ ἵπποι καὶ οἱ υἱοί μου νὰ σὲ συνοδεύσωσιν ἕως ἐκεῖ.»

Ἐν ᾧ δὲ ὁ γέρον ἔλεγε ταῦτα, ὁ ἥλιος εἶχε δύσει. Τότε εἶπεν ἡ Ἀθηναῖς· «ὦ γέρον, οἱ λόγοι σου εἶνε ὀρθοί, καὶ οὕτω πρέπει νὰ πράξωμεν, ὅπως λέγεις. Τώρα ὅμως, πιστεύω, εἶνε καιρὸς νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ πλοῖόν μας.» «Θεὸς νὰ φυλάξῃ! εἶπεν ὁ γέρον Νέστωρ, οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψω νὰ πλαγιάσῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ὁ υἱὸς τοῦ καλοῦ μου φίλου Ὀδυσσεύος. Δὲν εἶμαι τόσο πτωχός, ὥστε νὰ μὴ θέλητε νὰ με ἐπιδαρύνητε. Καὶ κλίνει καὶ σκεπάσματα καὶ πάντα εἶνε ἄφθονα ἐν τῷ οἴκῳ μου.» Πρὸς τοῦτον πάλιν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηναῖς· «Ἀγαπητέ μου γέρον, οἱ λόγοι σου εἶνε ὀρθοί, καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλει ὁ Τηλέμαχος νὰ ὑπακούσῃ, διότι οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ εὐπρέπεια. Ἐγὼ ὅμως πρέπει νὰ σπεύσω εἰς τὸ πλοῖόν καὶ νὰ διέλθω τὴν νύκτα μεταξὺ τῶν συντρόφων, διότι εἶμαι ὁ μόνος γέρον μεταξὺ ἐκείνων καὶ πείθονται εἰς ἐμέ. Οὕτως εἶπεν ἡ Ἀθηναῖς καὶ ἀπῆλθε. Μετ' ἐλίγον δὲ διελύθη ἡ συνάθροισις, ὁ δὲ Νέστωρ μετὰ τῶν υἱῶν του καὶ τοῦ ξένου ἐπορεύθη εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ἀφ' οὗ ἔπιον πάλιν ἐνταῦθα γλυκύτατον οἶνον καὶ ἔκα-

μον σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς, ἐπαρεύθησαν ἕκαστος εἰς τὴν κλίνην του.

§ 37. Ὁ Τηλέμαχος ἐν Σπάρτῃ.

Τὴν πρωΐαν, ὅτε ἐξημέρωσεν, ἐσηκώθησαν πάντες καὶ ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν πελεκητῶν λιθίνων καθισμάτων, τὰ ὅποια ἦσαν πρὸ τῶν ὑψηλῶν πυλῶν τοῦ μεγάρου, λευκὰ καὶ λάμποντα. Τότε ὁ σοφὸς γέρον διέταξε τοὺς ὑπηρετὰς νὰ ἐτοιμάσωσι λαμπρὸν συμπόσιον πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου. Ἄφ' οὗ δὲ ἡτοιμάσθη τοῦτο καὶ ἔφαγον πάντες καλὰ καὶ ἔπιον, εἶπεν ὁ Νέστωρ πρὸς τοὺς υἱοὺς του.

«Προσφιλῇ μου τέκνα, ἐμπρὸς τῶρα ζεύξατε διὰ τὸν Τηλέμαχον μίαν ἄμαξαν διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ταξίδιον του.» Οὕτως εἶπεν ὁ γέρον, ἐκεῖνοι δὲ προθύμως ὑπήκουσαν καὶ ἐξετέλεσαν τὴν διαταγὴν του. Εὐθὺς δὲ δύο λαμπροὶ ἵπποι ἐξεύχθησαν εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ὁ οἰκονόμος ἔβαλεν ἐντὸς ἄρτον καὶ κρέας. Ἐπ' αὐτῆς δὲ ἀνέβη ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος, ἔστις ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὰ ἡνία καὶ ἐμάστιξε τοὺς ἵππους διὰ νὰ τρέξωσιν. Οἱ ἵπποι τότε εὐθὺς ὤρμησαν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἐπέτων τρέχοντες μετὰ χαρᾶς διὰ τῆς πεδιάδος. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν Σπάρτην. Ὁ Πεισίστρατος διηύθυνε τότε τὴν ἄμαξαν πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ ἐνδόξου Μενελάου, καὶ ἐσταμάτησε τοὺς ἵππους πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ. Τὴν ἡμέραν δὲ ἐκείνην ἔτυχε νὰ τελῇ οὗτος τοὺς γάμους τῆς ὡραίας θυγατρὸς του Ἑρμιόνης μετὰ τοῦ Νεοπτολέμου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐνεκα δὲ τούτου εἶχον συναχθῇ ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι εἰς τὸν οἶκόν του καὶ διεσκέδαζον. Ἀκούσας δὲ τὸν κρότον τῆς ἀμάξης ὁ Ἑτεωνεύς, θεράπων τοῦ Μενελάου, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας καὶ παρατηρήσας τοὺς ξένους, ἔτρεξε καὶ εἶπεν εἰς τὸν Μενέλαον· «Δύο ξένοι, βασιλεῦ, εὐγενεῶν καταγωγῆς, ἴστανται πρὸς τῆς θύρας τῶν ἀνακτόρων»

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΕΝ ΣΠΑΡΤῇ

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiako Apothetio Dimosia
Restrictions apply.

Εἰπέ, ν' ἀποξεύξωμεν τοὺς ἵππους των, ἢ νὰ τοὺς πέμψωμεν πρὸς ἄλλον τινὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ ; »

Ὁ Μενέλαος ἀγανκχήσας διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπεκρίθη ὡς ἐξῆς· « Ἐτεωνεῦ, ἂν καὶ εἶσαι φρόνιμος ἄνθρωπος, τώρα ὅμως ὠμίλησες ὡς ἄφρον παιδίον. Ἐλησμένης τὰ δῶρα καὶ τὰς περιποιήσεις, τὰς ὁποίας ἔκαμναι εἰς ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι, ὅτε περιεπλανώμεθα ἐπὶ τόσα ἐτη εἰς τὴν θάλασσαν ; Ὑπαγε, ἀπόξευξε τάχιστα τοὺς ἵππους καὶ ὁδήγησε ἐντὸς τοὺς ξένους ».

Ὁ Ἐτεωνεὺς εὐθὺς ἔδραμεν ὁμοῦ με τοὺς ἄλλους ὑπηρέτας καὶ ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, δὲ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος εἰσῆλθον εἰς τὸ λαμπρὸν μέγαρον καὶ ἐθεώρουν μετὰ θαυμασμοῦ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πολυτέλειαν, ἣτις ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ. Βεβητα μετέβησαν εἰς τὸ λευτρὸν, καὶ ἀφ' οὗ ἐλούσθησαν καὶ ἡλείφθησαν με ἔλαιον, ἐνεδύθησαν λαμπρὰ ἐνδύματα καὶ ὁδηγηθέντες εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκάθισαν πλησίον τοῦ Μενελάου. Ὑπηρέτρια τότε ἔφερε χρυσὴν πρόχουν καὶ ἀργυροῦν νιπτῆρα, ἵνα νιφθῶσιν, ἡ δὲ σεβασμία οἰκονόμος παρέθεσε τράπεζαν εἰς αὐτοὺς με ἄφθονα καὶ νόστιμα φαγητά. Χαιρετίσας δὲ αὐτοὺς Μενέλαος εἶπε. « Καλῶς ἦλθετε, ξένοι, ἐρίσατε, παρακαλῶ, εἰς τὴν τράπεζαν, διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἐρωτήσω ποῖοι εἰσθε καὶ πόθεν ἔρχεσθε, πρὶν ἢ φάγητε καὶ πίητε. Δὲν φαίνεσθε ὅμως νὰ εἰσθε ἄσημοι ἄνθρωποι, ἀλλ' ὁμοιάζετε με τέκνα βασιλέων. » Ταῦτα εἰπὼν καὶ λαβὼν με τὰς χειράς του παχέα νῶτα βεβητά ψημένα προσέφερεν εἰς αὐτούς· ἐκεῖνοι δὲ ἡπλώσαντες τὰς χειράς εἰς τὰ ὠραῖα ταῦτα φαγητά καὶ ἔτρωγον. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καλὰ καὶ ἔπιον, εἶπεν ὁ Τηλέμαχος πρὸς τὸν Πεισίστρατον, κλίνας πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν του, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀκούσωσιν οἱ ἄλλοι· « Ἰδέ, Πεισίστρατε, ὁποῖα λάμπει χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ

ἤλεκτρον ὑπάρχει ἐντὸς τῆς μεγάλης ταύτης αἰθούσης.
Βεβαίως ἡ κατοικία τοῦ Διὸς δὲν θὰ εἶνε καλλιτέρα.»

Ὁ Μενέλαος ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους καὶ εἶπε
πρὸς αὐτούς· «Ἀγαπητά μου τέκνα, οὐδεὶς τῶν θνητῶν
δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὸν Δία, διότι τὰ μέγαρά αὐ-
τοῦ εἶνε ἄφθαρτα καὶ αἰώνια. Τὰ πλοῦτῃ ταῦτα, τὰ ὁ-
ποῖα βλέπετε μετὰ θαυμασμοῦ, τὰ ἐσύναξα περιπλανη-
θεῖς καὶ ταλαιπωρηθεῖς εἰς πολλὰ μέρη ἐπὶ ὀκτῶ ὁλό-
κληρα ἔτη. Περιεπλανήθην εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν Φοι-
νίκην (*) καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν Λιβύ-
αν, (**) ὅπου τὰ ἀρνία γεννῶνται ἀμέσως μὲ κέρατα καὶ τὰ
πρόδατα γεννῶσι τρεῖς τοῦ ἔτους. Καθ' ὃν χρόνον ὅμως ἐγὼ
περιεπλανῶμην εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη συναθροίζων τὸν πλοῦ-
τον τοῦτον, ἄλλος μοῦ ἐδόλοφόνει τὸν ἀδελφόν, συνεργού-
σης τῆς κατηραμένης συζύγου του· τούτου ἕνεκα οὐδεμίαν
χαρὰν αἰσθάνομαι βασιλεύων μεταξὺ τοσούτων ἀγαθῶν.
Εἶθε νὰ εἶχον τὸ τρίτον τούτων καὶ νὰ ἔζων οἱ ἄνδρες,
οἵτινες χάριν ἐμοῦ ἐχάθησαν ἐν Τροίᾳ. Καὶ δι' ὅλους μὲν
θρήνῳ καὶ λυποῦμαι καθήμενος πολλάκις ἐν τοῖς μεγά-
ροις μου, ὅταν ὅμως ἐνθυμηθῶ ἓνα ἐξ αὐτῶν οὔτε τρώγω,
οὔτε κοιμῶμαι ἀπὸ τὴν λύπην μου, διότι οὐδεὶς τῶν Ἑλ-
λῆνων προσέφερε τόσας ὑπηρεσίας καὶ ἐμόχθησε τόσον
πολύ, ὅσον ὁ Ὀδυσσεύς. Τὰ πάντα ἤθελον λησμονήσῃ,
ἂν ἐσώζετο ὁ εὐγενὴς οὗτος φίλος μου. Δὲν ἐμάθομεν δὲ
ἀκόμη περὶ αὐτοῦ, ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανεν. Ὅποιαν δὲ λύπην
θὰ ἔχωσι καὶ πόσα δάκρυα θὰ χύνωσι καθ' ἑκάστην ὁ-
γέρων Λαέρτης καὶ ἡ φρόνιμος Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέ-
μαχος, τὸν ὅποῖον ἀφῆκε βρέφος εἰς τὸν οἶκόν του!»

(*) Ἡ Φοινίκη ἔκειτο ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀ-
σίας, πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰουδαίας.

(**) Λιβύα ἐλέγετο ἢ πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰγύπτου χώρα
μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Μενέλαος· εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον διηγήθη ἡ ἐπιθυμία θρήνου διὰ τὸν πατέρα του καὶ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσαν κατὰ γῆς, ὅτε ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέως. Κρύψας δὲ τὸ πρόσωπόν του ὑπὲρ τὴν πορφυρᾶν χλαῖνάν του ἐθήνηεν. Τότε ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ὁ Μενέλαος, ἐν ᾧ δὲ ἐσκέπτετο, ἐὰν ἤρμοζεν αὐτὸν πρῶτος νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πατρὸς του ἢ νὰ τὸν ἀφήσῃ ν' ἀναφέρῃ ὁ ἴδιος περὶ αὐτοῦ, ἐξῆλθεν ἡ Ἑλένη ἐκ τοῦ εὐώδους καὶ ὑψηλοῦ θαλάμου τῆς ὁμοίας κατὰ τὴν ὠραιότητα μὲ τὴν θεάν Ἀφροδίτην. Καθίσασα δὲ πλησίον τοῦ Τηλεμάχου παρετήρησεν αὐτὸν μετὰ προσοχῆς καὶ εἶπε κατόπιν πρὸς τὸν σύζυγόν της

«Ἡρώτησες, Μενέλαε, τοὺς ξένους ποῖοι εἶνε; Ἀπαντῶμαι ἄρα γε ἡ εἶνε ἀληθὲς ὅ,τι θὰ εἶπω; Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος, ὅστις νὰ ὁμοιάξῃ τόσον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὅσον ὁ νέος οὗτος.» Πρὸς αὐτὴν ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ Μενέλαος. «Ἀληθὲς, Ἑλένη, καὶ ἐγὼ τῆς αὐτῆς γνώμης εἶμαι. Αἱ χεῖρες, οἱ πόδες, τὸ βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ κόμη εἶνε τοῦ Ὀδυσσέως. Καὶ πρὸ ὀλίγου, ὅτε ὠμίλουν περὶ τοῦ παλαιοῦ φίλου μου, ὁ νέος οὗτος ἔχυσε πολλὰ δάκρυα καὶ ἐσκέπασε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν πορφυρᾶν χλαῖνάν του.» Πρὸς αὐτὸν εἶπε τότε ὁ Πεισίστρατος.

«Μενέλαε, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, ἐκείνου τῷ ὄντι υἱὸς εἶνε οὗτος. Ὁ πατήρ μου Νέστωρ μὲ ἀπέστειλε μετ' αὐτοῦ νὰ σὲ ἐρωτήσωμεν τί γνωρίζεις περὶ τοῦ πατρὸς του καὶ νὰ τὸν συμβουλευσῇ τί νὰ πράξῃ, διότι πολλὰ ὑποφέρει εἰς τὴν οἰκίαν του, οὐδεὶς δὲ εὐρίσκεται νὰ τὸν προστατεύσῃ κατὰ τῶν κακοποιῶν.» Ὁ Μενέλαος ἀκούσας ὅτι ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως ἐχάρη ὑπερβολικῶς, ἡ ἀνάμνησις ὅμως τοῦ φίλου του τὸν κατελύπησεν καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Τότε ὁ Πεισίστρατος εἶπε πρὸς αὐτόν. «Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, πολλάκις ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς

μου ὅτι εἶσαι πολὺ συνετὸς ἀνὴρ. Διὰ τοῦτο πολὺ σὲ πα-
ρακαλῶ, ἐάν εἴνε δυνατόν, νὰ παύσωμεν τὴν ὁμιλίαν
ταύτην, διότι δὲν εἴνε ἡ ἡμέρα αὕτη κατὰλληλος διὰ
θρήνους.» Πρὸς τοῦτον ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ Μενέλαος.
«Ἐχεις δίκαιον, ἀγαπητὲ Πεισίστρατε. Ναί, ἃς ἀφή-
σωμεν τοὺς θρήνους καὶ ἃς ἐνθυμηθῶμεν πάλιν τὸ δεῖ-
πνόν μας. Τὸ πρῶτ' δὲ δυνάμεθα ἐγὼ καὶ ὁ Τηλέμαχος
νὰ ὁμιλήσωμεν πάλιν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης».

Ἀφ' οὗ δὲ οὗτοι διασκέδασαν μέχρι τῆς ἐσπέρας, τρώ-
γοντες καὶ πίνοντες ἐκ τῶν προκειμένων φαγητῶν καὶ
τοῦ οἴνου, ὁ μὲν Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη ἀπεσύρθησαν
εἰς τὸν θάλαμόν των, οἱ δὲ ξένοι ὀδηγούμενοι ὑπὸ κή-
ρυκος μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκοιμήθησαν ἐκεῖ.

§ 38. Ὁ Μενέλαος διηγεῖται τὰ παθήματά του.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Μενέλαος λίαν πρωτὶ ἐσηκώθη
ἐκ τῆς κλίνης του, ἐφόρεσε τὰ ἐνδύματά του καὶ ἐξελ-
θὼν τοῦ θαλάμου του ἦλθε πρὸς τὸν Τηλέμαχον, ὅστις καὶ
αὐτὸς εἶχεν ἤδη σηκωθῆ, καὶ καθίσας πλησίον του τὸν
ῥώπησε διὰ τί ἦλθε διαπλεύσας ἀπέραντον θάλασσαν.

Ὁ Τηλέμαχος διηγῆθη τότε εἰς αὐτὸν λεπτομερῶς
πάντα τὰ κακουργήματα τῶν μνηστήρων καὶ τὸν πα-
ρεκάλεσε θερμῶς νὰ τοῦ εἴπῃ ὅ,τι γνωρίζει περὶ τοῦ δυσ-
τυχοῦς πατρός του. Ὁ Μενέλαος ἀκούσας ταῦτα ὠργί-
σθη σφόδρα καὶ εἶπεν· «ὦ τοὺς ἀνάνδρους, οἱ ὅποιοι θέ-
λουσι νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν κλίνην ἀτρομήτου ἀνδρός!
Ὡς ὁ λέων ἐπιστρέφων εἰς τὴν φωλεάν του κατασπαράτ-
ται τὰ νεογνὰ ἐλάφου, τὰ ὅποια ἡ μήτηρ των εἶχε θέσει
ἐκεῖ, οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ κατασπαράξῃ τοὺς ἀθλί-
ους μνηστῆρας! Εἶθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄλ-
πολλον, νὰ παρουσιάξῃτο τοιοῦτος ὁ Ὀδυσσεὺς μεταξὺ
τῶν μνηστήρων, ὅποῖος πάλαι ποτὲ εἰς τὴν Λέσδον, ὅπου
ἀγωνισθεὶς πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Φιλομήλου ἔρριπεν αὐτὸν

ξεν ἤδη ἄλλον τινὰ σύζυγον.» « Ἡ μήτηρ σου, τέκνον μου, ἀπήντησεν ὁ καλὸς χοιροβοσκός, μένει ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν σας, διέρχεται δὲ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας κλαίοντα καὶ στεναζούσα.» Ταῦτα εἶπε καὶ ἔλαθε τὸ δόρυ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Τηλέμαχου· οὗτος δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύδην. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσηκώθη, ἐν παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν του, ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος τὸν ἐμπόδισε καὶ εἶπε· «Κάθισε ξένε· ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐτοίμασεν καὶ δι' ἐμέ θέσιν.» Τότε ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐπιστάψας ἐκάθισε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ δὲ Εὐμαιοὺς καὶ ψας θάμνους ἔστρωσεν αὐτοὺς καὶ ἐκάλυψε μὲ δέρματα· ἐκεῖ δὲ ἐκάθισεν ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος. Ἐπειτα ἔθηκεν ὁ Εὐμαιοὺς ἐνώπιόν των ἄρτον καὶ κρέατα καὶ ἐγέμισε τὰ ποτήρια μὲ γλυκύτατον οἶνον. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἠρώτησεν ὁ Τηλέμαχος τὸν χοιροβοσκὸν τοῦ πόθεν ἦλθεν ὁ ξένος οὗτος καὶ πῶς ὀνομάζεται.

«Ὁ ξένος οὗτος, ἀπήντησεν ὁ Εὐμαιοὺς, λέγει ὅτι κατὰ γαίαν ἐκ Κρήτης καὶ ὅτι περιεπλανήθη εἰς πολλὰ μέρη καὶ ὑπέφερε πολλά. Τώρα δὲ πάλιν ἐδραπέτευσε ἀπὸ πλοῖον Θεσπρωτικὸν καὶ ἦλθεν ἐνταῦθα. Ἐγὼ σὺ τὸν παραδίδω λειπὸν, καὶ σὺ πρᾶξε ὅ,τι θέλεις.» Ἐπειτα ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Πολὺ μὲ λυπεῖς μετὰ τοὺς λόγους σου, Εὐμαιο. Πῶς νὰ δεχθῶ τὸν ξένον τοῦτον εἰς τὸν οἶκόν μου, ἀφ' οὗ δὲν θὰ δύναμαι νὰ τὸν προστατεύσω, ὅταν τις τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων προσβῇ πρὸς αὐτόν; Καλλίτερον εἶνε νὰ μείνῃ ἐδῶ, καὶ διὰ τὴν μὴ σὲ ἐπιβαρύνῃ, ἐγὼ θὰ στέλλω εἰς αὐτὸν φαγητὸν καὶ ἐνδύματα. Κατέπιν δὲ θὰ φροντίσω νὰ τὸν ἀποστείλω σπουδῇ ἢ καρδίᾳ του ἐπιθυμεῖ.»

Πρὸς αὐτὸν εἶπε τότε ταπεινοφρόνως ὁ Ὀδυσσεὺς· «Φίλε, ἐπιτρέπεται καὶ εἰς ἐμέ νὰ εἶπω μίαν λέξιν; Πιστεύσέ με, ὅτι πολὺ κατασπαράσσεται ἡ καρδία μου ὅταν ἀκούω νὰ πράττωσι τοιαῦτα φοβερά κακουργήματα.

τα οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες εἰς τὰ ἀνίκητόρά σου, καὶ ἀπὸ
 ρῶ πῶς σὺ τοιούτος νέος ἐπιτρέπεις ταῦτα. Ἄν ἐγὼ ἤ-
 μην εἰς τὴν θέσιν σου καὶ εἶχον τὴν ἡλικίαν σου, θὰ ἐ-
 προτίμων νὰ μεῦ κοπῇ ἢ κεφαλῇ, παρὰ νὰ βλέπω τοι-
 αῦτα ἀνόσια ἔργα καθ' ἐκάστην εἰς τὸν οἶκόν μου».

Ἄγαπητὲ ξένε, ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος, ἀγνοεῖς
 τὰ πράγματα καὶ διὰ τοῦτο ὁμιλεῖς τοιουτοτρόπως. Οἱ
 μνηστῆρες δὲν εἶνε πέντε ἢ δέκα, ἀλλὰ πολὺ περισσό-
 τεροι. Τί δύναμαι λοιπὸν νὰ κάμω ἐγὼ μόνος ἐναντίον
 τόσων ἐχθρῶν; Σὺ δέ, ἀγαπητὲ Εὖμαιε, πορεύθητι εἰς
 τὴν πόλιν καὶ εἰπὲ μυστικὰ εἰς τὴν μητέρα μου ὅτι ἐ-
 πανῆλθον ἀδολαβῆς ἐκ Πύλου καὶ μένω ἐδῶ.» Ὁ Εὐ-
 μαιος εὐθύς τότε ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πέδιλά
 του, ἔλαβε τὴν βακτηρίαν του καὶ ἀνεχώρησε δρομαίως.

§ 42. Ὁ Τηλέμαχος ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσεά.

Δὲν εἶχε πολὺ ἀπομακρυνθῇ τῆς καλύδης ὁ Εὖμαιος,
 καὶ ἡ Ἀθηναῖα λαβοῦσα τὴν μορφήν ὡραίας γυναικός, ἐνε-
 φανίσθη εἰς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ ἔνευσε νὰ ἐξέλθῃ τῆς
 καλύδης. Ὁ Τηλέμαχος δέ, ἂν καὶ ἦτο ἀντικρὺ του, οὔτε
 εἶδεν αὐτήν, οὔτε ἐνόησε τίποτε, διότι οἱ θεοὶ δὲν εἶνε κα-
 ταφανεῖς εἰς πάντας. Μόνον δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν εἶδε καὶ οἱ
 κύνες, οἵτινες δὲν ὑλάκτησαν, ἀλλ' ἔφυγον κλαυθυμρίζοντες
 πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς καλύδης. Ὁ Ὀδυσσεὺς εὐθύς τότε
 ἐξῆλθε τῆς καλύδης καὶ ἐστάθη ἔμπροσθεν τῆς θεᾶς, ἥτις
 εἶπε πρὸς αὐτόν. «Υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ,
 τῶρα πλέον φανερώθητι εἰς τὸν υἱόν σου καὶ σκέφθητι
 μετ' αὐτοῦ πῶς θέλετε ἐκδικηθῇ τοὺς μνηστῆρας. Ἐγὼ
 δέ ἡ ἰδία δὲν θὰ μείνω ἐπὶ πολὺν καιρὸν μακρὰν ἀπὸ σᾶς,
 διότι σκοπεύω νὰ σᾶς βοηθήσω.» Ταῦτα εἰποῦσα ἡ θεά,
 ἤγγισεν αὐτόν διὰ τῆς χρυσῆς ῥάβδου, καὶ εὐθύς μετεμορ-
 φώθη ὁ ἄσχημος καὶ κατερρυτιδωμένος γέρωνεῖς ὡραῖον καὶ
 εὖρωστον νεανίαν, τὰ δὲ ῥάκη του μετεβλήθησαν εἰς ὡραῖαν
 ἐνδυμασίαν. Καὶ ἡ μὲν θεά, ἀφ' οὗ ἔπραξε ταῦτα, ἀνε-

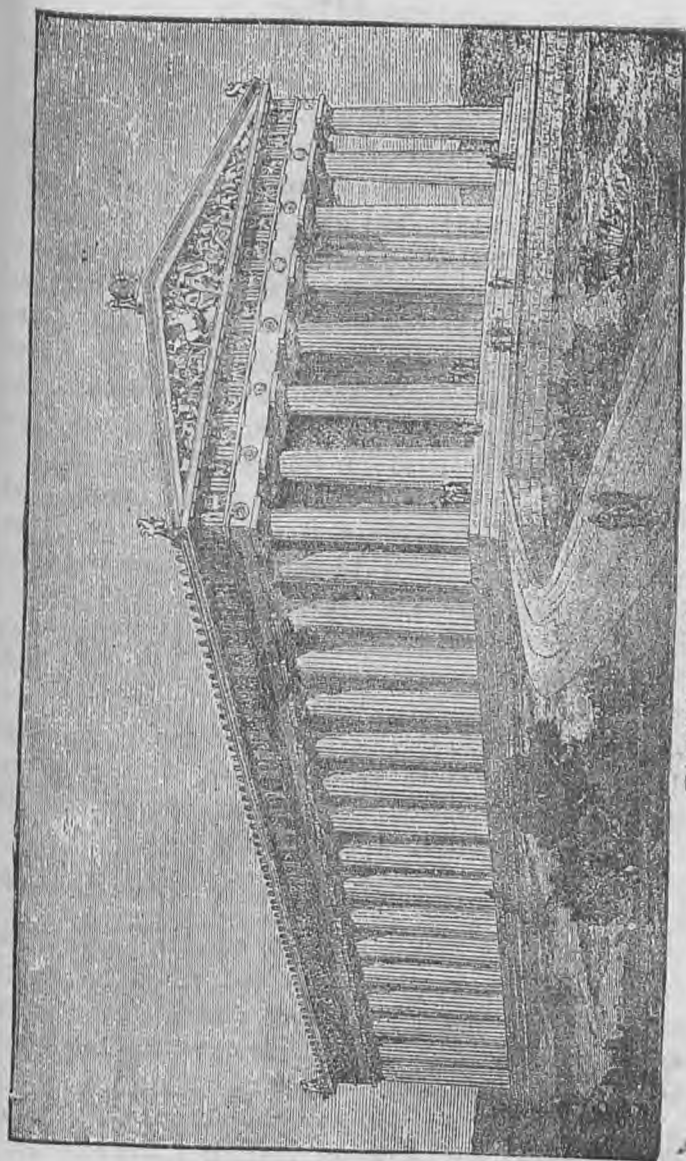

χώρησεν, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην. Ὁ Τηλέμαχος τότε, καθὼς τὸν εἶδεν, ἔμεινεν ἐκστατικός· καὶ ἔρριψε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὴν γῆν, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο θεὸς τις· εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ἐξῆς· «Ἐνέμου φαίνεσαι τώρα πολὺ διαφορετικὸς παρὰ πρότερον. Ἴσως εἶσαι θεὸς τις. Ἀλλ' ἔσο εὐμενὴς πρὸς ἡμᾶς καὶ διαφύλαπτε ἀπὸ παντὸς κακοῦ!»

«Ὁχι δὲν εἶμαι θεός, ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς, εἶμαι ὁ πατήρ σου, διὰ τὸν ὁποῖον σὺ ὑπέφερες τόσας βασάνους.» Τότε ὁ Τηλέμαχος ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς του, καὶ ἔχυνον ἀμφοτέροι θερμὰ δάκρυα χαρᾶς. Ἀφ' οὗ δὲ ἔμειναν ἐπὶ πολὺν χρόνον οὕτω ἐνηγκαλισμένοι, εἶπε μετὰ ταῦτα ὁ Τηλέμαχος πρὸς τὸν πατέρα του. «Μέποιον πλοῖον ἦλθες ἐνταῦθα, πάτερ, καὶ ποῖοι ναῦται σέ ἔφεραν;»

«Οἱ Φαίακες, ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς, ναυτικὴν περίφημοι, οἵτινες μοῦ ἔδωκαν καὶ λαμπρὰ δῶρα, χρυσόν, χαλκὸν ἄφθονον καὶ πολυτελεῆ ἐνδύματα. Καὶ ταῦτα μὲν ἔθεσα ἐντὸς σπηλαίου, τώρα δὲ ἦλθον ἐνταῦθα κατὰ συμβουλήν τῆς Ἀθηναῖς, ἵνα συσκεφθῶμεν πῶς νὰ ἐξολοθρεῖν ὦμεν τοὺς μνηστῆρας. Εἰπέ μου λοιπὸν πόσοι εἶνε καὶ ὅποιοι, ἵνα σκεφθῶ, ἂν δυνάμεθα ἡμεῖς μόνοι νὰ πολεμήσωμεν κατ' αὐτῶν, ἢ θὰ χρειασθῶμεν καὶ ἄλλους.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος. «Πάτερ μου, πῶς εἶνε δυνατόν δύο ἄνθρωποι νὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον τοσούτου πλήθους; Οἱ μνηστῆρες οὔτε δέκα εἶνε οὔτε εἰκοσιν, ἀλλὰ πολὺ περισσότεροι. Πεντήκοντα δύο εἶνε ἀπὸ τὸ Δουλίχιον, εἴκοσι τέσσαρες ἀπὸ τὴν Σάμην, εἴκοσιν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον καὶ δώδεκα ἀπὸ τὴν Ἰθάκην. Ἐάν λοιπὸν προσθάλωμεν ὅλους τούτους ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων μας ἠνωμένους, φοβοῦμαι μήπως ἀντὶ νὰ ἐκδικηθῶμεν αὐτούς, πάθωμεν μεγαλείτερόν τι δυστύχημα. Καὶ διὰ τοῦτο σκέφθητι καλῶς ποίους ἄλλους πρέπει νὰ καλέσωμεν νὰ μᾶς βοηθήσωσιν.»

ΠΑΡΘΕΝΩΝ (Ναός τῆς Ἀθηνᾶς)

«Ἐχε θάρρος, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐρχομεν τοὺς θεοὺς βοηθοὺς κατὰ τὴν φοβεράν ταύτην πάλην καὶ μάλιστα τὸν Δία καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, οἵτινες θαυματούσῳσι πρὸς βοήθειαν ἡμῶν. Σὺ αὖριον τὸ πρῶτ' ὑπάγε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀναμίχθητι μετὰ τῶν μνηστῆρων. Ἐπειτα δὲ θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ Εὐμαίου, ὡς ἐπαίτης. Ἄν τότε μὲ περιφρονῶσιν οἱ μνηστῆρες, μὲ κακομεταχειρίζονται, σὺ νὰ ὑπομένης ταῦτα καὶ νὰ μὴ ὀργίζῃσαι, ἀλλὰ νὰ προσπαθῇς μόνον διὰ γλυκέων λόγων νὰ πείσῃς αὐτοὺς νὰ μὴ φέρωνται οὕτω. Αὐτοὶ δὲ μὴ δὲν θὰ σὲ ἀκούσωσι, διότι πλησιάζει βεβαίως ἡ ἡμέρα τοῦ ὀλέθρου των. Κανεῖς δὲ ὥς μὴ μάθῃ τὴν ἔλευσίν μου, οὔτε ὁ Λαέρτης, οὔτε ὁ Εὐμαιος, οὔτε αὐτὴ ἡ Πηνελόπη.» Ἐπειτα ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Τηλέμαχος ἔσφαξαν χοῖρον μινωετῇ καὶ παρεσκεύαζον τὸ δεῖπνόν των. Περὶ δὲ τὴν ἐσπέραν ἐπέστρεψε καὶ ὁ λαμπρὸς χοιροβοσκὸς εἰς τὴν καλύβην. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ εὐθὺς μετέβαλε πάλιν τὸν Ὀδυσσεά εἰς γέροντα ἐπαίτην, ἵνα μὴ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ Εὐμαιος. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βοσκὸς εἰς τὴν καλύβην διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι ἐπανῆλθον οἱ μνηστῆρες ἐκ τῆς ἐνέδρας καὶ ὅτι ἔμαθον τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς Ἰθάκην. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡτοιμάσθη τὸ δεῖπνον, οὗτοι δὲ καθίσαντες ἔφαγον καὶ ἔπιον ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδία των. Μετὰ ταῦτα ἔπεσαν καὶ ἐκοιμήθησαν.

§ 43. Ὁ Τηλέμαχος ἔρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορά του

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐσηκώθη λίαν πρῶτ' ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς κλίνης του, ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πέδιλά του, ἔλαβε τὸ δόρυ του καὶ εἶπε πρὸς τὸν χοιροβοσκόν του. «Πάτερ μου, ἐγὼ θὰ ὑπάγω τώρα εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ μὲ ἴδῃ ἡ μήτηρ μου, ἥτις δὲν παύει τοῦ νὰ κλαίῃ διὰ τὴν ἀπουσίαν μου. Σὺ δὲ ὁδήγησε τὸν ξένον εἰς τὴν πόλιν, ὅπου δύναται ἐπαίτων ν' ἀνακουφίξῃ τὴν

ἀνάγκας του. Ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ φιλοξενῶ πάντα ἀνθρώπον εἰς τὸν οἶκόν μου· μὲ φθάνουσι τὰ βάσανά μου. Ἐὰν δὲ ἐργισθῇ ὁ ξένος διὰ τοῦτο, μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον· ἐγὼ ἀγαπῶ νὰ λέγω πάντοτε τὴν ἀλήθειαν.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς. «ὦ φίλε, καὶ ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ περισσότερον νὰ μένω ἐνταῦθα, διότι εἰς τὸν πτωχὸν εἶνε προτιμότερον νὰ ἐπαιτῇ εἰς τὴν πόλιν παρὰ εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ἐκτὸς τούτου εἶμαι καὶ γέρον καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐκτελῶ ὅ,τι μὲ διατάττει ὁ χοιροβοσκός σου. Πήγαινε λοιπὸν ἐμπρός, ἐγὼ δὲ θὰ ἔλθω κατόπιν, ἀφ' οὗ θερμανθῶ εἰς τὸ πῦρ καὶ προχωρήσῃ ἡ ἡμέρα, διότι τὰ φορέματά μου εἶνε πολὺ ἄθλια καὶ φοβοῦμαι, μὴ μὲ βλάψῃ τὸ πρωϊνὸν ψυχρός. Δὲν εἶνε δέ, ὥς λέγουσι, καὶ τὸ διάστημα ἀπ' ἐδῶ μέχρι τῆς πόλεως μικρόν.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐξῆλθε τῆς καλύβης καὶ ἀνεχώρησε μὲ βῆμα ταχὺ εἰς τὴν πόλιν. Ὡς δὲ ἐφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν του, πρώτη τὸν εἶδεν ἡ τροφὸς του Εὐρύκλεια, καὶ εὐθὺς ἔδραμεν εἰς προὔπαντήσιν του καὶ ἠσπάζετο αὐτὸν ἐγκαρδίως μετ' αὐτῆς δὲ ἔτρεξαν καὶ αἱ ἄλλαι ὑπηρέτριαι, χαίρουσαι διὰ τὴν καλὴν ἐπάνοδον τοῦ κυρίου των. Ἡ δὲ Πηνελόπη μαθοῦσα ὅτι ἦλθε τὸ τέκνον τῆς, ἐξῆλθε τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου τῆς καὶ κλαίουσα ἔθλιψεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τὸν κατεφίλησε πανταχοῦ καὶ τοῦ εἶπεν. «ἦλθες, Τηλέμαχέ μου, γλυκύ μου φῶς! Δὲν ἤλπιζον νὰ σὲ ἐπανίδω πλέον, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησες κρυφίως διὰ πλοίου εἰς τὴν Πύλον, διὰ νὰ μάθῃς τι περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ πατρός σου. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ μου, τί ἔμαθες περὶ αὐτοῦ;» «Μῆτέρ μου, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, μὴ θλίβῃς περισσότερον τὴν καρδίαν μου, διότι μόλις διέφυγον τὸν φοδερὸν ὕλεθρον Πήγαινε νὰ λουσθῇς καὶ νὰ φορέσῃς καθαρὰ ἐνδύματα· ἔπειτα παρακάλεσε τοὺς θεοὺς καὶ ὑποσχέθητι εἰς αὐτοὺς μεγάλαν θυσίαν, ἂν ποτε ὁ Ζεὺς τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας.» Ἡ Πηνελόπη εὐθὺς

ἔξετέλεσε τοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ τῆς, ὁ δὲ Τηλέμαχος πορεύθη εἰς τὴν ἀγοράν.

§ 44. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔρχεται ὡς ἐπαίτης εἰς τὰ ἀνάκτορά του.

Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιος ἐπορεύσαν εἰς τὴν πόλιν. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν βρύσιν τῆς ὁποίας αἱ νεάνιδες τῆς πόλεως ἐλάβανον ὕδωρ, ἤντησαν τὸν Μελάνθιον, ὅστις ὠδήγει διὰ τὸ συμπιτῶν μνηστήρων τὰς καλλίστας αἰγας τοῦ ποιμνίου. Ἄμα δὲ τοὺς εἶδεν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς· «Ἄθλιος ὁδηγῶν ἄλλον ἄθλιον. Ὁ θεὸς ὁδηγεῖ τὸν δρῶν πρὸς τὸν ὅμοιον. Ποῦ πηγαίνεις, ἀχρεῖε χοιροδοσκὲς τὸν πειναλέον αὐτόν, τὸν ὀχληρὸν ψωμοζήτην, τὸν μερὸν γέροντα, ὁ ὁποῖος ἴσταται εἰς ὅλας τὰς θύρας τοὺς ὤμους τοῦ καὶ ζητῶν νὰ χάψῃ κομμάτια ἄρτου. Δὲν μοῦ τὸν δίδεις νὰ μοῦ φυλάττῃ τοὺς σταύλους καθαρίζῃ τὴν αὐλήν μου καὶ νὰ φέρῃ τρυφεροὺς κλέβους διὰ τὰ ἐρίφια; Ἐγὼ δὲ ὡς ἀμειβήν θὰ τοῦ δίδω νὰ τυρόγαλα διὰ νὰ παχύνωσιν οἱ μηροὶ του. Ἄλλ' ἢ ἐσὶα δὲν θὰ τοῦ ἀρέσῃ, διότι συνείθισε διὰ τῆς ἐπαίτης νὰ γεμίζῃ τὴν ἀχόρταστον κοιλίαν του. Ἐὰν φέρῃς τὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσέως, πολλὰ σκαμνίσματα σπάσωσιν οἱ μνηστῆρες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Μελάνθιος καὶ πλησιάσας ἐλάττω τὸν Ὀδυσσεῖα κατὰ τὴν ὁσφύν. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς φθῆναι, ἂν ἔπρεπε δι' ἐνὸς κτυπήματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωήν, ἢ νὰ ὑπομείνῃ ταῦτα. προτίμησε δὲ τὸ δεύτερον. Ὁ Εὐμαιος ὁμοῦς ὠργίσθη καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ἄ καὶ νὰ ἦρχετο ὁ Ὀδυσσεὺς ταλαίπωρε, καὶ τότε θὰ ἔδλεπες τὴν συμφορὰν σου ριφέρεσαι ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀφίνε ποίμνια τοῦ κυρίου μας νὰ καταστρέφονται».

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ Μελάνθιος· «Τί εἶπεν ὁ

αὐτος, τὸν ὁποῖον θὰ φέρω ἡμέραν τινὰ μακρὰν τῆς Ἰθά-
 κης, ἵνα τὸν πωλήσω ἀντὶ πολλῶν χρημάτων καὶ ὠφε-
 ληθῶ ; Εἴθε δὲ καὶ ὁ Τηλέμαχος ν' ἀπολεσθῇ ταχέως
 ἐπὶ τῶν μνηστήρων, ὅπως ἀπωλέσθῃ καὶ ὁ πατήρ του.»
 αὐτὰ εἰπὼν μετέβη ταχέως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου
 του, ὅπου ἐκάθισε μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν μνηστήρων.
 Μετ' ὀλίγον δὲ ἐπλησίασε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν Εὐ-
 κλείων εἰς τὰ ἀνάκτορα. «Εὐμαιε, εἶπε τότε ὁ Ὀδυσσεύς,
 ἴδού με δαΐως αὐτὴ θὰ εἶνε ἡ οἰκία τοῦ Ὀδυσσέως. Εὐκλόως
 ἀνάστατις νὰ τὴν διακρίνῃ ἀπὸ τῶν ἄλλων οἰκίδων. Δὲν
 ἔχεις πόσῃν μεγαλοπρέπειαν ἔχει, τί ὠραίαν αὐλήν, καὶ
 στερεὰς θύρας ! Ὑποθέτω δὲ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ εὐ-
 χῶνται ἐν αὐτῇ, διότι αἰσθάνομαι γλυκεῖαν ὁσμὴν ψηνο-
 κρένων κρεάτων καὶ ἀκούω τὸν ἦχον τῆς κιθάρας, τὴν ὁποί-
 ον οἱ θεοὶ ὤρισαν σύντροφον εἰς τὰς εὐωχίας.» Πρὸς ταῦ-
 τα ἀπήντησεν ὁ καλὸς χοιροβοσκός. «Τῷ ὄντι, ξένη μου,
 ἡ οἰκία αὕτη εἶνε τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀλλ' ἄς σκεφθῶμεν
 πῶς νὰ πρᾶξωμεν. Θέλεις πρῶτος σὺ νὰ εἰσέλθῃς,
 ἐγὼ δὲ νὰ ἔλθω μετ' ὀλίγον, ἢ νὰ προπορευθῶ ἐγώ, σὺ
 ἔρχεσαι κατόπιν ; Ἀλλὰ μὴ βραδύνῃς νὰ μὲ ἀκο-
 λουθήσῃς, διότι δὲν εἶνε δύσκολον νὰ σὲ κτυπήσῃ τις καὶ
 σὲ ἀπωθήσῃ βλέπων σε ἰστάμενον ἔξωθεν.» Πρὸς ταῦτα
 ἀπεκρίθη ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς. «Θὰ πρᾶξω, Εὐμαιε,
 ὅ,τι λέγεις. Ἀλλὰ προπορεύθητι σὺ, ἐγὼ δὲ θὰ περιμείνω
 ἔδῳ ὀλίγον.» Ἐν ᾧ οὕτοι συνωμίλουν, κύων τις ἐξήπλω-
 μένος ἐπὶ τῆς κόπρου ὕψωσε τὴν κεφαλὴν· ἦτο ὁ Ἄργος,
 τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀναθρέψει ὁ ἴδιος ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ δὲν
 τὸν ἐχάρη, διότι μετέβη εἰς τὴν Τροίαν. Τὸν κύνα τοῦ-
 του ἀπέλυον ἄλλοτε οἱ νέοι κατὰ τῶν ἐλάφων, τῶν λα-
 γῶν καὶ τῶν ἀγρίων αἰγῶν. Ἀφ' ὅτου ὁμοῦς ἀνεχώρησεν
 ὁ κύριός του, οὐδεὶς ἐφρόντιζε περὶ αὐτοῦ, ἕνεκα τούτου
 κατέκειτο ὁ δυστυχὴς ἐκεῖ εἰς τὴν κοπρίαν πλήρης
 βωφίων. Ἀμα δὲ ἡσθάνθη τὸν Ὀδυσσεῖα πλησιάζοντα,

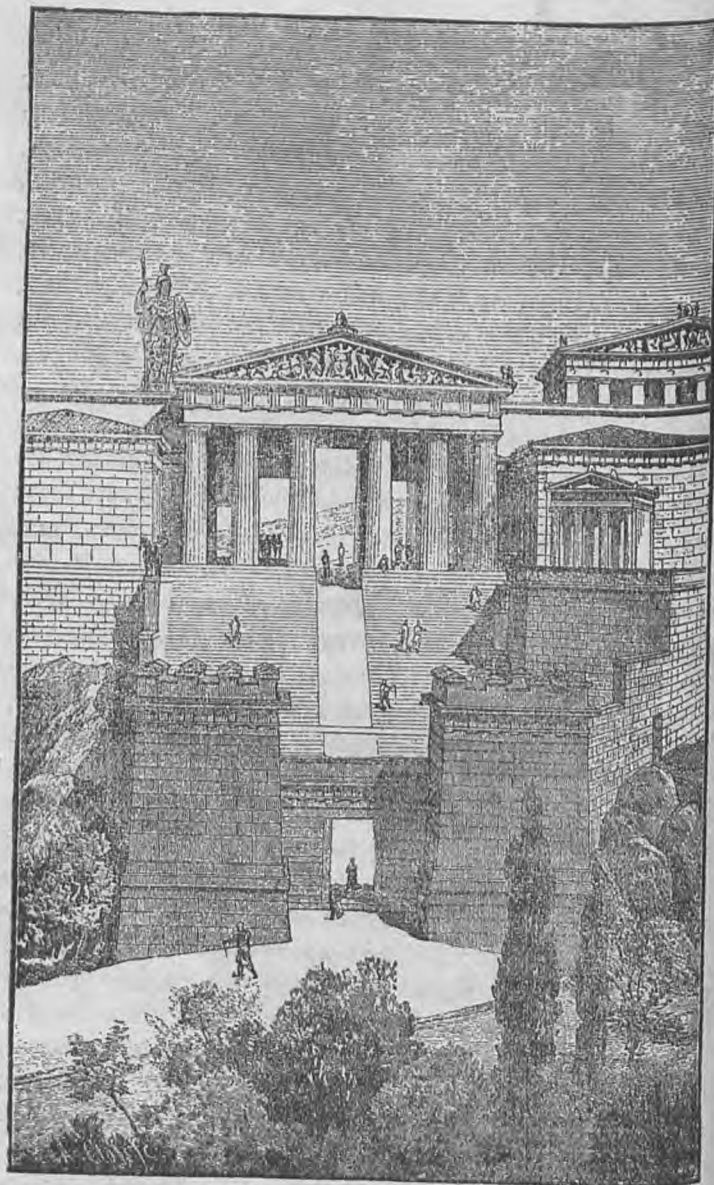
ἔσεισε τὴν οὐρὰν του καὶ κατεβίβασε τὰ ὄτ'α του· ἀλλὰ δὲν εἶχε πλέον δύναμιν νὰ ριφθῇ εἰς τὸν κύριόν του. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἰδὼν αὐτὸν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Εὐθύς ὅμως ἔστρεψε τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ τι ὁ Εὐμαιος, καὶ εἶπε· «Δὲν μοῦ λέγεις, Εὐμαίε, τί κύων εἶνε οὗτος; Εἶνε ὥραϊος μὲν κατὰ τὸ σῶμα, δὲν γνωρίζω ὅμως, ἂν ᾔτο ἀπὸ τούς ταχεῖς κύνας, ἢ ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους τρέφουσιν οἱ εὐγενεῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ πρὸς στολισμόν.»

«Ὁ κύων οὗτος, ξένε μου, ἀπήντησεν ὁ Εὐμαιος, εἶνε τοῦ καλοῦ μου κυρίου. Ἄν τὸν ἔθλεπες πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Τροίαν, θὰ ἐθαύμαζες τὴν ταχύτητά του, διότι οὐδὲν ἄγριον θηρίον ἠδύνατο νὰ τοῦ διαφύγῃ. Τώρα ὅμως εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν θέσιν, διότι ὁ μὲν κύριός του ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος του, αἱ δὲ ὀκνηραὶ ὑπηρέτραι καθόλου δὲν τὸν περιποιούνται. Οἱ ὑπηρεταί, ὅταν λείπῃ ὁ κύριός των, δὲν θέλousι νὰ ἐργάζωνται κατὰ τὸ δίκαιον.» Ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὰ λαμπρὰ ἀνάκτορα. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ἐξέπνευσεν καὶ ὁ Ἄργος, ἀφ' οὗ μετὰ εἰκοσασετῇ ἀποδημίαν εἶδε τὸν κύριόν του.

§ 43. Ὁ Ὀδυσσεὺς μεταξὺ τῶν μνηστήρων.

Πρῶτος ὁ Τηλέμαχος εἶδε τὸν χοιροβοσκὸν εἰσερχόμενον καὶ τοῦ ἔνευσε νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ καθίσῃ πλησίον του. Μετ' ὀλίγον δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅμοιος μὲ ρυπαρὸν γέροντα ἐπαίτην, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἔδωκεν εἰς τὸν Εὐμαιοῦν ἓνα ὀλόκληρον ἄρτον καὶ κρέας, ὅσον ἐχώρουν αἱ χεῖρές του, καὶ τὸν διέταξε νὰ τὰ προσφέρῃ εἰς τὸν δυστυχῆ ἐπαίτην. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐδέχθη ταῦτα, καὶ ἀφ' οὗ εὐχαρίστησε τὸν Τηλέμαχον καὶ ηὐχάκηθη νὰ τοῦ δώσῃ θεὸς ὅλα τὰ καλὰ, τὰ ἔθεσε πρὸ τῶν ποδῶν του ἐπὶ τῇ

ὅλως πήρας του καὶ ἔτρωγεν, ἐν ᾧ ὁ αἰδὼς ἐτραγου-
 οῦσεν ὠραία ᾄσματα εἰς τοὺς μνηστῆρας. Ὅτε δὲ ὁ αἰ-
 δὼς ἐσιώπησε καὶ οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ συνομιλῶσιν,
 σηκώθη οὗτος καὶ περιήρχετο τοὺς μνηστῆρας ἐπαιτῶν.
 Ὄτε ἕκαστος ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν τοῦ ἔδιδε καὶ ἡρώτα τίς
 εἶνε καὶ πόθεν ἦλθεν. Ὁ Μελάνθιος εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὅτι
 τὸν ἔφερον ὁ Εὐμαιος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε ποῖος
 εἶνε. Ὁ Ἀντίνοος δὲ ἀκούσας ταῦτα εἶπε· «Διὰ τί, ἀνὴρ τε
 χειροδοσκέ, ἔφερες ἐνταῦθα τὸν ἄλλιον τοῦτον ἐπαίτην ;
 δὲν φθάνουσι λοιπὸν ὅλοι οὗτοι νὰ καταφάγῃσι τὰ ἀ-
 γαθὰ τοῦ κυρίου σου, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ φέρῃς καὶ ἄλλον ;»
 Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ χειροδοσκός· «Ἀντίνοε, δὲν
 ἠμῶς σὺ, ὁ πόσον εὐγενὴς νέος, νὰ λέγῃς τοιούτους
 λόγους. Ποῖος προσκαλεῖ εἰς τὴν οἰκίαν του ξένον τινά,
 ἂν δὲν εἶνε οὗτος ἰατρός, ἢ μάντις, ἢ ἄλλος τις ὠφέλι-
 μος τεχνίτης ; Οἱ ἐπαῖται ἔρχονται μόνοι των. Σὺ ὅμως
 πάντοτε κατατρέχεις τοὺς ὑπηρέτας τοῦ Ὀδυσσέως καὶ
 μάλιστα ἐμέ. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδέλω ἀνητυχῶ περὶ τούτου,
 ἐν ὅσῳ ἡ συνετὴ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος ζῶσιν ἐν τῇ
 οἰκίᾳ ταύτῃ » Ὁ Τηλέμαχος τότε, ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι
 ὠργίσθη πολὺ ὁ Ἀντίνοος, ἐπενέβη εἰς τὴν ὁμιλίαν ταύ-
 την, καὶ τὸν μὲν Εὐμαιὸν διέταξε νὰ σιωπήσῃ, τὸν δὲ
 Ἀντίνοον παρεκάλεσε νὰ μὴ ἐνοχλῇ τίσιν πολὺ τοὺς ὑ-
 πηρέτας του. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ πάντες οἱ ἄλλοι μνη-
 στῆρες ἔδιδον εἰς τὸν Ὀδυσσεά φαγητά, καὶ ἐγέμισαν
 τὴν πήραν του μὲ ἄρτους καὶ κρέατα. Μόνον δὲ ὁ Ἀντί-
 νοος δὲν εἶχε δώσει ἀκόμη εἰς αὐτὸν τίποτε. Ἐλθὼν λοι-
 πὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν παρεκάλει νὰ τοῦ
 δώσῃ τι· διὰ νὰ ἐλκύσῃ δὲ τὴν συμπάθειάν του, ἤρχισε νὰ
 διηγῆται εἰς αὐτὸν ψευδῇ ἱστορίαν, ὅτι περιεπλανήθη εἰς
 τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ ὑπέφερεν ἄπειρα
 θεινά. Ὁ Ἀντίνοος ὅμως ὀργισθεὶς εἶπεν εἰς αὐτόν. « Ποῖος
 δαίμων ὠδήγησεν ἐνταῦθα τὸν ὀκληρὸν τοῦτον ἐπαίτην ;

ΤΑ ΕΝ Τῇ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙ ΠΡΟΗΓΑΝΤΑ ΩΣ ΕΙΧΟΝ ΤΟ ΠΑΛΑΙ

Φύγεσθὺς ἀπ' ἐδῶ, διὰ νὰ μὴ σὲ στείλω κακῶς ἔχοντα εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κύπρον σου. Τί θρασὺς καὶ ἀναιδὴς ἐπαίτης εἶνε ! Κατὰ σειρὰν ὅλους μᾶς ἐνοχλεῖ, καὶ ὅλοι τοῦ δίδομεν ἀφθόνως, ἐπειδὴ εἶνε ξένα πράγματα καὶ οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν τὰ λυπεῖται.» Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς. « Ἀλλοίμονον, πόσον ὀλίγον ὁμοῖάξει ἡ ψυχὴ σου τὴν μορφήν σου ! Σὺ ἐκ τῶν ἰδικῶν σου πραγμάτων δὲν θὰ ἔδιδες εἰς τὸν ὑπηρέτην σου οὔτε ὀλίγον ἄλλας, ἀφ' οὗ καθήμενος τώρα εἰς ξένην τράπεζαν φοβεῖσαι νὰ μοῦ δώσῃς τεμάχιον ἄρτου, ἐν ᾧ τὰ πάντα ὑπάρχουσιν ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ.»

« Ἀθλίε ἐπαῖτα, εἶπε τότε μετ' ὀργῆς ὁ Ἀντίνοος, τολμᾷς ἀκόμη καὶ νὰ μᾶς ὑβρίζῃς ; Τώρα βεβαίως δὲν θὰ ἐξέλθῃς τοῦ οἴκου τούτου ἀβλαβής.» Ταῦτα εἶπε καὶ ἀρπάζας σκαμνίον ἐσφενδόνισεν αὐτὸ κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον. Οὗτος δμως ἔμεινεν ἀκλόνητος ὡς βράχος καὶ καθόλου δὲν ὑπεχώρησεν εἰς τὸ ἰσχυρὸν κτύπημα τοῦ Ἀντινόου, ἀλλ' ἐκίνησε σιωπῶν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐμελέτησε φρικώδη ἐκδίκησιν. Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ θέσας χαμαὶ τὴν πῆραν του εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας. « Ἀκούσατε, μνηστῆρες, μετὰ προσοχῆς τί θὰ σᾶς εἰπω. Ὅταν τις πληγωθῇ μαχόμενος διὰ τὰ κτήματά του ἢ τοὺς βόας του, καθόλου δὲν λυπεῖται, οὐδὲ θλίβεται. Ἐμὲ δμως ὁ Ἀντίνοος ἐκτύπησε χάριν τῆς κοιλίας, ἥτις εἶνε πρόξενος πολλῶν κακῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' ἂν ὑπάρχωσι θεοὶ προστάται τῶν ἀδίκως πασχόντων, ἃς πέμψωσιν εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον, πρὶν ἰδῇ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου του.»

Πρὸς αὐτὸν εἶπε τότε ὁ Ἀντίνοος. « Ἡ τρῶγε καθήμενος ἐκεῖ ἡσύχως, ὦ ξέने, ἢ ἐξέλθε τοῦ οἴκου, διὰ νὰ μὴ σὲ πιάσωσιν ἐκ τῶν ποδῶν οἱ ὑπηρέται καὶ σὲ ῥίψω-

σιν ἔξω τῆς οἰκίας». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀντίνοος· ὁ δὲ Τηλέμαχος μετὰ δυσκολίας ἐκράτησε τὸν θυμόν του· καὶ αὐτῇ δὲ ἡ Πηνελόπη, ἥτις ἤκουε ταῦτα ἐκ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων τοῦ δωματίου τῆς, εὖσπλαγχνίσθη τὸν ξένον καὶ εἶπεν· «Εἴθε οὕτω νὰ κτυπήσῃ καὶ σὲ ὁ Ἀπόλλων, Ἀντίνοε.» Τότε προσεκάλεσεν αὐτὴ τὸν Εὐμαιον καὶ τοῦ εἶπε νὰ φέρῃ τὸν ξένον ἐπάνω εἰς τὸ ὑπερῶν, ὅπως τὸν ἐρωτήσῃ, ἐὰν ἤκουσέ τι περὶ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ χοιροβοσκὸς εὐθὺς ἐπορεύθη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἐπαίτην τὴν διαταγὴν τῆς Πηνελόπης. Οὗτος ὁμῶς ἀπήντησεν ὅτι ἡ στιγμή δὲν ἦτο κατάλληλος, διότι ἦσαν παρόντες οἱ μνηστῆρες καὶ ὅτι περὶ τὴν ἐσπέραν θὰ πράξῃ τοῦτο, ὅταν μεταδῶσιν εἰς τὰς οἰκίας των. Ἡ Πηνελόπη μαθοῦσα τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ξένου ἐχάρη καὶ ὁμολόγησεν ὅτι ὁ ἐπαίτης οὗτος εἶνε πολὺ συνετός. Περὶ τὴν ἐσπέραν δὲ ἀνεχώρησεν ὁ Εὐμαιὸς εἰς τὴν καλύβην του, ὁ δὲ Τηλέμαχος παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ αὐριον τὸ πρωὶ καὶ νὰ φέρῃ παχεῖς χοίρους.

§ 46. Συνδιάλεξις Ὀδυσσέως καὶ Πηνελόπης

Ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν μνηστῆρων εἶπε εἰς τὸν υἱόν του· «Τηλέμαχε, εἶνε ἀνάγκη νὰ κρύψῃς πάντα τὰ ἐνταῦθα εὕρισκόμενα ὅπλα ἐντὸς τοῦ θαλάμου. Ἐὰν δὲ οἱ μνηστῆρες ζητήσωσι νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν, εἰπέ εἰς αὐτοὺς ὅτι μετέφερες ταῦτα εἰς ἄλλο δωμάτιον, διότι κατήντησαν ἀγνώριστα ὑπὸ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς ἀκαθαρείας.» Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ δὲ Τηλέμαχος εὐθὺς ὑπήκουσε, καὶ λαθὼν τὰ ὅπλα μετέφερεν εἰς ἄλλο δωμάτιον. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτοποθέτησε ταῦτα αὐτὸς μὲν μετέδωκεν εἰς τὴν κλίνην του, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἔμεινεν εἰς τὴν αἴθουσαν περιμένων τὴν Πηνελόπην. Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὴ· εὐθὺς δὲ αἱ ὑπηρέτριαι ἔ-

σαν πλησίον τοῦ πυρός δι' αὐτὴν ὥραϊον κάθισμα, ἐπὶ οὗ ὁποῖου ἐκάθισεν ἡ συνετὴ βασίλισσα· ἦλθον δὲ ἐκεῖ καὶ αἱ ὑπηρέτριαι ἐκ τῶν ἄλλων δωρατίων, διὰ τὰ καθήκοντα τὰς τραπέζας καὶ θέσωσιν ἕκαστον σκεῦος εἰς τὴν θέσιν του. Τότε ἡ Μελανθώ, ὥραία μὲν ὑπηρέτρια, ἀλλ' αὐθάδης καὶ ἀκόλαστος, εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα. Ξένε, ἀκόμῃ δὲν ἐχόρτασες; Τόσον ἀναιδῆ καὶ ἀχόρτατον ἐπαίτην ἀκόμῃ δὲν εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου! Ἐλα πῆγαινε ἔξω, ἄθλιε, ἄλλως θὰ σὲ ἐκβάλω μὲ τὸν λαυλόν.»

Ταύτην ἰδὼν ἀγρίως ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε. «Τί κακὸν σοῦ ἔκαμα, σκληρὰ, καὶ φέρεσαι οὕτω πρὸς ἐμέ; Μήπως διότι εἶμαι ἀκόσθατος καὶ φερῶ ἄθλια ἐνδύματα; Ἀλλὰ τί πταίω ἐγὼ πρὸς τοῦτο; Ἡ ἀνάγκη μὲ βιάζει. Ταύτην εἶνε ἡ τύχη τῶν ἐπαίτων! Πρόσεχε δὲ μὴ μάθῃ τὴν διωγωγὴν σου ἡ κυρία σου ἢ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ σοῦ ἀφαιρέσωσιν ὅλην αὐτὴν τὴν ἔπαρσιν, τὴν ὁποίαν ἔχεις;» Ἡ Πηνελόπη ἤκουσε τότε τὴν συνδιάλεξιν ταύτην καὶ ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν σκληρῶς. Ἐπειτα δὲ ἐστράφη πρὸς τὸν ξένον καὶ τὸν ἠρώτησε ποῖος εἶνε καὶ ποία εἶνε ἡ πατρίς του. Πρὸς ταύτην ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς. «Καλὴ μου βασίλισσα, εἶμαι ἐκ Κρήτης, υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος καὶ ἑγγονὸς τοῦ βασιλέως Μίνως. Ἐχὼ δὲ στενὴν φιλίαν μὲ τὸν Ὀδυσσεύα. Πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν μάλιστα, ὅτε οὗτος μετέβαινεν εἰς τὴν Τροίαν, τὴν ἐφιλοξένησα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, διότι εἰ σφαδροὶ ἄνεμοι καὶ τὰ μεγάλα κύματα τῆς θαλάσσης τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν νῆσόν μου. Ἐκεῖ ἔμεινεν οὗτος δώδεκα ἡμέρας, ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων, τὴν δὲ δεκάτην τρίτην ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος καὶ ἀνεχώρησε μὲ τοὺς συντρόφους του εἰς Τροίαν.» Πρὸς τοῦτον εἶπεν ἡ φρόνιμος Πηνελόπη, θέλουσα νὰ πληροφορηθῇ καλῶς, ἐὰν ὁ ὑπ' αὐτοῦ φιλοξενηθεῖς ἦτο ὁ σύζυγός της. «Δὲν μοῦ λέγεις,

ξένη, ὁποίου εἶδους ἐνδύματα ἐφόρει τότε ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ποῖον εἶχε μετ' αὐτοῦ ;»

« Ἐφόρει, βασίλισσα, ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς, μάλιστα νον ἐπανωφόριον πορφυροῦν, τὸ ὁποῖον συνεῖχε περόνη χρυσῇ μὲ δύο ὀπλᾶς· ἐπ' αὐτῆς δὲ ὑπῆρχεν ὠραῖον τὰ χνούργημα. Κύων ἐκράτει διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν του μικρὴν ἔλαφον θέλων νὰ τὴν πνίξῃ, αὕτη δὲ προσπαθοῦσα νὰ φύγῃ, ἤσπαιρε διὰ τῶν ποδῶν τῆς· Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι ἐφόρει λαμπρὸν χιτῶνα, ὁμοιάζοντα κατὰ τὸ χρῶμα πρὸς φλοῖον ξηροῦ κρομμύου. Τὸν συνώδευε δὲ καὶ κῆρυξ μὲ κυρτοὺς ὤμους, ὅστις ὠνομάζετο Εὐρυβάτης. Τοῦτον ἐτίμα ὁ Ὀδυσσεύς περισσότερο τῶν ἄλλων συντρόφων του, διότι ἦτο πολὺ συνετὸς ἄνθρωπος. « Ἡ Πηνελόπη, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ θρηνῇ τὸν πλησίον αὐτῆς καθήμενον συζυγόν τῆς. Καὶ ὁ Ὀδυσσεύς δ' αὐτὸς συνεκινήθη βλέπων τὴν πιστὴν του σύζυγον κλαίουσιν καὶ θρηνοῦσαν, ἐκρατήθη ὁμῶς καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. « Καλὴ μου κυρία, μὴ κλαίῃς καὶ φθείρῃς τὴν υἱείαν σου. Ὁ Ὀδυσσεύς ζῇ, καὶ δὲν θά βραδύνῃ νὰ ἐπανέλθῃ ἐνταῦθα. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶδον ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὴν χώραν τῶν Θεσπρωτῶν τὸ πλοῖον καὶ τοὺς ναύτας, οἵτινες ἐμελλον νὰ τὸν ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Θὰ εἶχε μάλιστα φθάσει, ἂν δὲν μετέβαιναν εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτό, πῶς ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του φανερὰ ἢ κρυφά. Σοῦ ὀρκίζομαι, βασίλισσα, εἰς τὸν Δία ὅτι οἱ λόγοι μου ταχέως θὰ ἐκπληρωθῶσι».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ φρόνιμος βασίλισσα. « Εἴθι γὰρ ἐπαλήθευον οἱ λόγοι σου, ξένη μου, καὶ τότε θὰ ἔδλεπες πόσα δῶρα θὰ σοῦ ἔδιδον. Ἡ ψυχὴ μου ὁμῶς προσσθάνεται, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον ἐνταῦθα. Σὺ ὁμῶς, ξένη μου, θὰ εἶσαι τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν οἰκίαν μὲν ἀγαπητὸς καὶ σεβαστός, διότι πολὺ ἀνεκούφισες τὴν

καρδίαν μου διὰ τῆς διηγήσεως ταύτης. Σεῖς δέ, κοράσια, λούσατε καὶ καθαρίσατε τὸν ξένον καὶ ἐτοιμάσατε δι' αὐτὸν κλίνην μὲ μαλακὰ στρώματα καὶ μάλλινα σκεπάσματα, καὶ νὰ ζεσταθῇ καὶ κοιμηθῇ μέχρι τῆς πρωΐας. Προσέξατε δὲ καλῶς μὴ τὸν ἐνοχλήσητε, διότι εὐθὺς θὰ σᾶς ἐκδιώξω τοῦ οἴκου μου.»

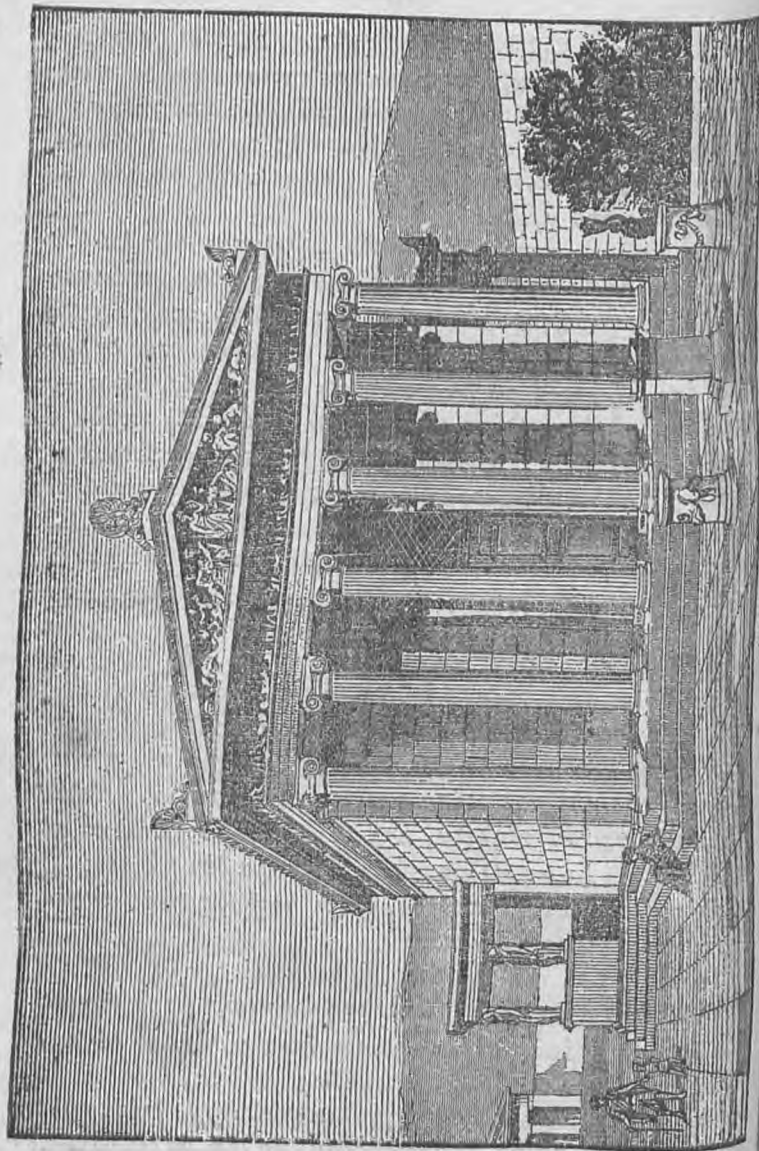
Πρὸς ταύτην ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς. «Τὰ μαλακὰ στρώματα καὶ τὰ καθαρά σκεπάσματα, βασίλισσα, εἰς ἐμὲ εἶνε μισητά, ἀφ' ὅτου ἀπεμακρύνθην ἀπὸ τὰ χιονοσκεπῆ ὄρη τῆς Κρήτης. Ἄφες με νὰ πλαγιαίσω καλλίτερα ἐπὶ ἀθλίας στρωμνῆς πλησίον τοῦ πυρός, ὅπως εἶμαι συνειθισμένος. Οὔτε αὐτὸ τὸ πλύσιμον τῶν ποδῶν ἐπιθυμῶ ἢ ψυχὴ μου. Δὲν θέλω νὰ μὲ ἐγγίσῃ ὑπηρέτρια τις ἐκ τῶν ἐνταῦθα εὐρισκομένων, ἐκτὸς ἂν ὑπάρχῃ γραῖα τις πιστὴ ὑπηρέτρια, ἣ ὁποία νὰ ὑπέφερον, ὅσα καὶ ἐγώ. Εἰς ταύτην μόνην θὰ ἐπιτρέψω νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας μου».

47. Ἡ Εὐρύκλεια ἀνγνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα.

Πρὸς ταῦτα ἀπάντησεν ἡ Πηνελόπη. «Ἔνε μου, πολὺ φρονίμως σκέπτεσαι. Οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ξένος, ἐξ ἑσῶν ἦλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἥτο τέσον συνετός, ὅσον σύ. Πράγματι ἔχω μίαν καλὴν καὶ φρόνιμον γραῖαν, ἣ ὁποία ἐγαλούχησε καὶ ἀνέθρεψεν ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ. Ἐλθὲ ἐδῶ, καλὴ μου Εὐρύκλεια, καὶ πλύνε τὸν συνομήλικα τοῦ κυρίου σου. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἴσως τώρα δὲν θὰ εἶνε ὠριότερος τοῦ ξένου τούτου, διότι αἱ δυστυχίαι ταχέως γηράσκουσι τοὺς ἀνθρώπους.»

Ταῦτα εἶπεν ἡ Πηνελόπη, ἣ δὲ καλὴ γραῖα καλύψασα διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν της ἀνέκραξε μετὰ λυγμῶν.

«ὦχ εἰς ἐμέ, τέκνον μου, ἥτις οὐδόλως δύναμαι νὰ σὲ βοηθήσω. Βεβαίως ὑποφέρεις ταῦτα, διότι οἱ θεοὶ σὲ ἐμίσησαν, ἂν καὶ ἔχῃς ἀγγελικὴν ψυχὴν, διότι οὐδεὶς ἄνθρωπος μέχρι τοῦδε ἔκαυσε τέσσα παχέα μηρία εἰς τὴν

Δία, καὶ προσέφερε τόσας λαμπρὰς θυσίας, ὅσας σύ, εὐ-
χόμενος νὰ φθάσῃς εἰς βαθὺν γῆρας καὶ ν' ἀναθρέψῃς τὸν
υἱόν σου. Τώρα ὅμως δὲν θὰ ἐπιστρέψῃς πλέον εἰς τὴν
πατρίδα σου. "Ἴσως χλευάζουσιν καὶ σέ τώρα αἱ ὑπέρτρι-
αι, ὅπως ὅλαι αὐταὶ αἱ σκύλαι κάμνουσιν εἰς τὸν δυστυ-
χῇ τοῦτον ξένον, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς ἐνοχλήσεις,
δὲν τὰς ἀφίνει νὰ πλύνωσι τοὺς πόδας του. Ἄλλ' εἰμαι
πρόθυμος, κυρία μου, νὰ ἐκτελέσω ὅ,τι μέ διετάξεις. Ὁ
ξένος οὗτος πολὺ ὁμοιάζει μέ τὸν Ὀδυσσεά καὶ κατὰ
τὴν φωνὴν καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς. «Καλὴ γραῖα,
τοῦτο λέγουσιν ὅλοι, ὅσοι μᾶς εἶδον καὶ τοὺς δύο, ὅτι
πολὺ ὁμοιάζομεν». Τότε ἡ γραῖα ἔλαβε λαμπρὰν λε-
κάνην καὶ ἔχυσεν ἐντὸς αὐτῆς ψυχρὸν ὕδωρ, ἔπειτα δὲ
θερμόν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἀπομακρυν-
θεὶς τῆς ἐστίας ἐστράφη πρὸς τὸ σκοτεινὸν μέρος τοῦ θα-
λάμου, διότι ἐφοδῆθη μήπως ἡ γραῖα πλύνουσα τοὺς
πόδας του, τὸν ἀναγνώρισῃ ἐκ τῆς πληγῆς, τὴν ὁποίαν
εἶχε προξενήσῃ ποτὲ εἰς αὐτὸν ὁ ἀγριόχοιρος ἄνω τοῦ
γόνατος, ὅτε ἐκυνήγει εἰς τὸν Παρνασσὸν μὲ τοὺς υἱοὺς
τοῦ Αὐτολύκου τοῦ πατρὸς τῆς μητρός του. Πλησιάζου-
σα λοιπὸν αὕτη ἤρχισε νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τοῦ κυρίου
τῆς. Ἄλλ' ὥς ἡ χεὶρ τῆς ἐφθασεν εἰς τὸ σημεῖον τῆς
πληγῆς, εὐθὺς ἀνεγνώρισε τὸν κύριόν τῆς, καὶ ἀπὸ τὴν
χαρὰν τῆς ἀφῆκε τὸν πόδα νὰ πέσῃ ἐντὸς τῆς λεκάνης,
ἥτις ἀνετράπη, καὶ ὅλον τὸ ὕδωρ ἐχύθη εἰς τὴν γῆν.
Χαρὰ καὶ λύπη κατέλαβον τότε τὴν Εὐρύκλειαν, οἱ ὁ-
φθαλμοὶ τῆς ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα καὶ ἐπιάσθη ἡ φω-
νὴ τῆς. Ἐπειτα εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. «Σὺ εἶσαι, ἀ-
γαπητόν μου τέκνον, καὶ ἐγὼ δὲν σέ ἀνεγνώρισα;» Εὐ-
θὺς δὲ ἐστράφη πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, ἵνα ἀναγγείλῃ τοῦτο
εἰς τὴν Πηνελόπην. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἔκλεισε τὸ στό-
μα τῆς γραίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν. «Μῆτέρ μου, θέλεις

Η ΕΥΡΥΚΑΛΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΟΝ ΟΥΡΕΕΑ

λοιπόν νὰ μὲ ἀφανίσῃς ; Οὐδεὶς πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι εἶμαι ἐνταῦθα, διότι ἄλλως πάντες θὰ καταστραφῶμεν. Σιώπη-
τε λοιπόν, ἂν μὲ ἀγαπᾶς, καὶ μὴ ἀναφέρῃς τίποτε εἰς
τὴν σύζυγόν μου.» Τότε ἡ γραῖα ἐσιώπησε, καὶ ὑπεσχέ-
τη νὰ μὴ φανερώσῃ τοῦτο εἰς οὐδένα· ἐξῆλθε δὲ καὶ ἔφερεν
ἕλλο ὕδωρ, καὶ ἔπλυνε τοὺς πόδας του. Κατόπιν ὁ Ὁ-
δυσσεὺς ἔσυρε τὸ κάθισμά του πλησίον τοῦ πυρός, ἵνα
θερμανθῇ, τὴν δὲ πληγὴν ἐσκέπασε καλῶς μὲ τὰ ῥάκη του.

§ 48. Τὸ ὄνειρον τῆς Πηνελόπης.

Ἡ Πηνελόπη τότε εἶπε πρὸς αὐτόν. « Ξένε μου, μίαν
ἐρώτησιν ἀκόμη ἔχω νὰ σοῦ κάμω, καὶ ἔπειτα θὰ σὲ ἀ-
φήσω νὰ ἡσυχάσῃς, διότι πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Οἱ
θεοὶ μοῦ ἔδωκαν ἀπείρους θλίψεις καὶ δυστυχίας, καὶ δὲν
δύναμαι ἔνεκα τούτου οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα νὰ εὕρω
ἡσυχίαν. Τώρα δέ, ὥς νὰ μὴ ἤρκουν αἱ συμφοραὶ αὗται,
προσετέθη καὶ ἄλλη. Συνηθροίσθησαν εἰς τὴν οἰκίαν μου
ἄλλοι οἱ νέοι τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν
πλησίον νήσων καὶ ἀπαιτοῦσι νὰ λάβω ἓνα ἐξ αὐτῶν ὡς
σύζυγον. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ δὲν θέλω νὰ πράξω τοιοῦτόν τι,
κάθηνται οὗτοι εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ κατατρῶγουσι τὴν
περιουσίαν μου. Εὐρίσκομαι λοιπόν εἰς μεγάλην στενοχωρί-
αν, διότι δὲν δύναμαι νὰ τοὺς ἐκβάλω ἐκ τῆς οἰκίας μου,
καὶ δὲν γνωρίζω τί πρέπει νὰ πράξω. Ἀλλ' ἄκουσε ἥδη ἐν ὄ-
νειρον, τὸ ὁποῖον εἶδον τὴν παρελθούσαν νύκτα· σὲ παρακαλῶ
δὲ νὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσῃς. Εἶδον ὅτι εἶχον ἐν τῇ αὐλῇ μου εἴ-
κοσι χῆνας· ἐνῶ δὲ αὗται ἔτρωγον σῖτον, μέγας ἀετὸς ἐλθὼν
ἐκ τοῦ ὅρου ἐπνίξεν αὐτάς. Ἐπειτα αὐτὸς μὲν ὑψώθη εἰς
τὸν αἰθέρα, ἐγὼ δὲ ἔκλαιον καὶ ἐθρήνουν διὰ τὰς χῆνάς
μου. Ὁ ἀετὸς ὁμῶς ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον καὶ καθίσας ἐ-
πὶ τῆς στέγης τῶν ἀνακτῶν μου εἶπε μὲ φωνὴν ἀνθρω-
πίνην. « Ἐχε θάρρος, Πηνελόπη, δὲν βλέπεις ὄνειρον, ἀλ-
λὰ καθαρὰν ἀλήθειαν, ἣ ὁποία θὰ πραγματοποιηθῇ. Αἱ

χῆνες εἶνε αἱ μνηστῆρες, ἐγὼ δὲ ὁ ἀστός εἶμαι ὁ σύζυγός σου, καὶ ἐπέστρεψα τώρα, ὅπως φρονέσω τοὺς θρασεῖς τούτους μνηστῆρας.» Ἐντρομος ἐγὼ τότε ἐστηκώην καὶ τρέξασα εἰς τὴν αὐλὴν εἶδον τὰς χῆνάς μου τρωγούσας σῖτον εἰς τὸ σκαφίδιον».

Πρὸς ταύτην ἀπεκριθεὶς εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς. «Βασίλισσα, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξηγήσῃ τις ἄλλως πῶς τὸ ὄνειρον τοῦτο, ἀφ' οὗ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς σοῦ τὸ ἐξηγήσεν. Ὁ θλεθρὸς τῶν μνηστῆρων ἐπλησίασεν, οὐδεὶς δὲ ἐξ αὐτῶν θὰ δυνήθῃ ν' ἀποφύγῃ τὸν θάνατον» «Ὅλα τὰ ὄνειρα ξένε μου, ἀπῆντησεν ἡ Πηνελόπη, δὲν πραγματοποιοῦνται. Εἴθε ὅμως νὰ γείνη ὅ,τι εἶπες. Τώρα δὲ ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ ἄλλο τι. Ἀπεφάσισα αὐριον τὸ πρῶτ' νὰ προτείνω εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸν ἐξῆς ἀγῶνα· θὰ δώσω εἰς αὐτοὺς τὸ τόξον τοῦ συζύγου μου καὶ δώδεκα πελέκεις καὶ θὰ τοὺς εἰπῶ ὅτι, ὅστις κατορθώσῃ νὰ ἐντείνῃ τὸ τόξον τοῦτο καὶ διαπεράσῃ διὰ τοῦ βέλους τοὺς δώδεκα κατὰ σειρὰν τεθέντας πελέκεις, τοῦτον ἐγὼ θὰ λάβω σύζυγον.»

«Πολὺ καλῶς ἐσκέφθης, βασίλισσα, ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς· ἐλπίζω ὅμως πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀγὼν, ὁ Ὀδυσσεύς νὰ εἶνε ἐνταῦθα.» Πρὸς τοῦτον ἀπῆντησεν ἡ Πηνελόπη «Τόσῃν εὐχαρίστησιν αἰσθάνομαι, ξένε μου, ἐκ τῆς συναναστροφῆς σου, ὥστε ὁλόκληρον τὴν νύκτα ταύτην θὰ ἐκαθήμην ἄπνους, ὅπως ἀκούω τὰς διηγήσεις σου. Ἐπεὶ δὴ ὅμως ἔχεις ἀνάγκην ἀναπαύσεως, θ' ἀναβῶ εἰς τὸ δωμάτιόν μου νὰ κατακλιθῶ· σὺ δὲ κοιμήθητι εἰς τὴν αἰθουσαν ταύτην, ἥ χαμαί, ἥ ἐπὶ κλίνης.»

Ἀφ' οὗ ἡ Πηνελόπη εἶπε ταῦτα, ἐπορεύθη εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ κατεκλίθη. Ὁ Ὀδυσσεύς δὲ ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ στρώσας κατὰ γῆς δέρμα βοός, ἄνωθεν δ' αὐτοῦ πολλὰ δέρματα προβάτων, κατεκλίθη, ἡ Εὐρύνομη δὲ ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ μάλλινον σκέπασμα.

ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΟΔΥΣΣΕΥΣ

§ 49. Ἡ Ἀθηνα ἑνθαρρύνει τὸν Ὀδυσσεύ.

Ὀνειρον Πηνελόπης.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἔκειτο μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ, διότι ἐσκέπτετο πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς μνηστῆρας. Ἀφ' οὗς ὅμως ἐνεφανίσθη πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀθηνα καὶ εἶπε. «Διὰ τί μένεις ἄγρυπνος, Ὀδυσσεύ; Δὲν εἶσαι εἰς τὴν οἰκίαν σου πλητὴν τῆς συζύγου σου καὶ τοῦ τέκνου σου;» «Ὅλα ταῦτα, θεά, ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς, εἶνε ἀληθῆ. Σιέπτομαι ὅμως πῶς θὰ δυνήθῃ νὰ ἐξολοθρεύω τόσον πληθὺς μνηστῆρων. Πολὺ λοιπὸν θὰ σέ παρακαλέσω νὰ μὲ συμβουλευτής τί πρέπει νὰ πράξω.» Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνα.

«Ἐχέ θάρρος, Ὀδυσσεύ, διότι ἐπλησίασεν ἤδη ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὅποιον θ' ἀπαλλαγῇς ἀπὸ δεινὰ καὶ δεινὰ. Κοιμήθητι ἡσύχως, διότι εἶνε βάσανος νὰ μένῃ τις ὅλην τὴν νύκτα ἄπνους. Ὅταν ἔχῃ τις βοηθοὺς τοὺς θεοὺς δὲν πρέπει νὰ φοβῆται, καὶ ἂν πεντήκοντα στίφη ἀνθρώπων περιεκύκλουν αὐτὸν καὶ ᾔθελον νὰ τὸν φρονέσωσι.» Ταῦτα εἶπεν

ἡ θεά, καὶ ἀφ' οὗ ἐπέχυσεν ἐπὶ τῶν βλεφάρων του γλυν-
κὺν ὕπνον, ἐπανήλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπόν. Ἐν ᾧ δὲ κατε-
λάμβανε τὸν Ὀδυσσεά ὁ ὕπνος, ἐξύπνησεν ἡ σύζυγός του
καὶ καθίσασα ἐπὶ τῆς κλίνης της ἐκλαίει ἐπὶ πολλὸν
χρόνον ἀπαρηγόρητα. Ἐπειτα δὲ προσηυχῆθη εἰς τὴν θεάν
Ἄρτεμιν καὶ εἶπε. «Προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ μοῦ ἀφήρεις
πάραιτα τὴν ζωὴν, ὦ θεά, παρὰ νὰ ζῶ καὶ νὰ γείνω σύ-
ζυγος ἀνδρὸς κατωτέρου τοῦ Ὀδυστέως. Δὲν δύναμαι ἡ
δυστυχὴς νὰ ὑποφέρω πλέον, διότι δὲν ἔχω ἡσυχίαν οὔτε
τὴν ἡμέραν οὔτε τὴν νύκτα. Πρὸ ὀλίγου δὲ εἶδον καθ' ὕ-
πνον τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἦτο τοιοῦτος, ὅποιος ἦτο, ὅτε
ἀνεχώρησε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας κατὰ τῆς Τροίας·
ἐχάρην δὲ πολύ, διότι ἐνόμισα ὅτι δὲν ἦτο ὄνειρον, ἀλλὰ
καθαρά ἀλήθεια.»

Ταῦτα εἶπε, μετ' ὀλίγον δὲ ἤρχισε νὰ φωτίζῃ ἡ ἡμέρα.
Τότε πάντες ἐξύπνησαν καὶ ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὰς κλινὰς των.
Καὶ ὁ μὲν Τηλέμαχος ἐξῆλθε κατευθυνόμενος εἰς τὴν ἀγοράν,
ἡ δὲ Εὐρύκλεια προσεκάλεσε τὰς ὑπηρετρίδας καὶ τὰς δι-
έταξε ταχέως νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἐργασίας των, διότι ἦ-
το ἑορτὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ οἱ μνηστῆρες θὰ ἤρ-
χοντο λίαν πρῶτ'. Αἱ ὑπηρετρίαι ὑπήκουσαν εἰς τὰς δια-
ταγὰς της. Μετ' ὀλίγον δὲ ἦλθον καὶ οἱ ὑπηρεταὶ τῶν
μνηστῆρων καὶ ἤρχισαν νὰ σχίζωσι ξύλα· κατόπιν δ' αὐ-
τῶν ὁ Εὐμαῖος φέρων τρεῖς παχεῖς χοίρους, τοὺς ἀρίστους
μεταξὺ ὅλης τῆς ἀγέλης. Ἰδὼν δὲ τὸν Ὀδυσσεά, τοῦ εἶ-
πε· «Ξένε μου, σὲ περιποιούνται τῶρα περισσότερον οἱ
μνηστῆρες, ἢ σὲ μεταχειρίζονται ὡς πρότερον;» Πρὸς αὐ-
τὸν δὲ ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς. «Εἴθε, Εὐμαῖε, οἱ θεοὶ νὰ
τιμωρήσωσι τοὺς αὐθάδεις τούτους μνηστῆρας διὰ τὰ
κακουργήματα, τὰ ὅποια πράττουσιν εἰς ξένον οἶκον.»

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι συνωμίλουν, ἦλθε πλησίον των ὁ αἰγού-
σκος Μελάνθιος καὶ ἤρχισε νὰ ὑβρίζῃ τὸν Ὀδυσσεά διὰ
προσβλητικῶν λόγων. «Ἀκόμη εἶσαι ἐδῶ, ξένε; Τί περιμέ-

νεις καὶ δὲν φεύγεις; μήπως θέλῃς νὰ δαρῇς πρότερον,
καὶ ἔπειτα νὰ φύγῃς;» Ὁ Ὀδυσσεύς τότε οὐδὲν ἀπήν-
τησεν, ἀλλ' ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του, κακὰ κατ' αὐτοῦ
σκαπτόμενος. Κατόπιν ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ὁ βουκόλος Φιλοί-
τιος φέρων εἰς τοὺς μνηστῆρας παχείας αἰγας καὶ στεῖ-
ραν βοῦν· πλησιάσας δὲ τὸν Εὐμαῖον, εἶπε πρὸς αὐτόν.
«Ποῖος εἶνε ὁ ξένος οὗτος, Εὐμαῖε, καὶ πόθεν ἔρχεται;
Ὁ δυστυχὴς! ὁμοιάζει μὲ βασιλέα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ
δυστυχία τὸν ἐγήρασε καὶ ἔφερεν εἰς τοιαύτην θέσιν.»
Ταῦτα εἶπεν ὁ Φιλοίτιος καὶ πλησιάσας τὸν Ὀδυσσεά
ἔδωκεν εἰς αὐτόν τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπε. «Χαῖρε, ὦ ξέ-
νε, εἴθε εἰς τὸ μέλλον νὰ γείνῃς εὐτυχὴς, διότι τῶρα
φαίνεται ὅτι κατέχεσαι ὑπὸ δυστυχίας. Ἄχ! Ζεῦ, πῶς
ὑποφέρεις νὰ βλέπῃς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους σὺ ἔ-
πλασες, νὰ βασανίζωνται τόσο πολύ. Πάντοτε, ὅσάκις
βλέπω τοιοῦτον ἄνδρα, σκέπτομαι τί ἄρα νὰ πάσχη ὁ κύ-
ριός μου εἰς τοὺς ξένους τόπους ὑπὸ ὑπηρετῶν καὶ ὑπη-
ρετριῶν. Ἄχ! ἃς ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπως τιμω-
ρήσῃ τοὺς κακούργους μνηστῆρας, καὶ ἃς ἀπέβηθησκον τὴν
αὐτὴν στιγμὴν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς. «Βουκόλε, ἐπει-
δὴ μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος καλὸς καὶ συνετός, θὰ σοῦ εἰπω
λόγον τινά, ὅστις ἀφεύκτως θὰ ἐκτελεσθῇ. Ὁ Ὀδυσσεύς
ταχέως θὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἰθάκην, καὶ θὰ τὸν ἴδῃς μὲ τοὺς
ὀφθαλμούς σου νὰ φονεύῃ τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες τῶρα
καταστρέφουσι τὴν περιουσίαν του.» Πρὸς τοῦτον δὲ πά-
λιν εἶπεν ὁ Φιλοίτιος. «Εἴθε, ξένε, νὰ ἐγίνετο ὅ,τι λέγεις,
καὶ τότε θὰ ἔδλεπες ὅποιαν δύναμιν ἔχω καὶ πῶς πλῆτ-
τουσιν αἱ χεῖρές μου.»

§ 50. Συμπόσιον τῶν μνηστῆρων. ὁ Κτήσιππος κτυπᾷ τὸν Ὀδυσσεά.

Ἐν ᾧ οὗτοι συνωμίλουν, ἦλθον οἱ μνηστῆρες εἰς τὰ ἀ-

νάκτορα καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν. Οἱ ὑπηρέται τότε ταχέως διεμοίρασαν ἄρτον καὶ κρέατα, ὁ δὲ Μελάνθιος ἐκέρνα οἶνον. Ὁ Τηλέμαχος δὲ ἐκάθισε τὸν Ὀδυσσεύα εἰς τὸ κατώφλιον, ἔθεσε πρὸ αὐτοῦ σπλάγχνα καὶ γλυκὺν οἶνον καὶ τοῦ εἶπε. «Κάθου, τρώγε καὶ πῖνε ἐδώ, ξένε, ἄνευ φόβου, διότι εἰς οὐδένα ἐκ τῶν μνηστῆρων θά ἐπιτρέψω νὰ σὲ ἐνοχλήσῃ».

Τότε εἷς ἐκ τῶν μνηστῆρων, ὁ Κτήσιππος ἐκ Σάμης, ἀνὴρ πλούσιος, ἀλλὰ κακεντροχῆς, εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους μνηστῆρας. «Ὁ ξένος οὗτος, φίλοι, ἀρκετὰ ἔφαγε καὶ ἔπινε, διότι δὲν εἶνε καλὸν νὰ περιφρονῇ τις τοὺς ξένους τοῦ Τηλεμάχου, οἵτινες ἔρχονται εἰς τὸν οἶκόν του ὡς ἱκέται. Ἐπιθυμῶ ὅμως καὶ ἐγὼ νὰ δώσω εἰς αὐτὸν δῶρόν τι, τὸ ὅποῖον δύναται καὶ αὐτὸς νὰ χάρισῃ εἰς ἄλλον ἐπαίτην.» Ταῦτα εἰπὼν ἔλαβεν ἐκ τοῦ κανίτρου πόδα βοῦς καὶ τὸν ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος. Οὗτος ὅμως ἀπέφυγε τὸ κτύπημα κλίνας τὴν κεφαλὴν του. Ὁ Τηλέμαχος τότε ὠργίσθη πολὺ καὶ ἐπέπληξε τὸν Κτήσιππον διὰ τῶν ἐξῆς λόγων. «Κτήσιππε, ἔχε χάριν, ὅτι ἐφυλάχθῃ ὁ ξένος καὶ ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἀλλὰ πάραυτα θὰ σὲ διεπέρων εἰς τὸ μέσον διὰ τοῦ δέρας τοῦ καὶ ὁ πατήρ σου θάσοῦ ἡτοίμαζε τώρα ταφὴν ἀντὶ γάμου.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, πάντες δὲ οἱ μνηστῆρες ἐσιώπων. Μετ' ὀλίγον δὲ κατέβη εἰς τὴν αἴθουσαν ἡ Πηνελόπη κρατοῦσα τὸ μέγα τόξον τοῦ συζύγου της καὶ τὴν φαρέτραν μὲ τὰ βέλη, καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μνηστῆρας. «Γενναῖοι μνηστῆρες, ἀκούσατε μετὰ προσοχῆς τί θὰ σᾶς εἴπω. Παύσατε τοῦ νὰ κατατρώγητε τὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου μου καὶ ἔλθετε ν' ἀγωνισθῆτε. Ὅστις δὲ ἐξ ὑμῶν ἐντείνῃ τὸ τόξον τοῦ ἀπόντος συζύγου μου καὶ διαπεράσῃ διὰ τοῦ βέλους τοὺς δώδεκα τούτους πελέκει, αὐτὸν θ' ἀκολουθήσω ὡς σύζυγός του εἰς τὴν οἰκίαν του.» Τότε ὁ Τηλέμαχος ἔστησε τοὺς πελέκει καὶ

τὰ σειράν, οἱ δὲ μνηστῆρες προσῆλθον πρὸς διαγωνισμόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐντείνῃ τὸ τόξον. Ἐμενον δ' ἀκόμη ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστῆρων, οἵτινες ἦσαν ὅλων τῶν ἄλλων ἀνώτεροι κατὰ τὴν δύναμιν.

Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν στιγμήν ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης ὁ Εὐμαῖος καὶ ὁ Φιλοίτιος, τοὺς ἠκολούθησε δὲ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ὅτε δὲ ἦσαν μακρὰν τῆς θύρας καὶ τῆς αὐλῆς, εἶπε πρὸς αὐτούς· «Βουκίλε καὶ χοιροδοσκέ, ἂν τὴν στιγμήν ταύτην ἤρχετο ὁ Ὀδυσσεύς, σεῖς τότε τί θὰ ἐκάνετε; θὰ ἐδοθηεῖτε αὐτὸν ἢ τοὺς μνηστῆρας;» «Ἀχ! ἂς ἤρχετο ἐνταῦθα ὁ Ὀδυσσεύς, ξένε, ἀπήντησεν ὁ Φιλοίτιος, καὶ τότε θὰ ἔδλεπες, τί ἀξίζουσιν αἱ χεῖρές μου.» Τὰ αὐτὰ δὲ σχεδὸν ἐπανέλαβε καὶ ὁ Εὐμαῖος. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς ἐνόησε τὴν ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην τῶν ὑπηρετῶν του καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς.

«Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐφθασα τέλος εἰς τὴν πατρίδα μου, ἀφ' οὗ ὑπέφερα ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη πολλὰ δεινὰ καὶ περιεπλανήθην εἰς πολλὰς ξένας χώρας. Βλέπω δὲ ὅτι σεῖς μόνοι ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρετῶν μου, μένετε πιστοὶ εἰς τὸν κύριόν σας. Ἄν λοιπὸν ὁ θεὸς μὲ βοηθήσῃ νὰ καταδαμάσω τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας, θὰ σᾶς δώσω συζύγους καὶ κτήματα, καὶ θὰ εἰσθε εἰς τὸ μέλλον μὲ τὸν Τηλέμαχον σύντροφοι καὶ ἀδελφοί. Ἐλθετε δὲ νὰ ἴδῃτε καὶ τὴν πληγὴν, τὴν ὅποιαν ἄλλοτε μοῦ ἐπροξένησεν ὁ ἀγριόχοιρος, ἵνα βεβαιωθῆτε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ κύριός σας.» Ταῦτα εἰπὼν ἀπεμάκρυνε τὰ ῥάκη του ἀπὸ τῆς οὐλῆς. Οὗτοι τότε ἀνεγνώρισαν τὸν κύριόν των καὶ ἐναγκαλισθέντες αὐτὸν ἐκλαίον καὶ ἐφίλουν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους του. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἐφίλησεν αὐτούς. Καὶ θὰ ἐκλαίον μέχρι τῆς ἐσπέρας, ἂν ὁ Ὀδυσσεύς δὲν τοὺς καθυσύχαζε λέγων· «Παύσατε τοὺς κλαυθμοὺς καὶ τοὺς θρήνους, μὴ ἐξέλθῃ κανεὶς τῶν μνηστῆρων καὶ μᾶς ἴδῃ. Ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἀλλ' ὄχι ὅλοι

ΟΔΥΣΣΕΥΣ, ΕΥΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙΤΙΟΣ

ομοῦ. Ἐγὼ εἰσέρχομαι πρῶτος, σεῖς δὲ ἔρχεσθε κατόπιν. Θὰ ζητήσω δέ, Εὐμαίε, μετ' ὀλίγον τὸ τόξον, ἀλλ' οἱ μνηστῆρες θ' ἀρνηθῶσι τοῦτο καὶ θὰ φωνάζωσι. Σὺ ὅμως λάβε καὶ φέρε τοῦτο πρὸς ἐμέ, ἔπειτα δὲ διατάξε τὰς ὑπηρετρίδας νὰ κλείσωσι καλῶς τὰς θύρας τοῦ ἀνακτόρου. Ἐὰν δέ τις ἐξ αὐτῶν ἀκούσῃ ἐντὸς τῆς αἰθούσης στεναγμούς ἢ κτύπους, νὰ μὴ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου της, ἀλλὰς ἐξακολουθῇ ἡσυχῶς τὴν ἐργασίαν της. Σὺ δέ, Φιλοίτιε, φρόντισε νὰ κλείσῃς καλῶς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς καὶ νὰ τὰς στερεώσῃς διὰ σχοινίου.»

§ 51. Ὁ Ὀδυσσεὺς τοξεύει καὶ ἐπιτυγχάνει.

Ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του. ἔπειτα δὲ εἰσῆλθον καὶ οἱ ὑπηρεταί. Μέχρι δὲ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδεὶς τῶν μνηστῆρων ἠδυνήθη νὰ ἐντείνῃ τὸ τόξον. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸς αὐτούς. «Δότε καὶ ἐγὼ ἐμέ, μνηστῆρες, τὸ τόξον, ἵνα δοκιμάσω καὶ ἐγώ, ἂν ἡ νεανικὴ μου δύναμις δὲν μὲ ἐγκατέλειπεν ἐντελῶς ἔνεκα τῶν ταλαιπωριῶν.» Οἱ μνηστῆρες τότε ὠργίσθησαν πολὺ

κατὰ τοῦ ξένου· ὁ Εὐμαιὸς ὁμοῦς ἔλαβεν εὐθύς τὸ τόξον καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς αὐτόν. Ἐπειτα δὲ καλέσας ἔξω τὴν Εὐρύκλειαν εἶπε πρὸς αὐτήν.

«Ὁ Τηλέμαχος σὲ διατάττει, συνετὴ Εὐρύκλεια, νὰ κλείσῃς καλῶς τὰς θύρας τῶν ἀνακτόρων. Ἐὰν δὲ καμία τῶν ὑπηρετριῶν ἀκούσῃ στεναγμούς καὶ θόρυβον καὶ θέλῃ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου της, σὺ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς αὐτήν τοῦτο.» Ταῦτα εἶπεν ὁ Εὐμαιὸς· ἡ δὲ Εὐρύκλεια εὐθύς ἔκλεισε τὰς θύρας τοῦ μεγαλοπρεποῦς μεγάρου. Τότε δὲ καὶ ὁ Φιλοίτιος ἔδραμεν ἔξω τῆς αἰθούσης καὶ ἔκλεισε καλῶς τὴν θύραν τῆς αὐλῆς.

Ἀφ' οὗ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε τὸ τόξον, ἡ Πηνελόπη ἀνέβη εἰς τὰ δώματά της κατὰ παράκλησιν τοῦ υἱοῦ της· ἐκεῖνος δὲ τανύσας αὐτὸ ἄνευ δυσκολίας ἔρριψε τὸ βέλος, τὸ ὁποῖον διήλθε δι' ὅλων τῶν ὀπῶν τῶν πελέκεων. Τότε εἶπε πρὸς τὸν υἱόν του. «Τηλέμαχε, πιστεύω ὅτι δὲν σὲ καταισχύνει ὁ ξένος, ὅστις εὐρίσκεται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, διότι καὶ τὸ τόξον ἐτάνυσα καὶ τοῦ σκοποῦ ἐπέτυχον. Αἱ δυνάμεις μου ἀκόμη εἶνε ἀκμαῖαι. Τώρα δὲ εἶνε καιρὸς νὰ προετοιμάσωμεν, ἐν ὅσῳ εἶνε ἀκόμη ἡμέρα, τὸ δεῖπνον διὰ τοὺς μνηστῆρας».

Ταῦτα εἰπὼν ἔνευσεν εἰς τὸν Τηλέμαχον διὰ τῶν ὀφρύων. Οὗτος δὲ εὐθύς ἐξώσθη τὸ δόξυ ξίφος του, ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ δόρυ καὶ ἐστάθη ὀπλισμένος πλησίον τοῦ πατρὸς του.

§ 52. Μνηστηροφονία.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπεδύθη τὰ ῥάκη του καὶ ἐπήδησεν εἰς τὸ ὑψηλὸν κατώφλιον τῆς θύρας, κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ τόξον καὶ τὴν πλήρη βελῶν φαρέτραν του· χύσας δὲ πρὸ τῶν ποδῶν του τὰ βέλη, εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας. «Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐτελείωσε. Τώρα δὲ ἐκλέγω ἄλλον σκοπὸν, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἔως τώρα ἐπέτυχεν.» Καὶ

εὐθύς ῥίψας τὸ βέλος ἐκτύπησε τὸν Ἀντίνοον εἰς τὸν λαιμόν. Τότε πάντες οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ ὑδρίξωσι τὸν Ὀδυσσεά διὰ λόγων σκληρῶν λέγοντες.

« Ἀθλιε, τί ἔκαμες; Διὰ τί δὲν ἐπρόσεχες, ὅτε ἔρριπτες τὸ βέλος; Τώρα θὰ χαθῇς καὶ οἱ γῦπες θὰ σέ καταφάγωσι, διότι ἐφόνευσες τὸν κάλλιστον νέον τῆς Ἰθάκης ».

Ἐλεγον δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ βέλος ἐρρίφθη ἔξ ἀπροσεξίας, καὶ δὲν ἔδλεπον ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς καταστροφῆς των ἔφθασεν. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς κυττάξας αὐτοὺς μὲ βλέμμα ἄγριον ἀνέκραξεν.

« Ἐνομίζετε, σκύλοι, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐπέστρεφον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ διὰ τοῦτο κατεστρέφετε τὴν περιουσίαν μου, μετεχειρίζεσθε κακῶς τὰς ὑπηρετίας μου καὶ ἐζητεῖτε εἰς γάμον τὴν γυναῖκά μου, χωρὶς νὰ φοβῆσθε τοὺς θεοὺς καὶ νὰ ἐντρέπησθε τοὺς ἀνθρώπους! Τώρα ὅμως δὲν θ' ἀποφύγητε τὸν θάνατον ».

Ταῦτα εἶπε, μέγας δὲ τρόμος κατέλαβε τότε ἅπαντας, καὶ ἕκαστος ἐσκέπτετο, πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν ὄλεθρον. Μόνος ὁ Εὐρύμαχος ἔλαβε θάρρος καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ τοὺς φονεύσῃ τοῦ ὑπεσχέθη δὲ νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ διὰ τὰ κατασπαταληθέντα πράγματα. Πρὸς ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεὺς. « Εὐρύμαχε, καὶ ὅλοκληρον τὴν περιουσίαν σας ἂν μοῦ προσφέρητε, ἐγὼ κατ' οὐδένα τρόπον θ' ἀφήσω ἀτιμώρητον τὴν ὕδριν ταύτην. Τώρα δὲ δύνασθε νὰ ἐκλέξητε ἓν ἐκ τῶν δύο, ἢ νὰ πολεμήσητε ἢ νὰ φύγητε, ἂν δύνασθε· δὲν πιστεύω ὅμως νὰ σωθῇ κανεὶς ἔξ ὑμῶν.

Ἐμπρὸς λοιπόν, μνηστῆρες, ἐφώναξε τότε ὁ Εὐρύμαχος, ὃς σύρωμεν τὰ ξίφη μας καὶ ὃς ἐρμήσωμεν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὅλοι διὰ μιᾶς, ἵσως δυνηθῶμεν νὰ τὸν καταλάβωμεν. Ταῦτα εἰπὼν ἔσυρε τὸ ξίφος, φωνάζων

τρομερά. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὅμως ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὸ στῆθος πλησίον τοῦ μαστοῦ, διεπέρασε δὲ τὸ βέλος τὸ ἥπαρ του, καὶ ὁ Εὐρύμαχος περιστραφείς ἐπεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, τὴν ὁποίαν καὶ ἀνέτρεψε, τὰ δὲ φαγητὰ καὶ ποτήρια ἐκυλίσθησαν κατὰ γῆς. Τότε ὁ Ἀμφίνομος μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα ὤρμησε κατὰ τοῦ Ὀδυσσεως, θέλων νὰ διέλθῃ διὰ τῆς θύρας, ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος ἐγκαίρως τὸν ἐκτύπησε διὰ τοῦ ἀκοντίου του εἰς τὸ μέσον τῶν ὤμων καὶ διεπέρασε τὸ στῆθος του. Ἐπειτα ἦλθε πλησίον τοῦ πατρὸς του, ὅστις τοῦ εἶπε. « Τρέφε καὶ φέρε ὅπλα, διότι μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἔχω βέλη νὰ παλαίσω, εὐκόλως δὲ τότε οἱ μνηστῆρες θὰ μὲ ἐκτοπίσωσιν ἐκ τῆς θύρας. »

Ὁ Τηλέμαχος πάραυτα ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον καὶ ἔφερεν ἀσπίδας, δόρατα καὶ περικεφαλαίας εἰς τὸν πατέρα του. Πρῶτος δ' αὐτὸς ἐνεδύθη τὰ χάλκινα ὅπλα, ἔπειτα δὲ ἐνεδύσε καὶ τοὺς δύο ὑπηρέτας. Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ ἐνεδύθη τελευταῖος, ἀφ' οὗ ἐξήντησε τὰ βέλη καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς μνηστῆρας. Τότε ὁ Μελάνθιος ἔδραμεν εἰς τὴν ὀπλοθήκην, τὴν ὁποίαν ἔξ ἀπροσεξίας ἀφήκεν ὁ Τηλέμαχος ἀνοικτήν, καὶ ἔφερεν εἰς τοὺς μνηστῆρας Ὀδυσσεὺς ἐφοδῆθη, διότι εἶδεν, ὅτι ὁ ἀγὼν ἦτο ἄνισος. Ἐστεῖλε δὲ εὐθύς τὸν Εὐμαῖον καὶ τὸν Φιλοτίον νὰ κλείσωσι καλῶς τὴν θύραν τῆς ὀπλοθήκης καὶ νὰ ἴδωσι ποῖος ἔφερε τὰ ὅπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας. Διέταξε δ' αὐτοὺς νὰ τὸν συλλάβωσι, καὶ ἀφ' οὗ τὸν δέσωσι καλῶς, νὰ τὸν κρεμάσωσιν. Οἱ δύο ὑπηρέται εὐθύς ὑπήκουσαν, καὶ ἔδραμον εἰς τὴν ὀπλοθήκην, χωρὶς νὰ τοὺς ἐννοήσῃ ὁ Μελάνθιος, ὅστις εἶχεν ἤδη εἰσέλθει καὶ πάλιν εἰς αὐτήν. Τότε ἐρμήσαντες κατ' αὐτοῦ τὸν ἔρριψαν κατὰ γῆς καὶ τοῦ ἔδεσαν χεῖρας καὶ πόδας, ἔπειτα δὲ τὸν ἐκρέμασαν ὑψηλὰ ἐν

τῇ ἐπλοθήκῃ. Ἀφ' οὗ δὲ ἔκλεισαν καλῶς τὴν θύραν, ἐπέστρεψαν ὠπλισμένοι πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως.

§ 53. Ἡ Ἀθηνᾶ βοηθεῖ τὸν Ὀδυσσεύα.

Θάνατος πολλῶν μνηστήρων

Ἐν ᾧ δὲ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἐπολέμουν μανιωδῶς, ἦλθεν ἡ Ἀθηνᾶ πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως, λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος. Τότε ὁ Ἀγέλαος εἶπε πρὸς αὐτήν. «Μέντορ, μὴ πολυμήσης νὰ βοηθήσης τὸν Ὀδυσσεύα, διότι, ὅταν φονεύσωμεν αὐτὸν καὶ τοὺς συντρέφους του, θὰ φονεύσωμεν καὶ σέ. Κατόπιν δὲ θὰ ἐκδιώξωμεν ἐκ τῆς Ἰθάκης τὰ τέκνα σου καὶ τὴν σύζυγόν σου καὶ θὰ διανείμωμεν μεταξὺ μας τὴν περιουσίαν σου.»

Ταῦτα εἶπεν ἐκεῖνος, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἔτι μᾶλλον ὠργίσθη κατὰ τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα.

«Δὲν ἔχεις πλεόν, Ὀδυσσεῦ, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὁποίαν εἶχες, ὅτε ἐπολέμεις ἐπὶ ἐννέα κατὰ συνέχειαν ἔτη κατὰ τῶν Τρώων χάριν τῆς Ἑλένης. Διὰ τί τώρα, ὅτε εὕρισκες εἰς τὸν οἶκόν σου, ἀποδειλιᾷς ἐνώπιον τῶν μνηστήρων;» Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, διὰ νὰ τοῦ ἐμβάλλῃ θάρρος, καὶ μεταμορφωθείσα εἰς χελιδόνα ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς μαύρης ὀροφῆς τῆς αἰθούσης.

Ἀφ' οὗ δὲ ἀνεχώρηтен αὕτη, οἱ μνηστῆρες ἔλαβον θάρρος καὶ ὅλοι ἔρριψαν τὰ ἀκόντιά των κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως διὰ νὰ τὸν φονεύτῳσιν, ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ ἐματαίωσε τὸ ῥέψιμον αὐτῶν. Τότε καὶ ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τῶν δύο ὑπηρέτῳν του ἔρριψαν τὰ ἀκόντιά των καὶ οὐδὲν ἐκ τούτων ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ του. Τέσσαρες ἐτῶν μνηστήρων ἔπεσαν κατὰ γῆς νεκροί. Τότε οἱ ἄλλοι ἐφοδῆθησαν πρὸς στιγμὴν καὶ κατέφυγον εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐπανέκτισαν τὸ θάρρος τοῦ

καὶ ὀρμήσαντες κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἔρριψαν κατ' αὐ-
τοῦ τὰ ἀκόντια τῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέτυχον, καὶ
μόνον τοῦ Ἀμφιμέδοντος τὸ ἀκόντιον ἀπέξεσεν ὀλίγον
τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς τοῦ Τηλεμάχου, καὶ τοῦ Κτη-
σίππου τὸ δόρυ ἐχάραξε τὸν ὦμον τοῦ Εὐμαίου. Ὁ Ὀ-
δυσσεὺς τότε καὶ οἱ σύντροφοί του ἔρριψαν πάλιν τὰ ἀ-
κόντια κατ' αὐτῶν, καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐκτύπησε τὸν
Εὐρυδάμαντα, ὁ Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδοντα, ὁ Εὐμαι-
ας τὸν Πόλυδον καὶ ὁ Φιλοίτιος τὸν Κτήσιππον εἰς τὸ
σπῆθος. Πρὸς τοῦτον δ' ἀποθνήσκοντα εἶπεν ὁ βουκόλος.
«ὦ ἀνότητε υἱὲ τοῦ Πολυθέρσου, φιλοκατήγορε Κτήσιππε,
δὲν θὰ ὁμιλῆς πλέον ὑπερηφάνως παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς
ἡσυχασίας σου. Λάβε τὸ δῶρον τοῦτο διὰ τὸν βόειον πόδα,
τὸν ὁποῖον ἔρριψες ἀντὶ δώρου φιλοξενίας κατὰ τοῦ Ὀ-
δυσσεῶς, ὅτε ἐξήτει ἐλεημοσύνην ἐν τῇ οἰκίᾳ του.»

**§ 4. Φρόνος τῶν λοιπῶν μνηστῆρων καὶ τῶν
αἰσχυρῶν ὑπηρετριῶν.**

Τότε ἡ Ἀθηναῖ ἔσεισεν ἐκ τῆς ὀροφῆς τὴν ἀνθρωπο-
κτόνον αἰγίδα της, (*) καὶ ἀμέσως ἐφοβήθησαν οἱ μνηστῆ-
ρες καὶ ἔτρεχον ἐντὸς τοῦ μεγάρου ὥς οἱ βόες, τοὺς ὁποί-
ους διώκει κατὰ τὸ ἔαρ ὁ οἶστρος (ἀλογόμυια). Ὁ δὲ Ὀ-
δυσσεὺς μετὰ τῶν ἄλλων ὤρμησαν κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐ-
φόνευσαν· τὸ δὲ ἔδαφος ἐπλημμύρισεν ἀπὸ αἵμα. Οὕτως ὁ
Ὀδυσσεὺς κατῴρῃωσε νὰ φονεύσῃ ὅλους τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ
του συνηθροισμένους νέους, ἐκτὸς τοῦ αἰδοῦ Φημίου καὶ
τοῦ κήρυκος Μέδοντος. Διότι ὁ μὲν αἰδὸς διὰ τῆς βίας
ἐτραγουδοῦσεν εἰς τὰ συμπόσια τῶν μνηστῆρων, ὁ δὲ κή-

(*) Οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ φοβερά ἀσπίς τοῦ Διὸς, ἡ ὑπὸ τοῦ
Ἡφαιστοῦ ἐκ μετάλλου φιλοτεχνηθεῖσα, ἥτις ἐπισειομένη ὑπὸ
τοῦ Διὸς ἐνέβαλε φόβον καὶ ἐκπληξιν εἰς πάντας. Μετεχει-
ρίετο δ' αὐτὴν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ Ἀπόλλων.

ρὺς ἐπρωστάτευσε καὶ συνεβούλευε τὸν Τηλέμαχον κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ πατρὸς του.

Ἄφ' οὗ ἐξεδικήθη οὕτω τοὺς μνηστῆρας, προσεκάλεσε τὴν γραῖαν Εὐρύκλεια καὶ τὴν ἠρώτησε, ποῖαι ἀπὸ τὰς ὑπηρετρίας ἠτίμασαν τὸν οἶκόν του. Ἐπειτα ἔστειλεν αὐτὴν νὰ τὰς καλέσῃ. Μετ' ὀλίγον δὲ ἦσαν αὐταὶ ἐν τῇ αἴθουσῃ ἐνώπιόν του. Ἄφ' οὗ δὲ κατὰ διαταγὴν τούτου μετέφεραν εἰς τὴν αὐλὴν τὰ πτώματα καὶ ἐκαθάρισαν τὴν αἴθουσαν, τὰς ὠδήγησεν ὁ Τηλέμαχος μετὰ τοὺς δύο ὑπηρετάς του ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν καὶ τὰς ἐκρέμασεν. Ἐπειτα ἔφεραν καὶ τὸν Μελάνθιον εἰς τὴν αὐλὴν, ἔκοψαν τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὠτά του μετὰ τὸ κοπτερόν ξίφος, κατόπιν δὲ διεμέλισαν αὐτὸν καὶ ἔρριψαν τὰ μέλη του εἰς τοὺς κύνας. Μετὰ τοῦτο ἡ Εὐρύκλεια ἔφερε κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὀδυσσεὺς θεῖον καὶ πῦρ καὶ ἐκάπνισε τὴν αἴθουσαν, τὰ δωμάτια καὶ τὴν αὐλὴν. Κατόπιν ἐκάλεσεν ὅλας τὰς ὑπηρετρίας εἰς τὴν αἴθουσαν· αὐταὶ δὲ κρατοῦσαι δᾶδας εἰς τὰς χεῖρας περιεκύκλωσαν τὸν κύριόν των, ἔσφιγξαν τὰς χεῖράς του καὶ κατεφίλησαν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους του. Τότε κατέλαβε τὸν Ὀδυσσεῖα γλυκεῖα ἐπιθυμία νὰ κλαίῃ, διότι εἶδε τὴν πίστιν αὐτῶν.

§ 55. Ἡ Εὐρύκλεια ἀναγγέλλει εἰς τὴν Πηνελόπην τὴν ἐπ' ἀνοδὸν τοῦ Ὀδυσσεὺς.

Ἡ Εὐρύκλεια ἀνέβη εὐθύς εἰς τὸ ὑπερφῶν πλήρης χαρᾶς, ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς τὴν κυρίαν τῆς, ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων· σταθεῖσα δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της εἶπε πρὸς αὐτὴν. «Πηνελόπη ἀγαπητῇ μου κόρη, ξύπνησε, ἵνα ἴδῃς ὅ,τι τόσον χρόνον περιμένεις. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθε καὶ ἐφάνευσεν ὅλους τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες κατέστρεφον τὴν περιουσίαν του».

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη. «Ἀγαπη-

τῇ μου Εὐρύκλεια, τί ἔπαθες; Δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ἔλθῃς νὰ μὲ ἐξυπνίσῃς, διὰ νὰ μοῦ εἴπῃς τοιαῦτα ψεύδη; Ἄν ἄλλη ἔπραττε τοῦτο, εὐθύς θὰ τὴν ἀπεδιώκον μετὰ ὕβριστικῶς λόγους.» Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ καλὴ γραῖα.

«Δὲν σὲ περιπαίζω, παιδί μου, ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθε καὶ εἶνε κάτω εἰς τὴν αἴθουσαν. Εἶνε ὁ ἐπαίτης, τὸν ὅποιον πάντες οἱ μνηστῆρες περιεφρόνουν. Ὁ Τηλέμαχος ἐγνώριζε τοῦτο πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ τὸ ἔκρυπτε, μέχρις οὗ ἐκδικηθῇ τοὺς μνηστῆρας». Ἡ Πηνελόπη τότε ἀνετινάχθη ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ ἐναγκαλισθεῖσα τὴν γραῖαν εἶπε πρὸς αὐτὴν. «Εἰπέ μου, καλὴ μου γραῖα, ἂν πράγματι ἦλθεν ὁ σύζυγός μου, ὡς λέγεις, πῶς ἤδυνήθη μόνος νὰ φονεύσῃ τόσους μνηστῆρας;» «Δὲν εἶδον, ἀπήντησεν ἡ Εὐρύκλεια, ἀλλὰ μόνον ἤκουσα τοὺς στεναγμούς τῶν φονευομένων· διότι ἡμεῖς αἱ ὑπηρετρίαι ἐκαθήμεθα πεφοβισμένοι ἐντὸς τῶν καλῶς κεκλεισμένων δωματίων. Ὅτε δὲ ὁ Τηλέμαχος μετὰ προσεκάλεσεν, εὗρον τὸν Ὀδυσσεῖα καταιματωμένον ἐν μέσῳ τῶν φονευθέντων μνηστῆρων. Ἄφ' οὗ δὲ ἐκαθαρίσαμεν καλῶς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκαπνίσσαμεν αὐτὴν μετὰ θεῖον, μετὰ διέταξεν ὁ σύζυγός σου νὰ ἔλθω ἐδῶ νὰ σὲ καλέσω. Ἀκολούθησέ με λοιπόν, τέκνον μου, καὶ ἔλθε νὰ ἴδῃς τὸν σύζυγόν σου, ἵνα εὐφρανθῇ ἡ καρδία σου, ἀφ' οὗ ὑπέφερες χάριν αὐτοῦ τόσα δεινά.»

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη. «Ἀκόμη δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω τοῦτο, καλὴ μου γραῖα. Δὲν εἶνε δυνατόν ἐκεῖνος νὰ εἶνε ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀλλὰ θεὸς τις, ὅστις ἔλαβε τὴν μορφήν τοῦ συζύγου μου, ὅπως τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας διὰ τὰς κακὰς τῶν πράξεις. Ὁ δυστυχὴς σύζυγός μου ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος του, ἡμέρα δὲ ἐπιστροφῆς δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει πλέον.» «Τί λέγεις κόρη μου, ὁ Ὀδυσσεὺς εἶνε ἐδῶ, καὶ λέγεις ὅτι

δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πλέον; Αὐτὸς εἶνε ὁ Ὀδυσσεύς, παι-
δί μου, τὸν ἀνεγνώρισα ἀπὸ τὴν οὐλήν, ὅτε τοῦ ἐπλυνόν
τοὺς πόδας. Ἦθελον δὲ εὐθύς νὰ σοῦ ἀναγγείλω τοῦτο,
ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ ἤμποδισε».

«Γραῖα, ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη, εἶνε δύσκολον σὺ
νὰ ἐννοήσῃς τὰς σκέψεις τῶν θεῶν, ἂν καὶ εἶσαι πολὺ-
πειρος. Ἀλλ' ὅμως ἅς ὑπάγωμεν πρὸς τὸν υἱόν μου, ἵνα
ἴδω τοὺς φονευθέντας μνηστῆρας καὶ ἐκεῖνον, ὅστις ἐφό-
νευσεν αὐτούς.

§ 36. Ἀναγνώρισις Ὀδυσσεύος καὶ Πηνελόπης.

Ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα ἡ Πηνελόπη, κατέβη εἰς τὴν αἴ-
θουσαν καὶ ἐκάθισεν πλησίον τοῦ πυρὸς ἀντικρὺ τοῦ Ὀ-
δυσσεύος· οὗτος δὲ ἐκάθητο πλησίον τῆς ὑψηλῆς στήλης
βλέπων κάτω, καὶ περιέμενε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ ἡ σύζυγός
του. Ἡ Πηνελόπη ὅμως ἔμενεν ἀκίνητος καὶ ἄφωνος,
διότι θάμβος κατέλαβε τὴν ψυχὴν της· καὶ ἄλλοτε μὲν
ἐπίστευεν ὅτι ἦτο αὐτός, ἄλλοτε δὲ δὲν τὸν ἀνεγνώριζε,
διότι ἐφόρει ἄθλια ἐνδύματα. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἐπετί-
μησεν αὐτὴν εἰπών. «ὦ μῆτέρ μου, βλέπω ὅτι ἔχεις καρ-
δίαν σκληροτέραν τοῦ λίθου. Ποία ἄλλη γυνὴ θὰ ἐφέρετο
οὕτω πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὅστις, ἀφ' οὗ ὑπέφερε πολ-
λὰς ταλαιπωρίας, ἐπανῆλθε μετὰ εἴκοσιν ἔτη εἰς τὴν
πατρίδα του; Διὰ τί δὲν ἔρχεσαι πλησίον του νὰ τοῦ ὁ-
μιλήσῃς;»

«Ἡ ψυχὴ μου, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη,
κατέχεται ὑπὸ ἐκπλήξεως, καὶ δὲν δύναμαι μήτε νὰ ὁ-
μιλήσω, μήτε νὰ τὸν ἐρωτήσω, μήτε νὰ τὸν ἴδω κατὰ
πρόσωπον. Ἀλλ' ἐὰν ἀληθῶς εἶνε ὁ Ὀδυσσεύς, θὰ γνωρι-
σθῶμεν μετ' ὀλίγον καλλίτερα.»

Τότε μειδιάσας ὁ Ὀδυσσεύς ἐστράφη πρὸς τὸν υἱόν του
καὶ τοῦ εἶπε· «Τηλέμαχε, ἄφες τὴν μητέρα σου νὰ μὲ δο-
κιμάξῃ. Τώρα μὲ περιφρονεῖ, διότι φορῶ ἄθλια ἐνδύματα,

μετ' ὀλίγον ὁμῶς θέλει πεισθῇ, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ σύζυγός της. Ἡμεῖς ὁμῶς πρέπει τώρα νὰ σκεφθῶμεν, πῶς νὰ μὴ διαδοῇ εἰς τὴν πόλιν ὁ θάνατος τῶν μνηστήρων. Θεωρῶ λοιπὸν καλὸν νὰ λουσθῇτε καὶ νὰ φορέσητε λαμπροὺς χιτῶνας· διατάξατε δὲ καὶ τὰς ὑπηρετρίας νὰ πράξωσι τὸ αὐτό. Ἐπειτα ὁ αἰοιδὸς ᾄς τραγουδῇ καὶ ᾄς παίξῃ μὲ τὴν κιθάραν τοῦ ἄσματα τοῦ χοροῦ, ἵνα οἱ πλησίον ἡμῶν κατοικοῦντες καὶ οἱ διαβάται νομίζωσιν, ὅτι γίνεται γάμος. Οὕτω δὲ θὰ δυνηθῶμεν ἡσυχῶς νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ νὰ σκεφθῶμεν ἐκεῖ, τί πρέπει νὰ πράξωμεν.»

Ταῦτα εἶπεν, οὗτοι δὲ ὑπήκουσαν προθύμως. Ἀφ' οὗ δὲ ἐλούσθησαν καὶ ἐφόρεσαν ὥραϊα ἐνδύματα, ἤρχισαν νὰ τραγουδῶσι καὶ νὰ χορεύωσιν. Ὅσοι δὲ ἤκουον ταῦτα ἔξωθεν, ἔλεγον μεταξύ των. «Βεβαίως τῶν μνηστήρων τις νυμφεύεται τὴν ὥραϊαν βασίλισσαν. Διὰ τί ἡ ἀθλία δὲν περιέμενε τὴν ἐπάνοδον τοῦ συζύγου της;»

Ἐν τούτοις ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλούσθη καὶ ἐφόρεσεν ὥραϊα ἐνδύματα· ἡ δὲ Ἀθηναῖα ἐπέχυσεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἑξαισίαν καλλομένην, καὶ τὸν ἔκαμεν ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον. Οὕτω λοιπὸν μεταμορφημένος μετέβη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκάθισεν ἀντικρὺ τῆς συζύγου του. Ἡ Πηνελόπη τότε ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ διαφορῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια εἰς αὐτὴν καὶ εἰς αὐτὸν μόνον ἦσαν γνωστά. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπείσθη, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ σύζυγός της, ἔτρεξε πρὸς αὐτόν, τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τοῦ ἔλεγε κλαίουσα·

«Μὴ ἀγανακτῆς κατ' ἐμοῦ, Ὀδυσσεῦ, διότι δὲν ἔδειξα εὐθύς τὴν πρὸς σέ ἀγάπην μου. Ἐφοβούμην ἡ δυστυχίης, μήπως δὲν ἦσο σύ, ἀλλ' ἄλλος τις, ὅστις ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου διὰ νὰ μὲ ἀπατήσῃ.»

Οἱ λόγοι οὗτοι διήγειραν εἰς τὸ στῆθος τοῦ ἥρωος τὴν ἐπιθυμίαν δακρύων· ἔκλαιε δὲ κρατῶν εἰς τὰς ἀγκάλας

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

του τὴν πιστὴν καὶ φρόνιμον σύζυγόν του. Καὶ ἡ Πηνελόπη δὲ ἐθεώρει μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς τὸν σύζυγόν της καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσύρῃ ἀπὸ τὸν λαιμόν του τοὺς λευκοὺς βραχιονιάς της. Οὕτω δὲ ἐνηγκαλισμένοι διηγοῦντο καὶ εἰ δύο μετὰξὺ των μέχρι βαθείας νυκτὸς τὰ παθήματά των. Ἐπειτα δ' ἀνέβησαν εἰς τὸν θάλαμον των ν' ἀναπαυθῶσιν.

§ 118. Ὁ Ὀδυσσεὺς φανεροῦται εἰς τὸν πατέρα του.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν λίαν πρωτὶ ἐπορεύθη ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ τῶν ὑπηρετῶν του εἰς τὴν ἀγροτικὴν οἰκίαν τοῦ Λαέρτου. Ἀμα δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, οἱ μὲν ἄλλοι εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως ἐτοιμάσωσι τὸ γεῦμα, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς μόνος ἐπορεύθη εἰς τὸν κῆπον. Ἐκεῖ εὗρε τὸν γέροντα Λαέρτην σκαλίζοντα φυτόν τι· ἐφόρει οὗτος ἄθλια καὶ ῥυπαρὰ ἐνδύματα, ὁ πώγων του ἦτο κατὰλευκος, ἐπὶ δὲ τοῦ προσώπου του ἦτο διακεχυμένη μεγίστη λύπη καὶ ἀπελπισία. Καθὼς εἶδεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν πατέρα του εἰς τοιαύτην ἐλκεσινὴν κατὰστασιν, ἐ-

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΛΑΕΡΤΗΣ

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias
Restrictions apply.

στάθη ὑπὸ μεγάλην ἀπιδέαν καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. "Ἐπειτα ἐπλησίασεν ἱσυχῶς τὸν γέροντα, καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἐχαιρέτισεν, ἤρχισε νὰ ἐμιλῇ μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς ὡς ξένος. "Ὅτε δὲ προσπαρεσκεύασεν αὐτὸν διὰ τὴν ἀνέλπιστον ἀναγνώρισιν, ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς του, ἐφίλησε τὰς τρεμούσας χεῖράς του καὶ τοῦ εἶπεν.

«Ἐγὼ εἶμαι, πάτερ, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ ἀγαπητός σου υἱός. Ἴδὲ καὶ τὴν πληγὴν, τὴν ἐποίαν μοῦ ἐπροξένησεν ὁ ἀγριόχειρος. "Ἀκουσε δὲ νὰ σοῦ περιγράψω καὶ τὰ δένδρα τοῦ κήπου, τὰ ὅποια, ὅτε ἤμην παιδίον, μοῦ εἶχες χαρίσει. Μοῦ ἔδωκες δεκατρεῖς ἀπιδέας, δέκα μηλέας, καὶ τεσσαράκοντα συκέας. Παῦσε τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμούς, πάτερ, διότι τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας ἐφάνευσα πάντας ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων μας »

Τότε ὁ καλὸς γέρον ἐκ τῆς μεγάλης συγκινήσεως ἐλιποθύμησεν. Ἀφ' οὗ δὲ μετ' ἐλίγον ἦλθεν εἰς ἑαυτόν, ἐνηγκαλίσθη τὸν υἱόν του καὶ τὸν κατεφίλησε, χύνων ἄφθονα δάκρυα χαρᾶς. "Ἐπειτα ἀνέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου εὔρον τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς ἄλλους κείμενους τὰ κρέατα καὶ μινύοντας τὸν οἶνον μεθ' ὕδατος. Εὐθύς δὲ ἡ πιστὴ ὑπηρέτρια Σικελὴ ἔλουσε τὸν Λαέρτην, τὸν ἤλειψε μὲ ἔλαιον καὶ τὸν ἐνέδυσε μὲ λαμπρὰ φορέματα. Ὁ γέρον τότε ἔγεινε μεγαλείτερος καὶ ὠραιότερος, ὁ δὲ ἀγαπητός του υἱὸς τὸν ἐθαύμαζε, βλέπων ὅτι ἦτο ὁμοῖός μὲ τοὺς θεούς. "Ἐπειτα ἐκάθισαν πάντες εἰς τὴν τράπεζαν καὶ εὖωχούντο.

§ 58. Στάσις τοῦ λαοῦ.

**Ὁ Ὀδυσσεύς νικᾷ τοὺς στασιαστὰς
καὶ συμφιλιοῦται μετὰ τοῦ λαοῦ του.**

Ἐν ᾧ δὲ ἐγίνοντο ταῦτα εἰς τὴν ἀγροτικὴν οἰκίαν τοῦ Λαέρτου, διεδόθη εἰς τὴν πόλιν ἡ εἰδήσις τοῦ φοβεροῦ

θανάτου τῶν μνηστήρων. Οἱ Ἰθακήσιοι συνηθροίσθησαν τότε εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως κλαίοντες καὶ στενάζοντες. Καὶ τοὺς μὲν ἐξ Ἰθάκης καταγομένους μνηστῆρας παρελάμβανον διὰ νὰ τοὺς ἐνταφιάσωσι, τοὺς δὲ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων ἔστειλαν διὰ πλοίων εἰς τὰς πατρίδας των. Ἐπειτα δὲ συνηθροίσθησαν πάντες μετὰ καρδίαν τεθλιμμένην εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐσκέπτοντο ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ σοφὸς ὅμως γέρων Ἀλκίερτης συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ μὴ προδῶσιν εἰς ἀπονενοημένα κινήματα κατὰ τοῦ βασιλέως των, διότι ὁ αἴτιος τῆς δυστυχίας των δὲν ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, οἵτινες δὲν ἠμπόδισαν τὰ τέκνα των τοῦ νὰ πράττωσι τοιαῦτα κακουργήματα. Οἱ περισσότεροι τότε τῶν Ἰθακησίων ἤκουσαν τὴν συμβουλὴν τοῦ σοφοῦ γέροντος καὶ ἀνεχώρησαν· οἱ ἄλλοι ὅμως, ἀφ' οὗ ὠπλίσθησαν, ἐπορεύθησαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῇς τὸν Εὐπείθη, τὸν πατέρα τοῦ Ἀντιόου.

Τότε ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἐλησμόνησε τὸν ἀγαπητὸν της, ἀλλὰ λαβοῦσα τὴν μορφήν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Μέντορος ἦλθε καὶ ἐστάθη πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως. Ὅτε δὲ εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Δολίου ἀνήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὅτι τὸ πλῆθος ἐπροχώρει ἐναντίον των, ἐσηκώθησαν εὐθύς ἅπαντες, ἐνεδύθησαν τὰ ὅπλα των καὶ ἐξῆλθον. Εἶπε δὲ τότε ὁ Ὀδυσσεύς πρὸς τὸν υἱὸν του.

«Τηλέμαχε, ἰδοὺ ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ δείξῃς τὴν ἀνδρείαν σου. Πρόσεξε, μὴ κατασχύνῃς τὸ γένος τῶν πατέρων σου, οἵτινες εἶνε ὀνομαστοὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὴν ἀνδρείαν των.» «Θὰ ἴδῃς μετ' ὀλίγον, ἀγαπητέ πάτερ, ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος, ὅτι καθόλου δὲν θὰ κατασχύνω τὸ γένος μας.» Ἀκούσας ταῦτα ὁ Λαέρτης ἐχάρη καὶ εἶπεν· «Ὅποια εὐτυχὴς ἡμέρα δι' ἐμέ, ὦ θεοί! Πόσον χαίρω, διότι ὁ υἱός μου καὶ ὁ ἑγγονός

μου φιλονικοῦσι περὶ ἀνδρείας!» Ἡ Ἀθηνᾶ εἶπε τότε πρὸς αὐτόν. «ὦ υἱὲ τοῦ Ἀρκεϊσίου, εὐχῆθῃτι εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ εἰς τὸν Δία, καὶ ῥίψῃς εὐθὺς μεθ' ὁρμῆς κατ' ἐκείνων τὸ δέρου σου.»

Ὁ Λαέρτης εὐχθεὶς ῥριψε τὸ δέρου καὶ ἐκτύπησε τὸν Εὐπείθῃ εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ῥριψε κατὰ γῆς νεκρόν. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος ὤρμησαν κατὰ τῶν προμάχων καὶ ἐκτύπων αὐτοὺς μετὰ ξίφῃ καὶ τὰ δέματα. Θὰ ἐφόνευσον δ' ἅπαντας, ἂν ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἐφώναζε μεγαλῶς· «Παύσατε, ὦ Ἰθακήσιοι τὸν πόλεμον, μὴ χύνετε περισσώτερον αἷμα, ἀλλ' ἀποχωρίσθητε ἀμέσως».

Οὕτω, ὡς ἤκουσαν τὴν φωνὴν τῆς θεᾶς, ἤρχισαν νὰ τρέμωσιν, ῥριψαν δὲ πάραυτα τὰ ὅπλα κατὰ γῆς, καὶ ἔτρεχον εἰς τὴν πόλιν, ἵνα σωθῶσι. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφώναξε φειδωλὴ καὶ ὤρμησε κατ' αὐτῶν ὡς ὑπιδέτης ἀετός. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἔμωσ ὁ Ζεὺς ἐβρόντησε καὶ ῥριψε κεραυνὸν ἔμπροσθεν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ θεὰ εἶπε τότε πρὸς τὸν Ὀδυσσεῆα.

«Υἱὲ τοῦ Λαέρτου, παῦσε πλέον τὴν μάχην, μήπως

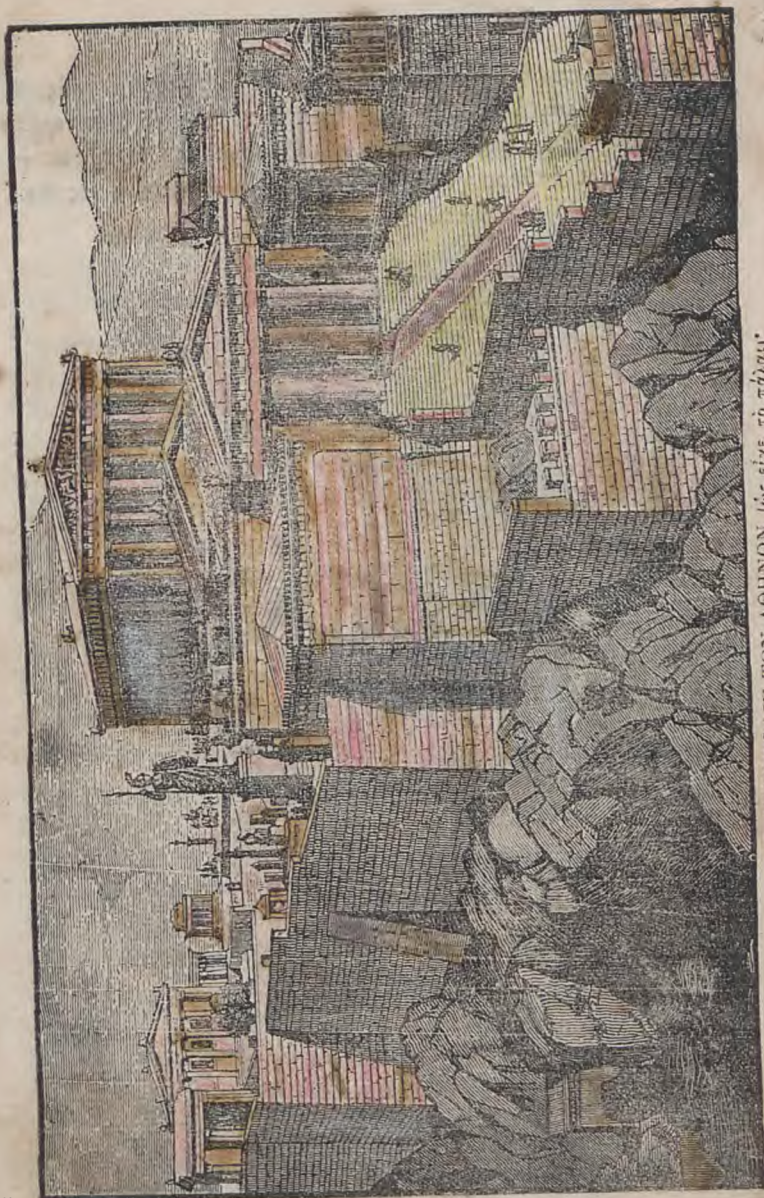
ZEVS

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἐκεῖνος δὲ ὑπήκουσε χαίρων.
Ἐπειτα ἡ θεά, ὑπὸ τὴν μορφὴν πάντοτε τοῦ Μέντορος,
συνῆψε μεταξύ αὐτῶν συνθήκην. Ἐθασίλευσε δὲ οὗτος ἐν
Ἰθάκῃ μέχρι βαθέος γήρατος ὡς πατὴρ ἀγαπώμενος καὶ
τιμώμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ του.

ΤΕΛΟΣ

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ (ὡς εἶχε τὸ πάλαι)

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Restrictions apply.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Π. Γ. ΜΑΙΜΟΥ
ΕΝ ΣΥΡΩ.

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6

Downloaded from 172.20.0.6 on 03/05/15. For personal use only.

Restrictions apply.

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζευγερών

Handwritten text, likely a title or description, in a cursive script. The text is faint and difficult to decipher due to fading and ink bleed-through from the reverse side. It appears to be written in a Greek or Latin script.

ΤΕΛΟΣ

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiako Apothetirio Dimosias Istorikis Vivliothikis Zagoras.

Restrictions apply.

NYNEATYNS TON GEON EN CAMHO

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

§ 1. Συνέλευσις τῶν Θεῶν ἐν Ὀλύμπῳ.

Πάντες οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ἐσώθησαν ἐκ τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς καὶ διέφυγον τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς θαλάσσης, ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας των. Μόνος δὲ ὁ δυστυχὴς Ὀδυσσεύς, ὃν καὶ ἐπόθει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῆς νύμφης Καλυψοῦς εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ Ὀγυγίᾳ σπήλαιόν της, διότι ἐπεθύμει νὰ τὸν λάβῃ σύζυγον. Πάντες δὲ οἱ θεοὶ εὐσπλαγχνίζοντο αὐτὸν καὶ ᾔθελον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, πλὴν τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις ἦτο φοβερὰ κατ' αὐτοῦ ὀργισμένος.

Μίαν ἡμέραν ὅλοι οἱ θεοί, ἐκτὸς τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις ἔλειπεν εἰς τοὺς Αἰθίοπας, συνηθροίσθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διός. Τότε ὁ Ζεὺς, ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐνεθυμήθη τὸν Αἴγισθον, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ὀρέστης, ὁ ἐνδοξος υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους.

«Φοβερὸν πρᾶγμα! αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νομίζουσιν ὅτι ὅλαι αἱ δυστυχίαι των προέρχονται ἀπὸ ἡμᾶς, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶνε ἡ αἰτία τούτων. Οὕτω καὶ τώρα ὁ Αἴγισθος ἔλαβε σύζυγον τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐφόνευσε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐπανελθόντα εἰς τὴν πατρίδα του, ἃν καὶ ἐγνώριζε τὸν φοβερὸν ὄλεθρόν του· διότι ἡμεῖς ἐστείλαμεν τὸν Ἑρμῆν, τὸν ταχύτατον ἄγγε-

λόν μας, ἵνα προείπη εἰς αὐτὸν νὰ μὴ συζευχθῇ τὴν Κλυταιμνήστραν οὔτε νὰ φονεύσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα, διότι ὁ Ὀρέστης θὰ ἐκδικηθῇ αὐτόν. Ταῦτα τοῦ εἶπεν ὁ Ἑρμῆς, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ τοῦ Αἰγίσθου δὲν ἐπέθετο, καὶ ἰδοὺ τώρα τί ἔπαθε, τὰ ἐπλήρωσεν ὅλα διὰ μιᾶς.»

Πρὸς τοῦτον δ' ἀπεκρίθη ἡ γλαυκῶπις Ἀθηναῖ. «ὦ πάτερ μου, υἱὲ τοῦ Κρόνου, ὁ κακούργος Αἰγισθος δικάως ἐτιμωρήθη· εἴθε δὲ νὰ τιμωρῶνται οὕτω πάντες, ὅσοι πράττουσι τοιαῦτα. Ἀλλ' ἡ καρδιά μου σπαράσσεται διὰ τὸν φρόνιμον Ὀδυσσεά, ὅστις εὐρισκόμενος εἰς μίαν νῆσον μακράν τῆς πατρίδος του ὑποφέρει φοβερά δυστυχήματα. Κατοικεῖ δὲ τὴν νῆσον ταύτην ἡ Καλυψώ, ἡ θυγάτηρ τοῦ φοβεροῦ Ἀτλαντος, καὶ διὰ λόγων γλυκέων καὶ θελκτικῶν τὸν ἀποπλανᾷ διὰ νὰ λησμονήσῃ τὴν πατρίδα του. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς κλαίει καὶ ὀδύρεται καὶ ποθεῖ καὶ καπνὸν μόνον νὰ ἴδῃ ἐκ τῆς πατρίδος του ἀνυψούμενον, καὶ ἅς ἀποθάνῃ. Καὶ δὲν κάμπτεται δι' αὐτὸν ἡ καρδιά σου, Ὀλύμπιε; Δὲν προσέφερε τόσας θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς εἰς τὴν Τροίαν; Τί σοῦ ἔκαμεν, ὦ πάτερ, καὶ εἶσαι τόσον πολὺ κατ' αὐτοῦ ὀργισμένος;»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ζεὺς. «Τέκνον μου, ποῖος λόγος διέφυγεν ἐκ τοῦ στόματός σου! Πῶς ἡδυνάμην ἐγὼ νὰ λησμονήσω τὸν Ὀδυσσεά, τὸν φρονιμώτατον πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὅστις προσέφερε τόσας θυσίας εἰς τοὺς ἀθανάτους, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρὺν Ὀλύμπον; Ὁ Ποσειδῶν εἶνε φοβερὰ κατ' αὐτοῦ ὀργισμένος, διότι ἐτύφλωσε τὸν υἱόν του Πολύφημον. Ἐκτοτε τὸν περιπλανᾷ μακράν τῆς πατρίδος του, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιθυμῇ καὶ τὸν θάνατόν του. Ἀλλ' ἔλθετε νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῆς ἐπανόδου του εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος θὰ καταπαύσῃ, διότι ἐναντίον τῆς θελήσεως ὅλων ἡμῶν δὲν δύναται νὰ κάμῃ τίποτε.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ. «ὦ πάτερ μου, ἂν ὅλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ θέλωσι νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ δυστυχὴς Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του, ἅς στείλωμεν τὸν ταχύτατον ἄγγελόν μας, τὸν Ἑρμῆν, εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, (*) ἵνα εἴπῃ εἰς τὴν εὐπλόκαμον (**) νύμφην τὴν ἀμετάτρεπτον ἡμῶν ἀπόφασιν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.»

§ 2. Ὁ Ἑρμῆς μεταβαίνει εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν.

* Ὁ Ζεὺς διέταξε τότε τὸν Ἑρμῆν νὰ μεταβῇ ἀμέσως εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν καὶ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν εὐπλόκαμον νύμφην νὰ στείλῃ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ Ἑρμῆς εὐθὺς ὑπήκουσεν· ἐφόρεσε τὰ ὑποδήματά του καὶ λαβὼν εἰς χεῖρας τὴν χρυσὴν ῥάβδον του ἐπέτα ὡς γλᾶρος ὑπεράνω τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον, ἔνθα κατῴκει ἡ νύμφη Καλυψώ.

Εὗρε δὲ ταύτην ἐντὸς σπηλαίου. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔψαλλεν αὕτη μὲ ὥραϊαν καὶ γλυκεῖαν φωνήν, ὑφαίνουσα πανίον μὲ χρυσὴν κερκίδα. Δάσος δὲ ὥραϊον ὑπῆρχε περίξ τοῦ σπηλαίου ἐκ κυπαρίσσων, λευκῶν καὶ σκλήθρων. Ἐπὶ τῶν δένδρων τούτων εἶχον τὰς φωλεὰς τῶν γλαῦκες, ἱέρακες καὶ θαλάσσιαι κορῶναι. Ὀλόγυρα δὲ τοῦ σπηλαίου τούτου ἐξηπλοῦτο κλῆμα εὐθαλὲς καὶ πλῆρες σταφυλῶν. Τέσσαρες δὲ βρύσεις κατὰ σειρὰν ἔρρεον διαυγέστατον καὶ καθαρὸν ὕδωρ, ὅπερ διεκλαδοῦτο εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ δάσους. Πέριξ δὲ αὐτῶν ὑπῆρχεν ὥραϊος λειμὼν πλήρης σελίνων καὶ ἴων. Ἐνταῦθα καὶ θεὸς ἂν ἤρχετο, ἤθελε θαυμάσει καὶ πολὺ θά εὐχαριστεῖτο. Ὁ Ἑρμῆς, ἀφ' οὗ παρετήρησε πάντα ταῦτα μετὰ θαυμασμοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ εὐρύχωρον σπήλαιον.

(*) Νῆσός τις τῆς Μεσσηνίου θαλάσσης· κατὰ τινὰς ἢ παρὰ τὴν Μάλταν νῆσος Γαῦλος. (**) Τὴν ἔχουσαν ὥραϊας πλεξίδας.

Ο ΕΡΜΗΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΛΥΤΤΟ ΤΗΝ ΔΙΑΤΥΓΗΝ ΤΟΥ ΔΙΟΣ

§ 3. Ἡ Καλυψὼ ἐκτελεῖ τὴν διαταγὴν
τοῦ Διός.

Ἡ Καλυψὼ εὐθύς ἀνεγνώρισε τὸν Ἑρμῆν καὶ καθίσασα αὐτὸν ἐπὶ ὠραίου καὶ ἀκτινοβολοῦντος θρόνου παρέθεσεν ἐνώπιόν του τράπεζαν με ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. (*) Ἀφ' οὗ δὲ οὗτος ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὴν τὴν διαταγὴν τοῦ Διός, νὰ ἐξαποστείλῃ δηλαδὴ τὸν Ὀδυσσεύα ἀμέσως εἰς τὴν πατρίδα του. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἡ Καλυψὼ, ἡ σεβασμία νύμφη, ἃν καὶ ἡσθάνθη βαρυτάτην λύπην διὰ τὴν διαταγὴν ταύτην, εὐθύς ὑπήκουσε. Μετέβη εἰς τὴν ἀκτὴν, ἔνθα ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκάθητο κλαίων καὶ στεναῶν, καὶ σταθεῖσα πλησίον του εἶπε· «Ταλαίπωρε, παῦσε πλέον νὰ κλαίῃς καὶ νὰ φθείρης τὴν ὑγίαν σου· ἀπεφάσισα τέλος πάντων νὰ σὲ στείλω εἰς τὴν πατρίδα σου. Ἐγέρθητι λοιπόν, πήγαινε νὰ κόψῃς μεγάλους κορμούς καὶ κατασκευάσῃς εὐρύχωρον σχεδίαν. Ἐγὼ δὲ θὰ θέσω ἐντὸς αὐτῆς καὶ ἄρτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον. Ἐπειτα δὲ θὰ σὲ ἐνδύσω με λαμπρὰ ἐνδύματα καὶ θὰ σοῦ στείλω οὐριον ἄνεμον, ἵνα ἐπιστρέψῃς καλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου».

Ταῦτα εἶπεν ἡ θεὰ· ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως δὲν ἐπίστευσεν αὐτὴν καὶ εἶπεν· «Ἄλλο τι ἔχεις κατὰ νοῦν, ὦ θεά, καὶ ὅχι νὰ μὲ ἀποστείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου, ἀφ' οὗ μὲ διατάττεις νὰ διαπλεύσω με τοιοῦτον πλοιάριον τόσον μεγάλην καὶ φοβεράν θάλασσαν, τὴν ὁποίαν μόλις μεγάλα καὶ ταχέα πλοῖα δύνανται νὰ διαπλεύσωσι. Διὰ τοῦτο οὐδέποτε θὰ ἐπιβῶ ἐπὶ τῆς σχεδίας, ἢ πρότερον

(*) Ἡ μὲν ἀμβροσία ἦτο θεία τροφή ἔχουσα γεῦσιν καὶ ὀσμὴν λίαν εὐχάριστον, τὸ δὲ νέκταρ θεῖος ἐρυθρὸς οἶνος γλυκύτατος καὶ εὐωδέστατος.

δὲν μὲ βεβαιώσης διὰ μεγάλου ὄρκου, ὅτι οὐδὲν κακὸν δι' ἐμὲ σκέπτεσαι.»

Ἡ Καλυψὼ ἐμειδίασεν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, καὶ θωπεύσασα αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἶπεν· «Εἴσαι ἄνθρωπος πολὺ πανοῦργος καὶ φρόνιμος, ἀφ' οὗ ἐσκέφθης νὰ μοῦ εἴπῃς τοιοῦτους λόγους. Ὁρκίζομαι λοιπὸν εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, (*) ὅτι οὐδὲν κακὸν κατὰ σοῦ σκέπτομαι καὶ σὲ συμβουλεύω νὰ πράξῃς ὅ,τι καὶ ἐγὼ αὐτὴ θὰ ἔπραττον, ἂν εὕρισκόν μιν εἰς τοιαύτην ἀνάγκην».

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ θεὰ ἐπορεύετο ἐμπρός, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς τὴν ἠκολούθει. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ εὐρὺ σπήλαιον, αὐτὸς μὲν ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου, ἡ δὲ Νύμφη παρέθεσεν ἐνώπιόν του διάφορα φαγητὰ καὶ ποτά· ἔπειτα ἐκάθισε καὶ αὐτὴ ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσέως· αἱ δὲ θεράπαινοι ἔφερον εἰς αὐτὴν ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἡ θεὰ διηγῆθη εἰς αὐτὸν πόσας συμφοράς ἔμελλε νὰ ὑποφέρῃ, πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐν ᾧ δὲ διηγεῖτο ταῦτα, ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος. Τότε ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὴν κλίνην του νὰ κοιμηθῇ.

§ 4. Ὁ Ὀδυσσεὺς ναυπηγεῖ πλοῦον καὶ ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς νήσου.

Ὡς δὲ ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ἡ θεὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά μέγαν χαλκοῦν πέλεκυν δίκοπον καὶ λαμπρὸν σκέπαρνον. Κατόπιν δὲ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὰ ἄκρα τῆς νήσου, ἔνθα ὑπῆρχον μεγάλα δένδρα, πρὸ πολλοῦ κατὰ ξηρα καὶ ἐλαφρὰ πρὸς πλοῦν. Οὗτος ἤρχισεν ἀμέσως τότε νὰ κόπῃ τὰ δένδρα, ἡ δὲ ἐργασία του προέβαινε ταχέως.

(*) Ποταμὸς τοῦ Ἄδου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου ὠρμίζοντο οἱ θεοὶ τὸν φοβερώτατον καὶ ἐξωστῆτον ὄρκον.

Εἵκοσι δένδρα ἔκοψε, τὰ ὅποια κατόπιν τὰ ἐπελέκησε, τὰ ἔξυσε τεχνικῶς, τὰ ἐτρύπησεν ὅλα καὶ τὰ προσήρμοσε πρὸς ἄλληλα διὰ ξυλίνων καρφίων. Ἔκαμε δὲ τὴν σχεδίαν τοῦ τόσον εὐρεῖαν, ὅσον εἶνε τὸ κατὰστρομα φορτηγοῦ πλοίου. Μετὰ ταῦτα ὕψωσε τὰς πλεύρας τοῦ πλοίου καὶ συνέδεσε ταύτας μὲ διπλεύρους δοκούς. Τέλος δὲ ἔστησε τὸν ἱστόν, προσήρμοσεν εἰς αὐτὸν κεραίαν καὶ κατεσκεύασε πηδάλιον. Περιέφραξε δὲ τὴν σχεδίαν τοῦ μὲ κλάδους λυγαριᾶς, ἵνα μὴ εἰσέρχωνται εἰς αὐτὴν τὰ κύματα, καὶ ἔθεσεν ἐντὸς πολὺ ἔρμα (*). Τότε δὲ ἔφερεν εἰς αὐτὸν ἡ εὐπλόκαμος Νύμφη πανίον, διὰ τοῦ ὁποίου κατεσκεύασε μετὰ πολλῆς τέχνης τὰ ἱστία, καὶ ἄφ' οὗ ἐτοποθέτησε καταλλήλως τὰ σχοινία, ὥθησε διὰ μοχλῶν τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὅλη ἡ ἐργασία αὕτη ἐτελείωσεν ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν· τὴν δὲ πέμπτην, ἄφ' οὗ ἡ θεὰ τὸν ἔλυσε καὶ τὸν ἐνέδυσσε μὲ εὐώδη φορέματα, τοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν ν' ἀναχωρήσῃ. Ἐντὸς δὲ τοῦ πλοίου ἔθεσεν αὕτη ἀσκὸν πλήρη μέλανος οἴνου, ἕτερον δὲ μεγαλείτερον πλήρη ὕδατος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ δερματίνην πήραν μὲ πολλὰ νόστιμα φαγητά. Τοῦ ἔστειλε δὲ καὶ οὖριον ἄνεμον βοηθητικὸν καὶ γλυκύν. Πλήρης χαρᾶς τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνεπέτασε τὰ ἱστία καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ πηδαλίου δι-εὐθύνε μετὰ πολλῆς τέχνης τὸ πλοῖον.

Ἀλλ' ὕπνος δὲν κατελάμβανεν αὐτόν, διότι ἀδιαλείπτως παρατήρει τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἀστέρας, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὁδηγοὺς εἰς τὸν πλοῦν. Δεκαεπτὰ ἡμέρας ἔταξιίδευεν ὁ Ὀδυσσεὺς τοιουτοτρόπως, τὴν δὲ δεκάτην ὁγδόην ἐφάνησαν μακρόθεν τὰ σκιερὰ ὄρη τῆς χώρας τῶν Φαιάκων.

(*) Κοινῶς σαβοῦρα.

§ 5. Ναυάγιον Ὀδυσσέως.

Τότε τὸν εἶδεν ὁ Ποσειδῶν, ὅστις ἐπανήρχετο ἐκ τῆς Αἰθιοπίας, καὶ ὠργίσθη ἔτι μᾶλλον κατ' αὐτοῦ· κινήσας δὲ τὴν κεφαλὴν του εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Φεῦ, οἱ θεοὶ βεβαίως μετέβαλόν γνῶμην περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, καθ' ὃν χρόνον ἐγὼ ἤμην εἰς τὴν χώραν τῶν Αἰθίοπων. Καὶ ἰδοὺ φθάνει μετ' ὀλίγον εἰς τὴν χώραν τῶν Φαιάκων, ἔνθα εἶνε πεπρωμένον νᾶ παύσωσι τὰ δεινὰ του. Ἀλλὰ δύναμαι ἀκόμῃ νᾶ βασανίσω αὐτόν.»

Ταῦτα εἰπὼν συνήθροισε τὰς νεφέλας καὶ λαβὼν τὴν τρίαιναν εἰς τὰς χεῖρας συνετάραξε τὴν θάλασσαν· ἀπέλυσε δὲ ἅπαντας τοὺς ἀνέμους καὶ ἐκάλυψε μὲ νέφη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Σκότος βαθὺ ἐπῆλθεν ἀμέσως. Τότε ἐλύθησαν τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία τοῦ Ὀδυσσέως καὶ βαρύνως στενάξας εἶπε·

«Δυστυχὴς ἐγὼ, πόσα ἀκόμῃ ἔχω νᾶ ὑποφέρω! Φοβοῦμαι, μήπως ἀληθῆ ἦσαν ὅσα μοῦ εἶπεν ἡ θεά, ὅτι θὰ ὑποφέρω εἰς τὴν θάλασσαν, πρὶν φθάσω εἰς τὴν πατρίδα μου. Μὲ ποῖα φοβερά νέφη ἐκάλυψεν ὁ Ζεὺς τὸν οὐρανόν! Τί φοβερά κύματα εἶνε αὐτά! Τί ἀνεμοστρόβιλοι! Ἀφεύκτως τώρα θ' ἀπολεσθῶ. Τρεῖς καὶ τετράκις εὐτυχεῖς οἱ Ἕλληνες οἱ πεσόντες ἐν Τροίᾳ χάριν τῆς πατρίδος των. Εἴθε ν' ἀπέθνησκον καὶ ἐγὼ τότε, ὅτε ὤρμησαν τὰ πλῆθη τῶν Τρώων νᾶ λάθωσι τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀχιλλέως! Ἦδη ὅμως ἀποθνήσκω θάνατον οἰκτρὸν.»

Μόλις εἶπε ταῦτα, καὶ κύμα φοδερὸν τὸν ἐκτύπησε μετὰ μεγάλῃς ὀρμῆς καὶ ἀνέτρεψε τὴν σχεδίαν. Τὸ πηδάλιον ἔφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν του, καὶ αὐτὸς ἔπεσε μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἴστος ἐθραύσθη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τῆς φοδεράς θυέλλης, τὸ δὲ πανίον καὶ ἡ κεραία ἀνηρπάγησαν ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου. Ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν διέμεινεν οὗτος ὑπὸ τὸ ὕδωρ, μάτην προσπαθὼν ν' ἀ-

Ο ΠΟΣΕΙΔΩΝ ΣΥΝΤΑΡΑΣΣΕΙ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

εἰς τοὺς πλήρεις ὕδατος πλυνούς. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ πλυναν καὶ τὰ ἐκαθάρισαν καλῶς, τὰ ἤπλωσαν καὶ σειράν ἐπὶ τῶν καθαρῶν χαλίκων τοῦ ποταμοῦ. Ἐν ᾧ ἐστέγνωνον ταῦτα, τὰ κοράσια ἐλούσθησαν, ἠλείφθησαν μὲ ἔλαιον καὶ ἐκάθισαν παρὰ τὴν ὕχθην τοῦ ποταμοῦ διὰ νὰ προγευματίσωσι. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἔρριψαν χαλίκους ἀπὸ τὰς κεφαλὰς των τὰ καλύμματα, καὶ ἤρχισαν νὰ παίξωσι τὴν σφαῖραν. Πρώτη δὲ ἡ λευκώλενος Ναυσικᾶ ἤρχισε τὸ παιγνίδιον. Διεκρίνετο δὲ αὕτη μετὰ τῶν θεραπαινίδων τῆς, καθὼς ἡ Ἀρτεμις, ἡ κόρη τοῦ Διός, μετὰ τῶν νυμφῶν τῆς. Ὅτε δὲ αὗται ἐδίπλωσαν τὰ φορέματα καὶ ἐξευξάν τοὺς ἡμιόνους, ἐτοιμαζόμεναι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ βασιλόπαις ἔρριψε τὴν σφαῖραν πρὸς μίαν τῶν θαλαμηπέλων τῆς· ἡ σφαῖρα δὲ ὡς ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ καὶ ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ. Τότε ὅλαι ἐκραύγασαν τόσον δυνατὰ, ὥστε ἐξήπλησεν ὁ θεὸς Ὀδυσσεύς, ὅστις σηκωθείς ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ εἶπε καθ' ἑαυτόν·

«Ὀχ δυστυχία μου ! εἰς τίνων ἀνθρώπων χώραν ἔφθασα πάλιν ; εἶνε ἄρα γε ἄγριοι καὶ ἄδικοι, ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς ; Μοῦ ἐφάνη, ὡς νὰ ἤκουσα κραυγὴν γυναικείαν· ἴσως εἶνε τῶν νυμφῶν, αἵτινες κατοικοῦσιν ἐν τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων, εἰς τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας, ἢ ἀνθρώπων ἐδῶ πλησίον κατοικούντων. Ἀλλ' ἄς σηκωθῶ, νὰ ἴδω τί τρέχει»

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῶν θάμνων· ἐπειδὴ δὲ ἦτο γυμνός, ἀπέσπασε διὰ τῆς στιβαρᾶς χειρὸς του τινος δένδρου πυκνόφυλλον κλάδον, ἵνα κρύψῃ τὴν γυμνότητά του. Εἰς τοιαύτην δὲ θέσιν εὕρισκόμενος ἐπαυρῆθη πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἤκουσε τὰς φωνάς. Καθὼς τὸν εἶδον τὰ κοράσια, φόβος καὶ τρόμος τὰ κατέλαβεν καὶ διεσκορπίσθησαν ὅλα κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Μόνη δὲ ἡ Ναυσικᾶ δὲν ἐφοβήθη καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν

σιν της. Ταύτην δὲ ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς διελογίζετο τί νὰ κάμῃ· νὰ πῆσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς νέας καὶ νὰ τὴν παρακαλέσῃ νὰ τοῦ δώσῃ φορέματα καὶ νὰ τοῦ δείξῃ τὴν πόλιν, ἢ νὰ τὴν ἱκετεύσῃ μακρόθεν διὰ λόγων γλυκέων. Ἐκρίνε δὲ συμφορώτερον τὸ δεύτερον, καὶ μακρὰν σταθεὶς εἶπεν εἰς αὐτὴν τοὺς ἐξῆς κολακευτικούς λόγους·

«Εἰς τοὺς πόδας σου προσπίπτω, βασίλισσα, εἴτε θεὰ εἶσαι, εἴτε θνητὴ. Ἄν εἶσαι θεά, σὲ παρομοιάζω μὲ τὴν Ἄρτεμιν καὶ κατὰ τὴν μορφήν καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ χάριν. Ἄν εἶσαι ὅμως θνητὴ, τρισευτυχισμένος ὁ πατὴρ σου καὶ ἡ σεβασμία μήτηρ σου, τρισευτυχισμένοι καὶ οἱ ἀδελφοί σου. Βεβαίως εὐφραίνεται ἡ καρδία των, ὅταν βλέπωσι τοιοῦτον ὥραϊον βλαστὸν νὰ προβαίῃ εἰς τὸν χορόν. Ἐκεῖνος δὲ θὰ εἶνε εὐτυχέστατος πάντων, ὅστις λάβῃ τοιοῦτον πλάσμα σύζυγον. Διότι ἕως τώρα ἀκόμη δὲν εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τοιαύτην ὠραιότητα οὔτε εἰς ἄνδρα, οὔτε εἰς γυναῖκα, καὶ θάμβος μὲ καταλαμβάνει, ὅταν σὲ βλέπω. Εἰς τὴν Δῆλόν ποτε εἶδον πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τοιοῦτον ὥραϊον βλαστὸν νέου φοίνικος. Οὕτως ἐθαύμαζον καὶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο, διότι ἡ γῆ δὲν ἐδλάστησεν ἀκόμη τοιοῦτον, ὅπως θαυμάζω καὶ σέ, ὦ γύναι, καὶ φοβοῦμαι νὰ σὲ πλησιάσω καὶ νὰ προσπέσω ἱκέτης εἰς τοὺς πόδας σου, ἂν καὶ μεγάλη συμφορά μὲ κατέχη.

Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς νήσου Ὀγυγίας περιεπλανώμενη ἐπὶ εἰκοσιν ἡμέρας εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῶν φοβερῶν κυμάτων καὶ τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Τώρα δὲ θεὸς τις μὲ ἔρριψεν ἐνταῦθα χθὲς διὰ νὰ ὑποφέρω καὶ ἄλλας ταλαιπωρίας, διότι δὲν πιστεύω νὰ ἐτελείωσαν τὰ βάσανά μου. Ἐχὼ πολλὰ ἀκόμη νὰ ὑποφέρω. Ἀλλ', ὦ βασίλισσα, λάβε οἶκτον δι' ἐμέ, διότι σὲ πρώτην ἀπαντῶ ἔπειτα ἀπὸ τόσας δυστυχίας. Ἐκ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες κα-

τοικοῦσι τὴν πόλιν ταύτην, οὐδένα γνωρίζω. Δεῖξέ μοι παρακαλῶ, τὴν πόλιν καὶ δός μου κανὲν φόρεμα νὰ σκεπασθῶ, ἂν τυχὸν ἔχῃς τοιοῦτον. Εἴθε δὲ οἱ θεοὶ νὰ σὺ ἀνταμείψῃσι διὰ τοῦτο. Εἴθε νὰ σοῦ δώσωσιν ὅσα ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ σου, ἄνδρα καὶ οἶκον καὶ εὐτυχὴ σύμπνοαν· διότι οὐδὲν ἄλλο εἶνε καλλίτερον εἰς τὸν βίον, ἢ ἔσταν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ.»

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ ὡραία Ναυσικᾶ·

Ἔνε, δὲν μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος ἀγενῆς καὶ ἄφρων· Ἄν σήμερον ὑποφέρῃς πολὺ, παρηγορήσου, ὁ Ζεὺς μὲν διανέμει τὰ ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς καλοὺς καὶ εἰς τοὺς κακοὺς, ὅπως θέλει. Καὶ εἰς σέ ἔδωκ τὴν τῶρα τὰς δυστυχίας ταύτας, καὶ πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ τὰς ὑποφέρῃς. Τώρα δέ, ἀφ' οὗ ἤλθες εἰς τὴν χώραν μακρὰν, δὲν θὰ λάβῃς ἀνάγκην οὔτε ἐνδυμάτων, οὔτε ἄλλου τι νὸς πράγματος. Θὰ σοῦ δεῖξω δὲ καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς τοῦ εἴπω ποιοὶ ἐνταῦθα κατοικοῦσιν. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης ὀνομάζονται Φαίακες, ἐγὼ δὲ εἶμαι θυγάτηρ τοῦ Ἀλκινόου τοῦ βασιλέως αὐτῶν.»

Ταῦτα εἶπε καὶ στραφεῖσα πρὸς τὰς θεραπαινίδας τὴν ἐνεσθάρρυνεν αὐτάς· ἔπειτα δὲ τὰς διέταξε νὰ δώσωσιν εἰς τὸν ξένον τροφὴν καὶ ποτὸν καὶ νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς μέρος τι τοῦ ποταμοῦ κατὰλληλον διὰ νὰ λουθῇ. Ἀφ' οὗ δὲ ἐλούσθη, ἡλείψῃ με ἔλαιον καὶ ἐφόρετε ἐνδύματα, τὰ ὅποια τοῦ ἔδωκεν ἡ Ναυσικᾶ, ἐφαίνετο μεγαλειότερος καὶ ὡραιότερος. Ἡ δὲ Ναυσικᾶ καὶ αἱ θυγατρὶς αὐτῆς ἐθαύμασαν τὴν ὡραιότητά του. Κατόπιν τοῦ ἔδωκαν τὰ κοράσια ὅ,τι φαγητὸν εἶχεν ἀπομείνει. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγεν, ἡτοιμάσθησαν πρὸς ἀναχώρησιν.

§ 9. Φρόνησις Ναυσικᾶς καὶ ἀφιξίς Ὀδυσσεὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου.

Ἡ Ναυσικᾶ ἀγαθὰ ἐπὶ τῆς ἀμείψεως εἶπεν εἰς τὸν Ὀδυσσεὺς·

ΕΤΝΟΜΙΑΙΑ ΟΥΤΕΝΕΡΕΣ ΚΑΙ ΝΑΥΣΗΚΑΝ

τεσσάρων συντρόφων μου εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Κύκλω-
πος. Καὶ οἱ μὲν σύντροφοί μου ἐκράτουν τὸ ξύλον στε-
ρεῶς, ἐγὼ δὲ ὑπεράνω στηριχθεὶς τὸ περιστρέφον μετ'
αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ ὡς τρυπάνην, μέχρις οὗ ὅλως
διόλου οὗτος κατεκάη.

Τὸ τέρας τότε ἐξέβαλε κραυγὴν τρομεράν, ἡμεῖς δὲ
ἀπὸ τὸν φόβον μας ἐκρύδημεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ σπη-
λαίου ὡς μανιώδης δὲ ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ του
τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἐξεσφενδόνισε μακράν. Κατόπιν ἤρχι-
σε μὲ φωνὰς νὰ προσκαλῇ εἰς βοήθειαν τοὺς ἄλλους Κύ-
κλωπας, οἵτινες κατῴκουν εἰς τὰς πέριξ κορυφὰς τῶν ὀρέ-
ων ἐντὸς σπηλαίων. Οὗτοι δὲ ἀκούσαντες τὰς φωνὰς του
ἦλθον πρὸ τοῦ σπηλαίου καὶ τὸν ἠρώτησαν. «Τί ἐπαθες,
Πολύφημε, καὶ φωνάζεις τόσον; Μήπως κλέπται ἀρπά-
ζωσι διὰ τῆς βίας τὰ πρόβατά σου ἢ τὰς αἰγὰς σου, ἢ
μήπως σὲ φονεύη τις δολίως; «Φεῦ! ἐφώνησεν ὁ Πολύ-
φημος, ὁ Κανεῖς, ὁ Κανεῖς μὲ φονεύει.» «Τότε λοιπόν, ἀ-
πεκρίθησαν ἐκεῖνοι, τί φωνάζεις, ἀφ' οὗ κανεῖς δὲν σὲ
ἐνοχλεῖ; Ἐὰν ἔχασες τὸν νοῦν σου, τότε ἄς σὲ θερα-
πεύσῃ ὁ πατήρ σου Ποσειδῶν, διότι ἡμεῖς οὐδόλως δυνά-
μεθα νὰ σὲ ὠφελήσωμεν.» Ταῦτα εἶπον καὶ ἀνεχώρησαν,
ἐγὼ δὲ ἐχάρην ἐγκαρδίως, διότι τὸ ὄνομά μου τοὺς ἐξ-
ηπάτησεν.

§ 17. Ὁ Ὀδυσσεὺς σώζεται διὰ πανουργίας.

Ὁ Πολύφημος στενάζων καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ σφο-
δρῶν πόνων ἐζήτηι ψηλαφῶν μὲ τὰς χεῖράς του νὰ εὑρῇ
τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ εὑρεν, ἀφῆρσε τὸν
λίθον καὶ καθίσας ἐκεῖ ἤπλωσε τὰς χεῖράς του διὰ νὰ
μᾶς συλλάβῃ, ἂν τυχὸν ἠθέλομεν διέλθῃ μὲ τὰ πρόβατα
καὶ τοὺς κριοὺς. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν εἴμεθα τόσον ἀνόητοι,
ὥστε νὰ πέσωμεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κύκλωπος.

Ἐν τῷ σπηλαίῳ ὑπῆρχον μεγάλοι καὶ δασύμαλλοι κριοί.

ἐκ τούτων παρέτασσαν ἡσύχως κατὰ σειρὰν ἀνὰ τρεῖς
καὶ ἔδενον μὲ βοῦρλα, τὰ ὅποια ὑπῆρχον ἐκεῖ· ἔπειτα δὲ
ὑπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ μεσαίου κριοῦ ἔδενον ἀνὰ ἓνα ἐκ
τῶν συντρόφων μου. Ἐγὼ δὲ ἐνηγκαλίσθην τὸν ἰσχυρότε-
ρον καὶ μεγαλειότερον κριὸν καὶ βυθισθεὶς ὑπὸ τὴν πυκνό-
μαλλον κοιλίαν του ἐκρατούμην διὰ τῶν χειρῶν στερεὰ
ἐκ τοῦ ἀφθόνου ἐρίου. Οὕτω δὲ προετοιμασθέντες περιε-
μένομεν τὴν πρωΐαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐξημέρωσε, τὰ μὲν ἄρ-
ρενὰ πρόβατα ἔτρεξαν εἰς τὴν βοσκήν, τὰ δὲ θήλια, τῶν
ὁποίων οἱ μαστοὶ ἦσαν πλήρη γάλακτος, ἐμυκῶντο περὶ
τὴν μάνδραν. Ὁ Κύκλωψ δὲ βασανιζόμενος ὑπὸ φοβερῶν
πόνων ἐψηλάφα τὰ νῶτα τῶν προβάτων, μὴ τυχόν τις ἐξ
ἡμῶν ἐκάθητο ἐπ' αὐτῶν διὰ νὰ ἐξέλθῃ, καὶ δὲν ἐνόησεν
ὁ μωρός, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα δεδεμένοι ὑπὸ τὰς κοιλίας τῶν
πυκνομάλλων κριῶν. Τελευταῖος δὲ πάντων ἐπορεύετο εἰς
τὴν θύραν ὁ ἰδικός μου κριός, διότι τὸν ἐδάρυνον τὰ πολ-
λὰ μαλλία του καὶ ἐγὼ ὁ πανοῦργος. Ὁ Πολύφημος ἀνε-
γνώρισεν αὐτὸν ἀμέσως, τὸν ἐκράτησε καὶ τοῦ εἶπεν.

«Ἀγαπητέ μου κριέ, διὰ τί σήμερον ἐξέρχεται τελευ-
ταῖος ὄλων ἐκ τοῦ σπηλαίου; Σὺ οὐδέποτε συνείθιζες νὰ
μένῃς ὀπισθεν τῶν ἄλλων κριῶν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπροπο-
ρεύεσο. Πρῶτος σὺ ἄλλοτε ἐπήγαινες εἰς τὴν βοσκήν καὶ
εἰς τὸ ὕδωρ, καθὼς καὶ τὸ ἐσπέρας πρῶτος ἐπεθύμεις νὰ
εἰσέλθῃς εἰς τὴν μάνδραν, σήμερον ὅμως ἔρχεται τελευ-
ταῖος πάντων. Εἰσαι ἴσως λυπημένος, διότι ὁ κύριός σου
ἔχασε τὸν ὀφθαλμὸν του, τὸν ὅποιον ἐξώρυσεν ὁ κακοῦρ-
γος Κανεῖς μετὰ τῶν συντρόφων του. Ἀλλὰ περίμενε ὁ-
λίγον, καὶ δὲν πιστεύω νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον. Ἄν ἡ-
δύνασο νὰ ὁμιλήτῃς κριέ μου, εὐθύς θὰ μοῦ ἔλεγες, ποῦ
εἶνε αὐτὸς ὁ ἄθλιος. Τότε δὲ θὰ ἔδλεπες πῶς θὰ ἐσκορπί-
ζετο ὁ ἐγκέφαλός του.» Ταῦτα εἶπε καὶ ἀφῆκε τὸν κρι-
ὸν νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀφ' οὗ ἀπεμακρύνθημεν τοῦ σπηλαίου, πρῶτος ἐλύθην

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΤΗΝ ΛΕΩΝΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΑΤΩΝ

ἐγώ, ἔπειτα δὲ ἔλυσα καὶ τοὺς συντρόφους μου. Κατό-
πιν ἐλάβομεν πρὸς ἐνθύμησιν τὰ παχέα πρόβατα, ὑπὸ
τὰ ὁποῖα εἶχομεν δεθῆ, καὶ χαίροντες ἐσπεύσαμεν εἰς
τὸ πλοῖόν μας καὶ ἀνεχωρήσαμεν. Ὅτε δὲ ἀπείχομεν
τῆς ξηρᾶς τόσον, ὅσον ἡδύνατο νὰ ἀκουσθῇ φωνή, τότε
μοῦ ἐφάνη καλὸν νὰ πειράξω τὸν Κύκλωπα. «Κύκλωψ,
βλέπεις ὅτι δὲν ἐφιλοξένισες ἀνθρωπὸν ἀνάνδρον; Ἐπρεπεν,
ἀπάνθρωπε, νὰ τιμωρηθῇς διὰ τὰς κακὰς σου πράξεις.»

Ταῦτα τοῦ εἶπον, ἐκεῖνος δὲ ἀκούσας τοὺς λόγους τού-
τους ὠργίσθη φοβερά καὶ ἀρπάσας μέγαν λίθον, ἐξεσφεν-
δόνισεν αὐτὸν μὲ δλην τὴν δύναμιν του πρὸς τὸ μέρος, ὁ-
πόθεν ἤρχετο ἡ φωνή. Ὁ λίθος κατέπεσεν ἔμπροσθεν τοῦ
πλοίου μας, τὰ δὲ κύματα, τὰ ὁποῖα ἐσήκωσε, μᾶς ἔ-
φεραν πάλιν εἰς τὴν ξηράν. Ἀλλ' ἐγὼ λαβὼν εἰς τὰς χεῖ-
ρας μακρὸν κοντάριον ἔσπρωξα τὸ πλοῖον πρὸς τὴν θάλασ-
σαν, καὶ διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ κωπηλατῶσι
μὲ δλην των τὴν δύναμιν, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ὄλεθρον.
Ἀλλ' ὅτε ἀπείχομεν τῆς παραλίας διπλάσιον τοῦ προ-
τέρου διάστημα, τότε ἐγὼ ἐφώνησα πάλιν πρὸς αὐτόν,
ὃν καὶ μὲ ἐμπόδιζον οἱ σύντροφοί μου τοῦ νὰ ἐρεθίζω τὸν
ἄγριον τοῦτον ἄνδρα. «Κύκλωψ, ἐὰν σὲ ἐρωτήσωσι ποῖος
σὲ ἐτύφλωσεν, εἰπέ ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου ἐξ
Ἰθάκης, ὁ πορθητὴς τῆς Τροίας.»

Ὁ Πολύφημος ἀκούσας ταῦτα ἀνεστέναι καὶ μοῦ
εἶπεν. «Ἀληθῶς πάντα ταῦτα μοῦ τὰ προεῖπεν ὁ μάντις
Τηλέμος, ὅτι θὰ τυφλωθῶ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως. Ἐγὼ ὅ-
μως ἐπερίμενα, νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα ἀνὴρ φοβερὸς καὶ ῥω-
μαλέος καὶ ὄχι μικρὸν καὶ ἀδύνατον ἀνθρωπάριον, ἀπα-
τῆσάν με δι' οἶνον. Ἀλλ' ἐλθέ ἐδῶ πάλιν, ὦ Ὀδυσσεῦ, νὰ
σοῦ προσφέρω δῶρόν τι καὶ νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα
μου Ποσειδῶνα νὰ σὲ ἀποστείλῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν πα-
τρίδα σου. Αὐτός, ἐὰν θέλῃ, θὰ θεραπεύσῃ καὶ τὸν ὀ-
φθαλμόν μου.» Τότε ἐγὼ ἀπεκρίθην εἰς αὐτόν: «Εἴθε νὰ

ἡδυνάμην νὰ σοῦ ἀποστερήσω καὶ τὴν ζωὴν καὶ νὰ σὲ στείλω εἰς τὸν Ἅδην· τότε οὐδ' ὁ Ποσειδῶν θὰ ἡδύνατο νὰ θεραπεύσῃ τὸν ὀφθαλμὸν σου.»

Καθὼς ἐκεῖνος ἤκουσε ταῦτα, ἀνύψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ποσειδῶνα. «Ἐπάκουσέ μου, ὦ θεέ, ὁ περιβάλλων τὴν γῆν. Ἄν ἀληθῶς εἶμαι υἱὸς σου, μὴ ἀφήσῃς τὸν Ὀδυσσεῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἄν ὅμως εἶνε πεπρωμένον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτήν, τότε νὰ φθάσῃ ἀργὰ καὶ μὲ ξένον πλοῖον, ἀφ' οὗ δοκιμάσῃ πολλὰς ταιλαιπωρίας καὶ ἀπολέσῃ ὅλους τοὺς συντρόφους του· εἰς δὲ τὸν οἶκόν του νὰ εὑρῇ πολλὰς καὶ μεγάλας συμφοράς.» Ταῦτα προσηυχῆθη οὗτος κλαίων, ὁ δὲ θεὸς ἐπήκουσε τῆς εὐχῆς του. Ἐπειτα λαβὼν λίθον πολὺ μεγαλείτερον τοῦ πρώτου ἔρριψεν αὐτὸν καθ' ἡμῶν μὲ ἄμετρον δύναμιν. Τὴν φορὰν ὅμως ταύτην ὁ λίθος ἔπεσεν ὕψισθεν τοῦ πλοίου μας, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ κτυπήσῃ τὴν ἄκραν τοῦ πηδαλίου, τὰ δὲ κύματα, τὰ ὅποια ἐσῆκωσεν, ἔσπρωξαν τὸ πλοῖόν μας εἰς τὴν μικρὰν νῆσον, ὅπου εἶχομεν ἀφήσει τοὺς συντρόφους μας. Φθάσαντες δὲ ἐκεῖ εὔρομεν αὐτοὺς ὀδυρομένους, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἐχάθημεν. Οὕτω λοιπὸν ἐσώθημεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Κύκλωπος, ἐγὼ δὲ ἐθυσίασα τὸν κριόν, ὅστις μὲ ἔφερεν ἔξω τοῦ σπηλαίου, εἰς τὸν Δία, ἀλλ' εἰς μάτην, καθ' ὅσον οὗτος ἐσκέπτετο νὰ καταστρέψῃ καὶ τὸ πλοῖόν μου καὶ τοὺς συντρόφους μου. Καὶ καθ' ὅλην μὲν τὴν ἡμέραν ἐκαθήμεθα τρώγοντες καὶ πίνοντες, ἅμα δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης.

§ 18. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Αἰόλου.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν λίαν πρωτὶ ἐρρίψαμεν τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀνεχωρήσαμεν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου. Ἡ νῆσος αὕτη ἦτο περικτειχισμένη διὰ χαλκίνου ἀδιαρρήκτου τείχους. Ἐνταῦ-

κατῴκει ὁ Αἰόλος, ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων, ἔχων ἑξ υἱοὺς αἱ ἑξ θυγατέρας. Εἰς τούτου τὰ ἀνάκτορα ἤλθομεν καὶ μεῖς καὶ ἐφιλοξενήθημεν. Ὅτε δὲ μετὰ παρέλευσιν ἑὸς μηνὸς ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀναχωρήσωμεν ἐκεῖθεν, ὁ Αἰόλος μοῦ ἔδωκεν ἄσκόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχε περιλείψει ὅλους τοὺς ἐναντίους ἀνέμους, ἀφήσας ἔξω μόνον τὸν Ζέφυρον, ἵνα φέρῃ τὰ πλοῖά μου ἡσύχως εἰς τὴν πατρίδα μου.

Ἐννέα ἡμέρας καὶ ἑννέα νύκτας ἐπλέομεν μὲ λαμπερὸν οὐρίον ἄνεμον, τὴν δὲ δεκάτην ἤρχισαν νὰ φαίνωνται τὰ ὄρη τῆς Ἰθάκης καὶ ἤδη ἔβλεπον πλησίον ἐπ' αὐτῆς πυρὰ ἀναμμένα. Τότε μὲ κατέλαβε γλυκὺς ὕπνος, διότι εἶχον ἀποκάμει ἐκ τῶν πολλῶν κόπων. Ἐν αὗτῳ δὲ ἐκοιμώμενην, οἱ σύντροφοί μου νομίζοντες ὅτι ὁ ἄσκος περιέχει χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἤνοιξαν αὐτόν, καὶ εὐθύς ἐξῆλθον μεθ' ὁρμῆς ἅπαντες οἱ ἄνεμοι καὶ ἔφεραν τὰ πλοῖά μας μακρὰν τῆς πατρίδος μου. Τότε ἐγὼ ἀμέσως ἐσηκώθην ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ ὥς εἶδον τὴν συμφορὰν μας, ἐσκέφθην ἂν δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ πέσω εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ πνιγῶ. Ἀπεφάσισα ὅμως νὰ ὑπομείνω καὶ τὴν συμφορὰν ταύτην καὶ καλύψας τὸ πρόσωπόν μου κατεκείμην ἐντὸς τοῦ πλοίου. Οἱ δὲ σφοδροὶ ἄνεμοι καὶ τὰ φοβερά κύματα μᾶς ἔφεραν πάλιν εἰς νῆσον Αἰολίαν.

Ἐκεῖ φθάσαντες ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηράν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐλάβομεν ὀλίγην ἀναψυχὴν ἀπὸ τοῦ φαγητοῦ καὶ τοῦ ποτοῦ, ἐπορεύθην ἐγὼ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Αἰόλου, ἔνθα εὗρον ὅλην τὴν οἰκογένειαν καθημένην εἰς τὸ δεῖπνον. Καθὼς δὲ μὲ εἶδον, ἐξεπλάγησαν καὶ μὲ ἠρώτησαν, πόθεν ἔρχομαι καὶ τί μοῦ συνέβη. Ἐγὼ τότε διηγήθην εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνοησίαν τῶν συντρόφων μου καὶ παρεκέλευσα τὸν Αἰόλον νὰ μὲ βοηθήσῃ πάλιν. Οὗτος ὅμως μὲ φοβεράν φωνὴν μοῦ εἶπε· «Φύγε τὸ ταχύτερον ἐκ τῆς ἡσίου μου. Ἐγὼ δὲν φιλοξενῶ ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον μι-

σοῦσιν οἱ θεοί.» Καὶ ταῦτα λέγων μὲ ἀπέπεμπε. Δυπη-
μένος τότε ἐγὼ ἐπέστρεψα εἰς τοὺς συντρόφους μου, καὶ
εἰσελθόντες εἰς τὰ πλοῖα ἀνεχωρήσαμεν ἀφεέντες εἰς
τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων.

§ 19. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῇ Κίρκῃ.

“Εξ ἡμέρας καὶ ἔξ νύκτας ἐπλέομεν ἀδιακόπως, τὴν δὲ
ἐβδόμην ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λαιστρυγόνων Τη-
λέπυλον. (*) Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ὄχι μόνον δὲν ἦσαν φιλόξενοι,
ἀλλὰ καὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν διὰ μεγάλων λίθων, τοὺς ὁ-
ποίους ἔρριπτον καθ’ ἡμῶν καὶ τῶν πλοίων· καὶ τὰ μὲν
πλοῖά μας συνέτριψαν, τοὺς δὲ συντρόφους μου ἐφόνευσαν
καὶ διαπεράσαντες διὰ τριαίνης ὥς ἰχθῦς τοὺς ἔφεραν, διὰ
νὰ τοὺς φάγωσι. Μόνος δὲ ἐγὼ κατῴρθωσα μετὰ μεγάλης
δυσκολίας νὰ σωθῶ μεθ’ ἑνὸς καὶ μόνου πλοίου καὶ ὀλί-
γων συντρόφων μου ἐκ τῶν χειρῶν τῶν γιγάντων τούτων
καὶ νὰ φύγω εἰς τὸ πέλαγος.

Ἐκεῖθεν δὲ ἐπλέομεν μετὰ μεγάλης λύπης, μέχρις οὗ
ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, (**) ὅπου κατῴκει ἡ θεὰ
Κίρκη, θυγάτηρ τοῦ Ἥλιου. Ἀφ’ οὗ δὲ ἐξήλθομεν εἰς τὴν
Ξηράν, ἔστειλα τινὰς τῶν συντρόφων μου εἰς τὴν μακρό-
θεν φαινομένην κατοικίαν τῆς διὰ νὰ λάβωσι πληροφο-
ρίας. Προχωρήσαντες οὗτοι εἶδον εἰς τὸ βάθος κοιλάδος
τὰ ὠραῖα ἀνάκτορα τῆς Κίρκης, τὰ ὅποια ἦσαν κατεσκευ-
ασμένα ἐκ λίθων πελεκητῶν, περίξ δὲ αὐτῶν περιεφέρον-
το σαρκοφάγα θηρία, λύκοι καὶ λέοντες, οἱ ὅποιοι περι-
κυκλώσαντες αὐτοὺς ἔσειον τὰς οὐράς των καὶ τοὺς πα-

(*) Ἡ πόλις αὕτη, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν, ἔκειτο ἐν
Σικελίᾳ.

(**) Νῆσος μυθικὴ, κειμένη πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς Σι-
κελίας.

ρετήρουν με λυπημένα βλέμματα, ὡς ἐὰν ᾔθελον νὰ τοῦ ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν κατοικίαν ταύτην. Ὁ Εὐρύλοχος τότε καὶ οἱ ἄλλοι σύντροφοι φεβηθέντες ἐστάθησαν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας, καὶ ἤκουον τὴν Κίρκην ὑφαίνουσαν καὶ τραγουδοῦσαν με λαμπρὰν καὶ γλυκεῖαν φωνὴν ὡραῖον ἄσμα. Κατόπιν ἐφώναξαν αὐτὴν νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν. Ἡ Κίρκη ὡς ἤκουσ τὴν φωνήν, εὐθὺς ἤνοιξε τὴν θύραν, καὶ τοὺς προσεκάλεσε με γλυκεῖς λόγους νὰ εἰσέλθωσιν. Οἱ σύντροφοι ὑπήκουσαν καὶ εἰσῆλθον, μόνος δὲ ὁ Εὐρύλοχος ἔμεινεν ἔξω φοβούμενος μὴ ὑπάρχῃ δόλος τις.

Ἡ Νύμφη τότε τοὺς ὑπεδέχθη φιλοφρόνως καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ ὡραίων θρόνων. Ἐπειτα ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς νὰ φάγωσι καὶ νὰ πῖωσιν, ἐντὸς δὲ τοῦ οἴνου ἀνemieγνυε καὶ φίως βότανα φθοροποιά. Ἀφ' οὗ δὲ ἔπιον τὸ ποτὸν τοῦτο, τοὺς ἐκτύπησε με τὴν μαγικὴν τῆς ῥάβδου, καὶ εὐθὺς μετεμορφώθησαν οἱ δυστυχεῖς εἰς γρυλλίζοντας χοίρους. τοὺς ὁποίους ἐνέκλεισε κλαίοντας εἰς σταῦλον καὶ ἔρριπεν εἰς αὐτοὺς βαλάνους καὶ κράνα (*) νὰ φάγωσι, τὴν συνήθη τροφὴν τῶν χοίρων.

Ὁ Εὐρύλοχος περιέμενε ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐκτός, ἕως ἔπανελθωσιν οἱ σύντροφοί του. Ἐπειδὴ ὅμως ἐδράδυνεν πολὺ, ἔδραμεν εἰς τὸ πλοῖον, ἵνα μοῦ ἀναγγεῖλῃ τοῦτο. Τότε ἐγὼ εὐθὺς ἐκρέμασα ἀπὸ τῶν ὤμων μου τὸ ξίφος καὶ λαβὼν τόξον καὶ βέλη ἔδραμον μόνος, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἤμην πλησίον τῆς κατοικίας τῆς Κίρκης. Ἐνταῦθα παρουσιάζεται εἰς ἐμὲ ὡραῖος νεανίσκος, ὁ Ἑρμῆς, ὅστις πιάσας τὴν χεῖρά μου εἶπε.

«Δυστυχισμένε, ποῦ περιπλανᾶσαι ἐδῶ μόνος εἰς ἄγρια ταῦτα μέρη; Μήπως ἤλθες ἐνταῦθα διὰ νὰ λευθερώσῃς τοὺς φίλους σου, τοὺς ὁποίους ἡ Κίρκη με-

(*) Κοιν. κράνα.

Η ΚΙΡΚΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΝΕΙ ΤΟΥΣ ΕΝΤΙΦΟΡΟΥΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΟΥ ΕΙΣ ΧΟΙΡΟΥΣ

μέρφωσεν εἰς χείρους ; Φόβος ὑπάρχει μὴ καὶ σὺ πάθῃς τὰ ἴδια. Πρόσεξε λοιπὸν εἰς ταῦτα, τὰ ὅποια θὰ σοῦ εἴπω, ἐὰν θέλῃς νὰ ἀποφύγῃς τὰς δολοπλοκίας τῆς Νύμφης. Ἀλλὰ τὸ φάρμακον τοῦτο καὶ εἰσελθε ἀφόδως εἰς τὰ ἀνάκτορα, αὐτὸ δὲ θὰ σὲ διαφυλάξῃ ἀπὸ παντός κακοῦ. Δύνασαι νὰ φάγῃς καὶ νὰ πίῃς ὅ,τι θὰ σοῦ προσφέρῃ ἡ θεά. Ὅταν ὅμως σὲ χτυπήσῃ διὰ τῆς μαγικῆς τῆς ῥάβδου, τότε νὰ ἐπιτεθῇς εὐθύς κατ' αὐτῆς διὰ τοῦ ξίφους σου, ὡς θέλῃς δῆθεν νὰ τὴν φονεύσῃς. Αὕτη θὰ βοηθῇ τότε καὶ θὰ προσπαθήσῃ διὰ γλυκιῶν λόγων νὰ σὲ ἀφοπλίσῃ. Σὺ ὅμως νὰ πράξῃς τοῦτο τότε μόνον, ὅταν σοῦ ῥηθῇ μέγαν ὄρκιον, ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ σὲ βλάψῃ.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν μέγαν Ὀλυμπον. Ἐγὼ δὲ ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου καὶ ἔφθασα εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Ἐκεῖ μὲ ὑπεδέχθη φιλοφρόνως ἡ θεά καὶ μετέκλινεν ἐπὶ ἀναπαυτικῆς καθέδρας, θέσασα ὑπὸ τοὺς πόδας μου καὶ μικρὸν σκαμνίον. Ἐπειτα μοῦ προσέφερε τὸ ἐλθέριον ποτόν, εἰς τὸ ὅποιον ἔρριψα κρυφίως ὀλίγον ἐκ τοῦ ἀντιφαρμάκου καὶ ἔπιον χωρὶς φόβου. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ ἔπιον, μετέκτυπησε μὲ τὴν ῥάβδον καὶ μοῦ εἶπε· «Πήγαινε καὶ σὺ, ξφόν μου, εἰς τὴν μάνδραν, ὅπου εἶνε καὶ οἱ φίλοι σου». Τότε ἐγὼ εὐθύς ἔστυρα τὸ μέγα ξίφος μου καὶ ὤρμησα κατ' αὐτῆς ὡς θέλῃς νὰ τὴν φονεύσω. Ἡ Κίρκη ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἐξέβαλε δυνατὴν κραυγὴν καὶ πεσοῦσα εἰς τὰ γόνατά μου εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι ; Εἶσαι ὁ πρῶτος, τὸν ὅποιον τὰ φάρμακά μου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ βλάψῃσι. Θὰ εἶσαι ἐξ ἅπαντος ὁ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μοῦ εἶπεν ὁ Ἑρμῆς, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα μετὰ μακρὰς περιπλανήσεως. Ἀλλ' ἄφες τὴν θυμὸν σου καὶ βάλε τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην, διότι οὐδὲν κακὸν κατὰ σοῦ σκέπτομαι». Πρὸς ταύτην ἐγὼ ἀπήντητα. «ὦ θεά, πῶς τολμᾷς νὰ μοῦ προτείνῃς νὰ

Ο ΕΡΜΗΣ ΔΙΔΩΝ ΤΟ ΑΝΤΙΦΑΡΜΑΚΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ.

ἔχω πίστιν εἰς σέ, ἥτις μετεμόρφωσε τοὺς φίλους μου εἰς χοίρους, καὶ ἐπιβουλεύεσαι καὶ ἐμέ τὸν ἴδιον; Ἐάν δέ μοι κάμῃς πρότερον μέγαν ὄρκον, ὅτι οὐδέποτε θά μοι προσενήσῃς κακόν τι, δὲν θά πιστεύσω εἰς τοὺς λόγους σου. Ἡ Κίρκη εὐθὺς ὠρκίσθη, ὅτι οὐδέποτε θά με βλάψῃ. Ἐπειτα διέταξε τὰς ὑπηρετρίας καὶ παρεσκεύασαν δι' ἐμέ λαμπρὸν φαγητόν. Ἐγὼ ὅμως οὐδεμίαν ὄρεξιν εἶχον νὰ φάγω, ἀλλ' ἐκαθήμην λυπημένος καὶ σκεπτικός. Ἡ νύμφη παρετήρησε τοῦτο, καὶ ἐλθοῦσα πλησίον με πρόετρεπε με κολακευτικούς λόγους νὰ φάγω. Τότε ἐγὼ εἶπον εἰς αὐτήν· «Ποῖος φρόνιμος ἀνὴρ, ὃ θεὰ, δύναται νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνη, ἐν ᾧ οἱ σύντροφοί του πάσχουσιν;» Ἡ θεὰ εὐθὺς τότε μετέβη εἰς τὰς μάνδρας καὶ ἐκβαλοῦσα τοὺς χοίρους, ἤλειψεν αὐτοὺς με ἄλλο μαγικὸν φάρμακον, καὶ παρευθὺς ἔπесαν αἱ τριχες καὶ ἔγειναν πάλιν ἄνθρωποι νεώτεροι καὶ ὠραιότεροι παρὰ πρότερον. Εὐθὺς δὲ με ἀνεγνώρισαν καὶ σφίγγοντες τὴν χεῖρά μου ἔχονον δάκρυα χαρᾶς, σύμπασα δὲ ἡ οἰκία ἀντήχει ἐκ τοῦ θορύβου. Ἐπειτα προσεκάλεσα καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους μου ἐκ τοῦ πλοίου, οἵτινες ἔδραμον μετὰ μετὰ γάλης προθυμίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὰ ἀνάκτορα με ἐνηγκαλίσθησαν, καὶ ἤρχισαμεν πάλιν νὰ κλαίωμεν ἐκ χαρᾶς. Ἡ Κίρκη ἐστάθη τότε πλησίον καὶ μοι εἶπε· «ὦ υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, μὴ κλαίῃς καὶ ὀδύρεσθαι πλέον. Γνωρίζω καὶ ἐγὼ πόσας ταλαιπωρίας καὶ δυστυχήματα ὑπεφέρατε καὶ εἰς τὴν ξηρὰ καὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ τώρα πρέπει νὰ ἀναλάβητε δυνάμεις καὶ θάρρος, διότι αἱ περιπλανήσεις σὺ ἀπεθάρρυναν καὶ ἐξησθένισαν.» Οἱ φιλοφρονητικοὶ οὗτοι λόγοι τῆς θεᾶς παρηγόρησαν ἐμέ καὶ τοὺς συντρόφους μου, καὶ ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος ἐμείναμεν ἐκεῖ συμποσάζοντες καὶ εὐφραινόμενοι.

Ὅτε ὅμως ἐνεθυμήθημεν πάλιν τὴν ἀγαπητὴν μ

πατρίδα, παρεκάλεσα τὴν Κίρκην νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ ἀναχωρήσωμεν. Αὕτη δὲ μοῦ ἀπεκρίθη· «Καὶ ἐγώ, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, δὲν ἀπαιτῶ νὰ μένητε ἐνταῦθα ἀκουσίως. Εἶνε ὅμως καλόν, πρὶν ἀναχωρήσητε εἰς τὴν πατρίδα σας, νὰ καταβῇτε εἰς τὸν Ἄδην, εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Πλούτωνος καὶ τῆς Περσεφόνης, διὰ νὰ συμβουλευθῇτε τὸν Θηβαῖον μάντιν Τειρεσίαν, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Περσεφὼνὴ ἐχάρισε τὸ πολύτιμον δῶρον νὰ διατηρῇ καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ σῶον τὸν νοῦν του, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι ψυχαὶ περιφέρονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς σκιαί.» Ταῦτα ἀκούσας ἀπηλπίσθη καὶ δὲν ἤθελον πλέον νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἶπον δὲ εἰς τὴν θεάν· «Καὶ τίς θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ἐκεῖ, ὦ θεά; διότι οὐδεὶς ζῶν ἐπορεύθη μέχρι τοῦδε εἰς τὸν Ἄδην.» Τότε ἀπήντησεν ἐκείνη· «Μὴ φροντίξῃς περὶ ὁδηγοῦ, Ὀδυσσεῦ, διότι δὲν θὰ λάβῃς ἀνάγκην τούτου. Ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὸ πλοῖόν σου, ἄπλωσε τὰ πανία καὶ κάθου ἤσυχος, ὃ δὲ βορρᾶς θὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ Ὀκεανοῦ. Ἐκεῖ ῥέουσιν οἱ φοβεροὶ ποταμοὶ Στύξ, Κωκυτὸς καὶ Πυριφλεγέθων. Ἀφ' οὗ φθάσῃς ἐκεῖ, σκάψῃς λάκκον εἰς τὴν γῆν ἐνὸς πήχεως μήκους καὶ πλάτους, καὶ χύσῃς ἐν τῷ μέλι, γάλα, οἶνον καὶ ὕδωρ ὡς σπονδὴν διὰ τοὺς νεκρούς. Ἰκέτευσε δὲ μετὰ ταῦτα τοὺς θεοὺς τοῦ Ἄδου καὶ τάξῃ εἰς τὰς σκιάς τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐπανερχόμενος εἰς Ἰθάκην θὰ θυσιάσῃς εἰς αὐτοὺς τὴν ἀρίστην στεῖραν ἀγελάδα, εἰς δὲ τὸν Τειρεσίαν ἰδιαιτέρως μέλανα κριόν. Κατόπιν λάβε δύο πρόβατα, ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀφ' οὗ τὰ θυσιάσῃς, δὸς ταῦτα εἰς τοὺς συντρόφους σου νὰ τὰ ἐκδώρῃσι καὶ τὰ καύσωσιν. Εὐθύς δὲ τότε θὰ ἔλθωσιν ἐκεῖ σωρηδὸν αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν, ἐπιθυμοῦσαι νὰ πῖωσιν αἷμα· σὺ ὅμως σύρε τὸ ξίφος καὶ ἐμπόδισε αὐτάς, ἕως ὅτου ἔλθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου τοῦ μάντεως καὶ ἐρωτήσῃς αὐτὴν περὶ τοῦ ταξειδίου σου καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα».

Ἐν ᾧ δὲ οὕτω συνωμιλοῦμεν, ἀνέτειλε καὶ ἡ ἡμέρα. Τότε ἐγὼ ἐξύπνισα τοὺς συντρόφους μου καὶ ἀνήγγειλα εἰς αὐτοὺς τὸν ἀπόπλουν μας. Μετέβημεν λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὸ πλοῖόν μας καὶ ἡτοιμαζόμεθα πρὸς ἀναχώρησιν. Τότε εἶπον εἰς αὐτοὺς ὅτι πρὶν ἢ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν φίλην πατρίδα, πρέπει κατὰ συμβουλήν τῆς Κίρκης νὰ καταβῶμεν εἰς τὸν Ἄδην, ἵνα ἐρωτήσω τὸν μάντιν Τειρεσίαν περὶ τοῦ ταξιδίου μας. Ἀκούσαντες τοῦτο οἱ σύντροφοί μου ἤρχισαν νὰ κλαίωσι καὶ νὰ μαδῶσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, ἀλλ' ἀνωφελῶς. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἦλθε καὶ ἡ Κίρκη κρυφίως καὶ ἔδесе πλησίον τοῦ πλοίου μας κριὸν καὶ μαύρην προβατίναν.

§ 20. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ Ἄδι.

Με καρδίαν τεθλιμμένην ἀπεπλεύσαμεν ἐκ τῆς νήσου ταύτης διευθυνόμενοι εἰς τὸν Ἄδην. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο οὐριος ὁ ἄνεμος, ταχέως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς θεᾶς ὑποδειχθέν μέρος. Ἐκεῖ ἐσύραμεν ἔξω τὸ πλοῖον καὶ ἐπράξαμεν ὅσα μοῦ παρήγγειλεν ἡ Κίρκη. Καθὼς δὲ τὰ μέλαν αἶμα τῶν προβάτων εἰσέρρευσεν εἰς τὸν λάκκον, εὐθύς ἀναρίθμητοι ψυχαὶ ἔδραμον ἐκ τοῦ Ἄδου, διὰ νὰ πῶσιν αἶμα. Ἀλλ' ἐγὼ πλησίον τοῦ λάκκου καθήμενος ἐμπόδιζον αὐτάς διὰ τοῦ ξίφους μου νὰ πλησιάσωσι πρὶ ἐρωτήσω τὸν Τειρεσίαν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἦλθε καὶ αὐτὸς κρατῶν χρυσοῦν σκῆπτρον, καὶ μὲ διέταξε νὰ ἀποσύρῃ τὸ ξίφος μου καὶ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ πῇ αἶμα. Ἀφ' οὗ δὲ ἔπια, μοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς· «Διὰ τί, δυστυχισμένε, ἀφῆκες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἦλθες ἐνταῦθα; Ἐπιθυμεῖς βεβαίως νὰ ἐπιστρέψῃς καλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου· ὁ Ποσειδῶν ὅμως δυσκόλως θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐτύφλωσες τὸν υἱόν του Πολύφημον. Πολλοὶ ἔχεις νὰ πάθῃς. Ἐπὶ τέλους ὅμως θὰ ὑπερνικήσῃς τὰς δυσκολίας ταύτας καὶ ἂν ἴδῃς τὴν Ἰθάκην, ἂν ἐν τῇ

Ο ΟΥΡΕΥΕΥΕ ΣΥΝΟΜΙΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΤΕΡΕΝΙΟΥ

§ 24. Ἐπιστροφὴ τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς τὴν
νῆσον τῆς Κίρκης καὶ ἀπόπλους.

Ἄφ' οὗ δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ἐσύραμεν
ἔξω εἰς τὴν ἄμμον τὸ πλοῖόν μας καὶ ἐκοιμήθημεν ἐπὶ
τῆς παραλίας. Ἄμα δὲ ἐξημέρωσεν, ἔμαθεν ἡ Κίρκη
τὴν ἄφιξίν μας καὶ στολισθεῖσα ἦλθε πρὸς ἡμᾶς ταχέως.
Τὴν συνώδευον δὲ καὶ αἱ θαλαμηπόλοι τῆς φέρουσαι ἄρ-
τον, ἄφθονα κρέατα καὶ ἐρυθρὸν οἶνον. Σταθείσα δὲ ἐν
μέσῳ ἡμῶν εἶπε τὰ ἐξῆς· «Τόλμηροί, οἵτινες ζῶντες κα-
τέδωκετε εἰς τὸν Ἄδην. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν
ἅπασι, σεῖς ὅμως δίς. Ἄλλ' ἐμπρός, τρώγετε καὶ πίνετε
ὅλην τὴν ἡμέραν. Αὔριον δὲ λίαν πρωὶ θὰ ἀναχωρήσητε
εἰς τὴν πατρίδα σας. Ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς δείξω τὴν ὁδὸν καὶ
θὰ σᾶς εἶπω τί πρέπει νὰ πράξετε, ὅπως ἀποφύγητε
πάντα κίνδυνον.» Οὕτω λοιπὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκαθή-
μεθα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ὅτε δὲ ἔ-
δυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, οἱ μὲν σύντροφοί
μου ἐκοιμήθησαν πλησίον τοῦ πλοίου, ἐμὲ δὲ λαβοῦσα ἡ
θεὰ ἀπὸ τῆς χειρὸς ἔφερε μακρὰν αὐτῶν καὶ μετ' ἐρώτησε
περὶ τοῦ ταξειδίου μου εἰς τὸν Ἄδην. Ἄφ' οὗ δὲ διηγῆ-
θην εἰς αὐτὴν τὰ πάντα λεπτομερῶς, αὕτη μοῦ εἶπε τὰ
ἐξῆς· «Ὀδυσσεῦ, ἐκεῖνα μὲν ἐτελείωσαν, τώρα ὅμως νέοι
κίνδυνοι καὶ νέοι ἀγῶνες σὲ περιμένουσι. Κατὰ πρῶτον θὰ
ἔλθῃς μετὰ τὸ πλοῖόν σου εἰς τὰς Σειρῆνας, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς
μελωδικῆς των φωνῆς μαγεύουσι πάντας, ὅσοι τὰς πλη-
σιάζουσιν. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις διευθύνει τὸ
πλοῖόν του εἰς αὐτάς· οὗτος δὲν ἐπιστρέφει πλέον εἰς
τὴν πατρίδα του, οὔτε ἐπαναβλέπει τὴν σύζυγόν του
καὶ τὰ τέκνα του. Σὺ ὅμως, ἄφ' οὗ φράξης τὰ ὄρα τῶν
συντρόφων σου μετὰ κηρόν, διάταξε αὐτοὺς νὰ σὲ δέσωσι
δυνατὰ εἰς τὸν ἱστὸν τοῦ πλοίου, ἂν θέλῃς νὰ τὰς ἀ-
κούσῃς· δὲς δὲ αὐστηρὰν διαταγὴν νὰ μὴ σὲ λύσωσιν, ὅ-

Η ΚΙΡΚΗ ΠΡΟΑΓΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟΝ ΤΑΣ ΜΕΛΛΟΥΣΑΣ ΣΥΜΦΟΡΑΣ ΤΟΥ

ταν τοῦ παρακαλῆς, ἀλλὰ νὰ σὲ δένωσιν ἀκόμη σφιγ-
κτότερα. Κατόπιν δὲ θά φθάσητε εἰς τὸ στενόν, (*) ὅπου
διαμένουσιν ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Ἀπὸ τοῦ ἐνὸς καὶ
ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ στενοῦ ὑπάρχουσι δύο βράχοι
ἀπόκρημνοι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς φθάνει μέχρις οὐ-
ρανοῦ μὲ τὴν ὀξεῖαν κορυφὴν του, εἶνε δὲ πάντοτε σκε-
πασμένος ὑπὸ σκοτεινῆς νεφέλης, καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ
ἀναβῇ καὶ νὰ καταβῇ τις αὐτόν, καὶ ἂν ἔχη εἴκοσι χεῖ-
ρας καὶ πόδας· τὸσον κρημνώδης εἶνε! Ἐν τῷ μέσῳ δὲ
τοῦ βράχου τούτου ὑπάρχει σπήλαιον σκοτεινόν· ἐκεῖ
κατοικεῖ ἡ Σκύλλα, φοβερὸν τέρας, τὸ ὁποῖον φοβοῦνται
καὶ αὐτοὶ οἱ θεοί. Αὕτη ἔχει ἑξὶ λαιμούς, ἑξὶ φρικαλέας
κεφαλὰς καὶ δώδεκα πόδας. Εἰς ἐκάστην δὲ κεφαλὴν
ὑπάρχουσι τρεῖς πυκναὶ σειραὶ θανατηφόρων ὀδόντων,
διὰ τῶν ὁποίων κατατρώγει δελφῖνας καὶ φώκας. Ἐ-
κεῖθεν οὐδέποτε ναῦται μὲ πλοῖον διήλθον ἀβλαβεῖς, δι-
ότι αὕτη ἀρπάζει δι' ἐκάστης κεφαλῆς ἓνα ἄνδρα ἐκ
τοῦ διερχομένου πλοίου.»

«Ὁ ἄλλος βράχος εἶνε χαμηλότερος, ἀλλ' ἐπικινδυνό-
τερος. Ἐκεῖ ὑπὸ τὰ φύλλα συκῆς ἐνεδρεύει ἡ Χάρυβδις
ἡ ὁποία τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν ροφᾷ τὸ μέλαν ὕδωρ τῆς
θαλάσσης, καὶ τρεῖς τὸ ἔξερνᾷ πάλιν μετὰ φοβεροῦ κρό-
του. Φυλάχθητι μὴ τύχῃς ἐκεῖ, ὅταν ἀπορροφᾷ τὸ ὕδωρ
διότι οὔτε αὐτὸς ὁ Ποσειδῶν θὰ ἠδύνατο νὰ σὲ διασώσῃ
ἐκ τοῦ ὀλέθρου. Ὅθεν καλλίτερον εἶνε νὰ διέλθῃς πλησί-
ον τοῦ σκοπέλου τῆς Σκύλλης, καὶ νὰ κλαύσῃς διὰ τὴν
ἀπώλειαν ἑξὶ συντρόφων, παρὰ νὰ χαθῇτε ὅλοι ὁμοῦ. Ἐ-
πειτα θὰ φθάσῃς εἰς τὴν νῆσον Τρινακρίαν, ὅπου βό-
σκουσιν αἱ παχεῖαι ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου. Δύο δὲ εὐπλό-
καμοι Νύμφαι βόσκουσιν αὐτάς, ἡ Φαέθουσα καὶ ἡ
Λαμπετία, κόραι τοῦ Ἥλιου. Προσέξατε μὴ βλάψῃτε

(*) Τὸ στενόν τοῦτο εἶνε ὁ Σικελικὸς πορθμός.

ῥα ταῦτα, διότι εἶνε ἄφευκτος ἡ καταστροφή σας. ἔ, ἂν σωθῆς, θὰ ἐπανεέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου μετὰ τὰς περιπλανήσεις καὶ ταλαιπωρίας.» Ἐν ᾧ δὲ ἡ θεὰ εἶπε ταῦτα, ἤρχισε νὰ φωτίζῃ καὶ ἡ ἡμέρα. Τότε ἡ μὲν μετέβη εἰς τὸν οἶκόν της, ἡμεῖς δὲ μὲ οὖριον ἄνεμον πλεύσαμεν ἐκ τῆς νῆσου.

§ 28. Σειρήνες, Σκύλλα καὶ Χάρυβδις.

Ὅτε ἐνόησα ὅτι εἵμεθα πλησίον τῶν Σειρήνων, ἔλα-
κηρόν, καὶ ἄφ' οὗ διηγῆθην εἰς τοὺς συντρόφους μου
μου εἶπεν ἡ θεὰ, ἔφραξα καλῶς τὰ ὧτά των. Ἐ-
οὶ δὲ πάλιν μὲ ἔδесαν ὀρθόν, καθὼς τοὺς παρήγγειλα,
ἔπειτα ἐξηκολούθουν νὰ κωπηλατῶσιν. Ὅτε δὲ ἄ-
ρομεν ἀπὸ τὰς Σειρήνας τόσον, ὅσον νὰ ἀκούηται
ἡ, τότε αὗται ἤρχισαν νὰ τραγουδῶσι μὲ μελωδικὴν
ἤν. «Ἐλθέ πρὸς ἡμᾶς, ἐνδοξότατε Ὀδυσσεῦ, μέγα
χρημα τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνήν μας.
εἰς μέχρι τοῦδε διέπλευσεν ἐντεῦθεν χωρὶς νὰ σταθῇ
ἀκούσῃ τὴν γλυκυτάτην μας φωνήν. Ἐλθέ, ἅ σοῦ
τραγουδήσωμεν περὶ τῆς Τροίας καὶ τῶν φίλων σου, δι-
ἡμεῖς γνωρίζομεν πάντα, ὅσα γίνονται ἐπὶ τῆς γῆς.»
αὗτα ἐτραγουδοῦσαν μελωδικῶς, ἡ δὲ καρδία μου
οὗτον ἐθέλχθη ἐκ τοῦ ἄσματος αὐτῶν, ὥστε διέ-
α τοὺς συντρόφους μου νὰ μὲ λύσωσιν· ἀλλ' ἐκεῖνοι
ἔδενον διὰ πλειοτέρων δεσμῶν καὶ ἔσφιγγον, μέχρις
ἀπεμακρύνθημεν. Ἐπειτα μὲ ἔλυσαν καὶ ἀφῆρε-
τὸν κηρόν ἀπὸ τὰ ὧτά των. Ἀλλὰ μόλις ἔγεινεν ἄ-
τος ἡ νῆσος αὕτη, καὶ ἀμέσως εἶδομεν πυκνὸν κα-
καὶ ὑπερμεγέθη κύματα καὶ ἠκούσαμεν φοβερόν
αγον. Τότε οἱ σύντροφοί μου τοσοῦτον ἐφοβήθησαν,
ὅτι τὰ κωπία ἔπεσαν ἐκ τῶν χειρῶν των, καὶ τὸ πλοῖον
ἐκίθη· ἐγὼ δὲ τρέχων ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄ-
τοῦ πλοίου ἐνεθάρρυνα αὐτοὺς διὰ μειλιχίων λόγων,

Ο ΣΑΥΕΣΤΕΡ ΚΑΙ ΑΙ ΣΕΙΡΗΝΕΣ

λέγων τὰ ἐξῆς. « Ἀγαπητοί μου, διὰ τί φοβεῖσθε ; Δὲν εἶνε πρώτη φορά, καθ' ἣν παλαίωμεν κατὰ μεγάλων κινδύνων. Ἡμεῖς, οἵτινες διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ φρονήσεως ἐσώθημεν ἀπὸ τὰς χειράς τοῦ Κύκλωπος, δὲν θὰ χαθῶμεν ἐνταῦθα. Τώρα δὲ ἀκούσατε τί πρέπει νὰ πράξητε. Σεῖς μὲν καθήμενοι εἰς τὰς θέσεις σας κωπηλατεῖτε μὲ ἑλκας σας τὰς δυνάμεις, σὺ δέ, πηδαλιούχε, κράτει πάντοτε τὸ πλοῖον μακρὰν τοῦ καπνοῦ τούτου καὶ τῶν φοβερῶν κυμάτων. »

Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνοι δὲ ὑπήκουσαν προθύμως εἰς τοὺς λόγους μου. Περὶ τῆς Σκύλλης ὅμως δὲν ἀνέφερα εἰς αὐτοὺς τίποτε, διὰ νὰ μὴ φοβηθῶσι καὶ κρυφθῶσιν εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου. Οὕτω λοιπὸν ἐπλέομεν μεταξὺ τῶν δύο βράχων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἣτο τῆς Σκύλλης, ὁ δὲ ἕτερος τῆς Χαρύδδews, ἡ ὁποία κατέπινε μετὰ φοβεροῦ πατάγου τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ τῆς θαλάσσης, ἔπειτα δὲ τὸ ἐξέρνα, τὸ ὕδωρ δὲ ἔθραξε συνταρασσόμενον ἀπαράλλακτα ὥς λέβης ἐκ τοῦ πολλοῦ πυρός.

Τότε πάντες κατελήφθημεν ἀπὸ φόβου καὶ τρόμου, ἐν ᾧ δὲ ἐστρέψαμεν τὰ βλέμματά μας πρὸς τὴν Χάρυβδιν περιμένοντες τὴν καταστροφὴν μας, ἡ Σκύλλα ἀνῆρπασεν ἐκ τοῦ πλοίου ἕξ, τοὺς ἀνδρειότερους τῶν συντρόφων μου, ὅπως ὁ ἄλιεὺς διὰ τοῦ ἀγκίστρου τὸν ἀσπαίροντα ἰχθύν. Στρέψας τότε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ πλοῖον καὶ τοὺς συντρόφους μου, διέκρινα ὑπεράνω τοὺς πόδας καὶ τὰς χειράς των καὶ ἤκουσα τὰς σπαρακτικὰς φωνὰς των καλούντων με εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ τί ἡδυνάμην νὰ κάμω ; Ἐν ᾧ δὲ τὸ τέρας τοὺς κατέτρωγεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου, ἐκεῖνοι ἐκραύγαζον δυνατὰ καὶ ἐξέτεινεν τὰς χειράς των πρὸς ἐμέ. Οὐδέποτε δὲ εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐλεεινότερον θέαμα.

Ο ΔΑΥΙΔΕΥΣ ΜΕΘΥΝ ΤΟΝ ΠΟΛΥΦΗΜΟΝ (122 σελίδες 51).

§ 26. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Ἥλιου.

Ἀφ' οὗ δὲ ἀπηλλάγημεν ἀπὸ τῆν φοβερὰν Χάρυβδιν καὶ Σκύλλα, ἐπλέομεν εἰς τὴν ὠραίαν νῆσον τοῦ Ἥλιου καὶ ἠκούομεν μακρόθεν τοὺς μυκηθμοὺς τῶν βοῶν καὶ τὸν βληχθητὸν τῶν προβάτων. Τότε ἐνεθυμήθη τὸς λόγους τοῦ Τειρεσίου καὶ τῆς Κίρκης καὶ εἶπον εἰς τοὺς συντρόφους μου νὰ μὴ προσεγγίσωμεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἀλλὰ νὰ διέλθωμεν μακρὰν αὐτῆς, ἵνα μὴ πάθωμεν φοβερόν τι δυστύχημα. Οἱ σύντροφοί μου ἔμως δὲν μὲ ἤκουσαν καὶ μὲ ἠνάγκασαν νὰ ἀράξω ἐκεῖ τὰ πλοῖον. Ἀφ' οὗ δὲ τοὺς ὄρκισα νὰ μὴ βλάψωσι κανέν ζῶον, ἐξήλθομεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ προητοιμάσαμεν τὸ δεῖπνόν μας. Μετὰ τὸ φαγητὸν δὲ ἐνεθυμήθημεν τοὺς ἀγαπητούς μας συντρόφους, τοὺς ὁποίους κατέφαγεν ἡ Σκύλλα, καὶ ἐκλαίομεν αὐτούς, μέχρις οὗ ἀπεκοιμήθημεν.

Ὀλόκληρον μῆνα ἐμείναμεν ἐκεῖ ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ἐναντίων ἀνέμων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ τροφαὶ ἐξηντλήθησαν, οἱ σύντροφοί μου περιεπλανῶντο ἐπὶ τῆς νήσου καὶ ἐθήρευον πτηνὰ, ἣ ἐψάρευον ἰχθῦς. Συνέβη δὲ ἡμέραν τινα ν' ἀπομακρυνθῶ τοῦ πλοίου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἵνα παρακαλέσω τοὺς θεοὺς νὰ δώσωσι πέρας εἰς τὰ δεινὰ μου. Μετὰ τὴν προσευχὴν κατελήφθη ὑπὸ ὕπνου καὶ ἐκοιμήθη. Τότε ὁ Εὐρύλοχος εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους μου τὰ ἑξῆς· «Ὅλοι οἱ θάνατοι, καλοὶ μου φίλοι, εἶνε κακοί, ἀλλ' ὁ ἐκ τῆς πείνης θάνατος εἶνε ὁ χεῖριστος πάντων. Διὰ τοῦτο ἔλθετε νὰ θυσιάσωμεν τὰς καλλίστας βοῦς τοῦ Ἥλιου καὶ νὰ τὰς φάγωμεν. Ὅταν δὲ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν Ἰθάκην, τότε τοῦ οἰκοδομοῦμεν λαμπρὸν ναὸν καὶ καταθέτομεν ἐκεῖ πολλὰ πολύτιμα ἀφιερώματα. Ἐὰν ὅμως ὀργισθῇ διὰ τοῦτο καὶ θελήσῃ νὰ μᾶς καταστρέψῃ, προτιμῶ ν' ἀποθάνω καταπίνων κύματα, ἢ νὰ καταδασανίζωμαι εἰς τὴν ἔρημον ταύτην νῆσον.» Ταῦτα εἶπεν ὁ Εὐρύλοχος, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρεδέχθη-

σαν τοὺς λόγους του καὶ εὐθὺς συνέλαβον τὰς παχυτέρας
βοῦς, τὰς ἔσφαξαν καὶ παρεσκεύαζον τὸ φαγητόν των. Ἐν
τούτῳ τῷ μεταξὺ ἐξύπνησα καὶ ἐκίνησα νὰ ὑπάγω εἰς
τὸ πλοῖον. Ὅτε δὲ ἐπλησίασα, μὲ προσέδαλεν ἡ γλυκεῖα
ὁσμὴ τῶν ψηνομένων κρεάτων. Ὁργισθεὶς τότε διὰ τὴν
ἀνόσιον ταύτην πράξιν τῶν συντρόφων μου ἔσπευσα εἰς
τὸ πλοῖον, καὶ ἐπέπληττον ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, ἀλλ' ἦτο
πλέον ἀργά. Ἡ Λαμπετία μετέβη εὐθὺς καὶ ἀνήγγειλε
τοῦτο εἰς τὸν Ἥλιον, ὅστις ὀργισθεὶς πολὺ εἶπε πρὸς τοὺς
θεοὺς. «Ζεῦ πάτερ καὶ ἄλλοι αἰώνιοι θεοί, τιμωρήσατε
τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέως, οἵτινες ἔσφαξαν τὰς
βοῦς μου, διὰ τὰς ὁποίας ἐγὼ ἔχαιρον, καὶ ὅτε ἀνέβαινον
εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὅτε κατέβαινον εἰς τὴν γῆν. Ἐὰν
οὗτοι δὲν τιμωρηθῶσι, θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Ἄδην καὶ θὰ
φωτίζω μόνον τοὺς νεκρούς.» Ὁ Ζεὺς τότε ὑπεσχέθη εἰς
αὐτὸν νὰ κατασυντρίψῃ τὸ πλοῖον διὰ κεραυνοῦ καὶ νὰ
ἀπολέσῃ πάντας τοὺς συντρόφους μου. Καὶ ἐπὶ ἑξ μὲν
ἡμέρας ἔτρωγον οἱ σύντροφοί μου ἐκ τῶν βοῶν τοῦ Ἥλι-
ου, τὴν δὲ ἐδδόμην ἔπαυσεν ἡ τρικυμία, καὶ εἰσελθόντες
εἰς τὸ πλοῖον ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν.

§ 27. Κίνδυνος τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ὄλεθρος τῶν συντρόφων του.

Ὅτε ἀπεμακρύνθημεν τῆς νήσου καὶ δὲν ἐφαίνετο
ἄλλο τι, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα, αἴφνης μαῦρα σύν-
νεφα ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ ἐσηκώθη φοβερά θύελλα.
Τὸ πλοῖον ἐφέρετο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν φοβερῶν κυμά-
των, ἡ δὲ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου ἔσχισε τὰ πανία καὶ ἔρριψε
τὸν ἱστὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ κυδερνήτου, ὅστις ὥς δύ-
της ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ κεφαλῆς. Εὐθὺς δὲ
μετὰ τοῦτο ἠκούσθη βροντὴ, καὶ κεραυνὸς ἔπεσεν εἰς τὸ
πλοῖον, τὸ ὁποῖον ὁλόκληρον ἐκλονίσθη καὶ ἐγέμισεν ἀπὸ
ὁσμῆς θείου. Πάντες δὲ οἱ σύντροφοί μου ἔπεσαν εἰς τὴν

Η ΛΑΜΠΕΤΙΑ ΑΝΑΓΕΛΛΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ ΤΩΝ ΒΟΘΝ ΤΟΥ.

θάλασσαν καὶ ἐπνίγησαν, μόνος δὲ ἐγὼ ἔμεινα ἐπὶ τοῦ πλοίου, μέχρις οὗ ἡ θύελλα διέλυσεν αὐτό. Τότε δὲ ἀρπάσας σχοινίον ἔδεσα τὴν τρόπιν (*) μετὰ τοῦ ἱστοῦ, καὶ καθήμενος ἐπ' αὐτῶν ἐφερόμην ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τῆς ὀρμῆς τῶν φοβερῶν ἀνέμων.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ὁ δυτικὸς ἀνέμος μετεβλήθη εἰς μεσημβρινόν, καὶ τὰ κύματα με' ἑσπρωχόν πάλιν πρὸς τὴν Χάρυβδιν, ἐκ τῆς ὁποίας ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη. Διότι καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ὀρμὴ τῶν κυμάτων με' ἔφερε πρὸς αὐτήν, ἥτις ἀπερρόφησε τὴν τρόπιν καὶ τὸν ἱστόν, ἤρπασα τοὺς κλάδους τῆς συκῆς καὶ ἔμεινα ἐκεῖ κρεμᾶμενος ὡς νυκτερίς. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐξήμεσεν ἡ Χάρυβδις τὸν ἱστόν μετὰ τῆς τρόπιδος, καὶ ἐγὼ τότε πεσὼν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἐκάθισα πάλιν καὶ ἐκωπηλάτου διὰ τῶν χειρῶν, ὅπως ἀπομακρυνθῶ ἐκεῖθεν. Ἐννέα ἡμέρας καὶ ἑννέα νύκτας περιεπλανώμην ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ δεκάτην ἔφθασα εἰς τὴν νῆσον Ὀγυγίαν, ὅπου κατῴκει ἡ Καλυψώ, ἥτις με' ἐφιλοξένησε καὶ περιποιήθη ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, ὡς διηγῆθην χθὲς πρὸς σέ καὶ τὴν σεβαστὴν σύζυγόν σου.

§ 28. Ἀπόπλους τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκ τῆς νήσου Σχερίας. (**)

Ἄπαντες οἱ συνδαιτυμόνες μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἤκουον τὰς περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεύος, καὶ ὅλοι κατεγορητεύθησαν ἐκ τῆς διηγῆσεώς του καὶ ἔμενον ἐκστατικοὶ καὶ ἄφωνοι. Πρῶτος δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος διέλυσε τὴν σιωπὴν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ἐνδοξε Ὀδυσσεῦ, ἀφ' οὗ τῶρα ἦλθες εἰς τὴν χώραν μας, ἐλπίζω ὅτι δὲ θὰ περιπλανηθῇς πλεόν, ἀλλὰ θὰ ἐπανέλθῃς ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου. Σεῖς δέ, ὦ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων

(*) Τρόπις εἶνε ἡ κοινῶς λεγομένη κερκίνα τοῦ πλοίου (**). Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἡ Κέρκυρα, ἥτις κεῖται βορειοδυτικῶς τῆς Ἰθάκης

ἔλθετε νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν ἕκαστος ἀκόμη ἀνὰ ἓν δῶρον, μέγαν τρίποδα μετὰ λέβητος.» Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλκίνοος· πάντες δὲ παρεδέχθησαν τοὺς λόγους του, καὶ μετέβη ἔπειτα ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ κοιμηθῇ. Τὴν πρωΐαν δὲ ἔπεμψαν τὰ δῶρα εἰς τὸ πλοῖον καὶ μετέβησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως, ἔνθα προητοιμάζετο μέγα καὶ λαμπρὸν συμπόσιον.

Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Ἀλκίνοος ἐθυσίασεν εἰς τὸν Δία βοῦν, ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ εὐφραίνοντο τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ὁ δὲ Δημόδοκος ἐτραγουδοῦσε καθ' ὅλην τὴν ὥραν τοῦ συμποσίου ὠραῖα ᾄσματα. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε· «Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ὦρα εἶνε νὰ κάμωμεν τὴν τελευταίαν σπονδὴν, διότι εἶνε ὅλα ἔτοιμα, ὅσα ἐπεθύμει ἡ ψυχὴ μου. Εἴθε δὲ οἱ θεοὶ νὰ εὐλογήσωσι τὰ δῶρά σας. Εἴθε νὰ εὕρω εἰς τὸν οἶκόν μου τὴν σύζυγόν μου καὶ πάντας τοὺς οἰκέτους μου ἀβλαβεῖς καὶ ὑγιαίνοντας. Εἰς ὑμᾶς δὲ εὐχομαι νὰ δώσωσιν οἱ θεοὶ πᾶν ἀγαθόν, καὶ οὐδέποτε κακὸν νὰ πέσῃ εἰς τὴν χώραν ταύτην.» Ταῦτα εἶπε, πάντες δὲ εὐχαριστήθησαν ἀπὸ τοὺς φρονίμους τούτους λόγους, καὶ λαβόντες ποτήριον ἕκαμνον σπονδὴν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἠῤῃχοντο εἰς τὸν ξένον καλὸν ταξείδιον. Τότε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσηκώθη καὶ θέσας εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἀρήτης ποτήριον εἶπε πρὸς αὐτήν. «Σοῦ εὐχομαι, βασίλισσα, βίον εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῇ μέχρι γήρατος καὶ θανάτου, τὰ ὅποια οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποφύγῃ. Ἐγὼ ἀπέρχομαι ἤδη εἰς τὴν πατρίδα μου. Σὺ δὲ τέρπου ἐν τῷ οἴκῳ σου μὲ τὰ τέκνα σου καὶ τὸν λαόν σου καὶ μὲ τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον.» Ταῦτα εἶπε καὶ ἐξῆλθε τῶν ἀνακτόρων. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος ἔστειλε κήρυκα νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸν λιμένα, ὅπου ἦτο τὸ πλοῖον. Συγχρόνως δὲ καὶ ἡ Ἀρήτη ἔστειλε μὲ τὰς ὑπηρετρίας εἰς τὸ πλοῖον ἐπανωφόριον, χιτῶνα καὶ τὸ κιώτιον μὲ τὰ δῶρα. Ἄφ' οὗ δὲ ἑφθασαν

εἰς τὸ πλοῖον, οἱ ναῦται παρέλαβον τὰ πράγματα καὶ τὰ ἐτοποθέτησαν εἰς αὐτό. Ἐπειτα ἔστρωσαν τάπητα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἵνα κοιμηθῇ ἡσύχως ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀφ' οὗ δὲ ἦσαν ὅλα ἔτοιμα, εἰσῆλθε καὶ οὗτος, οἱ δὲ ναῦται ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια σχοινία καὶ καθίσαντες εἰς τὰς θέσεις των ἐκωπηλάτου. Γλυκὺς δὲ ὕπνος κατέλαβε τὸν Ὀδυσσεά, τὸ δὲ πλοῖον, ἐπειδὴ εἶχεν οὐρίον τὸν ἄνεμον, ἔτρεχε τόσον ταχέως, ὥστε οὐδὲ ἰέραξ θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ φθάσῃ.

§ 29. Ἀφίξις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς Ἰθάκην.

Ὅτε ἐφάνη εἰς τὴν ἀνατολὴν ὁ λαμπρότατος ἀστὴρ τῆς αὐγῆς, τότε προσήγγισε τὸ πλοῖον εἰς τὴν νῆσον Ἰθάκην καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυος, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε μία ἐλαία καὶ πλησίον αὐτῆς ὠραῖον σπήλαιον ἱερὸν τῶν νυμφῶν, αἵτινες καλοῦνται Ναϊάδες. (*) Ἀφ' οὗ δὲ τὸ πλοῖον ἐφθασεν εἰς τὴν ἀκτὴν, ἐξέβαλον οἱ ναῦται τὸν Ὀδυσσεά μετὰ τοῦ τάπητος βαθέως κοιμώμενον καὶ τὸν κατέθεσαν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἐπειτα ἐξέβαλον καὶ τὰ δῶρα καὶ τὰ ἐτοποθέτησαν ὑποκάτω τῆς ἐλαίας, μακρὰν τῆς ὁδοῦ, ἵνα μὴ διαδῶται τις τὰ ἀφαιρέσει, πρὶν ἐξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς.

Εἶχε δὲ ἀναχωρήσει τὸ πλοῖον, καὶ ἦτο πλέον ἡμέρας ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξύπνησε. Δὲν ἐγνώρισεν ὅμως τὴν πατρίδα του, διότι καὶ πολὺν χρόνον μακρὰν αὐτῆς ἔλειπε καὶ ἡ Ἀθηναῖα εἶχε χύσει πέριξ αὐτοῦ ὀμίχλην. Ὑπέθεσε λοιπὸν ὅτι τὸν ἠπάτησαν οἱ Φαίακες, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπήδησεν ὀρθὸς καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ κτυπᾶται διὰ τῶν χειρῶν του. Κατηρᾶτο δὲ τοὺς Φαίακας καὶ παρεκάλει τὸν Δία νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς διὰ τὸ μέγαν

(*) Νύμφαι τῶν γλυκέων ὑδάτων, κοινῶς λεγόμεναι Νάϊαδες.

ΟΙ ΦΑΙΑΚΕΣ ΕΚΒΑΛΛΟΥΣΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΔΩΡΑ

Authorized licensed use limited to: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psifiko Apothetirio Dimosias Ist
Restrictions apply.

κακόν, ὅπερ τοῦ ἕκαμον. Φοδῆθεις δὲ μὴ τὸν ἔκλεψαν οὗτοι, ἤρχισε νὰ μετρή τὰ πράγματά του. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ ἐμέτρησε καὶ τὰ εὔρε πάντα σῶα καὶ ἀνελλιπῇ, περιφέρειτο εἰς τὴν ἀκτὴν κλαίων καὶ στενάζων. Ἐκεῖ τότε ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα τὴν μορφήν νεαροῦ ποιμένος. Ἄμα τὴν εἶδεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη καὶ ἔλθων πλησίον εἶπε· «Καλὲ νέε, χαῖρε! Ἐπειδὴ εἶμαι ξένος ἄνθρωπος καὶ πρώτην φοράν ἦλθον εἰς τὴν χώραν ταύτην, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ εἴπῃς πῶς ὀνομάζεται ἡ χώρα αὕτη καὶ ποῖοι ἄνθρωποι κατοικοῦσιν αὐτήν». Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ. «Βεβαίως, ξένε, ἀπὸ πολὺ μακρὰν θὰ ἔρχεσαι, ἀφ' οὗ δὲν γνωρίζεις τὴν Ἰθάκην, ἡ ὁποία εἶνε γνωστὴ εἰς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μὲν πετρώδης καὶ ἀκατάλληλος δι' ἵππους, παράγει ὅμως ἄφθονον σῖτον καὶ λαμπρὸν οἶνον, τρέφει δὲ καλὰς αἰγὰς καὶ βοῦς. Τὸ ὄνομα τῆς μικρᾶς ταύτης νήσου ἔχει φθάσει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Τροίαν, ἥτις, ὡς λέγουσι, κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος.

§ 30. Συνδιάλεξις Ἀθηνᾶς μετ' Ὀδυσσεύος.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, ὡς ἤκουσεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του, ἐχάρη πολὺ. Ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ εἴπῃ εἰς τὸν ποιμένα τὸ ὄνομα του καὶ πόθεν ἤρχετο. Προσποιητὴν δὲ ὅτι ἔρχεται ἐκ Κρήτης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνεχώρησε, διότι ἐφόνευσεν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, τὸν ἄρπαγα τῶν κτημάτων του. Ἡ Ἀθηνᾶ τότε ἐγέλασε καὶ λαβοῦσα τὴν μορφήν ὠραίας καὶ μεγαλοπρεποῦς γυναικὸς ἐθώπευσεν αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς καὶ τοῦ εἶπε. «Πανοῦργε, πρὸς ποῖον λέγεις τοιαῦτα ψεῦδη; Δὲν γνωρίζεις τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν κόρην τοῦ Διὸς, ἡ ὁποία πάντοτε σὲ ἐπροστάτευσε καὶ σὲ ἔσωσεν ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους; Τώρα δὲ πάλιν ἦλθον νὰ σὲ βοηθήσω νὰ κρύψῃς τοὺς θησαυρούς σου καὶ νὰ σοῦ εἴπω τί συμβαίνει ἐν τῷ οἴκῳ σου. Σὺ ὅμως πρέπει

νὰ ὑποφέρῃς ταῦτα καὶ νὰ μὴ φανερωθῇς εἰς κανένα, οὔτε εἰς ἄνδρα οὔτε εἰς γυναῖκα.» Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς καταληφθεὶς ὑπὸ ἀμέτρου χαρᾶς ἐγονάτισε καὶ ἐφίλησε τὴν γῆν τῆς πατρίδος του ἔπειτα ὕψωσε τὰς χεῖράς του καὶ εἶπεν εἰς τὰς νύμφας τὰ ἐξῆς· «Χαίρετε, ὦ νύμφαι τῆς πατρίδος μου, κόραι τοῦ Διὸς. Ἐνόμιζον ὁ δυστυχὴς ὅτι δὲν θὰ σᾶς ἐπανίδω. Τώρα ὅμως θὰ σᾶς προσφέρω ἄφθονα δῶρα, ἂν εὐδοκήσῃ ἡ Ἀθηνᾶ νὰ διαφυλάξῃ ἐμέ καὶ τὴν οἰκογένειάν μου ἀπὸ παντὸς κινδύνου.» Κατόπιν δέ, ἀφ' οὗ ἔφεραν ὅλα τὰ πράγματα ἐντὸς τοῦ σπηλαίου καὶ τὰ ἔκρυψαν καλῶς, ἐκάθισαν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς ἐλαίας καὶ ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ ὀλέθρου τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων. Ἡ Ἀθηνᾶ δὲ διηγῆθη εἰς αὐτὸν τὴν κατάστασιν τῆς οἰκίας του, ὅτι δηλαδὴ αὐθαδεῖς μνηστῆρες περιμαζεύθησαν ἀπὸ τριῶν ἐτῶν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ζητοῦσι διὰ δώρων νὰ λάβωσι σύζυγον τὴν Πηνελόπην, καὶ ὅτι ἡ φρόνιμος αὕτη γυνὴ τοὺς ἀποπλανᾷ μὲ κενὰς ἐλπίδας, περιμένουσα πάντοτε τὴν ἐπιστροφὴν του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ἐταράχθη καὶ εἶπεν.

«Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! Ἄν δὲν μοῦ προέλεγες, ὦ θεά, πάντα ταῦτα, ἐξάπαντος θὰ ἐφονευόμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων. Ἀλλὰ διὰ νὰ τιμωρήσω τούτους, ἔχω ἀνάγκην τῆς προστασίας σου. Ἄν σὺ μὲ βοηθήσῃς, δύναμαι μόνος νὰ ἀγωνισθῶ καὶ κατὰ τριακοσίων.» Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ θεά.

«Ἐχε θάρρος, Ὀδυσσεῦ, καὶ ἐγὼ πάντοτε θὰ σὲ προστατεύω. Ἀνάγκη ὅμως, ὅπως ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ μας, νὰ σὲ μεταμορφώσω εἰς κυρτὸν γέροντα μὲ πρόσωπον ἐρρυτιδωμένον καὶ φορέματα κατεσχισμένα καὶ ῥυπαρά, ἵνα μηδεὶς σε γνωρίσῃ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Καὶ κατὰ πρῶτον νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν πιστόν σου χοιροβοσκὸν τὸν Εὐμαῖον, ὅστις ἀγαπᾷ τὴν σύζυγόν σου καὶ τὸν υἱόν σου

κατὰ γῆς πρὸς χαρὰν ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Τότε πάντες οἱ μνηστῆρες θὰ εὑρισκον θάνατον κακὸν καὶ γάμον πικρὸν.» Μετὰ ταῦτα διηγήθη τὰς περιπλανήσεις του, ὅτι ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν ἀνέμων εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, τὴν Λιβύαν καὶ τὴν Αἴγυπτον. Ἐπὶ δὲ τῆς νήσου Φάρου, ἣ ὅποια κεῖται ἔμπροσθεν τῆς Αἰγύπτου, ἕνεκα διαρκoῦς τρικυμίας ἔμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐκεῖ δὲ ἐρωτήσας τὸν θαλάσσιον θεὸν Πρωτέα ἔμαθε παρ' αὐτοῦ πολλὰς λυπηρὰς εἰδήσεις περὶ τῶν συντρόφων του· ὅτι δηλαδὴ ὁ Αἴας εἵχε φθάσει κατ' ἀρχὰς σῶος εἰς τοὺς ἀποτόμους βράχους τῶν Γυρῶν, (*) ἐπειδὴ ὅμως ἤρχισε νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ν' αὐθαδιάζῃ πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἰδίως πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, ὁ θεὸς οὗτος ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὴν τρίαιναν καὶ κτυπήσας τὸν βράχον ἔσχισεν αὐτὸν εἰς δύο μέρη, καὶ τὸ ἓν μέρος ὁμοῦ μὲ τὸν Αἴαντα ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὕτως ὁ Αἴας ἐπνίγη. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ὅτι εὔρει κακὸν θάνατον διὰ τῆς χειρὸς τῆς ἀπίστου συζύγου του Κλυταιμνήστρας καὶ τοῦ κακούργου Αἰγίσθου. Τὸν δὲ πατέρα του, τὸν εὐγενῆ Ὀδυσσεά, ὅτι κρατεῖ ἢ νύμφη Καλυψὼ ἐπὶ τῆς νήσου Ὀγυγίας καὶ δὲν τὸν ἀφίνει ν' ἀναχωρήσῃ, ἂν καὶ οὗτος πολὺ τὸ ἐπιθυμῇ.

«Τώρα ὅμως, ἀγαπητὲ Τηλέμαχε, προσέθεσεν ὁ Μενέλαος, μείνε ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν μου ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἡμέρας, καὶ τότε θὰ σὲ προπέμψω καθὼς πρέπει, δίδων εἰς σὲ λαμπρὰ δῶρα, τρεῖς ἵππους, ἓν ὥραιον ἄρμα καὶ ἓν πολύτιμον ποτήριον, ἵνα μὲ ἐνθυμῇσαι, ὅσάκις κάμνης σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς.» Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. «Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, μὴ μὲ ἐμποδίσῃς πολὺν χρόνον ἐνταῦθα. Πλησίον σου καὶ ὀλόκληρον ἔτος εὐχαρίστως θὰ διέμενον, χωρὶς νὰ ποθήσω τὸν οἶκόν μου καὶ

(*) Οἱ βράχοι οὗτοι κεῖνται παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας Καφηρέα.

τοὺς συγγενεῖς μου· τόσον πολὺ εὐχαριστοῦμαι ἀκούων
τοὺς λόγους σου καὶ τὰς διηγήσεις σου. Ἄλλ' ἔχω ἀφή-
σει καὶ συντρόφους ἐν Πύλῳ μὲ τὸ πλοῖον, οἵτινες βεθαί-
ως στενοχωροῦνται περιμένοντές με. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ
δῶρα, τὰ ὅποια θέλεις νὰ μοῦ προσφέρῃς, τί νὰ τὰ κάμω;
Ἄς μείνωσι καλλίτερα ἐνταῦθα, ὅπου ὑπάρχει ἄφθονον
τριφύλλιον καὶ κριθή, διότι εἰς τὴν πατρίδα μου οὔτε
λειμῶνες οὔτε δρόμοι πλατεῖς ὑπάρχουσι.» Ταῦτα εἶπεν
ὁ Τηλέμαχος· ὁ δὲ μεγαλόδωρος Μενέλαος ἐμειδίασε καὶ
θωπεύσας αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἶπεν· «Ἡ εὐγενὴς κα-
ταγωγή σου, ἀγαπητὸν τέκνον, φαίνεται ἐκ τῶν λόγων
σου. Αἰπὸν καὶ ἐγὼ, διὰ νὰ σὲ εὐχαριστήσω, θὰ σοῦ
δώσω ἄλλο δῶρον, κρατῆρα ἀργυροῦν μὲ χρυσᾷ χεῖλῃ,
ἐξόχου τέχνης, τὸν ὅποιον μοῦ ἐχάρισεν ὁ Φαίδιμος,
ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδωνίων, (*) ὅτε μὲ ἐφιλοξένησεν ἐν τῷ
οἴκῳ του.»

§ 39. Συνωμοσία μνηστήρων.

Ἡμέραν τινά, ἐν ᾗ ὁ Τηλέμαχος εὕρισκετο πλησίον
τοῦ Μενελάου, οἱ μνηστῆρες διεσκέδαζον πρὸ τῶν ἀνα-
κτόρων τοῦ Ὀδυσσεὺς ῥίπτοντες τὸν δίσκον καὶ τὸ ἀκόν-
τιον. Μόνος ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ ὠραῖος Εὐρύμαχος, οἱ πρῶ-
τοι τῶν μνηστήρων, ἐκάθηντο κατὰ μέρος. Πλησιάσας
τότε αὐτοὺς ὁ Νοήμων, ὅστις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε δώσει
τὸ πλοῖον εἰς τὸν Τηλέμαχον, εἶπεν εἰς τὸν Ἀντίνοον.
«Γνωρίζεις, Ἀντίνοε, πότε θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Τηλέμαχος
ἐκ τῆς Πύλου; Ἀνεχώρησε μὲ τὸ πλοῖόν μου, ἐγὼ δὲ τὸ
χρειαζόμεναι τώρα, ἵνα μεταβῶ εἰς τὴν Ἥλιδαν, ὅπου ἔχω
ἐργασίαν κατεπεύγουσαν.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Νοήμων· ἐκεῖνοι δὲ ἐξεπλάγησαν, δι-
ότι δὲν ἐγνώριζον, ὅτι ἀνεχώρησεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν

(*) Σιδωνιοὶ ὠνομάζοντο οἱ κάτοικοι τῆς Σιδῶνος, πρωτευ-
ούσης τῆς Φοινίκης.

Πύλον. Ἐνόμιζον ὅτι μετέβη εἰς τοὺς ἀγρούς του, ἢ εἰς τὸν χοιρεῶσκόν του. Πρὸς αὐτὸν λοιπὸν ἀπεκρίθη ὁ Ἄν-
τίνος. «Πότε ἀνεχώρησεν ὁ Τηλέμαχος μὲ τὸ πλοῖόν σου
καὶ ποῖοι νέοι τὸν ἠκολούθησαν; Ἐπῆρε τὸ πλοῖόν σου διὰ
τῆς βίας, ἢ τὸ ἔδωκες εἰς αὐτὸν μὲ τὴν θέλησίν σου;» «Τὸ
πλοῖον, ἀπήντησεν ὁ Νοήμων, τὸ ἔδωκα εἰς αὐτὸν θελη-
ματικῶς. Καὶ τίς ἠδύνατο ν' ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην εἰς
ἄνθρωπον, ὅστις τόσα ὑποφέρει; Οἱ νέοι δέ, ὅτινες τὸν
ἠκολούθησαν, εἶνε ἐκ τῶν εὐγενεστέρων οἰκογενειῶν τῆς
Ἰθάκης.» Ταῦτα εἰπὼν ὁ Νοήμων ἐπέστρεψεν εἰς τὴν
οἰκίαν του. Οὗτοι δὲ ἠγανάκτησαν διὰ ταῦτα καὶ ἀπε-
φάσισαν νὰ στείλωσι τὸν Ἀντίνοον μὲ πλοῖον καὶ εἴ-
κοσι κωπηλάτας εἰς τὸν μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Σάμης
πορθμόν, ἵνα ἐνεδρεύσῃ τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸν φονεύσῃ.
Τὴν κακοῦργον ὁμῶς ταύτην ἀπόφασιν τῶν μνηστήρων
προδίδει εἰς τὴν βασίλισσαν ὁ πιστὸς κῆρυξ Μένδων.
Τότε ἡ Πηνελόπη κατελήφθη ὑπὸ θανατηφόρου λύπης
καὶ καθίσασα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ἤρχισε νὰ
κλαίῃ πικρῶς, περὶ αὐτὴν δὲ ἔκλαιον καὶ ὄλοι αἱ ὑπη-
ρέτριαι. Ἐπειτα εἶπε πρὸς αὐτάς·

«Τί δυστυχία πάλιν εἶνε αὐτή, ἢ ὅποια μὲ εὔρε; Δὲν
μὲ ἦρκει ὁ θάνατος τοῦ συζύγου μου, ἀλλὰ νὰ χάσω καὶ
τὸ μόνον μου τέκνον, χωρὶς νὰ λάβω εἰδήσιν τῆς ἀναχω-
ρήσεώς του; Ἄχ! διὰ τί δὲν μοῦ τὸ ἐλέγετε, ὅπως τὸν
ἐμποδίσω ἀπὸ τοῦ ταξείδιον; Τώρα τί νὰ κάμω ἡ δυστυ-
χῆς; Ποῖον ἔχω νὰ μὲ συνδράμῃ εἰς τὴν περίστασιν ταύ-
την; Τί δύναται νὰ κάμῃ ὁ δυστυχῆς πενθερός μου; Ἐν
τούτοις ἂς δράμῃ ὁ γέρον Δολίος νὰ εἴπῃ εἰς αὐτὸν νὰ ἔλ-
θῃ ἐνταῦθα, ὅπως μὲ συμβουλεύσῃ τί πρέπει νὰ πράξω.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ καλὴ γραῖα Εὐρύκλεια.

«Ἀγαπητὴ μου κόρη, ἐγὼ θὰ σοῦ εἴπω ὅλην τὴν ἀλή-
θειαν, σὺ δὲ ὅ,τι θέλεις κάμε με. Ἐγὼ ἐγνώριζον τὰ πάν-
τα καὶ ἐγὼ ἔδωκα εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅ,τι μοῦ ἐζήτησεν·

Authorized license of ANTIKON: 172.20.0.6.

Downloaded on 21/11/2024 19:18:00 UTC from Psirako Apothetrio Dimosi
Restrictions apply.

ἄλευρον καὶ γλυκὺν οἶνον· μετ' ὥρμισεν ὁμοῦς πρὶν παρέλθωσι
δώδεκα ἡμέραι νὰ μὴ σοῦ εἶπω τίποτε, διότι ἐφοδεῖτο μή-
πως κλαίουσα βλάβῃς τὴν ὑγείαν σου. Τώρα δέ, ἀφ' οὗ
λουσθῇς καὶ φορέσῃς καθαρά ἐνδύματα, ἀνάβα εἰς τὸ ὑ-
περῶν μετὰ τὰς θαλαμηπόλους σου καὶ δεήθητι εἰς τὴν
'Αθηνᾶν, ὅπως σώσῃ τὸν υἱόν σου. Μὴ λυπῇς περισσότερον
τεθλιμμένον γέροντα. Δὲν πιστεύω οἱ θεοὶ ν' ἀπεφάσισαν
τὴν καταστροφὴν τῆς γενεᾶς τοῦ υἱοῦ τοῦ 'Αρκεσίου». (*)

Ἡ Πηνελόπη ἐξετέλεσεν εὐθὺς τοὺς λόγους τῆς Εὐ-
ρυκλείας καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὸ ὑπερῶν προσηυχῆθη πρὸς
τὴν 'Αθηνᾶν, τὴν προστατίδα τῆς οἰκογενείας τῆς, ὡς ἐξῆς·
«'Επάκουσέ μου κόρη τοῦ Διὸς· ἐάν ποτε σοῦ ἐθυσίασεν
ὁ ἀγαπητός μου σύζυγος παχέα μηρία ταύρων καὶ αἰγῶν
ἢ σοῦ κατεσκεύασε ναὸν χαρίεντα, σῶσε τὸν προσφιλῆ
μου Τηλέμαχον καὶ ἐξολόθρευσε τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες
ἀπεφάσισαν τὴν καταστροφὴν του».

Οὕτω προσηυχῆθη ἡ Πηνελόπη, ἡ δὲ θεὰ ἐπήκουσε τῆς
προσευχῆς τῆς καὶ ἔστειλεν εἰς αὐτὴν γλυκὺν ὕπνον καὶ
ὥραϊον ὄνειρον. Εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον τῆς τὴν ἀδελφὴν τῆς
'Ιφθίμην, τὴν σύζυγον τοῦ Εὐμήλου ἐκ Φερῶν, (**) ἡ ὁποία
εἶπε πρὸς αὐτὴν· «Παρηγορήθητι, ἀδελφή μου, καὶ ὁ
υἱός σου δὲν θὰ πάθῃ τίποτε, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ τὸν ἔχουσι
λάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν των». Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ἡ
φρόνιμος Πηνελόπη, βεβυλισμένη εἰς γλυκὺν ὕπνον· «Διὰ
τί ἤλθες ἐνταῦθα, ἀδελφή μου, ἐν ᾧ οὐδέποτε ἄλλοτε με
ἐπεσκέφθης, διότι κατοικεῖς πολὺ μακράν; Δύναμαι νὰ
μὴ κλαίω καὶ θρηνῶ, ἀφ' οὗ πρὸ ὀλίγου μὲν ἀπώλεσα
χρηστὸν σύζυγον, τώρα δὲ πάλιν ὁ υἱός μου ἀνεχώρησεν
ἐπὶ κόλπου πλοίου, παιδίον ἀκόμη ἀσυνείριστον εἰς τὰς

(*) Υἱὸς τοῦ 'Αρκεσίου εἶνε ὁ Λαέρτης, ὁ πατὴρ τοῦ 'Ο-
δυσσεύς. (**) Φερὰ πόλις τῆς Θεσσαλίας ἔχουσα ἐπίνειον
τὰς Παγασσάς. Ὁ Εὐμήλος ἦτο ἡγεμὼν τῆς πόλεως ταύτης.

ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΗΝΕΛΑΟΙΗΣ

ταλαιπωρίας καὶ τοὺς κόπους ; Ἄχ πόσον τρέμω καὶ φο-
βοῦμαι μὴ τοῦ συμβῇ κακόν τι εἰς τὰ ξένα· διότι πολλοὶ
ἐχθροὶ τὸν ἐπιβουλεύουσι καὶ θέλουσι νὰ τὸν φονεύσωσι
κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του».

Τότε εἶπε πρὸς αὐτὴν τὸ ὄνειρον· «Θάρρει καὶ μὴ φο-
βῆσαι, διότι τὸν υἱόν σου τὸν προστατεύει ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις
μὲ ἔστειλε νὰ σοῦ εἴπω ταῦτα, διὰ νὰ μὴ κλαίῃς καὶ
θρηνῇς ἀδίκως.» Ἡ Πηνελόπη ἠθέλησε κατόπιν νὰ ἐρω-
τήσῃ τὴν ἀδελφὴν της καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεώς, ἀλλ'
αὕτη ἔγεινεν ἄφαντος. Ἡ Πηνελόπη τότε ἐξύπνησε καὶ
ἐχάρη πολὺ διὰ τὸ καλὸν τοῦτο ὄνειρον.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ὁ Ἀντίνοος μετὰ εἴκοσι γεν-
ναίων ἀνδρῶν ἐπέβη ἐπὶ πλοίου καλῶς ὀπλισμένου, καὶ πε-
ριέμενον ἐνεδρεύοντες εἰς τὴν βραχὴν νῆσον Ἀστερίαν (*)
τὸν ἐπιστρέφοντα νεανίαν.

§ 40. Ἄφιξις τοῦ Τηλεμάχου εἰς Ἰθάκην.

Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Τηλέμαχος
εἰς Ἰθάκην, ἵνα σκεφθῇ μετὰ τοῦ πατρός του περὶ τοῦ
ὀλέθρου τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων, μετέβη ἐν καιρῷ νυκτός
εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Μενελάου, ἔνθα εὗρεν ἐπὶ τῆς κλίνης
ἄγρυπνον τὸν Τηλέμαχον, διότι πολλὰ φροντίδες καὶ σκέ-
ψεις ἐδασάνιζον τὴν ψυχὴν του. Σταθεῖσα δὲ πλησίον του
εἶπε· «Τηλέμαχε, πρέπει τάχιστα νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν
πατρίδα σου, διότι ὁ πατήρ καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς τῆς
μητρός σου ἀναγκάζουσιν αὐτὴν νὰ συζευχῇ τὸν Εὐρύ-
μαχον, ὅστις προσφέρει πλουσιωτάτην προίκα. Ἄν τοῦτο
συμβῇ, θὰ λάβῃ μετ' αὐτῆς ἐκ τῆς οἰκίας σου ὅλην τὴν
προίκα τῆς, καὶ τότε δὲν θὰ σοῦ ἐναπομείνῃ τίποτε. Πρὸς
τούτοις δὲ σὲ καθιστῶ προσεκτικόν, ὅταν φθάσῃς εἰς τὸ με-
ταξὺ Ἰθάκης καὶ Σάμης στενόν, διότι ἐκεῖ σὲ ἐνεδρεύουσι

(*) Μικρὰ νῆσος τοῦ Ἰονίου πελάγους ἐν τῷ πορθμῷ, ὅστις
ὑπάρχει μετὰ τὴν Ἰθάκην καὶ Κεφαλληνίας.

οἱ μνηστῆρες νὰ σὲ φονεύσωσι. Σὺ λοιπὸν νὰ διευθύνῃς τὸ
πλοῖόν μακρὰν τῶν νήσων καὶ νὰ πλεύσῃς ἐκεῖθεν ἐν καιρῷ
νυκτός. Ἄμα δὲ φθάσῃς εἰς Ἰθάκην, τοὺς μὲν συντρόφους
καὶ τὸ πλοῖόν στείλε εἰς τὴν πόλιν, σὺ δὲ πορεύθητι εἰς
τὴν καλὴν τοῦ καλοῦ χειροδοσκού σου Εὐμαίου καὶ
ἐκεῖ μέινε τὴν νύκτα. Τὴν πρωΐαν δὲ διάταξε τὸν Εὐ-
μαίον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἁ-
φιξίν σου εἰς τὴν ἀγαπητὴν σου μητέρα.»

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἔγεινεν ἄφαντος· ὁ δὲ Τη-
λέμαχος, ἀφ' οὗ ἐξημέρωσε, παρεκάλεσε θερμῶς τὸν Με-
νέλαον νὰ τὸν ἀφήσῃ εὐθὺς ν' ἀναχωρήσῃ. Ὁ Μενέλαος
βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ νέου δὲν ἔφερε καμμίαν ἀντίρ-
ρησιν. Εὐθὺς δὲ μετέβη μετὰ τῆς Ἑλένης εἰς τὸν εὐώδη
θάλαμον, καὶ ἔφεραν διάφορα ὠραῖα δῶρα, τὰ ὅποια ἐνεχεί-
ρισαν εἰς τὸν Τηλέμαχον. Οὗτος δὲ, ἀφ' οὗ εὐχαρίστησεν
αὐτοὺς διὰ τὴν λαμπρὰν φιλοξενίαν, τοὺς ἀπεχαιρέτισε
καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Πεισιστράτου εἰς τὴν Πύλον.
Φθάσας δὲ ἐκεῖ ἐξέφρασε τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας του
εἰς τὸν γέροντα Νέστορα διὰ τὰς καλὰς συμβουλὰς τὰς
ὁποίας τοῦ ἔδωκεν, ἔπειτα δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖόν του
καὶ ἀνεχώρησε εἰς τὴν πατρίδα του. Διὰ βοηθείας δὲ τῆς
Ἀθηνᾶς διέφυγε κατὰ τὸν πλοῦν τὴν ἐνέδραν τῶν αἰσ-
χρῶν μνηστήρων καὶ ἔφθασε καλῶς εἰς τὴν πατρίδα
του. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασε τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηρὰν, ἔλυσαν
οἱ κωπηλάται τὰ πανία, κατεβίβασαν τὸν ἱστὸν καὶ ἐξ-
ελθόντες εἰς τὴν ξηρὰν ἔδεσαν τὸ πλοῖον μὲ τὰ πρυ-
μνήσια σχοινία. Ἐπειτα εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Τηλέμαχος·

«Σεῖς μὲν τώρα φέρετε τὸ πλοῖον εἰς τὴν πόλιν, ἐγὼ
δὲ θὰ ὑπάγω εἰς τὴν ἐσχόην. Θὰ ἔλθω δὲ εἰς τὴν πόλιν
τὴν ἑσπέραν, ἀφ' οὗ πρῶτον παρατηρήσω τὰ πράγματα
μου. Αὐρίον δὲ τὴν πρωΐαν, πρὸς ἀμοιβὴν τοῦ ταξειδίου
τούτου, θὰ σᾶς προσφέρω λαμπρὸν γεῦμα». Μετὰ τοὺς λό-
γους τούτους ὁ μὲν Τηλέμαχος ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του